ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲՔ, ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՈՎՔ
ԵՒ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲՔ

ԸՍՏ

ԷՄԻԼ ՕԹԹՈՅԻ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Հ. ՊՕՂՈՍ ՋԱՔԱՐԵԱՆ
Ի ՄԽԻԹ. ՈՒԽՏԷՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԻԵՆՆԱ
Ի ՎԱՆՍ ՊԱՇՏՊԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ
1891.

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES SCIENTIA VERITAS
1817

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲՔ, ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՈՎՔ

ԵՒ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲՔ

ըստ

ԷՄԻԼ ՕԹԹՈՅԻ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Հ. ՊՕՂՈՍ ՋԱՔԱՐԵԱՆ

Ի ՄԽԻԹ. ՈՒԽՏԷՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԻԵՆՆԱ

Ի ՎԱՆՍ ՊԱՇՏՊԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

1891.

ՎԻԵՆՆԱ, ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍ

Քերականութեան Առաջին մասին մէջ համաձայնութեան քանի մը կարեւոր կանոնը աստ անդ առանձնուեցան. Հիմայ հոս կ'ամփոփենք գերմաներէն լեզուին ս ե պ հ ա կ ա ն համաձայնական կանոնները, ի բաց թողլով համաձայնութեան այն ընդհանուր կանոնները՝ որոնք ամէն լեզուի համար նոյն են:

ՅՕԴԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

Գերմաներէնի մէջ յօդի գործածութեան նկատմամբ բաց ի ընդհանուր կանոններէն՝ (որ ամէն լեզուի համար նոյն են,) պէտք է հետեւեալ մասնական կանոնաց եւս մտադիր ըլլալ։

Ա. ՈՐՈՇԵԱԼ ՅՕԴ ԿԸ ԳՈՐԾԱԾՈՒԻ

1. Երբեմն յատուկ անուններէն յառաջ (տես Ա. Մասն, ԺԳ. Դաս)։

2. Ամսոց, տարւոյն չորս եղանակաց, օրերու եւ փողոցներու անուններէն յառաջ.

Der Dezember war sehr kalt Դեկտեմբեր (ամիսը) շատ ցուրտ էր.
Im April Ապրիլի մէջ, Ապրիլ ամսուան մէջ.
Der Sonntag ist der Ruhetag Կիրակին հանգստեան օր է.
Ich wohne in der Königsstraße Nr. (Nummer) 20.
Ես Արքունի փողոցը Թ. 20ին կը բնակիմ։

3. Իշխաններու անուանց վրայ աւելցուած թուական կամ վերադիր ածականներէն յառաջ.

Napoleon der Dritte Նաբոլէոն Երրորդ.
Karl der Große Կարոլոս Մեծն։

4. Herr եւ Frau (Տէր եւ Տիկին) բառերէն յառաջ.

Der Herr Professor Տէր ուսուցիչը.
Die Frau Gräfin Տիկին կոմսուհին։

5. Ernennen անուանել. machen ընել. erwählen ընտրել բայերէն վերջը zu կը գործածուի. Եզակին մէջ յօդը նախադրութեան հետ կը միանայ = zum. Օր.

Der Oberst A. wurde zum General ernannt.
Ա. գնդապետը զօրապետ անուանեցաւ.
Der König hat ihn zum Hauptmann gemacht.
Թագաւորը զինքն հարիւրապետ ըրաւ (անուանեց)։

1*

6. Հետեւեալ ոճերու մէջ.

Unter der Bedingung պայմանաւ.
Unter dem Vorwand պատրուակաւ, պատճառանօք.
Nach der Natur zeichnen բնութեան վրայէն գծագրել.
In den Wagen steigen կառք մտնել.
Auf die Kniee fallen ի ծունր իջանել.
Den Mut verlieren վհատիլ, լքանիլ.
Der Meinung sein (այս կամ այն) կարծիքն ունենալ, (այսպէս կամ այնպէս) համարիլ.
Von der Politik, Musik եւն. sprechen քաղաքականութեան, երաժշտութեան եւն. վրայ խօսիլ.
Sich an den Tisch (zur Tafel) setzen սեղանի նստիլ:

Բ. ՈՐՈՇԵԱԼ ՅՕԴ ՉԻ ԴՐՈՒԻՐ

1. Երկիրներու, քաղաքաց եւ կղզեաց անուններէն յառաջ (Տես Ա. Մասն, ԺԴ. Դաս). բացառութիւնք են՝ die Schweiz Հելուետիա եւ die Türkei Տաճկաստան:

2. Երկրիս չորս կողմերը ցուցընող անուններէն յառաջ՝ եթէ gegen նախադրութեան խնդիր եղած են: Օր.

gegen Norden դէպ ի հիւսիս. — gegen Westen դէպ ի արեւմուտք:

3. Պատուանուն կամ արժանաւորութիւն մը ցուցընող բառերէն յառաջ, եթէ իրենցմէ վերջը յատուկ անուն ալ դրուի. բայց կրնայ յօդ ալ դրուիլ: Օր.

(Der) Doktor Müller Միւլլեր ուսուցչապետը.
(Der) König Wilhelm Գուլիելմոս թագաւորը.
(Der) Kaiser Napoleon Նաբոլէոն կայսրը:

Ծնթ. Բայց լաւագոյն է ըսել՝ der König W., der Kaiser N. եւն:

4. Յատկացեալը յօդ չ'առնուր եթէ յատկացուցիչն իրմէ յառաջ դրուած է: Օր.

Des Königs Wille թագաւորին կամքը.
Der Tugend Lohn առաքինութեան վարձքը.
Des alten Vaters einzige Freude ծերունի հօր միակ ուրախութիւնը.
Des Gärtners Haus պարտիզպանին տունը:

5. dessen եւ deren յարաբերականներէն ետքը. Օր.

Der General, dessen Name so gefürchtet war.
Զօրապետն՝ որուն անունն այնպէս ահաւոր եղած էր.
Die Dame, deren Tochter Sie kennen.

6. Մասնական կամ անորոշ բացատրութեանց մէջ (տես Ա. Մասն, ԺԱ. Դաս).

Ich esse Brot հաց կ'ուտեմ.
Papier, Federn und Bleistifte թուղթ, գրիչ եւ մատիտ:

7. Յօդը շատ անգամ թող կը տրուի առածաւոր խօսքերու մէջ՝ վերացեալ բառերէն յառաջ: Օր.

Irrtum ist menschlich *սխալիլ՝ ամէն մարդու է.*
Armut ist keine Schande *աղքատութիւնն ամօթ չէ.*
(Die) Beschäftigung ist das beste Mittel gegen Langeweile.

8. *Եթէ շատ մը յոքնակի կամ նոյնասեռ եզակի գոյականներ ետեւէ ետեւ դրուած են, հարկ չկայ յօդն ամէնուն վրայ ալ կրկնելու.* Օր.

Jedermann kennt den Geiz, Hochmut und Argwohn dieses Mannes.
Աս մարդուն ագահութիւնը, հպարտութիւնն ու կասկածոտութիւնը ամէն մարդ կը ճանչնայ.
Die Wiesen, Hügel und Felder.
Մարգեր, բլուրներ եւ անտառներ.
Die Männer und Frauen *այրք եւ կանայք:*

9. *Նմանապէս առանց յօդի կը գործածուին գրքի գլուխներ կամ անուններ.* Օր.

Vorrede *յառաջաբան.* Einleitung *ներածութիւն.*
Allgemeine Geschichte *ընդհանուր պատմութիւն:*

Ծնթ. Gott *բառն եթէ ճշմարիտ Աստուած նշանակէ առանց յօդի կը գործածուի. իսկ եթէ սուտ աստուածներ (չաստուած) նշանակէ յօդով կը բանի.* Օր.

Gott sagte *Աստուած ըսաւ.*
Der Gott Jupiter *Արամազդ չաստուածը:*

10. *Հետեւեալ բացատրութեանց մէջ երբեք յօդ չի դրուիր.* Օր.

Nach französischer Mode *ըստ գաղղիական նորաձեւութեան.*
Ich lerne Französisch *գաղղիերէն կը սորվիմ.*
Gegen Abend *ընդ երեկս, իրիկուան դէմ.*
Vergangene (letzte) Woche *անցեալ շաբաթ.*
Voriges Jahr *անցեալ տարի.*
Nächstes Jahr *գալ տարի.*
Geduld haben *համբերել.*
Frieden schließen *խաղաղութիւն ընել, հաշտուիլ.*
Klavier spielen *դաշնամուր զարնել. եւն:*

Դ. ԱՆՈՐՈՇ ՅՕԴ ԿԸ ԴՐՈՒԻ

1. *Նախընթաց գոյականի մը կամ յատուկ անուան մը ինչ ըլլալը մեկնող բացայայտիչէն յառաջ. միայն թէ բացայայտեալը ծանօթ անուն չըլլայ:* Օր.

Nürnberg, eine[1] Stadt in Baiern.
Պաւիերայի Նիւռնպերկ քաղաքը.
Der Geizige, ein Lustspiel von Moliere.
Մոլիէռի Ագահ կատակերգութիւնը:

---

[1] *Պէտք է մտադիր ըլլալ, որ բացայայտիչն ու բացայայտեալը նոյն հոլով կը դրուին.* Օր. Er lebt in Nürnberg, einer Stadt (տր.) Deutschlands *անիկա Գերմանիայի Նիւռնպերկ քաղաքը կը բնակի:*

Բայց պէտք է ըսել առանց յօդի՝

Gustav Adolf, König von Schweden (եւ ոչ՝ ein König եւն.)։

2. Sein, werden, sich ausgeben für... բայերէն վերջը, եթէ ստորոգելին վիճակ մը կամ ազգի անուն ցուցընող գոյական է. Օր.

Mein Vater ist (ein) Arzt Հայրս բժիշկ է.
Dieser junge Mann ist ein Franzose այս երիտասարդը Գաղղիացի է.
Er gibt sich für einen Franzosen aus.
Անիկա Գաղղիացի կը ձեւանայ։

3. Հետեւեալ բացատրութեանց մէջ՝

Ein Mittel finden միջոց գտնել.
Ein Zeichen geben նշան տալ.
Ein Geschenk geben պարգեւ տալ.
Ein Ende machen վերջ տալ, վերջացընել.
Eine Schlacht liefern ճակատ տալ.
Einen Dienst leisten ծառայութիւն մատուցանել եւն։

Հրահանգ. 128.

1. Der Juni war sehr warm. Mein Oheim wohnt in der Friedrichsstraße. Heinrich der Vierte war ein vortrefflicher König. David wurde zum König von Israel gesalbt (օծուեցաւ). Die Versammlung hat mich zum Präsidenten erwählt. Der Herr Graf ist abgereist. Die Fürsten sind Menschen und können nicht immer helfen. Die Frau Gräfin ist auf den Ball gefahren. Ich habe jetzt nicht Zeil, dieses Buch zu lesen; auch habe ich ein wenig Kopfweh. Ende gut, alles gut. (Die) Trägheit ist eine böse Eigenschaft. Gewalt geht (աւելի կ'արժէ) vor Recht. Greise, Männer, Frauen Kinder, alle wollten ihn sehen. Die Löwen, Tiger, Bären sind wilde und grausame Tiere. Die Tugend, Höflichkeit und Sanftmut machen die Menschen liebenswürdig. Die jungen und alten Leute sind dieser Krankheit unterworfen (ենթակայ). Der junge Mensch sagte: Ich will ein Offizier werden. Wer ein guter Christ ist, wird niemals ein schlechter Bürger werden. Napoleon machte sich zum Beschützer des Rheinbundes (Ռենոսի դաշնակցութիւն). Diese Landschaft (գիւղօրէք) ist nach Natur gezeichnet.

2. Ein Mann, dessen guter Ruf (համբաւ) verloren ist, ist sehr unglücklich. Asien liegt gegen Osten. Hier ist das Buch, dessen Verfasser Sie so sehr verehren. In Italien ist der Januar nicht kalt; dagegen ist der Juli sehr heiß. Ich habe schon Englisch gelernt, ich werde auch Italienisch lernen. Wir werden gegen sechs Uhr einen Spaziergang machen. Der General machte der Plünderung ein Ende. Ist dieser junge Mann ein Amerikaner? Nein,

er ist ein Irländer, aber seine Mutter ist eine Amerikanerin. Christoph Kolumbus, ein Genueser, hat Amerika entdeckt. Mein Kutscher ist ein Italiener; mein Bedienter ist ein Schweizer. Mein älterer Bruder ist ein Advokat, mein jüngerer ist ein Arzt. Äsop war aus Phrygien (Փռիւգիա), einer Provinz Kleinasiens (Փոքր Ասիա); er war der Sklave des Xanthus (Քսանթոս), eines ziemlich berühmten Weltweisen (փիլիսոփայ). Wir lesen Athalie (Գոթողիա), ein Trauerspiel (ողբերգութիւն) von Racine. Der Menschen Leben ist kurz.

Տարադրութիւն. 129.

1. Օգոստոսին իշխանութեան ժամանակ (unter)։ Յուլիս շատ տաք էր։ Մարտը տարւոյն երրորդ ամիսն է։ Ես երկուշաբթի օրը (am Montag) հասայ։ Հիմայ ո՞ւր կը բնակիք։ Թատեր փողոց (Theaterstraße) Թիւ 25ին կը բնակիմ։ Փրեդերիկոս Բ. Բրուսիայի թագաւոր էր։ Պետրոս առաջին Մեծ անուանեցաւ։ Կարոլոս ԺԲ. Շուետի թագաւոր էր։ Տէր Պ. կուսակալ (Präfekt) եւ Տէր Լ. տէրութեան խորհրդական (Staatsrat) անուանեցան։ Փարաւոն (Pharao) զՅովսէփ (Joseph) Եգիպտոսի կառավար (Statthalter) անուանեց, թէպէտ եւ անիկա Եբրայեցի (Hebräer) էր։

2. Տիկին կոմսուհին թատր գնաց։ Գաղղիան աւելի պտղաբեր է քան Շուետը։ Ամերիկա Եւրոպային արեւմտեան կողմը[1] կ'իյնայ (liegt)։ Տոքթոր Պէրկը կը ճանչնա՞ք։ Պապիս պարտիզին մէջ հին կաղնի[2] մը կար (stand), որուն արմատը[3] բոլորովին սնամէջ[4] էր։ Հոս է [ան] պզտիկ տղան, որուն հայրը սպանուեցաւ։ (Ես) չեմ գիտեր (ճանչնար) այս տնկին անունը, որուն գեղեցկութիւնն այնչափ (so sehr) հիանալի է (կրճ. կը զարմացուի)։ Հելուետիայի մէջ գետեր, լճեր, գեղեցիկ գեղեր, գեղեցիկ քաղաքներ եւ բարձր լեռներ կան։

[1] westlich von E. [2] Eiche, էգ. [3] Stamm. [4] ganz hohl.

130.

Ձմեռը յաճախ ցրտէն (vor...) կը դողանք։ Դաշնամու՞ր[1] թէ սրինգ[2] կը զարնէք[3]։ Ոչ մէկը եւ ոչ մէկալը (keines von Beiden), ես ջութակ[4] կը զարնեմ։ Անհանգի՞ստ էք, տիկին (gnädige Frau)։ Այո, ակռայի եւ վզի ցաւ ունիմ։ Գերմաներէն կը սորվիմ։ Նաեւ բնութեան վրայէն գծագրել կը սոր-

[1] Klavier. [2] Flöte. [3] spielen. [4] Violine.

վիմ։ Եղբայրս Շէքսփիրի (von Shakespeare) Համլէթ ողբերգութիւնը[5] կը կարդայ։ Եզովբոս Փոքր Ասիայի[6] Փռիւգիա (Phrygien) գաւառէն[7] էր։ Մեր մայրն այրի[8] է։ Ծառաս Գերմանացի է, կառապանս[9] Անգղիացի է։ Զօրապետը միտք ունէր (war der Ansicht) ճակատ տալու։ Անիկա երջանիկ պիտի ըլլայ, ձեզի ծառայութիւն մ'ընել կարենալուն։ Միջոց մը պիտի գըտնուի (man-ւ) այս երիտասարդին տեղ մը հոգալու[10]։

[5] Trauerspiel. [6] Klein-Asien. [7] Provinz էգ. տես եր. 5, ծն.։ [8] Witwe. [9] Kutscher. [10] verschaffen.

Ընթերցուած։

Montausier. *Մոնթօզիէ։*

Der Herzog von Montausier zeichnete sich frühe durch seine Tapferkeit und durch seine Klugheit aus. Seine Rechtschaffenheit[1] machte, daß er erwählt[2] wurde, um die Erziehung[3] des Dauphins (Տօֆին), des Sohnes Ludwigs des Vierzehnten, zu leiten[4]. Er sprach immer mit diesem Prinzen als tugendhafter Mann, der alles der Wahrheit und der Vernunft aufopfert[5]. In einer von ihren Unterredungen[6] bildete sich der Prinz ein, von seinem Erzieher[7] einen Schlag erhalten zu haben: „Wie, mein Herr", sagte er, „Sie schlagen mich! man bringe mir meine Pistolen."[8] — „Bringt meinem gnädigsten (վեհափառ) Herrn seine Pistolen," versetzte[9] der Herzog kalt. Er läßt sie ihm in die Hände geben: „Bedenken Sie, was Sie thun wollen!" Der Prinz fällt auf seine Kniee. — „Sehen Sie, wohin die Leidenschaften[10] führen!"

Einst führte er den Dauphin in eine Bauernhütte[11]. „Sehen Sie, mein gnädiger Herr, unter diesem Strohdach in dieser armseligen Stube[12] wohnen der Vater, die Mutter und die Kinder, welche ohne Aufhören[13] arbeiten, um das Geld zu bezahlen, womit Ihre Paläste geschmückt sind, und welche Hungers sterben, um die Kosten[14] Ihrer Tafel zu bestreiten."[14]

Als er das Amt eines Erziehers niedergelegt hatte, sagte er zum Dauphin: „Gnädigster Herr, wenn Sie ein tugendhafter Mann sind, so werden Sie mich lieben; sind Sie es nicht, so werden Sie mich hassen[15], und ich werde mich[16] darüber trösten"[16].

[1] արդարութիւն. [2] ընտրել. [3] կրթութիւն, դաստիարակութիւն. [4] վարել. [5] զոհել. [6] խօսակցութիւն. [7] դաստիարակ. [8] ատրճանակ. [9] պատասխանել. [10] կիրք. [11] գեղացւոյ հիւղ. [12] խուց. [13] անդադար. [14] ծախքը հոգալ՝ վճարել. [15] ատել. [16] մխիթարուիլ։

Խօսակցութիւն:

Wodurch zeichnete sich der Herzog von Montausier frühe aus?	Durch Tapferkeit und Klugheit.
Was bewirkte seine strenge Rechtschaffenheit?	Sie bewirkte, daß er zum Erzieher des Dauphins erwählt wurde.
Wer war der Dauphin?	Der Sohn Ludwigs XIV.
Wie sprach M. immer mit dem Prinzen?	Als tugendhafter Mann.
Wem opferte er alles?	Der Wahrheit und Vernunft.
Was bildete sich der Prinz einmal ein?	Einen Schlag von Montausier erhalten zu haben.
Welche Genugthuung wollte er dafür haben?	Er ließ sich Pistolen bringen.
Was sagte der Herzog zu ihm?	„Bedenken Sie, was Sie thun wollen".
Wie machte der Prinz diesen Fehler wieder gut?	Er fiel auf seine Kniee und bat seinen Lehrer um Verzeihung.
Wohin führte Montausier einmal den Prinzen?	In eine Bauernhütte.
Was sprach er zu ihm?	„Sehen Sie, gnädiger Herr, unter diesem Strohdach wohnt die ganze Familie, welche եւն.։

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ ԻՐԱՐՈՒ ՀԵՏ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երկու գոյականք իրարու հետ երեք կերպով կրնան յարաբերութեան մէջ մտնել կամ իրարու կցիլ. այսինքն՝ 1. սեռականով (յատկացուցչով), 2. երկրորդ յարակից ուղղականով եւ 3. von *կամ ուրիշ նախադրութեամբ մը։*

Ա. ՍԵՌԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

1. Բանի մը տէր ըլլալու կամ ստացման եւ բանէ մը նախում ունենալու յարաբերութիւնները սովորաբար սեռականով կը բացատրուին, եթէ որոշուած գոյականը մասնական իմաստով (տես Ա. Մաս, ԺԱ. Դաս.) չէ առնուած։ Աս սեռականը յատկացուցիչ կը կոչուի, իսկ քովի գոյականն յատկացեալ։ Գերմաներէնի սովորական շարադասութեան մէջ յատկացուցիչը յատկացեալէն վերջը կը դրուի, հակառակ աշխարհաբար հայերէնի դասաւորութեան։ Օր.

Der Hund des Gärtners *պարտիզպանին շունը.*
Das Dach des Hauses *տան յարկը.*
Die Farbe der Blume *ծաղկին գոյնը.*
Der Fleiß eines Schülers *աշակերտի մը փոյթը։*

Շատ անգամ կրնայ շարադասութիւնը շրջուիլ, այսինքն յատկացուցիչն յատկացեալէն յառաջ դրուիլ, մանաւանդ՝ եթէ յատկացուցիչն անձ մը ցուցընէ. բայց այսպիսի դիպաց մէջ յատկացեալին յօդը կը զեղչուի (Հմմտ. եր. 4. 4.)։ Օր.

Des Gärtners Haus պարտիզպանին տունը.
Des Fürsten Wunsch իշխանին բաղձանքը.
Des Kaisers Räte կայսեր խորհրդականները.
Mein und meines Bruders Freund իմ եւ եղբօրս բարեկամը։

ՄԴ. Այս շրջումն իգական անուանց մէջ շատ չի գործածուիր. Օր.

Die Räte der Kaiserin, լաւագոյն է քան՝ der Kaiserin Räte.
Der Wunsch der Mutter, լաւագոյն քան՝ Der Mutter Wunsch.

2. **Յատկացուցիչը** կրնայ von նախադրութեամբ ալ ըլլալ. զ. օ. Der König von Schweden Շուետի թագաւորը (Հմմտ. եր. 12. Գ.)։

3. **Այս** խմբին տակ կ'երթան բարդ գոյականներն ալ, որոնց կազմութեան առաջին մասը սովորաբար յատկացուցիչ սեռականի իմաստով ուղղական հոլով դրուած գոյական մըն է։ Օր.

Die Milchsuppe կաթնապուր.
die Hausthüre (փխնկ. Hauses=thüre) տան դուռ.
Der Schullehrer (փխնկ. Schulelehrer) վարժապետ։

ՄԴ. Աշակերտը կը խաւրենք Ա. Մասն, Ժ. Դասին, ուր ամէն մէկ հոլովման համար բարդ բառերու քանի մ'օրինակներ դրած ենք. ասոնց թիւն անչափ է, եւ գերմաներէն լեզուն արտաքոյ կարգի ազատ է բարդելու մէջ. բայց նորուս օտարական մը պէտք չէ ինքն իրեն նոր բառեր բարդել։

4. **Այս** բարդութիւնք հայերէն լեզուին մէջ կամ նոյնպիսի բարդութեամբք կրնան բացատրուիլ, (զոր պէտք չէ անճահ կերպով յաճախել,) եւ կամ երկու երեք բառով, որոնց առաջինը շատ անգամ սեռական հոլով, երբեմն ալ ածական մը կրնայ ըլլալ։ Օր.

Das Erdbeben երկրաշարժ.
Die Erdkugel երկրագունդ.
Der Fensterflügel պատուհանի փեղկ.
Der Raubvogel յափշտակող թռչուն.
Das Hauptaltar աւագ խորան.
Die Weltgeschichte ընդհանուր պատմութիւն։

Ծնթ. Պէտք է միտ դնել, որ բարդութեան անդամոց տեղափոխութեամբն իմաստն ալ կը փոխուի։ Օր.

Der Obstbaum պտղատու ծառ.
Das Baumobst ծառի պտուղ.
Der Ölbaum ձիթենի.
Das Baumöl ձէթ, եւն.։

5. Բարդութեանց մէջ երբեմն հնչման անուշութեան համար ինչ ինչ յօդակապ գրեր կ'աւելցուին, ինչպէս են՝ Տ, Ո կամ Ե. Օր։

Der Geburtstag ծննդեան օր.
Die Wahrheitsliebe ճշմարտասիրութիւն.
Die Taschenuhr ծոցի ժամացոյց.
Die Rosenknospe վարդի կոկոն.
Der Suppenlöffel ապուրի դգալ.
Das Schweinefleisch խոզի միս։

Բ. ՑԱՐԱԿԻՑ ՈՒՂՂԱԿԱՆ

Սո (երկրորդ) յարակից ուղղականի (Ջենիթիվ) գործածութիւնը կ'ըլլայ՝

1. Գաւառներու, կղզիներու, քաղաքներու, գեղերու, ամիսներու եւ այլն անուանքն իրենց հասարակ անուան վրայ աւելցընելով։ Օր.

Das Königreich Spanien Սպանիայի թագաւորութիւնը.
Die Insel Malta Մալթա կղզին.
Die Stadt Ani Անի քաղաքը.
Die Universität Heidelberg Հայտելպերկի համալսարանը.
Der Monat Mai Մայիս ամիսը։

2. Եթէ բառ մը չափ, կշիռ, թիւ կամ քանակութիւն ցուցընող գոյականէ մը վերջը միանական իմաստով գրուած է։ Օր.

Eine Flasche Wein շիշ մը գինի.
Zehn Meter Leinwand տասը մեդր կտաւ.
Ein Glas Wasser գաւաթ մը ջուր.
Ein Kilo Butter մէկ քիլօ կարագ.
Ein Regiment Soldaten[1] զինուորաց գունդ մը.
Ein Stück Holz փայտի կտոր մը.
Eine Herde Schafe[1] ոչխարաց հօտ մը.
Ein Paar Handschuhe[1] զոյգ մը ձեռնոց.
Ein Dutzend Hemden[1] երկոտասնեակ մը շապիկ։

Ծնթ. Եթէ երկրորդ գոյականը հետը ածական մ'ունենայ, պէտք է նոյնը սեռականի փոխել։ Օր. eine Flasche guten Weines. Բայց ընտանեկան խօսակցութեանց մէջ ներեալ է սեռականի վերջաւորութիւնը կրճատել եւ ըսել՝ eine Flasche guten Wein.

Հրահանգ. 131.

Die Lage des Schlosses ist prächtig. Des Kaisers Wille muß geschehen[1]. Der Knaben Fleiß ist belohnt worden. Bringen Sie

[1] ըլլալ. կատարուիլ.

---

[1] Եթէ այս չափ, քանակութիւն եւն. ցուցընող գոյականք մէկէն աւելի բան մը նշանակեն առջեւի գոյականը գերմաներէնի մէջ յոգնակի կը դրուի, հակառակ հայերէնի որ եզակի է, ինչպէս վերի օրինակներէն կը տեսնուի։

mir eine Kaffeetasse, einen Theelöffel und einige Weingläser. Ich habe einen goldenen Uhrschlüssel verloren. Welch eine schöne Rosenknospe! Es ist eine Moosrose[2]. Ich habe diesen Morgen zwei Paar Handschuhe und fünf Meter schwarzes Tuch gekauft. Hier sind drei Flaschen Bier und ein Stück Brot. Die Stadt London ist größer als die Stadt Paris; sie hat über vier Millionen Einwohner. Die Haustiere[3] sind von großem Nutzen. Die Universität Heidelberg ist berühmt.

2 մամռավարդ. 3 ընտանի անասուն։

Շարադրութիւն. 132.

Աշակերտին փոյթը[1] յարատեւ[2] է։ Արծուին կտուցը[3] կոր (gebogen) է, ինչպէս յափշտակող թռչուններուն* կտուցները։ Տղաք զատկական հաւկիթները շատ կը սիրեն։ Այս ողորմելի հիւղը[4] ձկնորսի[5] ընտանեաց մը բնակարանն է։ Անգղիայի թագուհին Գոպուրկ-Սաքսոնի (Sachsen-Koburg) Ալպերդոս (Albert) իշխանին հետ ամուսնացաւ[6]։ Հռովմ քաղաքը շատ հին է։ Կաթիլ մը ջուր բազմութիւն մը (eine große Anzahl) անասնիկներու[7] կը բովանդակէ։ Կենաց ճշմարիտ երջանկութիւնը բարի խիղճ մ'[ունենալու] վրայ կը կայանայ[8]։ Արեգական ճառագայթներուն ցոլացումը[9] ծիրանի գօտւոյ[10] գոյները յառաջ կը բերէ[11]։ Ինծի փայտի կտոր մը բերէք։ Երիտասարդը սաստիկ մեծ գումար[12] մը կորսնցուց։ Պտղունց մը (eine Prise) քթախոտ (Tabak) կ'ուզէ՞ք։ Շնորհակալ եմ, ես քթախոտ չեմ առներ (ich schnupfe nicht)։ Բազմութիւն մը[13] զուարթ[14] տղոց բակին եւ պարտիզին մէջ կը խաղային։ Կօշկակարն երեք զոյգ հողաթափ, երկու զոյգ կօշիկ եւ զոյգ մը շղուական բերած է։

1 der Fleiß. 2 beständig. 3 der Schnabel. 4 die Hütte. 5 der Fischer. 6 heiraten. 7 Tierchen. 8 besteht. 9 die Brechung. 10 der Regenbogen. 11 hervor'bringen. 12 Summe. 13 eine Menge. 14 fröhlich.

Գ. **Von** ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Երկու գոյականաց իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւնը ցուցընելու համար **von** կը գործածուի՝

1. Տէրոջ կամ պատուաստիճան մը ցուցընող բառերէն ետքը։ Օր.

Der König **von** Schweden Շուէտի թագաւորը.
Die Königin von England Անգղիայի թագուհին.

* Այս շարադրութեան մէջ նօտր գրով գրեալները խոշոր բառերով թարգմանելու է։

Der Herzog von Malakoff Մալաքոֆի դուքսը.
Der Freiherr von Röderer Ռէօտերերի պարոնը.
Der Pascha von Adana Ատանայի փաշան։

2. Բացարձակ թուականաց առջեւ։ Օր.

Ein Knabe von zwölf Jahren տասուերկու տարեկան տղայ մը.
Eine Entfernung von sechs Kilometer վեց քիլոմեթրի հեռաւորութիւն.
Eine Länge von hundert Meter հարիւր մեթր երկայնութիւն։

3. Նիւթը կամ տարրը ցուցընելու համար, որմէ բան մը շինուած է։ Օր.

Ein Haus von Stein քարաշէն տուն մը.
Ein Ring von Gold ոսկի մատանի մը.
Eine Bildsäule von Marmor մարմարէ արձան մը։

Ծան. Նիւթը ցուցընելու համար, ինչպէս հայերէնի՝ նոյնպէս գերմաներէնի մէջ ալ կրնայ շատ անգամ նոյն նիւթին ածականը գործածուիլ. ein steinernes Haus, ein goldener Ring ոսկի մատանի մը. eine marmorene Bildsäule մարմարեայ արձան մը։ Նմանապէս կ'ըսուի die holländische Leinwand հոլանտական կտաւ. der russische Gesandte Ռուսի դեսպան. das französische Geld Գաղղիայի (գաղղիական) դրամ եւն։

4. Եթէ յատկացուցիչը մասնական իմաստով գործածուած է, եւ յատկացեալը քանակութիւն ցուցընող բառ չէ։ Օր.

Die Nähe von Städten քաղաքաց շրջակայքը.
Der Verkauf von Büchern գրոց վաճառումը.
Eine Sammlung von Gemälden պատկերաց հաւաքածոյք մը.
Eine Reihe von Bäumen ծառերու շարք մը.
Eine Sache von Wert արժէք ունեցող իր մը.
Ein Freund von Blumen ծաղիկներու բարեկամ մը.
Ein Mann von Verdienst արդիւնաւոր մարդ մը։

5. Ցուցական, յարաբերական եւ անորոշ ածականներէն վերջը փոխանակ սեռականի, (որ քիչ գործածական է,) սովորաբար von նախադրութիւնը կը գործածուի։ Օր.

Derjenige von Ihren Schülern[1], welcher ...
Ձեր աշակերտներուն մէջէն անիկա, որ ...
Welches von diesen Pferden ist das Ihrige?
Einige von meinen Freunden կամ meiner Freunde.
Die meisten seiner Gemälde կամ von seinen Gemälden.

Ծան. Գերադրական ածականէ կամ դասական թուականէ վերջը կրնայ հաւասարապէս սեռական կամ von, շատ անգամ ալ unter գործածուիլ ըստ քաղցրահնչութեան։ Օր.

Die schönste aller Künste կամ von (կամ unter) allen Künsten.
Der erste meiner Unterthanen կամ von meinen Unterthanen.

---

[1] Derjenige Ihrer Schüler, welcher — աղէկ չի հնչեր։

6. Հետեւեալ ասացուածներու մէջ.

Ein Engländer von Geburt ի ծնէ Անգղիացի մը.
Die Einwohner von Brüssel Պրիւսելի բնակիչքը.
Ein Pferd von brauner Farbe թխագոյն ձի մը.
Ein Mann von Ihrem Schlage ձեր բնութեանը համաձայն մարդ մը։

7. Այնպիսի գոյականներ՝ որոնք ածականէ կամ բայէ մ'ածանցեալ են, եւ կրնան խնդիր առնուլ, սովորաբար նոյն ածականին կամ բային առած նախադրութիւնը կ'ուզեն։ Օր.

Der Gedanke an den Tod մահուան յիշատակը (denken an ...).
Die Furcht vor der Gefahr վտանգէ երկիւղը.
Aus Mangel an Geld ստակի պակասութենէ.
Der Reichtum an Kenntnissen բազմահմտութիւն.
Die Sorge für die Kinder տղոց հոգը եւն.։

Հրահանգ. 133.

Der Matrose[1] hatte ein Kleid von wollenem Tuche. Der Marschall Pelissier erhielt vom Kaiser Napoleon den Titel eines Herzogs von Malakoff und eine jährliche Rente[2] von 100.000 Franken. Die Königin von England ist stolz auf ihre Marine[3]. Wir erwarten jeden Tag einen Brief von Herrn P. Die Liebe zum Leben ist allen Menschen angeboren[4], dagegen die Furcht vor dem Tode ist ihnen anerzogen[5]. Das Verlangen[6] nach Reichtum veranlaßte[7] diesen Mann, so großartige Unternehmungen[8] zu machen. Welcher von diesen Knaben hat den ersten Preis[9] erhalten? Es war Julius; er war der erste von fünfzig Schülern. Man baut jetzt ganze Schiffe von Eisen. Ist dieser Ring von Gold oder von Silber? Er ist von Gold.

[1] նաւաստի. [2] մուտք. [3] նաւական զօրութիւն. [4] բնածին. [5] կրթութեամբ սեպհականուած. [6] բաղձանք. սէր. [7] պատճառ ըլլալ. [8] մեծագործ ձեռնարկութիւն. [9] մրցանակ։

Թարգմանութիւն. 134.

Շարք մը[1] ճերմակ ակռաներու իւր սիրուն դէմքն[2] աւելի կը գեղեցկացընէին (եղ.)։ Ստակի պակասութենէն իմ դէպ ի Բարիզ ճանապարհորդութիւնս գալ շաբթուան (auf... հյց.ով) թողուցի (... verschoben)։ Քսան տարեկան մատաղ (jung) աղջիկ մը իւր կեանքն հայրը փրկելու[3] համար զոհեց[4]։ Մենք երկու քիլոմետր հեռաւորութեամբ (in ...) փայտաշէն տուն մը նշմարեցինք։ Կայսրը 80.000 մարդով բանակաւ մը չուեց[5]։

[1] eine Reihe (von). [2] Gesicht չ. [3] retten. [4] opfern [5] ziehen.

Թունոյ վաճառումն[6] արգելուած[7] է։ Իմ վարպետս ի ծնէ գերմանացի է։ Ձեր ժամացոյցի շղթան[8] ոսկիէ՞ թէ արծաթէ է։ Ոսկիէ է։ Քանի՞ փունտ (Pfund) շաքար կ'ուզէք։ Ինծի չորս փունտ շաքար եւ երկու փունտ խահուէ տուէք։ Մեր քոյրերէն մէկը մեռած է։

[6] der Verkauf. [7] verboten. [8] Kette էֆ.։

Ընթերցուած:

Alfons der Fünfte. Ալփոնսոս Ե.:

Alfons der Fünfte, König von Arragonien, mit dem Beinamen (մականուն) der Großmütige[1], war der Held seines Jahrhunderts, er dachte nur darauf, andere glücklich zu machen. Dieser Fürst ging gerne ohne Gefolge[2] und zu Fuß durch die Straßen seiner Hauptstadt. Als man ihm einst Vorstellungen[3] über die Gefahr machte, welcher er seine Person aussetzte[4], so antwortete er: Ein Vater, welcher mitten unter seinen Kindern umher'geht, hat nichts zu fürchten." — Man kennt folgenden Zug[5] von seiner Freigebigkeit[6]: Als einer von seinen Schatzmeistern[7] ihm eine Summe von tausend Dukaten brachte, so sagte einer von seinen Offizieren, welcher eben zugegen[8] war ganz leise (կամաց) zu jemand: „Wenn ich nur diese Summe hätte, würde ich glücklich sein". — „Da Sie ein Mann von Kopf und Herz sind, so verdienen Sie es zu sein!" sprach der König, welcher es gehört hatte, und ließ ihn diese tausend Dukaten mit sich nehmen.

Auch der folgende Zug gibt einen Beweis (ապացոյց) von seinem edlen Charakter: Eine mit Matrosen und Soldaten beladene[9] Galeere[10] ging unter; er befiehlt, ihr Hilfe zu leisten[11]; man zögert[12] aus Furcht vor der Gefahr. Da springt Alfons selbst in ein Boot, indem er zu denen, welche sich vor der Gefahr fürchteten, sagte: „Ich will lieber der Gefährte[13] als der Zuschauer[14] ihres Todes sein."

[1] մեծանձն. [2] շքադիր, յուղարկաւորք. [3] ազդարարութիւն. [4] (վտանգի մէջ) դնել. [5] (նշանաւոր) գործք. [6] առատաձեռնութիւն. [7] գանձապետ. [8] ներկայ, մօտ. [9] բեռնաւորեալ. [10] ցռկանաւ. [11] օգնութեան հասնիլ, օգնել. [12] վարանիլ, դանդաղիլ. [13] ընկեր. [14] հանդիսատես, վկայ։

Խօսակցութիւն:

Wer war Alfons der Fünfte?	Er war König von Arragonien.
Welchen Beinamen hatte er?	Er hieß der Großmütige.
Worauf war er nur bedacht?	Andere glücklich zu machen.

Wie ging er gern durch die Straßen der Stadt?	Ohne Gefolge und zu Fuß.
Welche Vorstellungen machte man ihm deshalb?	Daß er seine Person einer Gefahr aussetzte.
Was antwortete er darauf?	Ein Vater hat unter seinen Kindern nichts zu fürchten.
Was brachte ihm einmal sein Schatzmeister?	Eine Summe Geldes.
Wer war gerade zugegen?	Ein Offizier.
Was sagte dieser Offizier leise in seiner Gegenwart?	„Ich würde glücklich sein, wenn ich dieses Geld hätte."
Wie viel war dieses Geld?	Es waren tausend Dukaten.
Was sagte darauf der König?	„Wenn diese Summe dich glücklich macht, so sollst du sie haben."
Wie bewies er ein anderes Mal seine Menschenfreundlichkeit (*մարդասիրութիւն*).	Als eine mit Soldaten beladene Galeere untersank, befahl er, ihnen zu Hilfe zu eilen.
Und als niemand helfen wollte, was that er?	Er sprang selbst in ein Boot und ruderte (*թիավարելով երթալ*) ihnen zu Hilfe.
Welche edlen Worte sprach er bei dieser Gelegenheit?	Er sagte: „Ich will lieber der Gefährte als der Zuschauer ihres Todes sein."

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ՉՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԽՂԱՆԱԿԱՒՈՐԻՉ ՕԺԱՆԴԱԿՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

(Տես Ա. Մասն, ԺԹ. Դաս։)

Այս բայերն գրեթէ նոյնանշան ըլլալուն, իրենց ճիշդ նշանակութիւնները սորվելով գործածել կարենալու համար, հետեւեալ դիտողութեանց միտ դնելու է։

Ա. Können.

1. Können *ֆիզիգական կարողութիւն (հնարաւորութիւն) մը կը ցուցընէ, եւ կը համապատասխանէ* կարենալ, կարող ըլլալ, ի վիճակի ըլլալ (im stande sein) *բայերուն։* Օր.

Ein Lahmer kann nicht gehen (ist nicht im stande zu gehen).
Կաղ մը քալել չի կրնար (ի վիճակի չէ)։

2. Können *կը նշանակէ նաեւ՝ լեզու մը կամ արուեստ մը* գիտնալ, *կամ աշխատութեամբ ստացուած աջողակութիւն մ'ունենալ։* Օր.

Können Sie Französisch? Գաղղիերէն գիտէ՞ք.
Nein, ich kann nicht Französisch, aber ich kann Englisch.
Ոչ. Գաղղիերէն չեմ գիտեր, բայց Անգղիերէն գիտեմ.
Mein Bruder kann nicht reiten.
Եղբայրս չի կրնար (աջողակութիւն չունի) ձի հեծնալ(ու).
Dieser Knabe kann lesen, schreiben und zeichnen.
Այս տղան կարդալ, գրել եւ գծագրել գիտէ (կրնայ).

β. Mögen.

1. Mögen կը նշանակէ՝ խօսողին կողմանէ թոյլ տուեալ կամ ենթեալ կարելիութիւն մը. Հայերէն՝ կարենալ, տալով ըլլալ բայերով կրնայ թարգմանուիլ. Աս բային տեղ կրնայ երբեմն können ալ գործածուիլ. Օր.

Sie mögen (können) herein kommen կրնաք (ազատ էք) ներս գալ(ու).
Du magst den Stock behalten գաւազանը կրնաս քովդ պահել.
Sie mögen den Brief lesen նամակը կրնաք կարդալ.
Es mag wahr sein կարելի է թէ ճշմարիտ ըլլայ.
Er mag ein ehrlicher Mann sein.
Կարելի է թէ պատուաւոր մարդ մ'ըլլայ.

2. Mögen կը նշանակէ նաեւ՝ բան մը սիրել, ուզել, բաղձալ (gern wollen). Օր.

Ich mag diesen Wein nicht այս գինին չեմ սիրեր.
Mag sie nicht tanzen? անիկա չ'ո՞ւզեր (չի՞ բաղձար) կաքաւել.
Ich hätte das Geschenk nicht annehmen mögen.
Պարգեւը չէի ուզեր ընդունիլ.

3. Mögen կը յայտնէ նաեւ՝ իղձ մը կամ բարեմաղթութիւն մը, եւ կը թարգմանուի՝ իցի՜ւ թէ, երանի՜ թէ. Օր.

Möchte ich Sie bald wiederſehen! իցի՜ւ թէ շուտ վերստին տեսնէի.
Möchten Sie glücklich sein! երանի՜ (իցի՜ւ) թէ երջանիկ ըլլայք.

γ. Lassen.

1. Lassen կը նշանակէ՝ թողուլ (որ...), թոյլ տալ (որ...).

Ich lasse ihn schlafen կը թողում զինքը, որ քնանայ.
Lassen Sie mich in Ruhe զիս հանդարտ թողուցէք.
Lassen Sie mir das Buch գիրքն ինծի թող տուէք.

2. Lassen աներեւութէ մը յառաջ (ընել) տալ բայով կամ անցողականով կը բացատրուի. Օր.

Ich ließ sie hereinrufen զիրենք ներս կանչել տուի.
Ich habe dem armen Manne ein Paar Stiefel machen lassen.
Խեղճ մարդուն համար զոյգ մը կօշիկ շինել տուի.
Der Richter ließ den Dieb festnehmen.
Դատաւորն զգողը բռնել տուաւ.

Er ließ mich eine ganze Stunde warten.
Զիս ամբողջ ժամ մը սպասցուց.
Lassen sie ihn hereinkommen զինքը ներս մուծէք՝ մտցուցէք։

3. Lassen բայն հրամայականի յոգնակի առաջին դէմքը կազմելու ալ կը գործածուի։ Օր.

Lasset uns singen երգենք.
Lassen Sie uns spazieren gehen պտըտելու երթանք.
Lassen Sie uns eine Tasse Kaffee trinken սկահակ մը խահուէ խմենք։

4. Lassen փոխադարձ sich դերանուանը միացեալ՝ կարելիութիւն մը կը նշանակէ։ Օր.

Das läßt sich nicht begreifen ատիկայ իմանալ անկարելի է.
Darüber läßt sich vieles sagen ատոր վրայ շատ բան կարելի է զրուցել.
Das ließ sich voraussetzen ատիկա կ՚ենթադրուէր։

Հրահանգ. 135.

Kannst du mir sagen, warum dein Bruder morgen nicht zu mir kommen kann? Diese Männer sind im stande, uns zu helfen. Der Knabe kann das Buch behalten[1], ich brauche es nicht mehr. Wenn unsere Soldaten die Stadt behaupten könnten, so wäre der Sieg nicht zweifelhaft[2]. Können Sie Deutsch? Nein, ich kann es noch nicht, aber ich lerne es. Ich hätte dort sein mögen. Wir ließen die Kinder bis acht Uhr schlafen. Ich werde es von dem Schreiner[3] machen lassen. Wer hat dieses Haus bauen lassen? Mein Nachbar hat es für seinen Sohn bauen lassen. Laß[4] den Kutscher anspannen (լծել)[4]. Der Richter ließ die Gefangenen vor sich kommen. Mein Herr, Sie haben lange auf sich warten lassen. Der Lehrer hat seine Schüler eine englische Übersetzung machen lassen.

[1] քովը պահել. [2] տարակուսական. [3] հիւսն. [4] բա՛ց կառապանին որ լծէ։

Շարադրութիւն. 136.

Կրնա՞ք վաղը գալ փոխանակ այսօր[ուան]։ Ոչ, տէր իմ, չեմ կրնար։ Կրնաք մնալ, ուր որ էք։ Չէի կրնար դասս սորվիլ, վասն զի գիրքս չկրցայ գտնել։ Սիրով (gern) կ՚ուզէի աշխատիլ, եթէ կարենայի։ Կարդալ գիտէ՞ք։ Այո, կարդալ եւ գրել գիտեմ։ Քոյրս շատ աղէկ իտալերէն գիտէ։ Երանի՜ թէ անիկա (էգ.) երջանիկ ըլլար։ Երանի՜ թէ այս օրը տեսնէինք (erleben)։ Այս սալորները[1] չէ՞ք բաղձար ուտել։ Ոչ, զանոնք չեմ սիրեր։ Թոյլ տուէք, որ զայս ընեմ։ Իրեն (հյց.) ըսել տուին (man-ով), ինչ որ տեսած էր։ Իշխանն ինք զինքը նկարել[2] կու տայ։ Այս

[1] die Pflaume, Zwetsche. [2] malen.

մարդէն մի խաբուիր[3]։ Իրեն զոյգ մը հողաթափ ալ շինել պիտի տայ։ Դուրս երթանք։ Փորձենք[4] խեղճ տղան ազատելու։ Ասոր վրայ փոխելու[5] բան մը չկայ (daran läßt sich . . .)։

[3] sich betrügen lassen. [4] versuchen. [5] ändern.

Դ. Sollen եւ müssen.

1. Sollen կը ցուցնէ պարտք մը․ müssen՝ ֆիզիքական կամ բարոյական հարկ մը, ստիպում մը. կը թարգմանուի՝ պէտք ըլլալ, հարկ ըլլալ, ստիպուիլ բայերով։ Օր․

Karl soll fleißig sein Կարոլոս պէտք է փութաջան ըլլալ.
Du sollst nicht stehlen պէտք չես գողնալ, մի գողնար.
Dieser Herr sollte seine Schulden bezahlen.
Այս Պարոնը պէտք էր իր պարտքերը վճարել.
Du hättest deine Lektion (Aufgabe) lernen sollen.
Պէտք էիր դասդ սորված ըլլալ.
Der Prinz muß um vier Uhr abreisen.
Իշխանը ստիպուած է ժամը չորսին ճամբայ ելլելու.
Die Schüler müssen aufmerksam sein.
Աշակերտք պէտք են մտադիր ըլլալ.
Ich werde die Rechnung bezahlen müssen.
(Պարտուց) հաշիւը վճարելու պիտի ստիպուիմ։

2. Sollen՝ բայց wenn շաղկապէն ետքը պատահական հնարաւորութիւն մը կամ դիպուած մը կը նշանակէ, եւ ըստ պատահման, դիցուք թէ, ըսենք թէ բառերով կը թարգմանուի։ Օր․

Wenn Sie (etwa) nicht zu Hause sein sollten.
Եթէ ըստ պատահման տունը չգտնուիք.
Wenn ihm das Geld ausgehen (fehlen) sollte.
Ըսենք թէ իրեն ստակ պակսելու ըլլայ.

3. Sollen երբեմն կը նշանակէ՝ կ՚ըսուի, կ՚ըսեն, կը կարծուի, . . . է եղեր եւն։ Օր․

Sie soll reich sein կ՚ըսուի թէ անիկա հարուստ է, հարուստ է եղեր.
Der Dieb soll aus dem Gefängnisse entkommen sein.
Գողը բանտէն փախեր է եղեր։

4. Sollen երբեմն կը նշանակէ հրաման մը եւ սովորաբար հրամայականի եզ. եւ յոգ. երրորդ դէմքերուն կամ ստորադասականին տեղ կը գործածուի։ Օր․

Er soll kommen թող գայ.
Sie soll die Wahrheit sagen թող ճշմարտութիւնը զրուցէ.
Er befahl, daß man hinausgehen sollte հրամայեց որ դուրս ելլեն։

5. Sollenէն վերջը երբեմն աներեւոյթը կը վերջուի, կամ զօրութեամբ կ՚իմացուի։ Օր․

Hier ist Johann, was soll er?։ Յովհաննէս հոս է. ինչ պիտ՚որ ընէ.
Was sollen diese Thränen? Այս արցունքներն ինչ պիտի նշանակեն։

Բ. Dürfen.

1. Dürfen բառ ինքեան ոչ թէ իշխել, համարձակիլ կը նշանակէ, ինչպէս սովորաբար կը թարգմանուի, այլ՝ հրաման՝ թոյլտուութիւն ունենալ, չորենալ կը նշանակէ։ Օր.

Die Kinder dürfen diesen Abend spazieren gehen.
Տղաք կրնան (հրաման ունին) այս երիկուն պտըտելու երթալ.
Heinrich darf das Buch nicht behalten.
Հենրիկոս չի կրնար (հրաման չունի) գիրքը քովը պահել։

2. Ժխտականապէս գործածուած ատեն, պէտք չըլլալ, պէտք չունենալ, տեղի չունենալ կը նշանակէ։ Օր.

Du darfst nicht ausgehen դուն պէտք չես դուրս ելլել.
Wir durften nichts sorgen, alles war bereit.
Հոգ ընելու պէտք չունէինք, ամենայն ինչ պատրաստ էր.
Sie dürfen sich nicht darüber beklagen.
Անոր վրայ գանգատելու առիթ մը չունին։

Հրահանգ. 137.

1. Wir sollen Gott und die Menschen lieben. Du sollst deinem Nächsten (ընկեր) nichts Böses nachreden (ետեւէն խօսիլ). Ihr solltet Gott danken, daß ihr aus dieser Gefahr gerettet worden seid. Wir sollen durch die Fehler anderer lernen, unsere eigenen zu verbessern. Wilhelm muß den ganzen Tag zu Hause bleiben. Du hättest nicht mit diesem Manne umgehen[1] sollen. Caligula befahl, daß die Römer ihm göttliche Ehre[2] erweisen[3] sollten. Der Graf soll auf der Jagd sein. Morgen soll der König in die Stadt kommen. Was soll diese ernsthafte[4] Miene? Was sollen alle diese Komplimente?

2. Ich werde ihn retten, und sollte ich auch mein Leben opfern[5]. Ich darf keinen Wein trinken. Sie dürfen diesen Brief lesen, wenn Sie Lust haben. Der Gefangene durfte sein Weib und seine Kinder nicht mehr sehen, bevor er auf das Schiff gebracht wurde. Man darf ihm nur ins Gesicht sehen, so erkennt man den Dieb. Darf ich Sie morgen besuchen? Diese Mädchen werden heute nicht auf den Ball[6] gehen dürfen, wenn ihre Mutter nicht besser wird[7]. Darf man fragen woran Sie denken?

1 կենակցիլ. 2 աստուածային պատիւ. 3 տալ, մատուցանել. 4 խիստ՝ ծանր կերպարանք. 5 զոհել. 6 պարահանդէս. 7 ապաքինել։

Տարադրութիւն. 138.

1. Պէ՞տք եմ մնալ։ Ոչ, դուք պէտք էք ճամբայ ելլել։ Անիկա (էգ.) պէտք չէր ալ իրեն վրայ մտածել։ Պէտք էք ժամը

չորսին հոս ըլլալ։ Մարդիկ պէտք են աշխատիլ, եթէ ապրիլ կ'ուզեն։ Ամէն բանէն (յ+.) յառաջ պէտք է մարդս (man) իր պարտուցը¹ վրայ մտածել։ Թող իւր յանցանքներն խոստովանի²։ Ըսէք իրեն, որ գայ։ Ինծի գաւաթ մը ջուր բերէք։ Կ'ըսուի [թէ] թագաւորն վտանգաւոր³ հիւանդ է։ Այս ամէն տրտունջներն⁴ ինչո՞ւ համար են (was sollen ...)։ Անիկա կ'ուզէր որ ես անմիջապէս ճամբայ ելլեմ։ Այս շփոթութեան⁵ մէջ ի՞նչ պէտք եմ ընել։ Ի՞նչ որոշում⁶ պէտք եմ ընել⁶։ Չեմ գիտեր թէ ո՛ր [որոշումն] ընեմ⁶։ Պիտի երթամ, [թէ]եւ անով (dabei) կեանք[ս] կորանցընել հարկ ըլլար։

2. Կրնա՞մ դուրս երթալ։ Այո, Ձեզի հրաման կու տամ դուրս երթալու։ Կրնա՞մ գիտնալ, [թէ] ի՞նչ բան Ձեր եղբայրը Ձեզի գրած է։ Նամակը կրնաք դուք անձամբ կարդալ։ Հիւանդը պէտք չէ գինի խմել, բայց կրնայ շաքարաջուր⁷ խմել։ Տէր իմ, դուք պէտք չէք կերակրոյ⁸ (Նյց.) [ստակը] վճարել, ես յանձն կ'առնում⁹ զայն։ Եթէ Ձեր վարպետն իմանար (ստրդ.)¹⁰, որ Դուք հոս էք, զՁեզ աղէկ մը¹¹ կը կշտամբէր¹² (դյմ.)։ Կ'ըսեն [թէ] խաղաղութիւնը¹³ ստորագրուած է։

¹ die Pflicht. ² gestehen. ³ gefährlich. ⁴ die Klage. ⁵ die Verlegenheit. ⁶ (einen) Entschluß fassen. ⁷ Zuckerwasser. ⁸ Mittagessen. ⁹ übernehmen. ¹⁰ erfahren. ¹¹ tüchtig. ¹² ausschelten. ¹³ der Frieden.

Ընթերցուած:

Die sechs Wörtlein. *Վեց բառք:*

Sechs Wörtlein nehmen¹ mich in Anspruch¹ jeden Tag:
Ich soll, ich muß, ich kann, ich will, ich darf, ich mag.
Ich soll ist das Gesetz, von Gott ins Herz geschrieben,
Das Ziel, nach welchem ich bin von mir selbst getrieben².
Ich muß, das ist die Schrank'³, in welcher mich die Welt
Von einer — die Natur von andrer — Seite hält.
Ich kann, das ist das Maß der mir verlieh'nen Kraft,
Der That, der Fertigkeit⁴, der Kunst und Wissenschaft⁵.
Ich will, die höchste Kron' ist dieses, die mich schmückt⁶,
Das ist der Freiheit Siegel, dem Geiste aufgedrückt.
Ich darf, das ist zugleich die Inschrift⁷ bei dem Siegel,
Beim aufgethanen Thor der Freiheit auch ein Riegel⁸.
Ich mag, das endlich ist was zwischen allen schwimmt.

¹ կը զբաղցընեն զիս. ² մղուած. ³ սահման, եզր. ⁴ աջողակութիւն. ⁵ գիտութիւն. ⁶ զարդարել. ⁷ խորագիր. ⁸ պարզունակ.

Ein Unbestimmtes[9], das der Augenblick bestimmt[10].
Ich soll, ich muß, ich kann, ich will, ich darf, ich mag,
Diese Sechse nehmen mich in Anspruch jeden Tag.
Nur wenn Du[11] stets mich lehrst, weiß ich, was jeden Tag
Ich soll, ich muß, ich kann, ich will, ich darf, ich mag.

Rückert.

9 անորոշ բան մը. 10 կ'որոշէ. 11 Դուն, ով Տէր։

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՑ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

(Տես Ա. Մասն, ԻԵ., ԻԶ. եւ ԻԷ. Դասերը։)

Ա. ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԵՒ ՍՏԱՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ

1. *Թէ՛ եզակի եւ թէ՛ յոգնակի առաջին եւ երկրորդ դէմքի անձնական դերանուանէ մը վերջը, եթէ հարկ ըլլայ յարաբերական դերանուն գործածել՝ պէտք է* der, die, das *դնել, եւ այս յարաբերականէն անմիջապէս ետքն անձնական դերանունը կրկնել*։ Օր.

Ich, der ich ihn kenne *ես՝ որ զինքը կը ճանչնամ*.
Du, der du ihn nicht gesehen hast *դուն՝ որ զինքը չես տեսած*.
Wir, die wir jung sind *մենք՝ որ երիտասարդ ենք*։

2. *Անձնական դերանուան սեռականը սովորաբար կը գործածուի սեռական խնդիր առնող բայերէն վերջը եւ բացարձակ թուականներէն յառաջ*։ Օր.

Er spottete meiner *զիս ծաղրեց (կը ծաղրէր)*.
Ich erinnere mich seiner *զինքը յիշեմ*. [*գացինք*.
Unser zwölf gingen *մենք տասներկու հոգի (տասներկուքնիս)*
Sie waren ihrer elf *անոնք տասնումէկ հոգի էին*։

Deinetwegen *քեզի համար*, um seinetwillen *իրեն պատճառաւը*, ihretwegen *եւն. բացատրութիւնները տես* Ա. Մասն, *եր.* 245, ՄԴ։

3. *Երբ թէ՛ անուն բային եւ թէ՛ դերանուան խնդիրն երրորդ դէմք են, գերմաներէնի մէջ իւր, իրեն, իրենց եւն. բառերուն տեղը՝* sich *փոխադարձ դերանունը կը գործածուի, եւ ոչ՝* ihn, sie, ihm, ihnen *եւն*։ Օր.

Er spricht immer von sich *միշտ իւր (անձին) վրայ կը խօսի*.
Sie denkt nur an sich *միայն իւր (անձին) վրայ կը խորհի*.
Diese Herren haben immer Geld bei sich.
Այս *տեարք քովերնին (իրենց քովը) միշտ ստակ կ'ունենան*։

4. Երբեմն Հայերէնի ստացականին տեղ գերմաներէնի մէջ անձնական կամ փոխադարձ դերանուն կը գործածուի: Օր.

Er ist ein Freund von mir անիկա իմ բարեկամներէս մէկն է.
Grüßen Sie ihn von mir իրեն իմ կողմանէս բարեւ ըրէք.
Ich habe mich in den Finger geschnitten (փխնկ. ...meinen Finger...) մատս կտրեցի.
Der Knabe muß sich die Hände waschen.
Տղան պէտք է (իւր) ձեռուըները լուալ.
Sie fiel ihm zu Füßen անոր ոտուըներն ինկաւ.
Ihm zu Ehren իր պատուոյն համար.
Die Reihe ist an mir, an Ihnen կարգն իմս է, Ձերն է. եւն.

5. Գլխաւոր նախադասութեան մէջ շատ անգամ շարադասութեան շրջմամբ, գոյական անուն բային բայէն վերջը կը դրուի, եւ իրեն տեղ նախադասութեան սկիզբն es դերանունը կ'աւելցուի եզ. եւ յոգ. երեք սեռի համար ալ: Օր.

Es lebe der König կեցցէ արքայ.
Es glaubt ihm niemand ոչ ոք իրեն կը հաւատայ.
Es kamen zwei Frauen, die uns den Weg zeigten.
Երկու կանայք եկան՝ որոնք մեզի ճամբան ցուցուցին:

6. Հարցման մը պատասխանին մէջ նախընթաց գոյականը կամ ածականը, եւ նոյն իսկ ամբողջ նախադասութիւնը նշանակելու համար es կը գործածուի (Հմմտ. Ա. Մաս, եր. 130, § 4.): Օր.

Sind Sie die Mutter dieses Kindes?	Դո՞ւք էք այս տղուն մայրը.
Ja, ich bin es.	Այո, ես եմ.
Ist Herr A. zufrieden?	Տէր Ա. գո՞հ է.
Nein, er ist es nicht.	Ոչ, անիկա գոհ չէ.
Sind das die Söhne des Herrn B.	Ասոնք Տէր Բ.ին որդիքն են.
Ja, sie sind es.	Այո, անոնք (նոյներն) են:

7. Իմս է, ինծի կը վերաբերի բացատրութիւնները գերմաներէնի մէջ gehörenով, բայց նաեւ ստացական դերանուամբ կը թարգմանուին. այսպիսի դիպաց մէջ ստացականը ստորոգելի ածականներու պէս նախադասութեան վերջը կը դրուի առանց զանազանութեան թուի եւ սեռի: Օր.

Dieser Stock ist mein (կամ gehört mir).
Այս գաւազանն իմս է.
Jener Hut ist sein (կամ gehört ihm).
Այն գլխարկն իրեն կը վերաբերի:

8. Հայերէնի մէջ անձնական դերանուան տեղ դրուած ս, դ, ն դիմորոշ յօդերն՝ անձնական դերանուամբ կը թարգմանուին, բայց եթէ այն յօդերն ցուցական կամ ստացական դերանուան տեղ դրուած են, ցուցական կամ ստացական դերանուամբ կը թարգմանուին: Օր.

(Մենք) Հայքս շողոքորթութիւն չենք սիրեր.
Wir Armenier lieben die Schmeichelei nicht.
Արարիչդ եւ փրկիչ Du Schöpfer und Erlöser!
Քաջդ Տրդատ Du tapferer Tiridates!
Աշխարհքս անցաւոր է Diese Welt ist vergänglich.
Գաւազանս ո՞ւր է Wo ist mein Stock?
Գաւազանդ հոս չէ Dein Stock ist nicht hier.

Հրահանգ. 139.

Ich, der ich alles mit eigenen Augen gesehen habe, kann das beste Zeugnis[1] geben. Süßer Friede, der du vom Himmel kommst, erfülle mein Herz. Die jungen Leute verzeihen einander leicht ihre Thorheiten[2]. Werden Sie alle Bücher behalten, die ich Ihnen gestern geschickt habe? Ich kann noch nicht sagen, ob ich sie alle behalten werde; aber die beiden, welche ich bestellt[3] habe, werde ich gewiß behalten. Sind Sie der Lehrer dieses Knaben? Ja, ich bin es. Es ist ein Unglück keinen Freund zu haben. Ich bin um seinetwillen gestraft worden. Erbarmen Sie sich[4] meiner. Das Mädchen fiel ihm zu Füßen und bat ihn um Verzeihung[5]. Herr Müller ist ein Verwandter (ազգական) von mir. Einer von Euch muß sterben, sagte der Räuber[6] zu uns. Ich kann ihnen nicht alles erzählen, was ich erlebt[7] habe.

1 վկայութիւն. 2 խենդութիւն. 3 ապսպրել. 4 գթացէք. 5 թողութիւն. 6 աւազակ. 7 գլխէն (բան մը) անցնիլ։

Տարադրութիւն. 140.

Ես՝ որ քու բարեկամդ եմ, քեզի այս խորհուրդը չեմ տար։ Անիկա զիրենք չի յիշեր։ Ես քու պատճառաւդ պատժուեցայ։ Մարդիկ պէտք էին իրարու օգնել[1]։ Մենք զինուորքս մեր մեծերուն[2] կը հնազանդինք։ Եռեւէս (ինծմէ երէցը) օտարական մը ներս մտաւ։ Կեցցէ՛ թագուհին, գոչեց ժողովուրդը[3]։ Ասոնք Տիկին Լ.ին եղբօր աղջիկնե՞րն են։ Այո, իրենք են։ Այս պարտէզն իրեն է. բայց անիկա իմս է։ Իրմէ լուր կը սպասեմ։ Բոլոր ներկայ եղողներն[4] իրեն օգնութեան եկան։ Ո՞վ կայ հոն։ Տղաք են։ Զմեզ իւր քովը կանչեց (ließ ... kommen)։ Կարգն իմս չէ, ձերն է։ Մեր պատուոյն համար մեծ հանդիսութիւն[5] մ'եղաւ (man gab)։ Անիկա կը հաստատէ[6], թէ անմեղ[7] է, բայց այնպէս (es) չէ։

1 helfen. 2 Vorgesetzten. 3 das Volk. 4 Umstehenden. 5 Fest, Հ.։ 6 behaupten. 7 unschuldig.

Բ. ՀԱՐՑԱԿԱՆ ԵՒ ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ

1. Ո՞րը welcher, e, es? ո՞րը հարցական դերանունն իր գոյականէն sein բայով բաժնուած է՝ միշտ չեզոք կը դրուի, ինչ սեռի ու թուով ալ ըլլայ գոյականն : Օր.

Welches ist ihr Hut? ո՞րն է ձեր գլխարկը.
Welches ist Ihre Tochter? ո՞րն է ձեր դուստրը.
Welches sind die größten Tugenden?
Որո՞նք են ամենամեծ առաքինութիւնք :

2. Welcher կամ der յարաբերական դերանունը միջանկեալ նախադասութեան մէջ պէտք է առաջին տեղին ունենալ : Ստացուած մը նշանակող dessen եւ deren սեռականները ստացեալ իրին անմիջապէս քովը կը դրուին : Եթէ այս ստացեալ իրը նախադրութիւն մ'ունի, այնը յարաբերականէն յառաջ կը դրուի (Համմ. Ա. Մասն, եր. 141. Դիտ. 2, 3.) : Օր.

Der Baum, auf welchen er kletterte.
Ծառն՝ որուն վրայ ինք մագլելով ելաւ.
Das Haus, auf dessen Balkon wir standen.
Տունը՝ որուն պատշգամին վրայ կը կենայինք.
Er hat einige Juwelen, deren Wert er nicht kennt.
Քանի մը գոհարեղէններ ունի, որոնց յարգը չի ճանչնար.
Ein Freund, auf dessen Freundschaft wir zählten.
Բարեկամ մը, որուն բարեկամութեանը վրայ կը վստահէինք :

ՄԴ. So յարաբերականին welcherի տեղ գործածութիւնը հնացեալ է, եւ բանաստեղծութեան մէջ միայն կը գործածուի : Օր.

Von allen, so da kamen այն ամէնէն՝ որք կու գային :

3. Եթէ որ յարաբերականը նախընթաց նախադասութեան ամբողջ իմաստը կը յարաբերէ, պէտք է wasով թարգմանել. ասոր տեղ welches գործածելէն զգուշանալու է : Օր.

Er verkaufte seine Bücher, was sehr unrecht war.
Իւր գրքերը ծախեց, որով շատ գէշ ըրաւ.
Wenn er diese Worte gesprochen hat, was ich bezweifle . . .
Եթէ այս խօսքերս ըսած է, որուն վրայ կը տարակուսիմ . . . :

4. Գերմաներէնի մէջ յարաբերականին գործածութիւնը շատ յաճախեալ է, բայց Հայերէնի մէջ պէտք չէ ամէն անգամ յարաբերականով թարգմանել, այլ դերբայով մը գլխաւորել եւ յարաբերական նախադասութիւնները մէկ նախադասութեան ամփոփելու է : (Տես նաեւ Խթ. Դաս, § 1.) Օր.

Mißtraue jedem, der von deinem Freunde Böses spricht!
Քու բարեկամիդ վրայ գէշ խօսողին մի՛ վստահիր.
Der Wald, den ich sah տեսած անտառս.
Die Städte, die ich sehen werde տեսնելու քաղաքներս.
Thun Sie, was Sie wollen ուզածնիդ (ինչ որ կ'ուզէք) ըրէք.

Was mich bewogen hat, dies zu thun, ist . . .
Զայս ընելու զիս դրդողն . . . է.
Sie schrieben alles nieder, was jeden Tag geschah.
Ամէն օր պատահածները գրի կ'առնուին.
Wir erzählen, was wir gesehen haben.
Մենք տեսածնիս կը պատմենք։

Գ. ԱՆՈՐՈՇ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ

(Տես Ա. Մասն, եր. 146—148.)

1. All դերանունը՝ եթէ իրմէ ետքն ար. կամ չեզ. ցուցական կամ ստացական ածական մը գայ, եզակիի մէջ անփոփոխ կը մնայ։ Օր.

All dieser Wein ist schlecht բոլոր այս գինին գէշ է.
All mein Geld ist verloren բոլոր ստակս կորսուեցաւ.
Ich bin all meines Gepäckes beraubt worden.
Բոլոր աղխս կողոպտեցին։

2. Նմանապէս ganz բոլոր, ամբողջ երկրի կամ քաղքի անուանէ յառաջ դրուած ատեն անփոփոխ կը մնայ։ Օր.

Ganz Frankreich ամբողջ Գաղղիա. Ganz Paris ամբողջ Բարիզ [քաղաքը.
In ganz Europa բոլոր (ամբողջ) Եւրոպայի մէջ։

3. Alles սովորաբար ամէն բան՝ կը նշանակէ. բայց երբեմն անձանց համար ալ կը գործածուի ամէնքն (ալ), ամէն մարդ նշանակութեամբ։ Օր.

Alles ist fort ամէնքն ալ գացած են.
Alles rennet, rettet, flüchtet (ամէն մարդ կը փախչի.). (Շիլլէր.)

4. Etwas՝ ածականէ կամ մակբայէ յառաջ քիչ մը = ein wenig նշանակութիւնը կ'ունենայ։ Օր.

Er ist etwas nachlässig անիկա քիչ մ'անհոգ է։

5. Viel եւ wenig եզակի գոյականի մ'առջեւ անփոփոխ կը մնան, բայց յոգնակի գոյականի առջեւ կը համաձայնին։ Օր.

Er hat viel Geld անիկա շատ ստակ ունի.
Er hat wenig Zeit անիկա քիչ ժամանակ ունի.
Ich habe nur wenige Freunde քիչ բարեկամ ունիմ։

Հրահանգ. 141.

1. Welches sind Ihre Handschuhe, diese oder jene? Welches sind die größten Männer Frankreichs? Geben Sie ihm die Belohnung[1], deren er würdig[2] ist. Der Garten, von dem Sie sprechen, ist nicht mein. Der Kranke, an dessen Genesung[3] man zweifelte, ist

[1] վարձք. [2] արժանի. [3] ապաքինութիւն, առողջութիւն.

wieder geheilt[4] worden. Ich hoffe, daß du mein Geheimnis[5] durchaus niemanden sagen wirst. Was ihr auch immer redet, an was ihr auch immer denken möget, beziehet (վերածել) alles auf den Ruhm Gottes. Mancher spricht von Dingen, die er nicht versteht.

2. Hier sind dreißig Fünffrankenstücke[6] und zwei Louisdor, was gerade die Summe ausmacht, die ich ihnen schuldig bin. Sagen Sie ihm, was Sie für gut finden. Was gelingt[7], wird selten getadelt. Alles freut sich. Sie haben nicht alles gesehen. So ist seine Lage (դիրք). Mit all seinem Geschwätz[8] ist er verächtlich[9]. Man muß die Sache nehmen, so wie sie ist. Es geht nichts über Reichtum, um viele Freunde zu haben. Er beurteilte die Herzen seiner Freunde nach seinem eigenen. Das Beste das Sie thun können, ist abzureisen.

4 առողջացած. 5 գաղտնիք. 6 հինգ ֆրանքնոց 7 յաջողիլ. 8 շատախօսութիւն. 9 անարգ, արհամարհելի։

Շարադրութիւն. 142.

1. Ո՞րն է ձեր դիտաւորութիւնը[1]։ Ո՞րն է ամենամեծ պատիւը[2]։ Կը ճանչնամ [այն] կինը, որուն դուստրը հիւանդ է։ Կինը, որուն որդին կը յիշէք (erinnern an ...), ինծի նամակ մը գրած է։ [Ան] տունը, որուն տէրը[3] դուք կը ճանչնաք, քսան հազար ֆրանք կ'արժէ[4]։ [Այն] իշխանը, որուն բարութեանը ես այս պաշտօնս[5] պարտական եմ[6], իւր բարեկամն է։ Թշուառ, ով որ ալ ըլլաս, զքեզ պիտի չմատնեմ[7]։ Ով որ ալ ըլլայ կ'ուզեմ հետը (mit ihm) խօսիլ։ Ձեզի ինչ որ ալ պատահի, մի յուսահատիք[8]։ Ես եւ ոչ մէկ բանի մը վրայ գանգատեցայ[9]։ Քու տեսած պարտէզներդ գեղեցիկ չեն։

2. Իրեն ծանր յանդիմանութիւններ[10] տուին (machen), որ չէր պատշաճեր[11]։ Ամէն բան իւր ժամանակն ունի։ Զիս վշտացընող (betrüben) բանն ան է, որ ինծի այցելութեան չեկաւ (besuchen)։ Բոլոր մարդիկ եղբայր են։ Օրիորդ Մարիամն քիչ մը շատ ամբարտաւան[12] է։ Ամբողջ Հռովմ, ամբողջ Իտալիան իսկ զարհուրեցաւ[13]։ Իրմէ կը զզուիմ[14] իւր ամէն հարստութեամբքն հանդերձ։ Բոլոր զինքը տեսնողները կու լային։ Մարդ (man) պէտք չէ ամէն մտածածը զրուցել։ Ո՜ղորմածնէ՜ք ըրէք։ Այս նամակը գրող օտարականը կը ճանչնա՞ք։

1 Absicht, էգ. 2 Ehre, էգ. 3 Eigentümer. 4 ist ... wert. 5 das Amt, die Anstellung. 6 ich verdanke. 7 verraten. 8 den Mut verlieren. 9 sich beklagen. 10 schwere Vorwürfe. 11 passend sein. 12 zu stolz. 13 in Schrecken setzen. 14 verabscheuen հյց. ով։

Ընթերցուած:

Das doppelte Verbrechen. *Կրկին ոճիր:*

Drei junge Leute reisten mit einander und fanden einen Schatz[1]. Da sagte der eine: „Der Schatz ist mein, ich habe ihn zuerst gesehen"; und der andere: „Nein, er ist mein, denn ich habe ihn aufgehoben[2]." Da sprach der dritte: „Lasset uns billig (արդար) sein und den Schatz teilen[3], so wie wir ihn gefunden haben." Darauf teilten sie ihn und setzten ihren Weg fort, indem[4] sie sich über den Gebrauch unterhielten[4], den sie von ihren Reichtümern machen wollten. Als alle Lebensmittel[5], welche sie mit sich genommen hatten, aufgezehrt[6] waren, kamen sie überein[7], daß einer von ihnen in die Stadt gehen sollte, um welche zu kaufen, und daß der jüngste diesen Auftrag[8] übernehmen sollte. Dieser ging fort.

Unterwegs[9] sagte dieser zu sich selbst: „Es ist schade[10], daß wir unser drei gewesen sind; ich würde viel reicher sein, wenn ich den Schatz allein gefunden hätte... Diese beiden haben mich all meines Reichtums beraubt... könnte ich nicht alles wieder bekommen? Es würde mir leicht sein; ich dürfte nur die Lebensmittel vergiften[11], die ich kaufen soll; bei meiner Rückkehr würde ich sagen, daß ich in der Stadt zu Mittag gespeist habe; meine Gefährten würden ohne Mißtrauen[12] davon essen, und sie würden sterben. Ich habe jetzt nur den dritten Teil des Schatzes, und dann würde ich alles bekommen."

Indessen sagten die beiden andern Reisenden zu einander: „Was brauchen wir diesen jungen Menschen, auf dessen Redlichkeit[13] wir uns gar nicht verlassen[14] können, länger bei uns zu haben; wir haben den Schatz mit ihm teilen müssen; sein Teil hätte die unsrigen vermehrt[15] und wir wären reicher, als wir es jetzt sind. Er wird bald wiederkommen, wir haben gute Dolche[16]."

Der junge Mensch kam mit vergifteten Lebensmitteln zurück; seine Gefährten ermordeten ihn, sie aßen; sie starben; und der Schatz gehörte niemand.

So fanden alle drei ihren verdienten[17] Lohn.

1 գանձ. 2 գետնէն վերցընել. 3 բաժնել. 4 խօսակցելով. 5 ուտելիք., պարէն. 6 սպառած. 7 միաբանիլ. 8 գործք, յանձնարարութիւն. 9 ճամբան. 10 ափսոս է. 11 թունաւորել. 12 Ծ. M. անկասկած. 13 արդարութիւն, անկեղծութիւն. 14 վստահիլ. 15 աճեցընել. 16 դաշոյն. 17 արժանաւոր:

Հարցմունք[1]:

Wer reiste mit einander?
Was fanden sie auf dem Wege?
Was sagte der eine?
Was antwortete der andere?
Was thaten sie alsdann?
Als ihre Lebensmittel aufgezehrt waren, was beschlossen sie zu thun?
Wer mußte diesen Auftrag übernehmen?
Was sagte dieser unterwegs zu sich selbst?
Welchen Plan hatten die beiden andern in seiner Abwesenheit (*հեռաւորութիւն*) gemacht?
Was geschah, als der junge Mann zurückkam?
Wem gehörte alsdann der Schatz?

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

Գերմաներէնի մէջ բայերու ժամանակաց գործածութիւնը հայերէնէն շատ տարբեր չըլլալուն՝ հետեւեալ քանի մ'եական կանոնները բաւական կը համարինք։

Ա. ՆԵՐԿԱՅ

1. *Սահմանական ներկան կը գործածուի երբեմն պատմական անկատարի (տես եր. 30, Բ. 2.) տեղ խօսքին աւելի կենդանութիւն կամ ազդեցութիւն տալու համար։* Օր.

Denke dir! ich **komme** gestern zu deinem Bruder, er **fragt** mich...
փխնչ. **kam**, **fragte**.

2. *Նմանապէս խօսքին կենդանութիւն տալու համար կրնայ ապառնիի տեղ ալ գործածուիլ։* Օր.

Ich **reise** diesen Abend ab փխնչ. ich werde... abreisen. [gewiß.
In acht Tagen **komme** ich aber wieder, und dann **besuche** ich dich

Բ. ԱՆԿԱՏԱՐ

Անկատարը կրկին գործածութիւն ունի գերմաներէնի մէջ.

1. *Անցած, բայց դեռ չլմնցած կամ անցելոյն մէջ տեւող գործողութիւն մը նշանակելու համար, որ մեր անկատարին դիմացը կու գայ։* Օր.

Ich **schrieb**, als meine Mutter ins Zimmer trat.
Ես կը գրէի *մայրս ներս մտաւ.*
Die Ägypter **waren** abergläubisch (*աւելորդապաշտ*)։

---

[1] *Աշակերտն այսուհետեւ ինքնին պիտի գտնէ պատասխանները։*

2. Արդէն շատոնց եղած լմնցած դէպք մը պատմելու համար։ Այս է Գերմանացւոց բուն պատմական ժամանակը, որուն դիմացը Հայերէնի մէջ կատարեալ (քիչ անգամ անկատար) կը գործածենք։ Օր.

Jesus sprach zu seinen Jüngern: Gehet hin ...
Յիսուս ըսաւ իւր աշակերտացը. Գնացէք ...
Ludwig XVI. starb im Jahre 1793.

3. Նմանապէս՝ մօտ ժամանակի մէջ կատարուած դէպքեր ալ անկատարով կը պատմուին, եթէ պատմողն աչքովը տեսած է. ընդ հակառակն՝ եթէ լսածը կը պատմէ յարակատարով պէտք է պատմել։ Օր.

Gestern starb mein Vater (որուն ականատես էի). ընդ հակառակն
Gestern ist H. N. gestorben (զոր լսած եմ միայն).
Als ich ihn kommen sah, schloß ich die Thüre.

Գ. ՅԱՐԱԿԱՏԱՐ

1. Յարակատարը կը ցուցընէ թէ գործողութիւն մ'անցած եւ կատարուած է առանց ուրիշ դէպքի մը հետ յարաբերութիւն ունենալու։ Օր.

Ich habe gestern keinen Brief von ihm empfangen.
Wie lange sind Sie in Deutschland geblieben?
Wir haben heute um 4 Uhr gespeist.

2. Նմանապէս յարակատար կը գործածուի այնպիսի դէպքեր պատմելու համար, որոնց գործողութիւնը կամ հետեւանքը տակաւին կը շարունակուի կամ ներկայ է։ Օր.

Er ist von seiner langen Reise gestern angekommen (ուրեմն՝ հիմայ [հոս է).
Die Sonne ist schon untergegangen.
Տես նաեւ վերը՝ Բ. 3.։

Դ. ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

Գերակատարը կը ցուցընէ անցեալ գործողութիւն մը՝ որ ուրիշ (նմանապէս անցեալ) գործողութենէ մը յառաջ եղած լմնցած է։ Օր.

Nachdem (als) ich die Zeitung gelesen hatte, ging ich aus.
(Երբ լրագիրն արդէն կարդացած էի) լրագիրը կարդալէս ետքը դուրս ելայ.
Er hatte während des Gewitters geschlafen.
Vor mir war niemand dagewesen.

Ծնթ. Երբեմն hatte կամ war օժանդակները (մանաւանդ բանաստեղծութեան մէջ) կը զեղչուին։ Օր.

Und als er kaum das Wort gesprochen. (Շիլլեր.)
Հազիւ թէ այս խօսքն ըսաւ (ըսած էր).
Und ehe er mich gesehen (hatte) դեռ զիս չտեսած։

Ե. ԱՊԱՌՆԻ

1. Ըղձականն՝ ապագայի մէջ ըլլալու գործողութիւն մը կը ցուցընէ։ Այս ժամանակը շատ անգամ sollen կամ wollen օժանդակներով ալ կը բացատրուի։ Օր.

Was soll aus mir werden? Ես ինչ պիտ'որ ըլլամ.
Wir wollen sehen կը տեսնենք (պիտի տեսնենք).
Ich will es ihm sagen զայս իրեն պիտի ըսեմ (կ'ըսեմ)։

2. Անցեալ ապառնին՝ ապագայի մէջ ըլլալու գործողութենէ մը յառաջ կատարուելի գործողութիւն մը կը ցուցընէ։ Օր.

Ich werde ihn besuchen, sobald ich angekommen sein werde.

3. Երբեմն ապառնին ներկայի եւ անցեալ ապառնին յարակատարի տեղ կը գործածուի հնարաւորութիւն կամ ենթադրութիւն մը ցուցընելու համար։ Օր.

Das kann nicht sein; du wirst dich irren.
Ատիկա չի կրնար ըլլալ, կը սխալիս.
Der Reisende wird verunglückt sein.
Կ'երեւայ թէ ճամբորդին դժբախտութիւն մը պատահեր է.
Er hört mein Klopfen nicht; er wird wohl noch schlafen.
Թակելս չի լսեր, անշուշտ դեռ կը քնանայ։

Հրահանգ. 143.

1. Die Stadt Rom liegt auf sieben Hügeln[1]. Nach dem Winter kommt der Frühling. Die Armut[2] wohnt oft neben dem Überflusse[3]. Morgen abend reise ich nach Straßburg; wollen Sie mit? Diogenes wohnte in einem Fasse[4]. Durch wen wurde Abel getötet? Die Juden wohnten zuerst im Lande Gosen (Գեսեմ); hernach zogen sie in das Land Canaan. Vor drei Wochen hat der Jäger einen Fuchs geschossen. Wir werden das Mehl bei einem andern Bäcker kaufen. Ich habe meine Arbeit geendigt.

2. Man hat alle Offiziere bestraft, welche die Fahnen[5] verlassen haben. Die Tyrier hatten durch ihren Stolz[6] den König Sesostris gegen sich aufgebracht (բարկացուցած, գրգռած), der in Ägypten herrschte und so viele Reiche[7] erobert hatte. Ich hatte meine Geschäfte schon beendigt, als ich Ihren Brief erhielt. Als er mir die Geschichte erzählt hatte, schlief er ein[8]. Es hat dieses Jahr nicht viele Trauben[9] gegeben. Sobald ich mein Geld erhalte, werde ich die Stadt verlassen. Ich werde Ihren Brief gleich auf die Post tragen.

[1] բլուր. [2] աղքատութիւն. [3] առատութիւն. [4] տակառ. [5] դրօշ. [6] հպարտութիւն. [7] տէրութիւն. [8] քնանալ. [9] խաղող։

Տարադրութիւն. 144.

1. Իւրաքանչիւր ազգին պատմութիւնն առասպելներով[1] կը սկսի: Միշտ չի սիրուիր, ինչ որ կը զարմացուի: Վաղը տունը պիտի չըլլամ: Մէկ ժամու մէջ լմնցուցած կ'ըլլամ (fertig sein): Եգիպտացիք[2] իրենց մեռեալները կը զմռսէին[3], Հռովմայեցիք (զանոնք) կ'այրէին: Կարոլոս ԺԲ. օրն երեք անգամ կը ձիավարէր, առաւօտեան (սէօ.) ժամը հինգին կ'ելլէր (կը յառնէր), առանձին կը հագուէր եւ գինի չէր խմեր: Լիկուրկոս (Lykurg) իւր հայրենեաց իմաստուն օրէնքներ[4] տուաւ, վերջէն (sodann) զայն թողուց եւ ալ ետ (հոն) չդարձաւ: Գիրքս փնտռեցի եւ շարադրութիւնս շինեցի: Այս նորալուրս իրեն չտուիք: Ոչ, զինքը դեռ չտեսայ:

2. Ոչխարք գայլերէն (հյց.) միշտ վախցած են եւ միշտ պիտի վախնան: Որսի[5] մէջ քանի՞ նապաստակ զարկիք: Հինգ նապաստակ եւ տասներկու կաքաւ[6] զարկինք: Ո՞վ գտաւ ասեղնագործութիւնը[7]: Աթենաս (Minerva), իմաստութեան եւ արուեստից չաստուածուհին[8]: Երբ (Sobald) առիթ[9] ունեցայ (անց.), տէր Պարիին (Barry)հետ խօսելու, աճապարեցի[10] Չեզի գրելու: Երբ գործքերս լմնցուցի (կրկ.), պտըտելու գացի: Մենք ձեր խորհրդին հետեւեցանք:

[1] Fabel, եւ. [2] die Ägypter. [3] einbalsamieren. [4] Gesetze. [5] auf der Jagd. [6] Feldhühner. [7] die Stickerei. [8] die Göttin. [9] Gelegenheit. [10] sich beeilen.

Ընթերցուած:

Ein Zug[1] aus dem Leben Heinrichs des Vierten.

Die berühmte Schlacht bei Jvry könnte allein Heinrich IV. unsterblich machen. Als Heerführer[2] und Soldat zeigte er ebenso viel Geschicklichkeit[3] als Tapferkeit[4]. Er durchritt vor dem Treffen die Reihen mit heiterer Miene, welche den Sieg vorher verkündete[5], und sagte zu seinen Truppen: „Kinder, wenn die Standarten[6] euch fehlen, so versammelt euch um meinen weißen Federbusch[7], ihr werdet ihn immer auf dem Wege der Ehre und des Ruhms antreffen. Gott ist für uns.“ —

Man glaubte, daß er im Schlachtgetümmel[8] umgekommen wäre. Kaum kam er wieder zum Vorschein[9], mit dem Blute der Feinde bedeckt, so wurden seine Soldaten Helden. Die Ver=

[1] Նկարագիր. [2] զօրապետ. [3] ճարպկութիւն. [4] արիութիւն, քաջութիւն. [5] ծանուցանել, աւետել. [6] դրօշ. [7] սաղաւարտի ցցունք՝ փետուրք, [8] խառնուրդ. [9] երեւան գալ.

bündeten[10] wurden in Stücke gehauen. Der Marschall (սպարապետ) von Biron kommandierte das Reservekorps[11] und hatte, ohne eben in der Hitze[12] des Gefechtes zu sein, einen großen Anteil am Siege. Er wünschte dem König mit diesen Worten Glück: „Sire (տէր արքայ), Sie haben heute gethan, was Biron — und Biron, was der König thun sollte."

Die Milde[13] des Siegers erhöhte den Ruhm des Triumphes. „Rettet die Franzosen", schrie er, indem er die Flüchtlinge verfolgte. — Als der Marschall d'Aumont nach einer Schlacht Abends seine Befehle holte, so umarmte er ihn zärtlich, lud ihn zum Nachtessen ein, ließ ihn an seine Tafel sitzen und sagte: „Es ist höchst billig, daß Sie am Festmahle[14] teilnehmen, weil Sie mir so gut bei meiner Hochzeit[15] gedient haben." Diese Züge malen den großen Mann, welcher die Kunst besaß, die Herzen zu gewinnen.

10 դաշնակիցք. 11 պահեստի գունդ. 12 պատերազմի տաքութեան ժամանակ. 13 քաղցրութիւն, գթութիւն. 14 կոչունք. 15 հարսանիք։

Հարցմունք:

Welche Schlacht hat den Namen Heinrichs IV. unsterblich gemacht?
Was zeigte er dabei?
Welche Worte sprach er vor der Schlacht zu seinen Soldaten?
Was wurden seine Soldaten?
Wer kommandierte das Reservekorps?
Mit welchen Worten wünschte dieser dem König Glück zu seinem Siege?
Wie war er als Sieger?
Wie zeigte er dies?
Welche Ehre erzeigte er dem Marschall d'Aumont?

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԽՕԹՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ընդհանրապէս ստորադասականը կը նշանակէ անորոշ կամ տարակուսական կերպով եղած գործողութիւն մը։ Ստորադասական կը գործածուի ի մասնաւորի՝

1) ինչ ինչ շաղկապներէն վերջը.
2) ինչ ինչ բայերէն վերջը.
3) անուղղակի խօսքի մէջ։

Ա. ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ՝ ՇԱՂԿԱՊՆԵՐԷ ՎԵՐՋԸ

1. Ստորադասական կը գործածուի damit որպէս զի, որ, damit nicht որ(պէս զի) չըլլայ թէ, շաղկապներէն վերջը.

Sagen Sie es ihm, damit er es wisse.
Ըսէք զայն իրեն, որպէս զի գիտնայ.
Verstecken Sie sich, damit man Sie hier nicht sehe.
Պահուըտեցէք, որ չըլլայ թէ զձեզ հոս տեսնեն։

2. Wenn *եթէ շաղկապէն վերջը, թէ որ բային անկատար կամ գերակատար է* (*Տես նաեւ Ա. Մասն, եր.* 255)։

Wenn ich reich wäre *եթէ հարուստ ըլլայի.*
Wenn mein Vater Zeit gehabt hätte.
Եթէ հայրս ժամանակ ունեցած ըլլար.
Wenn er etwas hätte, so würde er es geben.
Wenn ich ihn gesehen hätte, so würde ich ihm etwas gegeben haben.
Es wäre besser, wenn er früher käme.

Ծան. Եթէ ջնջմամբ wenn *շաղկապը զեղչուի, բայը նմանապէս ստորադասական կը դրուի. բայց այս դէպքին մէջ խօսքը բայով կը սկսի։ Օր.*

Hätte ich Geld, so würde ich ein Pferd kaufen.
Եթէ ստակ ունենայի, ձի մը կը գնէի.
Wäre ich nicht krank, so würde ich mit Ihnen gehen.
Եթէ հիւանդ չըլլայի, ձեզի հետ կ'երթայի.
Wüßte er, daß ich hier bin... *եթէ իմ հոս ըլլալս գիտնար...։*

3. Als wenn, wie wenn, als ob *եւ* als (*եթէ* wenn *բառը զեղչուած է*) *շաղկապներէն վերջը։ Օր.*

Er sieht aus, als wenn (*կամ* als ob) er krank wäre *կամ* als wäre er krank *երեւէն հիւանդ կ'երեւայ.*
Es scheint, als wenn man mich betrügen wolle *կամ* als wolle man mich betrügen *կ'երեւայ որ զիս խաբել կ'ուզեն։*

Բ. ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ԻՆՉ ԻՆՉ ԲԱՅԵՐԷ ՎԵՐՋԸ

1. *Ըղձալ, խրատել, հրամայել, ըսել, ուզել, թողուլ, խորհուրդ տալ, մաղթել, թոյլ տալ, հրաման տալ, յուսալ, վախնալ եւ այլն նշանակութեամբ բայերէն վերջը Ստորադասական կը գործածուի։ Եթէ այս բայերը ներկայ կամ անկատար են, իրենցմէ վերջն եկող ստորադասական բայն ալ ներկայ կը դրուի։ Օր.*

Bitten Sie Ihren Vater, daß er Ihnen Geld gebe.
Ձեր հօրն աղաչեցէք՝ որ ձեզի ստակ տայ.
Ich habe nicht gern (ich erlaube nicht *եւն.*), daß er nach Paris gehe.
Ich will, daß man mir gehorche.

Ծան. Հոս կրնանք աւելցնել „wollte Gott" *Աստուած տայ, Երանի՜ թէ՝ բացատրութիւնն ալ, որ իրմէ վերջը Ստորդ. անկատար կ'ուզէ։ Օր.*

Wollte Gott, er käme *կամ* daß er käme *երանի՜ թէ գար։*

Դիտող. Befehlen *եւ* sagen *բայերէն վերջը լաւագոյն է ստորադասականի տեղ* sollen *գործածել։ Օր.*

Befehlen Sie (sagen Sie) Ihren Schülern, daß sie ruhig sein sollen.
Ձեր աշակերտացն հրամայեցէք (ըսէք) որ հանդարտ կենան։

2. Այս երեք wünschen բաղձալ, fürchten վախնալ, bitten աղաչել բայերն եթէ անկատար են, իրենցմէ ետքն եկող բայը ստորադասականի տեղ möchte օժանդակով գործածել լաւագոյն է: Օր.

Ich wünschte, daß er hier bleiben möchte.
Կը բաղձայի, որ հոս մնար.
Er bat mich, daß ich ihn besuchen möchte.
Աղաչեց ինծի, որ զինքը տեսնելու երթամ:

Մ. Դ. Daß շաղկապը կրնայ զեղչուիլ, եթէ նախընթաց նախադասութիւնը ժխտական չէ: Օր.

Wir fürchteten, er möchte uns tadeln.
Կը վախնայինք՝ որ զմեզ եպերէ.
Ich wünschte, er möchte hier bleiben.

Հրահանգ. 145.

1. Schicken Sie der armen Frau den Flachs (վուշ), damit sie ihn spinne. Der Knabe liegt da, als wenn er schliefe. Der alte Mann geht, als ob er lahm[1] wäre. Er sprach, wie wenn er wahnsinnig[2] wäre. Bitten Sie Ihre Schwester, daß sie bald hierher komme. Jedermann wünscht, daß der General die Schlacht gewinne. Es wäre zu wünschen, daß der General die Schlacht gewänne (կամ gewinnen möchte). Wir fürchteten, daß das Eis[3] berste[4] (կամ bersten möchte). Ich befehle, daß er das Zimmer verlasse (կամ verlassen soll). Ich wünsche, daß er bald genese (կամ genesen möchte).

2. Wenn man euch hier fände, so wäret ihr verloren. Ich wünschte, daß meine Tochter bald käme. Hätte ich gewußt, daß Herr Miller hier ist, so würde ich ihn besucht haben. Wenn er fleißig wäre, so würde ich ihn loben. Ich würde es thun, wenn ich etwas dabei gewänne. Und läget ihr im tiefsten Abgrunde[5], Gottes Hand könnte euch herausziehen[6]. Wenn Cäsar nicht ermordet worden wäre, so hätte er, ebensowohl als Augustus, die Römer an seine Herrschaft[7] gewöhnt.

[1] կաղ. [2] խելագար. [3] սառոյց. [4] ճաթիլ. [5] անդունդ. [6] դուրս հանել. [7] իշխանութիւն:

Թարգմանութիւն. 146.

1. Ստէպ տեսնուեցէք[1] իմաստուն մարդկան հետ, որպէս զի դուք ալ իրենց բարի օրինակաւն այնպէս (es) ըլլաք: Ձեր մանկութեան ժամանակն աղէկ գործածեցէք[2], որպէս զի օր մը

[1] Gehen Sie mit … um. [2] an'wenden.

ձեր վիճակին[3] պարտքերն ըստ պատշաճի[4] կատարել[5] կարենայք։ Ինծի կ'երեւայ, թէ (իբրեւ թէ) այս երիտասարդը տեղ մը[6] տեսած ըլլամ (գերկ.)։ [Եթէ] բաւական ստակ ունենայի, տուն մը կը գնէի (Ներկ.)։ Եթէ աւելի փութաջան ըլլար, իրեն աւելի[7] կը վճարէի (Ներկ.)։

2. Եթէ իմ աղաչանքս[8] մերժէիք[9], ձեզի դէմ պիտի նեղանայի[10] (Ներկ.)։ Աղաչեցէք ձեր մայրը, որ ձեզի հրաման տայ՝ ինծի հետ դուրս ելթալու։ Թոյլ պիտի չտամ, որ այս դէշ ընկերութեան (Հյց.) յաճախէ[11]։ Թագաւորը կ'ուզէ որ իւր հրամաններուն հնազանդուի։ Կը բաղձայի, որ ջութակս[12] ինծի ետ բերէիր։ Հիները չէին հաւատար, որ ուրիշ աշխարհք մը (ein Jenseits) կայ։ Կը վախնամ որ շատ բարկացած (aufgebracht) ըլլայ։ Կը վախնայինք որ շատ ուշ հասնէր։

[3] Stand, ար. [4] würdig. [5] erfüllen. [6] irgendwo. [7] noch mehr. [8] Bitte, էգ. [9] abschlagen. [10] böse werden auf … [11] besuchen. [12] Violine, էգ.։

Գ. ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ՝ ԱՆՈՒՂՂԱԿԻ ԽՕՍՔԻ ՄԷՋ

1. Եթէ անուղղակի[1] խօսքի մը մէջ գլխաւոր նախադասութեան բայն անկատար կամ գերակատար է, ստորակարգեալ կամ երկրորդական նախադասութեան բայը ստորադասական ներկայ կամ անկատար կը դրուի։

Առիկա կ'ըլլայ ի մանաւորի մտածելու կամ խօսելու գործողութիւն ցուցընող բայերէն վերջը, ինչպիսի են՝ meinen, glauben, denken, sich einbilden, vermuten, sagen, erzählen, gestehen, antworten, erklären, schreiben, behaupten, voraussetzen, fragen եւ ուրիշները։ Օր.

Das Kind sagte mir, daß seine Mutter gestorben wäre (կամ sei.)
Տղան ինծի ըսաւ, որ մայրը մեռած է.
Der Reisende glaubte, daß man ihn bestehlen (կողոպտել) wolle.

[1] Անուղղակի կը կոչուի մտածութեան, խօսքի եւն. բացատրութեան այն կերպն, որուն մէջ խօսուածին ձեւն այնպէս չէ՝ ինչպէս որ ուղղակի (բառ առ բառ) մէկուն բանն յառաջ բերելով կ'ընենք. գ. օ.

Ուղղակի խօսք:	Անուղղակի խօսք:
Er sagte zu mir: „Ich bin krank".	Er sagte zu mir, daß er krank sei կամ wäre.
Er sagte mir: „Ich gehe nach Paris".	Er sagte mir, er ginge nach Paris.
Gott der Herr rief Adam und sprach zu ihm: „Wo bist du?"	Gott der Herr rief Adam und fragte ihn, wo er sei.

Er fragte mich ob mein Vater deutsch spreche *կամ* spräche.
Ինծի հարցուց՝ թէ հայրս գերմաներէն կը խօսի՞.
Ich fragte den Kaufmann, wieviel das Kilo koste.
Hatten Sie ihm geschrieben, daß Sie krank seien (wären)?
Der Arbeiter erklärte, daß er es nicht machen könne.

Ծնթ. 1. Daß *շաղկապը կրնայ կրճատուիլ, բայց այն ժամանակ բայն իր բնական տեղը կը դրուի:* **Օր.**

Das Kind sagte mir, seine Mutter wäre (sei) gestorben.
Der Arbeiter erklärte, er könne (könnte) es nicht machen.
Ich glaubte, er sei (wäre) abgereist.

Ծնթ. 2. *Պէտք չէ § 1ին մէջ յիշուած բայերուն հետ շփոթել այնպիսի բայերն՝ որոնք գիտնել, տեսնել, հասկնալ կամ համոզուած եւ այլն կը նշանակեն:* **Օր.**

Ich wußte, daß er Wort halten würde (*եւ ոչ՝* werde).
Գիտէի որ իւր խօսքը պիտի պահէ.
Ich war überzeugt, daß er es gethan hatte (*եւ ոչ՝* hätte).
Համոզուած էի, որ ինքը զայն ըրած էր:

2. *Պէտք է միտ դնել, որ անուղղակի խօսքի մէջ ստորադասական գործածելու համար, ինչպէս որ ըսինք, գլխաւոր նախադասութեան բայն անկատար կամ գերակատար պիտի ըլլայ: Եթէ գլխաւոր նախադասութեան բայն ուրիշ ժամանակ է, երկրորդական նախադասութեան մէջ լաւագոյն է սահմանական գործածել:* **Օր.**

Das Kind sagt mir, daß seine Mutter gestorben ist.
Fragen Sie ihn, ob sein Vater deutsch spricht.
Er glaubt (sagt) selbst, daß er Unrecht hat.
Ich werde den Kaufmann fragen, wieviel das Kilo kostet.
Haben Sie ihm geschrieben, daß Sie krank sind?
Der Arbeiter erklärt, daß er es nicht machen kann.

3. *Բայց կրնայ պատահիլ՝ որ երբեմն ներկան փոխաբերաբար անցեալի տեղ գործածուի պատմուածին աւելի ազդեցութիւն տալու համար, (այս բանն իմաստէն դիւրաւ կրնայ իմացուիլ,) այսպիսի դէպքերու մէջ յայտնի է՝ թէ պէտք է ստորադասական գործածել, իբրեւ թէ բայն իրօք անկատար եղած ըլլար:* **Օր.**

Er behauptet in seinem Buche, daß jener Berg 4000 Meter hoch sei (*կամ* ist).
Er schreibt[1] mir, daß er den Kaiser gesehen habe.
Sie sagen[2] mir, daß ich ehrgeizig sei.

---

[1] *Յայտնի է թէ գրել— գործողութիւնը հիմայ չի կատարուիր, որովհետեւ նամակը պէտք է արդէն գրուած ըլլալ՝ յառաջ քան ընդունուիլը:*

[2] Sie sagen mir = *ինծի կ'ըսէք որ ... արդէն զրուցած՝ միտքը յայտնած է:*

4. Նախընթաց օրինակներուն մէջ տեսանք որ Հայերէնի ներկան գերմաներէն կրնայ ստորադասական ներկայով կամ անկատարով թարգմանուիլ։ Հասարակօրէն երկուքն ալ հաւասարապէս կրնան գործածուիլ։ Բայց պէտք էր ըստ կանոնի այնպիսի տեղեր անկատար գործածել՝ ուր ստորադասական ներկան սահմանական ներկայէն չի զանազանուիր։ Օր.

Wir glaubten, wir könnten (եւ ոչ՝ können) nicht kommen. (Սահմ. ներկայի յոգնակին wir können Ստոր. ներ.ին հետ նոյն է։)
Er fragte uns, ob wir Englisch sprächen. (Ստոր. ներկ. wir sprechen նոյն է Սհմ. ներկային հետ։)

5. Glauben, meinen, sagen եւ այլն բայերէն վերջը՝ եթէ անկատար կամ գերակատար չեն, շատ անգամ կրնայ հաւասարապէս սահմանական կամ ստորադասական գործածուիլ. առիկա բոլորովին խօսողին մտքէն կախում ունի։ Եթէ կ'ուզէ յայտնել՝ թէ իրը իրեն համար ստոյգ է եւ ինքն անոր վրայ չի տարակուսիր, ընտրելի է սահմանականը. իսկ եթէ իրն այնպէս չէ, ստորադասական կը գործածուի։ Օրինակի աղագաւ այս խօսքը՝ Կը կարծէ՞ք որ գայ, կրնայ թարգմանուիլ՝

Glauben Sie, daß er kommen wird? եւ կամ
Glauben Sie denn, daß er kommen werde?

Առջի դէպքին մէջ իմաստն է՝ որ այնպէս կը կարծուի. երկրորդին մէջ անստոյգ ձգուած է։ — Այսու ամենայնիւ երկու դէպքին մէջ ալ սահմանականը վերադասելի է։

6. Ստորադասականը Հրամայականի տեղ ալ կրնայ գործածուիլ։ Օր.

Ein Jeder thue seine Pflicht իւրաքանչիւր ոք իւր պարտքը կատարէ.
Lang lebe der König! Թագաւորն երկայն ապրի.
Die Liebe sei ohne Falsch սէրն առանց կեղծաւորութեան ըլլայ։

Ծնթ. Եթէ բայն երրորդ դէմք է, կրնայ նաեւ sollen գործածուիլ (տես եր. 19, 4.).

Ein jeder soll seine Pflicht thun.
Die Liebe soll ohne Falsch sein.
Er soll seinen Anteil bekommen.

7. Նմանապէս ստորադասական կը գործածուի իղձ մը յայտնելու համար.

O daß mein Freund käme! } ո՜հ, երանի՜ թէ բարեկամս գար.
O käme doch mein Freund! }
O wäre ich doch reich! } երանի՜ թէ հարուստ ըլլայի.
Daß ich doch reich wäre! }
Wollte Gott, daß er gerettet wäre! Աստուած տար որ ազատէր։

Հրաման. 147.

Man sagte, der Graf sei gestorben, allein ich habe seitdem erfahren, daß diese Nachricht falsch war. Mentor erzählte mir oft, welchen Ruhm Ulysses (Ոդիսեւս) unter den Griechen erlangt habe. Man hatte mich oft versichert, daß die Glückseligkeiten[1] dieser Welt nur von kurzer Dauer[2] seien. Fürst, man wird dir sagen, du seiest allmächtig[3]; man wird dir sagen, du seiest von deinem Volke angebetet. Mein Sohn sagte mir, er habe Kopfweh. Man schrieb mir neulich, daß Herr E. krank wäre und daß sein Bruder nach Amerika gegangen wäre. Er ist der Herr, er thue, was ihm wohl gefällt. Gott sprach: es werde Licht, und es ward Licht. O dächten doch alle wie du und ich! Wäre er doch aufrichtig[4]! O daß die gute Königin noch lebte!

1 երջանկութիւն. 2 տեւողութիւն. 3 ամենակարող. 4 անկեղծ։

Թարգմանութիւն. 148.

Երիտասարդն ըսաւ՝ որ Հայրը մեռած է։ Անգղիացին կը կարծէր (glauben) որ զինքը խաբել կ'ուզեն (man-ով)։ Իր եղբօրն (Հյց.) հարցուցի՝ թէ արդեօք իւր ձին ծախել կ'ուզէ՞ր։ Կարողոս ինքնին ըսաւ, որ խաբուած[1] է։ Տղան խոստովանեցաւ[2] որ ստած էր։ Իրեն հարցուցի՝ թէ արդեօք չէ՞ր գիտեր, ինչ նորալուր (Neues) կայ (gäbe)։ Կը մտածէի, որ դուք հոս կու գաք (Ընակ.)։ Կը կարծէ՞ք որ անիկա զայս ըրած ըլլայ։ Ամէն մարդ (Թող) աղէկ վարուի[3]։ Երանի՜ թէ մեռած ըլլայի։ Երիտասարդի մը հարցուցին (man-ով եղ.), [թէ] ինչ քաջութիւններ[4] ըրած (verrichten) է Ստորին գաւառաց[5] մէջ։ Պատասխանեց՝ թէ Սպանիացւոյ մը (տր.) ոտուըքը[6] կտրած[7] է(ր)։ Իրեն պատասխանեցին (man ...), որ այս գործքը[8] արտաքոյ կարգի ըլլալու բան մը (Nichts Außerordentliches) չունի, բայց դարձեալ (aber daß) բան մը եղած կ'ըլլար, եթէ անոր (ihm) գլուխը կտրած[9] ըլլար։ Անիկա պատասխանեց, [թէ այնպէս] գտած էր, որ անոր գլուխն արդէն կտրուած էր։

1 sich irren. 2 gestehen. 3 sich betragen. 4 Heldenthat. 5 in den Niederlanden. 6 die Beine. 7 abgehauen. 8 Handlung. 9 abgeschlagen.

Ընթերցուած:

Die geprüfte Treue. Փորձուած հաւատարմութիւնը:

Der Kalif Mutewekul hatte einen fremden Arzt, Namens Honain, welchen er wegen seiner großen Wissenschaft sehr ehrte.

Einige Hofleute machten ihm diesen Mann verdächtig[1] und sagten, daß man sich auf seine Treue nicht wohl verlassen[2] könne,* da er ein Ausländer[3] sei. Der Kalif wurde unruhig und wollte ihn prüfen[4], inwiefern dieser Argwohn[5] begründet wäre. Er ließ ihn zu sich kommen und sagte, er habe unter seinen Emirn einen gefährlichen Feind, gegen welchen er wegen seines starken Anhanges[6] keine Gewalt gebrauchen könne. Daher befehle er ihm, daß er ein feines Gift bereite, das an dem Toten keine Spur[7] von sich zurücklasse; er wolle ihn morgen zu einem Gastmahl[8] einladen und sich seiner auf diese Weise entledigen[9]. — Honain antwortete mutig, seine Wissenschaft erstrecke[10] sich nur auf Arzneien, die das Leben erhalten; andere könne er nicht bereiten. Er habe sich auch nie bemüht, es zu erlernen, weil er glaubte, daß der Beherrscher[11] der wahren Gläubigen[12] keine solche Kenntnisse von ihm fordern würde. Wenn er hierin Unrecht gethan habe, so möge es ihm erlaubt sein, seinen Hof zu verlassen.

Muteweful erwiderte, dies sei nur eine leere Entschuldigung[13]; wer die heilsamen Mittel[14] kenne, der kenne auch die schädlichen. — Er bat, er drohte, er versprach Geschenke. Umsonst; Honain blieb bei seiner Antwort. Endlich stellte sich[15] der Kalif erzürnt, rief die Wache und befahl, diesen widerspenstigen[16] Mann ins Gefängnis zu führen. Das geschah; auch ward ein Kundschafter[17] unter dem Scheine eines Gefangenen zu ihm gesetzt, der ihn ausforschen und dem Kalifen von allem, was Honain sagen würde, Nachricht geben sollte. So unwillig[18] Honain auch über eine solche Begegnung[19] war, so verriet er doch mit keinem Worte seinem Mitgefangenen, warum der Kalif auf ihn zürne. Alles, was er hierüber sagte, war, daß er unschuldig wäre.

(Շարունակութիւնը տես յաջորդ դասին մէջ։)

1 կասկածելի. 2 վստահիլ. 3 օտարական. 4 փորձել. 5 կասկած. 6 կողմնակիցք. 7 հետք. 8 խնճոյք, կոչունք. 9 ազատիլ. ճողոպրիլ. 10 տարածուիլ. 11 իշխան. 12 հաւատացեալ. 13 ջատագովութիւն. 14 միջոց, դեղ. 15 կեղծել. 16 հեստ, յամառ. 17 լրտես. 18 դայրացած, դժկամակած. 19 վարմունք։

Հարցմունք:

Was für einen Arzt hatte der Kalif Muteweful an seinem Hofe?
Wer machte ihn verdächtig?
Aus welchem Grunde?

---

* Ընդհատեալ գրերով գրուած բառերն առոգանութեան խօսքը կը նշանակեն։

Was beschloß deshalb der Kalif zu thun?
Was verlangte er von Honain?
Wann sollte die Vergiftung stattfinden?
Was antwortete Honain?
War der Kalif mit dieser Antwort zufrieden?
Gab Honain zuletzt nach?
Was that zuletzt Mutewekul?
War Honain allein im Gefängnis?
Was sollte dieser Mitgefangene thun?
Schalt der Arzt über die Ungerechtigkeit des Kalifen?

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԱՆԵՐԵՒՈՒԹԻ ԵՒ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆՑ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

1. ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ

Ա. Աներեւոյթը շատ անգամ գոյականաբար կը գործածուի, կամ չեզոք յօդով կամ առանց յօդի։ Օր.

Das Reiten ist eine angenehme Bewegung.
Ձիավարութիւնն հաճոյական կրթութիւն մ'է.
Das Lesen ermüdet die Augen.
Կարդալն աչուըները կը յոգնեցընէ.
Geben ist seliger als nehmen.
Տալն աւելի հաճոյական է քան առնուլը։

Բ. Առանց zuի աներեւոյթ կը գործածուի.

1. Sollen, wollen, müssen, können, mögen, dürfen եւ lassen եղանակաւորիչ բայերէն վերջը։ Օր.

Wir können Deutsch sprechen կրնանք գերմաներէն խօսիլ.
Er ließ den Mann rufen մարդը կանչել տուաւ։

2. Sehen, hören, fühlen, lernen, machen, heißen (հրամայել) եւ helfen բայերէն վերջը։ Օր.

Ich sah die Frau vorbeigehen կնոջ անցնիլը տեսայ. [սորվի.
Mein Sohn lernt Englisch lesen որդիս անգղիերէն կարդալ կը
Man hieß den Knaben hinausgehen տղուն դուրս ելլել հրամայեցին.
Ich hörte meinen Freund in einer Gesellschaft singen.
Բարեկամիս ընկերութեան մը մէջ երգելը լսեցի.
Wollen Sie mir arbeiten helfen?

3. Այս §§ 1 եւ 2ին մէջ յիշուած բոլոր բայերն՝ եթէ պարզ աներեւոյթ մ'ունին քովերնին, իրենց բաղադրեալ ժամանակները փոխանակ ընդունելութիւն անցեալով կազմելու աներեւութով կը կազմեն։ Օր.

Haben Sie das Buch liegen sehen?
Wir haben Französisch sprechen lernen (նաեւ gelernt).
Ich habe sie singen hören.
Man hat mich rufen lassen.
Der Mann hat mir arbeiten helfen.

4. Առանց zu ի աներեւոյթ կը գործածուի հետեւեալ բայերով ձեւացած քանի մը բացատրութեանց մէջ ալ.

gehen: spazieren gehen, schlafen gehen, betteln gehen.
fahren: spazieren fahren կառքով պտըտիլ.
lernen: sprechen lernen, kennen lernen (ճանչնալ).
lehren: schreiben lehren, lesen lehren, zeichnen lehren.
legen: schlafen legen պառկեցընել.
bleiben: liegen bleiben, sitzen bleiben, stehen bleiben.

Դիտող. Այս բայերն իրենց բաղադրեալ ժամանակները սովորական կերպով, այսինքն՝ ընդունելութիւն անցեալով կը կազմեն: Օր.

Wir sind spazieren gegangen — gefahren.
Ich habe das Kind schlafen gelegt.
Dieser Lehrer hat mich schreiben gelehrt.
Mein Heft ist auf dem Tische liegen geblieben.
Wo haben Sie diese Dame kennen gelernt?

Հրահանգ. 149.

1. Das Baden ist gesund. Das Zeichnen ist eine angenehme Beschäftigung. Das Lachen mancher Leute ist unangenehm. Das Spazierengehen ist für mich sehr ermüdend. Ich habe diesen Herrn in Paris kennen gelernt. Hat Jemand mein Buch gesehen? Ich habe es auf ihrem Tische liegen sehen. Lesen und Schreiben ist für jedermann nötig. Ich habe nach Amerika auswandern[1] wollen. Das Schnupfen[2] ist eine üble Gewohnheit. Zu viel schlafen ist ebenso ungesund, als zu viel essen. Sehen und nicht berühren ist etwas das man lernen muß.

2. Den vollen Wert[3] der Zeit kennen, heißt leben. Wer hat dich gehen heißen? Ich habe ihm arbeiten helfen. Er hat mich tanzen gelehrt. Ich habe das Buch noch nicht lesen können. Der König hat mich zu sich rufen lassen. Haben Sie lesen wollen? Nein, ich habe schreiben wollen. Sind Sie gestern spazieren gegangen? Nein, ich bin spazieren gefahren. Helfen Sie mir meine Übersetzung machen. Der Richter hat den Gefangenen ins Gefängnis führen lassen.

[1] գաղթել. [2] քթախոտ առնել. [3] յարգ, արժէք:

Տարադրութիւն. 150.

Ուտելն ու խմելը ապրելու համար հարկաւոր են։ Քունը (կամ քնանալը) պէտք[1] մըն է ամէն մարդկան համար։ Անիկա կարդալէն կը գարշի[2]։ Իւր հայրենեաց համար մեռնիլը պատուաբեր[3] է։ Լաւագոյն է աղէկ մեռնիլը քան գէշ ապրիլը։ Կարդալ, նկարել եւ երաժշտութիւն զարնել[4] իւր կենաց միակ զբաղումն[5] է։ Ինծի հետ կ'ուզէք ճաշել։ Ինծի երկվեցեակ մը շապիկ շինել տուի։ Ձեր դուստրն գծագրե՞լ կը սորվի։ Այո, անիկա գծագրել եւ նկարել կը սորվի։ Շատ կը բաղձայի ձեր գործքին (arbeiten) օգնել, բայց ժամանակ չունիմ։ Ձեր հօրաքոյրն եւ ես երկաթուղւոյ երկայնութեանը (längs ...) պտըտեցանք (պտըտելու գացինք)։

[1] Bedürfnis, ն. [2] verabscheuen հյ.-ով. [3] ruhmvoll. [4] musizieren, Musik machen. [5] die einzige Beschäftigung.

Գ. Zuով աներեւոյթ կը գործածուի.

1. Երբ աներեւոյթը նախընթաց գոյականէ մը կախուած է։ Օր.

Haben Sie Lust ins Theater zu gehen?
Er hatte den Mut, über den Fluß zu schwimmen.
Wann werde ich das Vergnügen haben Sie bei mir zu sehen?

2. Խնդրառու ածականներէ վերջը։ Օր.

Dieses Gedicht ist leicht zu lernen.
Dieser Brief ist schwer zu lesen.
Ich bin begierig zu sehen, was er gefunden hat.

3. Այն ամէն բայերէն վերջը, որոնք նախընթաց երեք յօդուածներուն մէջ (Բ. 1—3) չյիշուեցան։

Er fieng an zu lachen.
Wann werden Sie aufhören zu schreiben (գրելէն)?
Das Kind scheint Angst zu haben (կ'երեւայ թէ կը վախնայ).
Der Jüngling bemühte sich, die Gunst seines Herrn zu erlangen.
Der Kapitän (հարիւրապետը) überredete den Fremden, mit ihm zu gehen.
Ich glaube Sie gesehen zu haben.
Ihr Vater zählte darauf (հաշիւ կ'ընէր), uns dort zu finden (որ զմեզ հոն գտնէ).

4. Haben եւ sein օժանդականներէն վերջն եկող աներեւոյթք ալ zu կ'առնուն։ Օր.

Ich habe nichts zu thun. Ich habe zu arbeiten.
Haben Sie mir etwas zu sagen?
Was haben wir zu essen und zu trinken?
Was ist da (ինչ կայ) zu thun, zu antworten?

Ծանօթ. Sein բայէն կախուած zu ով աներեւոյթը շատ անգամ հայերէնի մէջ ածականով կը թարգմանուի: Օր.

Es war nicht zu vermeiden անխուսափելի էր.
Es ist eine Sache zu verzweifeln յուսահատական իր մըն է.
Das ist eine Behauptung zum lachen.
Առիկա ծիծաղական ենթադրութիւն մըն է.
Es ist zu bedauern (ցաւալի է), daß dieser Mann gestorben ist.
Eine Veränderung ist sehr zu wünschen (շատ բաղձալի է).

5. Zu ով աներեւոյթ կը դրուի նաեւ anstatt եւ ohne նախադրութիւններէն վերջը: Օր.

Anstatt zu lachen, weinte er.
Er ging aus, ohne mich zu fragen.
Manche Leute werden gehaßt, ohne es zu verdienen.

Գ. Um — zu (համար)ով աներեւոյթ կը գործածուի.

1. Երբ միտք կամ դիտում մը բացատրել կ'ուզուի. Օր.

Ich reise, um die Welt kennen zu lernen.
Ich brauche Papier, um einen Brief zu schreiben.
Haben Sie Geld erhalten, um ein Pferd zu kaufen.

2. Իրենցմէ յառաջ zu (շատ), genug (բաւական) մակբայներն ունեցող ածականներէն վերջը: Օր.

Sie ist zu jung, um diese Arbeit zu verrichten (ընել).
Herr A. ist nicht reich genug, um dieses Landgut (կալուած) zu kaufen.

Հրահանգ. 151.

Kennen Sie ein sicheres Mittel, die Mäuse zu vertilgen?[1] Mein Nachbar hatte die Absicht[2], sein Haus zu verkaufen, um seine Schulden bezahlen zu können. Ich freue mich, zu hören, daß Ihr Sohn solche Ehrenbezeugungen[3] empfangen hat. Ich habe keine Hoffnung mehr, meinen verlorenen Sohn wieder zu finden. Er hat nichts mit diesem schlechten Menschen zu schaffen[4]. Der Böse hat nichts zu hoffen. Dieser Kranke hat viele Schmerzen zu erdulden[5]. Ich verlor meine Brieftasche, ohne es zu bemerken[6]. Ich war gestern in Ihrem Hause, ohne es zu wissen. Du bist nicht würdig genug, um diese Belohnung[7] zu empfangen. Der Hauptmann war zu müde, um Sie noch zu besuchen. Mein armer Freund, Sie sind wirklich zu beklagen. Sein Tod ist zu befürchten. Jenes Buch ist nicht zu haben.

[1] ջնջել. [2] միտք, դիտում. [3] պատիւներ. [4] (մէկուն հետ) գործք ունենալ. [5] կրել. [6] իմանալ. [7] վարձք:

Տարադրութիւն. 152.

Հաճեցէք (կրճ. բարութիւնն ունեցէք) ինծի ըսելու՝ [թէ] ժամը քանի՛ է։ Ձեզ շուտով մը վերստին տեսնելու հաճոյքը (պիտի) կ'ունենամ։ Անիկա միակ միջոցն է իրեն հաճոյ ըլլալու[1]։ Գրելու արուեստը շատ հին է։ Հետաքրքիր[2] եմ գիտնալու[3], թէ արդեօք անիկա (կը.) խօսքը պիտի պահէ՞[4]։ Զայն ընելու միտեա՞լ[5] է։ Երիտասարդք աշխատելէ (zu...) յոգնած[6] են։ Զայս ընել դժուարին է։ Կը վախնամ իրեն անհաճոյ ըլլալու[7]։ Ինծի հրամայուեցաւ Բարիզ մնալու։ Թոյլ կու տա՞ք ինձ քրոջս շրջագայութեան[8] ընկերանալու։ Ոչ, ձեզի կ'արգելում հոն երթալը։ Այս լեզուն դիւրին չէ սորվիլը։ Չհաճեցաւ (er hat nicht geruht) ինծի նայելու[9], որովհետեւ կը կարծէ՝[10] որ մեծ մարդ մ'է (կրճ. մեծ մարդ մ'ըլլալ)։ Հիւանդը կը սկսի քնանալու։ Անձրեւը դադրած է (կը դադրի[11])։ Ոչ, դեռ միշտ կ'անձրեւէ։ Եթէ կարդալը շարունակէք[12], պիտի յոգնիք[13]։ Կրնա՞նք (man ով) յուսալ զձեզ վերստին տեսնելու։ Մարդս (man) չ'ապրիր ուտելու համար, բայց կ'ուտէ ապրելու համար։

[1] gefallen. [2] begierig, neugierig. [3] erfahren. [4] Wort halten. [5] geneigt. [6] müde. [7] mißfallen. [8] auf dem Spaziergang. [9] an'sehen. [10] sich einbilden. [11] auf'hören. [12] fortfahren. [13] sich ermüden.

Տարադրութիւն. 153.

Աշխատելու [բան մ']ունի՞ք։ Ոչ, ընելու բան մը չունիմ։ Բաղձալի էր (Ըղձակ.), որ անիկա աւելի կանոնաւոր[1] [կերպով] գար։ Փոխանակ գործելու, ամբողջ օրը կը խաղայ։ Զինքը փրնտռեցի, առանց (զինքը) գտնելու։ Փոխանակ տունը մնալու, պտըտելու գացած է։ Ես եկած եմ զձեզ տեսնելու համար։ Ամէն բան պիտի ընեմ ձեզի հաճոյ ըլլալու[2] համար։ Պէտք է ամբողջ մարդկային սիրտը ճանչնալ՝ ուրիշներուն վրայ աղէկ դատաստան կտրելու[3] համար։ Աստուած մեզի սիրտ (մը) տուած չէ իրար ատելու համար։ Ինծի թուղթ եւ գրիչ մը հարկաւոր է[4] նամակ (մը) գրելու համար։ Ես շատ ծեր եմ այս ճամբորդութեան ձեռնարկելու[5] համար։ Անիկա ծաղրական սուտ մըն է։ Անիկա ցաւալի դիրք[6] մըն է։ Վտանգն անխուսափելի էր։

[1] regelmäßig. [2] verpflichten (հյց.-ով). կամ gefällig sein (տր.-ով). [3] urteilen über... [4] ich brauche. [5] unternehmen (հյց.). [6] Lage, կէ.։

2. ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅ

1. Ընդունելութիւն ներկան յաճախ ածականաբար կը գործածուի: Օր.

Das schlafende Kind քնացող տղան.
Eine sterbende Frau մեռնող կին մը.
Die weinenden Knaben լացող տղաք:

2. Երբ Հայերէնի մէջ ընդ. ներկան հետը խնդիր ունի՝ կրնայ գերմաներէն կամ ընդ. ներկայով՝ (որ իւր խնդրէն յառաջ կը դրուի) եւ կամ յարաբերական դերանուամբ ու դիմաւոր բայով թարգմանուիլ: (Տես ԽԹ. Դաս:) Օր.

Եզերքը սահմանափակող ժայռերը.
Die das Ufer begrenzenden Felsen, կամ՝
Die Felsen, welche (die) das Ufer begrenzen.

---

3. ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼ

1. Ընդունելութիւն անցեալը շատ անգամ ածականաբար կը գործածուի, եւ բաղդատութեան աստիճաններն ալ կրնայ ընդունիլ: Օր.

Der geliebte Vater սիրեցեալ հայրը.
Der getötete Mann սպաննուած մարդը.
Das gesegnetste Land ամէնէն պտղաբեր երկիրը:

2. Շարժում ցուցընող քանի մը բայերուն ընդ. անցեալներուն վրայ kommen բայը կ'աւելցուի: Օր.

Der Knabe kam gelaufen (gesprungen, geritten, gefahren եւն.).
Տղան եկաւ վազելով (ցատկռտելով, ձիով, կառքով ...):

Ծնթ. Ասոր նման բացատրութիւն մ'է verloren gehen կորսուիլ: Օր. Ein Beutel ist verloren gegangen.

3. Պէտք է միտ դնել ընդ. անցեալին գործածութեանը հետեւեալ բացատրութեանց մէջ ալ.

Das heißt gearbeitet ասոր կ'ըսեն աշխատիլ.
Aufgemerkt! Acht gegeben! միտ դրէք.
Frisch auf! getrunken! ո՛ն, խմենք.
Aufgeschaut! զգուշացէ՛ք:

---

4. ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՌՆԻ

Այս ընդունելութիւնն՝ որ կը կազմուի ընդ. ներկային վրայ zu աւելցնելով, կրաւորական նշանակութիւն ունի: Միշտ գոյականէն յառաջ դրուելով ածականաբար կը գործածուի. Օր.

Das zu lobende Kind գովուելու (գովութեան արժանի) տղան.
Die zu hoffende Ernte յուսացուելու հունձքը.
Das zu fürchtende Unglück վախցուելու դժբախտութիւնը:

Հրահանգ. 154.

1. Herr Müller war ein sorgender Vater und liebender Gatte. Das Bild stellt ein lachendes Kind vor. Die folgende (Հետեւեալ) Aufgabe ist zu übersetzen. Campes Robinson Crusoe ist ein sehr unterhaltendes und belehrendes Buch. Meine geliebte Tante ist gestorben. Peter der Große war der gebildetste Mann in Rußland. Der heute gefallene Schnee ist beinahe ein Meter hoch. Die zu erwartende Ankunft unserer geliebten Königin erfüllt alle Herzen mit Freude. Sterbend sprach er noch einige Worte, die ich niemals vergessen werde.

2. Der Diener kam gelaufen, um mir die erfolgte Ankunft zu melden. Die lang genährte Hoffnung ist endlich erfüllt worden. Gerührt von den Worten des alten Mannes, öffnete ich die Thüre und ließ ihn eintreten. Die zu erfüllende Pflicht war schwer. Schicken Sie mir den zu färbenden Hut. Die zu gebende Oper (Թատրերգութիւն) ist von Rossini. Er ist ein wirklich zu empfehlender Mann. Herr Nachbar, getrunken! Frisch an die Arbeit gegangen, ihr trägen Knaben!

Թարգմանութիւն. 155.

Իտալիան գեղեցիկ[1] երկիր մ'է: Պատկերը քնացող կին մը կը ներկայացընէ: Ահաւասիկ շատ զբօսուցիչ գիրք մը: Կատաղած[2] զինուորները քաղաքն աւարեցին: Ծաղիկը թառամած[3] է: Թառամած ծաղիկ մը: Արծիւը կոր[4] կտուց[5] մ'ունի: Դուք ինծի աղէկ գրուած նամակ մը բերիք: Իրենց ժողովուրդներէն սիրուած թագաւորք արժանի են բովանդակ աշխարհքի մեծարանաց: Զուարճութիւնք կենաց փշերուն մէջ սերմանուած[6] ծաղիկներ են: Դժբախտ մուրացկան [կին] մը իւր նեցուկին[7] կռթնած[8] եւ իւր զաւակներէն շրջապատեալ[9], կոմսուհւոյն մերձեցաւ իրեն շնորհակալ ըլլալու համար: Քու խօսքերէդ զարհուրեալ[10], չեմ կրնար քեզի պատասխանել: Օ՜ն, ասք ելէք: Խաղացուելու[11] կատակերգութիւնը[12] Ռոսինինն է: Վճարուելու պարտքերը տասն հազար Ֆրանքի կը հասնէին (beliefen sich auf...): Լուծուելու[13] խնդիրը[14] շատ դժուար էր:

[1] reizend. [2] wüthend. [3] verwelkt. [4] gebogen. [5] Schnabel ար. [6] säen. [7] Krücken էգ. յոգ. [8] gestützt. [9] umgeben von. [10] erschreckt über. [11] aufführen. [12] Trauerspiel չ. [13] lösen. [14] Aufgabe.

Ընթերցուած:

Die geprüfte Treue. (Վերջ:)

Nach einigen Monaten ließ der Kalif ihn wieder vor sich bringen. Auf einem Tisch lag ein Haufen Gold, Diamanten und köstliche Stoffe; daneben aber sah man einen Henker[1] stehen mit einer Geißel[2] in der Hand und einem Schwert unter dem Arme. „Du hast nun Zeit genug gehabt“, sprach Mutewekul, „dich zu bedenken[3] und das Unrecht deiner Widerspenstigkeit[4] einzusehen. Nun wähle: entweder nimm diese Reichtümer und thue meinen Willen, oder bereite dich zu einem schimpflichen[5] Tode!“ Honain aber antwortete: es sei nicht schimpflich, für ein Verbrechen bestraft zu werden, welches man nicht begangen[6] habe. Er könne sterben, ohne die Ehre seines Standes und seiner Wissenschaft zu beflecken[7]. Der Kalif sei der Herr seines Lebens; er thue, was ihm gefalle.

„Geht hinaus!“ sagte der Kalif zu den Umstehenden; und als er allein war, reichte[8] er dem gewissenhaften Honain die Hand und sprach: „Honain, ich bin mit dir zufrieden; du bist mein Freund und ich der deinige. Man hat mir deine Treue verdächtig gemacht; ich mußte deine Ehrlichkeit prüfen, um gewiß zu werden, ob ich mich vollkommen auf dich verlassen könne. Nicht als eine Belohnung, sondern als ein Zeichen meiner Freundschaft werde ich dir diese Geschenke senden, die deine Rechtschaffenheit nicht verführen[9] konnten.“ — So sprach der Kalif und befahl, das Gold, die Edelsteine und die Stoffe in Honain's Haus zu tragen.

1 դահիճ. 2 խարազան. 3 խորհրդածել, մտածել. 4 խեռութիւն, յամառութիւն. 5 նախատական. 6 (յանցանք) գործել, ընել. 7 աղարտել. 8 (ձեռք) երկնցընել, տալ. 9 մոլորեցընել։

Հարցմունք:

Wie lange blieb Honain im Gefängnis?
Als Mutewekul ihn wieder rufen ließ, was zeigte er ihm?
Was sah man daneben stehen?
Was hatte der Henker in der Hand?
Was sprach dann Mutewekul?
Was verlangte er von seinem Arzt?
Was antwortete Honain?
Was setzte er noch hinzu?
Was sagte der Kalif zu den Umstehenden?
Wie sprach er zu Honain?
Warum wollte er seine Ehrlichkeit prüfen?
Um ihm seine Dankbarkeit zu bezeugen, was befahl er?

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԴԵՐԲԱՅՔ

Դերբայներու¹ գործածութիւնը գերմաներէնի մէջ այնչափ յաճախեալ չէ որչափ հայերէնի մէջ։ Մեր դերբայով մը համառօտիւ բացատրած խօսքը Գերմանացիք զանազան եղանակաւ կ'ըսեն։ Ուստի այն խօսքերը գերմաներէնի դարձընելու քանի մ'էական կանոնները հոս կ'աւանդենք։

§ 1. Դերբայով (մանաւանդ՝ ընդ. անցեալով) խօսքեր սովորաբար յարաբերական դերանուամբ (կամ wer, was ով) եւ դիմաւոր բայով կը թարգմանուին։ (Տես նաեւ եր. 25. 4.) Օր.

Ձեր կարդացած գիրքն աշխարհածանօթ է.
Das Buch, welches (das) Sie gelesen haben, ist sehr bekannt.
Մենք տեսածնիս կը պատմենք.
Wir erzählen, was wir gesehen haben.
Սպանիա շատ բարձր լեռներ ունեցող երկիր մ'է.
Spanien ist ein Land, welches viele hohe Gebirge hat.
Ամենուն բարիք ընող մարդ մը.
Ein Mann, der (welcher) jedermann Gutes thut.
Վաստկիլ կրցածս was ich verdienen kann.
Ի՛նչ ընելիքս չեմ գիտեր.
Ich weiß nicht, was ich thun soll.
Առաքինութիւնը սիրողն երջանիկ է.
Wer die Tugend liebt, ist glücklich.

§ 2. Դերբայով խօսքեր կը թարգմանուին դարձեալ՝ պատճառական, ժամանակական, պայմանական եւն. շաղկապներով եւ դիմաւոր բայով, ըստ որում դերբայով համառօտեալ խօսքը պատճառ, ժամանակ կամ պայման կը ցուցընէ։ Այս շաղկապները հետեւեալք են.

1. ehe, als, nachdem, indem ժամանակ ցուցընելու համար։ Օր.

Զիս չտեսած չերթաս.
Du sollst nicht gehen, ehe du mich besuchst.
Ճամբայ ելլելէն յառաջ զիս տեսնելու եկաւ.
Ehe er abreiste, besuchte er mich.
Մայրը տեսնելով (տեսնելուն պէս) ուրախութենէն կու լար.
Als er seine Mutter wieder sah, weinte er vor Freude.
Ասիկա ըսելով ետ քաշուեցաւ.
Nachdem er dies gesagt hatte, zog er sich zurück.
Դղեակ երթալուս ատենս անձրեւի բռնուեցայ.
Indem (als) ich auf das Schloß ging, wurde ich vom Regen überfallen.

---

¹ Դերբայ ըսելով կ'իմանանք՝ Աներեւոյթ, Ընդ. Ներկայ. Ը. Անցեալ եւ Ը. Ապառնի։

2. **Da, weil** շարժառիթի, պատճառ ցուցընելու համար: Օր.

Զինքը չգտնելուս (չգտնելով) մէյ մ'ալ գացի հոն.
Da ich ihn nicht getroffen hatte, ging ich noch einmal hin.
Մայրս հիւանդ ըլլալուն չի կրնար դուրս ելլել.
Weil (da) meine Mutter krank ist, so kann sie nicht ausgehen.

3. **dadurch daß, ohne daß, wenn, indem** միջոց կամ պայման ցուցընելու համար: Օր.

Պատուհանէն ցատկելով ազատեցաւ.
Er rettete sich dadurch, daß er aus dem Fenster sprang.
Առանց հօրս գիտնալուն գրեցի.
Ich schrieb, ohne daß mein Vater es wußte. [շտկելով.
Մարդս կրնայ իւր յանցանքը թեթեւցընել նոյնն անմիջապէս
Man verringert seinen Fehler dadurch, daß (կամ wenn կամ indem) man ihn schnell wieder gut macht.
Զինքը լսողը պիտի ըսէր թէ անմեղ է.
Wenn man ihn hört, möchte man sagen, er sei unschuldig.

4. **daß**ով. Օր.

Այսչափ ուշ գալնիդ չէինք գիտեր.
Wir wußten nicht, daß Sie so spät kommen würden.
Ամէն մարդ գիտէ Կրեսոսին հարուստ ըլլալը.
Jedermann weiß, daß Krösus reich war.
Հարիւրապետին քաջ ձիաւոր ըլլալը գիտէի.
Ich wußte, daß der Hauptmann ein guter Reiter war.

Ծնթ. 1. Չեզոք բայերուն Ը. ներկան թէ խօսքին սկիզբն եւ թէ վերջը կրնայ գործածուիլ. փոխանակ շաղկապով եւ դիմաւոր բայով նախադասութիւն մը կազմելու: Օր.

Lachend sagte er zu mir խնդալով ինծի ըսաւ.
Sie entfernten sich schweigend լռութեամբ անկէ հեռացան:

Ծնթ. 2. Բանաստեղծութեան մէջ ընդ. ներկան թէ իրմէ յառաջ եւ թէ իրմէ վերջը խնդրով ալ կրնայ գործածուիլ: Օր.

Patroklus, dem lieben Freunde gehorchend.
Ihn umgürtend mit dem Heldenschwert.

§ 3. Դերբայով խօսքեր կրնան նաեւ թարգմանուիլ գոյականով կամ գոյականաբար գործածուած աներեւութով եւ նախադրութեամբ. սոյն դէպքիս հայերէնի մէջ ալ սովորաբար ատեն, ժամանակ բառերը կ'աւելցուին աներեւութին վրայ. Օր.

Եկեղեցիէն դուրս ելլելու ատեն bei dem Herausgehen aus der [Kirche.
Տէր Ա. գրելու եւ կարդալու ժամանակ կը ծխէ.
Herr A. raucht beim Lesen und Schreiben.
Աս մտածելով (մտածելու ատեն) սկսաւ սարսռիլ.
Bei diesem Gedanken überfiel ihn ein Schauer.

§ 4. Բաց ի վերոյիշեալ դէպքերէն դերբայով խօսքեր կը թարգմանուին հետեւեալ կերպերով ալ.

1․ Նախադաս մասնկամբ բաղադրեալ բայով մը։ Օր․

Seine Schuld abdienen ծառայութիւն ընելով պարտքն հատու-
ցանել․ [նել։
Sein Geld vertrinken արբեցութեամբ (արբենալով) ստակը վատ-

2․ Ածականով մը․ այն դէպքին մէջ բայն ալ փոխադարձ կը դրուի։ Օր․

Sich blind lesen շատ կարդալէն կուրնալ․
Er hat sich müde getanzt կաքաւելէն յոգնեցաւ։

3․ Մակբայով կամ մակբայակերպով մը։ Օր․

Հեգելով կարդալ silbenweise lesen.
Ուզելով չուզելով gern oder ungern.
Ընդհանրապէս խօսելով մարդիկ ... են․
Die Menschen, überhaupt zu reden, sind...

4․ Ընդ․ ապառնին երբեմն sollen բայով ալ կը թարգմանուի։ Օր․

Ո՛ւր փախչելիքս չեմ գիտեր․
Ich weiß nicht, wohin ich mich flüchten soll.
Ի՛նչ պատասխանելիքը չէր գիտեր․
Er wußte nicht, was er antworten sollte.
Զայն ինչպէս ընելիքը ցուցուցէք իրեն․
Zeigen Sie ihm, wie er es machen soll.

Հրաման. 156.

1. Sterbend sprach er noch einige Worte, die ich niemals vergessen werde. Zitternd sagte sie mir dies. Lachend sah er mich an. Die Sonne ist es, welche die Erde beleuchtet und erwärmt. Hier ist das Buch, das (welches) Sie verlangt haben. Derjenige, welcher Ihnen dies gesagt hat, ist ein Lügner. Segnet die, die euch verfolgen. Wer lügt, verdient Strafe. Alles, was ich sage, ist wahr. Durch das Beobachten dieser Regel kann man viele Fehler vermeiden. Ich werde spazieren gehen, indem ich meine Geschäfte beendigt habe. Ich fand dieses Päckchen diesen Morgen, als ich aus dem Hause ging. Da ich heute nicht ausgehen kann, so bitte ich Sie, mich zu besuchen. Nachdem ich ihm meine Meinung gesagt hatte, entfernte ich mich. Als ich von der Bibliothek zurückkam, begegnete ich ihm. Da ich kein Geld habe, kann ich Sie nicht bezahlen. Weil du mir nicht gehorcht hast, wirst du heute zu Hause bleiben. Dadurch, daß wir unsere Pflicht thun, beweisen wir, daß wir Männer von Ehre (պատուաւոր անձինք) sind. Ich frühstückte, ehe ich ausging.

2. Da ich vermutete sie sei angekommen, so eilte ich, ihr einen Besuch zu machen. Nachdem er so lange gesprochen hatte,

war er erschöpft[1]. Ehe man mit einem Menschen Freundschaft schließt, soll man seinen Charakter genau kennen. Da ich ihn zu sehen wünschte, ging ich in sein Haus. Ich habe ihm alle Dienste erwiesen, die ich gekonnt habe, und trotzdem hat er mich beschimpft[2]. Das lange Stillschweigen, welches ihr beobachtet habt, hat uns glauben gemacht (կարծել տուաւ), daß ihr uns vergessen habt. Ich weiß nicht, was ich ihm sagen soll, wenn er kommt. Mit diesen Worten (այսպէս խօսելով) gab er ihm eine Ohrfeige[3]. Beim Schreiben kann ich nicht rauchen, wohl aber beim Lesen. Wenn wir unser Geld verspielen[4], so ist das sehr unrecht gehandelt. Dieser Mann hat sein halbes Leben (կենաց կէսը) verschlafen[5]. Er hat sich tot[6] geweint. Sie müssen das Wort silbenweise sprechen, wenn ich es richtig schreiben soll.

1 պարտասեցաւ. 2 նախատել. 3 ապտակ. 4 խաղալով կորսնցընել. 5 քնանալով անցընել. 6 մեռնելու չափ։

Տարադրութիւն. 157.

1. Ամէն օր պատահածները գրի կ՚առնուին[1]։ Շատ յոգնած ըլլալուս (da ...) ժամը ութին պառկեցայ[2]։ Ընելիքս չեմ գիտեր։ Իր պարտքը չկատարողն, արժանի չէ մարդ կոչուելու։ Թշնամւոյ վրայ յարձակողներուն[3] մէջէն ինքն առաջինն էր։ Ձեր բոլոր վաստկածները կորսնցուցիք։ Ձեր վաստկած[4] հարստութիւնները շուտով փճացան[5]։ Ինք զինքն ինչպէս պաշտպանելիքը չգիտնալով (da ...) պապանձեցաւ[6]։ Այսպէս երկայն ատեն քնանալով (wenn ...) հիւանդ պիտի ըլլաս։ Ներոն (Nero) կայսրն իմանալով (nachdem ...), որ ծերակոյտը[7] զինքը դատապարտած էր, ինք զինքն սպաննեց։ Մարդս իւր ստացուածքը (Glück) կը ստուարացընէ[8] զայն բարեկամի մը հետ բաժնելով (indem ...)։ Թատրոն երթալու ժամանակ իրեն հանդիպեցայ։ Չգիտնալով (da ich ...) [թէ] ուր կրնայի զՁեզ գտնել՝ ետ դարձայ։ Երկինքը պայծառանալով[9] (nachdem ...) ճամբանիս յառաջ տարինք[10]։

2. Այս որոշումն ըրաւ[11] չգիտնալով [թէ] ինչ պէտք էր ընել։ Ունապարծութիւնը[12] կը պատժուի անոր միտ չդնելով[13] (dadurch, daß ...)։ Լրագիրը նախաճաշիկ ընելու ժամանակ կը կարդամ։ Իմ պատմութիւնս լսելէն[14] ետքն (nachdem ...) ըսաւ ինծի [թէ]՝ այս պատմութենէն եւ ոչ մէկ բառի (հայց.) կը

1 niederschreiben. 2 sich zu Bette legen. 3 stürzen auf ... 4 erwerben. 5 verschwenden. 6 verstummen. 7 der Senat. 8 vermehren. 9 aufhellen. 10 fortsetzen. 11 den Entschluß fassen. 12 die Eitelkeit. 13 beachten. 14 anhören.

հաւատայ։ Անտոնիոս յաղթուելէն ետքն իւր կողմնակիցները[15] հալածուեցան։ Մեր բարեկամացներս գալուն (daß ...) կը բաղձայինք։ Ո՛ւր երթալիքս չեմ գիտեր։ Ձեր հոն երթալուն (daß...) ընդդիմութիւն չունիմ[16]։ Ճամբայ ելլելէն յառաջ պէտք էք Ձեր հաշիւները[17] վճարել։ Հագուելէն վերջը (wenn ...) վար պիտի իջնանք։ Կարոլոս պատժուեցաւ իւր շարադրութիւնը գրած չըլլալուն համար (weil ...)։ Խօսելէն յառաջ պէտք է. մտածել[18]։ Լալով ինծի եկաւ։ Հանդարտութեամբ իմ կարծիքս ըսելով հեռացայ։ Իրեն հնազանդելու պատճառ մը չունենալովս, ինծի հաճոյ եղածն պիտի ընեմ։ Ուզելով չուզելով պէտք ես երթալ։

[15] der Anhänger. [16] nichts dagegen haben. [17] Rechnung. [18] nachdenken.

Ընթերցուած:

Kindliche Liebe. Որդիական սէր:

Ein berühmter preußischer General war in seiner Jugend Edelknabe (մանկլաւիկ) an dem Hofe Friedrichs des Großen. Er hatte keinen Vater mehr, und seine Mutter nährte[1] sich kümmerlich[1] in ihrem Witwenstande[2]. Als guter Sohn wünschte er, sie unterstützen zu können, aber von seinem geringen Gehalte[3] konnte er nichts entbehren.

Doch fand er ein Mittel, etwas für sie zu erwerben[4]. Jede Nacht mußte nämlich einer von den Edelknaben in dem Zimmer vor dem Schlafkabinet des Königs wachen, um diesen aufzuwarten, wenn er etwas verlangte. Das Wachen war manchen zu beschwerlich, und sie übertrugen[5] daher, wenn die Reihe (կարգ) an sie kam, ihre Wachen anderen. Der arme Edelknabe fing an, diese Wachen für andere zu übernehmen; er wurde dafür bezahlt, und das Geld, welches er dafür erhielt, sparte[6] er zusammen[6] und schickte es dann seiner Mutter.

Einmal konnte der König des Nachts nicht schlafen und wollte sich etwas vorlesen lassen. Er klingelte[7], er rief, aber niemand kam. Endlich stand er selbst auf und ging in das Nebenzimmer, um zu sehen, ob kein Page (մանկլաւիկ) da wäre. Hier fand er den guten Jüngling, der die Wache übernommen hatte, am Tische sitzen. Vor ihm lag ein angefangener Brief an seine

[1] ողորմելի՝ խեղճ կերպով կ՚ապրէր. [2] այրիութիւն. [3] ռոճիկ. [4] շահիլ, վաստկիլ. [5] (ուրիշին վրայ) անցընել. [6] խնայութեամբ ժողվել. [7] զանգակ զարնել (ով մէկն արթնցընել).

Mutter; allein er war über dem Schreiben eingeschlafen. Der König schlich herbei und las den Anfang des Briefes, welcher so lautete[8]: „Meine beste, geliebte Mutter! Das ist schon die dritte Nacht, welche ich für Geld wache. Beinahe kann ich es nicht mehr aushalten[9]. Indessen freue ich mich, daß ich nun wieder zehn Thaler für Sie verdient habe, welche ich nicht säume[10], Ihnen zu schicken."

Gerührt über das gute Herz des Jünglings läßt der König ihn schlafen, geht in sein Zimmer, holt zwei Rollen mit Dukaten, steckt ihm in jede Tasche eine, und legt sich wieder schlafen.

Als der Edelknabe erwachte und das Gold in seinen Taschen fand, konnte er wohl denken, woher es gekommen war. Er freute sich zwar sehr darüber, weil er nun seine Mutter noch besser unterstützen konnte; doch erschrak er auch zugleich, weil der König ihn schlafend gefunden hatte. Am andern Morgen, sobald er zum König kam, bat er demütig[11] um Vergebung wegen seines Dienstfehlers und dankte ihm für das gütige Geschenk. Der König lobte seine kindliche Liebe, ernannte ihn sogleich zum Offizier und schenkte ihm noch eine Geldsumme, um sich alles anschaffen[12] zu können, was er zu seiner neuen Stelle[13] brauchte.

Der vortreffliche[14] Sohn stieg hernach immer höher und diente den preußischen Königen als ein tapferer General bis in sein hohes Alter.

[8] որ այսպէս գրուած էր. [9] տանիլ, շարունակել. [10] nicht säumen = աճապարել. [11] խոնարհաբար. [12] գնել, հոգալ. [13] պաշտօն. [14] սքանչելի. ազնիւ:

Հարցմունք:

Was war ein berühmter preußischer General in seiner Jugend?
Hatte er damals seine Eltern noch?
Was war die Mutter also?
Konnte der Sohn sie unterstützen?
Welches Mittel fand er, etwas für sie zu erwerben?
An wessen Stelle wachte er?
Warum wachten diese nicht selbst?
Was machte er mit dem Gelde, daß er auf diese Weise erwarb?
Als der König einmal bei Nacht nicht schlafen konnte, was that er?
Als niemand kam, was that er?
Was sah er in dem Nebenzimmer?
Was hatte der Edelknabe vor sich liegen?
An wen war dieser Brief gerichtet?
Wie lautete der Anfang?
Wieviel hatte er schon erworben?

Weckte der König ihn auf?
Was that er überdies?
Als der Edelknabe erwachte, was empfand er?
Warum war er erschrocken?
Was that er am Morgen?
Wie bewies ihm der König sein Wohlwollen?
Was wurde er später noch?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԱԾԱԿԱՆԱՑ

Ա. ՎԵՐԱԴԻՐ ԱԾԱԿԱՆ

1. Վերադիր ածականն իւր գոյականին հետ սեռով, թուով եւ հոլովով պետք է համաձայնիլ։ Ընդհանրապէս գոյականէն յառաջ կը դրուի։ Օր.

Ein armer Mann.
Die fleißigen Schüler.

Ծնթ. 1. Բանաստեղծական լեզուի մէջ այս կանոնէս բացառութիւնք շատ կը գտնուին։

Ein Röslein rot կարմիր վարդեակ մը.
Die Blicke frei und fessellos արձակ համարձակ նայուածքները.
Klein Roland փոխանակ der kleine Roland եւն։

Ծնթ. 2. Արձակ գրուածքներու մէջ ալ քանի մը նման բացառութիւնք կը գտնուին։ Օր.

Meine Mutter selig հանգուցեալ մայրս.
Fünf Zentner englisch հինգ անգղիական կենդինար։

2. Երբ վերադիր ածականին իմաստը մակբայով կամ ուրիշ յաւելուածով մը լրացեալ է, ամէնքն ալ գոյականէն յառաջ կը դրուին։ Օր.

Eine schön gezeichnete Figur գեղեցիկ գծագրուած կերպարանք մը.
Eine längst vergessene Geschichte ի վաղուց մոռցուած պատմութիւն մը.
Ein mit Zuckerwasser gefülltes Glas շաքարաջրով լի գաւաթ մը.
Eine mit Soldaten und Matrosen beladene Galeere.
Զինուորներով եւ նաւաստիներով լի ցռկանաւ մը.

Բ. ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ ԱԾԱԿԱՆ

1. Ստորոգելի ածականը միշտ անփոփոխ է եւ սովորաբար բայէն վերջը կը դրուի։ Բայց երբ կ՚ուզուի այս ածականին ազդեցութիւն մը տալ, կրնայ նոյնն անմիջապէս նախադասութեան սկիզբը դրուիլ բայէն յառաջ։ Օր.

Reich sind diese Leute nicht, aber wohlhabend.
Հարուստ չեն այս անձինք, բայց ամէն դիւրութիւն ունին։

2. Նոյնպէս կ՚ըլլայ նաեւ բացագանչութեան մէջ wie էն ետքը: Օր.

Wie groß ist dieser Garten! Ո՜րչափ մեծ է այս պարտէզը.
Wie prächtig sind diese Thäler! Ի՜նչ շքեղ են այս հովիտները:

Գ. ԽՆԴԻՐՔ ԱԾԱԿԱՆԱՑ

Խնդրառու ածականք, հայցական, տրական կամ սեռական հոլով խնդիր կ՚առնուն: Այս խնդիրն ածականէ յառաջ կը դրուի:

§ 1. Հայցական հոլով խնդիր առնող ածականք:

Ասոնք այնպիսի ածականներ են՝ որոնք չափ, կշիռ, տարիք եւ գին կը ցուցընեն: Ընդհանրապէս հայցականէն վերջը կը դրուին: Եւ են՝

schwer ծանր.
lang երկայն.
breit լայն.
alt տարեկան, տարւոք.

hoch բարձր.
tief խորունկ.
groß մեծ. dick գէր.
wert արժող, արժանի. եւն.:

Օրինակ:

Zehn Kilogramm schwer տասը քիլոկրամ ծանրութեամբ.
Die Mauer ist dreißig Meter lang.
Պատն երեսուն մեթր երկայն է.
Die Frau war sechzig Jahre alt.
Կինը վաթսուն տարեկան էր:

Սակայն երբ իբր վերադիր գործածուին՝ իրենց խնդրովը մէկտեղ գոյականէն յառաջ կը դրուին (Տես եր. 55, 2.): Օր.

Ein zehn Kilogr. schwerer Koffer (արկղ).
Eine dreißig Meter lange Mauer.

§ 2. Տրական հոլով խնդիր առնող ածականք:

abgeneigt, abhold (մէկու մը դէմ) գէշ տրամադրեալ, հակառակ.
ähnlich նման.
angeboren բնածին.
angemessen պատշաճ, յարմար.
angenehm հաճոյ.
bekannt ծանօթ.
begreiflich հասկնալի, ըմբռնելի.
bequem } յարմար, դիւր, հեշտ,
behaglich } հաճոյական.
beschwerlich ծանրատաղտուկ, նեղիչ.
dankbar* երախտագէտ.
dienlich յարմար, օգտակար.
eigen, eigentümlich սեպհական.

gleich հաւասար.
gnädig մարդասէր, բարեսիրտ.
heilsam փրկաւէտ.
hold սիրուն, շնորհալից.
lästig տաղտուկ.
lieb, teuer սիրելի.
nachteilig } վնասակար.
schädlich }
nahe մօտ.
natürlich բնական.
nötig հարկաւոր.
nützlich օգտակար.
schuldig պարտական.
treu, getreu հաւատարիմ.

fremd օտար, անծանօթ.
gehorsam* հնազանդ.
gemein հասարակ.
geneigt միտեալ. յօժարամիտ.
gewogen, günstig նպաստաւոր.
gewachsen ատակ.
überlegen գերազանց.
verhaßt ատելի.
vorteilhaft շահաւոր.
willkommen հաճութեամբ ընկալեալ.
zuträglich արդիւնաբեր. շահաւոր.
untergeben հպատակ։

Նմանապէս ասոնց հակառակ նշանակութիւնն ունեցող ածականք, զօ. unähnlich աննման. unangenehm անհաճոյ. unbekannt անծանօթ. unbequem անհանգիստ. untreu անհաւատարիմ. unnötig եւն։

Միտ դնելու է՝ որ տրականն այս ածականներէն յառաջ կը դրուի։

Օրինակք:

Die Liebe zur Freiheit ist dem Menschen angeboren.
Ազատութեան սէրը մարդուս բնածին է.
Die Arbeit war den Soldaten lästig.
Աշխատութիւնը զինուորաց համար տաղտուկ էր.
Das Baden ist der Gesundheit sehr zuträglich.
Լոգանալը (բաղնիք մտնելը) առողջութեան շատ օգտակար է։

Հրահանգ. 158.

Der teure Wein ist nicht immer der beste. Diese Kugel ist mehr als fünf Kilo schwer. Wie lang ist diese Straße? Sie ist zweihundert und siebzig Meter lang. Die Feinde gruben einen vier Meter breiten Graben. Auf dem Platze steht eine ungefähr dreizehn Meter hohe Säule[1]. Diese Geschichte ist allen Franzosen wohl bekannt. Zu viel trinken ist der Gesundheit nachteilig. Der König war diesem Hofmanne[2] sehr gewogen. Seid euern Wohlthätern stets dankbar. Seid nie gefühllos gegen die Leiden eurer Mitmenschen[3]. Die lange Reise war dem alten Manne zu beschwerlich; er konnte sie nicht weiter fortsetzen.

[1] սիւն. [2] պալատական. [3] ընկեր։

Տարադրութիւն. 159.

Այս ծառը 33 մեդր բարձր է։ Ահաւասիկ 60 ոտք երկայն պատ մը։ Այս պզտիկ աղջիկն հինգ տարեկան է։ Կարողս 45 փունտ (Pfund) ծանր[ութեամբ] արկղ մը բերաւ։ Եգիպտոսի ամենաբարձր բուրգն[1] ունի 880 մեդր շրջապատ[2] եւ 145 մեդր

[1] Pyramide, իգ. [2] im Umfang.

---

* dankbar եւ gehorsam կ'առնուն նաեւ gegen նախադրութեամբ խնդիր։

բարձրութիւն (Գերմ. եւ բարձրութիւն մը 145 մեդրի [von ~ի]): Ձեր ձին խմինէս շատ գերազանց է: Ձեզի շատ երախտապէտ եմ: Շունն իւր տիրոջ հաւատարիմ է: Ծառան իւր տիրոջն անհաւատարիմ գտնուեցաւ (Գերմ. եղաւ): Ձեր ծնողաց եւ ուսուցչաց հնազանդ եղէք: Այս գիրքն ինծի բոլորովին անծանօթ է: Տղան իւր հօրն աննման է: Խօսելու այս կերպն առ ժողովրդեան սեպհական է:

§ 3. Սեռական հոլով խնդիր առնող ածականք:

bedürftig, benötigt } կարօտ.
bewußt գիտակ.
eingedenk յիշելով.
fähig ատակ, կարող.
froh* զուարթ, ուրախ.
gewärtig (բանի մը) սպասող.
gewiß ստոյգ. ապահով.
kundig տեղեակ.
los զերծ, ազատ.
mächtig (բանի մը) տէր (ըլլալ).
müde, satt յոգնած. ձանձրացած.
schuldig պարտական.
teilhaftig մասնակից, հաղորդ.
überdrüssig ձանձրացած.
verdächtig կասկածելի, կասկածաւոր.
verlustig կորսնցընող.
voll լի, լեցուն. würdig արժանի:

Նմանապէս սեռական կ՚առնուն un մասնիկով առնող հակառակ նշանակութիւնն ունեցող ածականք ալ, ինչպէս են՝ unbewußt, uneingedenk, unfähig, unschuldig, unwürdig եւն: — Միտ դնելու է՝ որ սեռականը միշտ իւր խնդրառու ածականէն յառաջ կը դրուի: Օր.

Die Armen sind des Geldes bedürftig (benötigt).
Աղքատք ստակի կարօտ են.
Der Bote war des Weges nicht kundig (կամ unkundig).
Սուրհանդակը ճամբան չէր գիտեր.
Der General war des Verrats verdächtig.
Զօրապետը մատնութիւն ըրած ըլլալու կասկածի տակ էր:

§ 4. Նախադրութեամբ խնդիր առնող ածականք:

aufmerksam auf (հյց.), achtsam auf } մտադիր.
eifersüchtig auf նախանձախնդիր.
eitel auf սնապարծ, պարծող.
stolz auf հպարտ, պարծող. սէգ.
fruchtbar an (տրչ.) բերրի, յուռթի.
reich an հարուստ, առատ.
besorgt für (um) հոգ ընող, անհանգիստ.
empfänglich für ընդունակ.
dankbar gegen երախտագէտ.
gleichgiltig gegen անտարբեր.
gefühllos gegen անզգայ.
grausam gegen անգութ.
höflich gegen քաղաքավար.
unwissend in տգէտ, անտեղեակ.
verschwenderisch mit շռայլ, վատնիչ.
zufrieden mit գոհ.
begierig, gierig nach տենչացող. հետամուտ.
ehrgeizig nach փառամոլ.
beschämt über (հյց.) ամչցած.
empfindlich über զգայուն, դիւրազգած.
froh über ուրախ.

* froh հասարակօրէն über նախադրութեամբ հայցական կ՚առնու:

frei, befreit **von** ազատ, զերծ.
überzeugt von համոզեալ.
bange **vor** զարհուրած.
fähig **zu** կարող, ատակ.
tauglich zu յարմար. ատակ։

Օրինակք։

Der Jüngling war b e g i e r i g nach Kenntnissen.
Երիտասարդը գիտութեանց անձկացող էր.
Er war sehr b e s o r g t f ü r seine Gesundheit.
Անիկա իր առողջութեանը վրայ մեծ հոգ ունէր։

Հրահանգ. 160.

Der Schüler war gleichgiltig gegen alle Ermahnungen[1] seines Lehrers. Die Feinde waren uns an Zahl weit überlegen; um so stolzer waren wir auf unsern Sieg, während der feindliche General über seine Niederlage[2] beschämt war. Ich bin mir keines Unrechtes bewußt. Die Auswanderer blieben ihres Vaterlandes stets eingedenk und waren niemals gleichgiltig gegen das Schicksal[3] desselben. Jeder Mensch muß stets des Todes gewärtig sein, denn der Tod verschont[4] niemand. Die Dame erschrak so sehr, daß sie der Sprache nicht mehr mächtig war. Man hielt ihn einer solchen schwarzen That nicht fähig. „Ich bin des Lebens und des Herrschens müde", so sprach der Fürst zu seinen Söhnen. Ein mit seinem Schicksale zufriedener Mensch ist immer glücklich.

[1] *անզգածութիւն, խրատ.* [2] *պարտութիւն.* [3] *բախտ, պատահար.* [4] *խնայել։*

Տարադրութիւն. 161.

Զինքն այսպիսի գործքի մը կարող չէի կարծեր (ich hielt ihn nicht)։ *Զինքն այսպիսի ոճրի*[1] *մը ատա՞կ կը համարիս։ Անիկա անոր նկատմամբ* (dessen) *շատ կասկածաւոր է։ Շատ ուտելն առողջութեան շատ վնասակար է։ Երիտասարդք* (die jungen Leute) *պէտք են առ ամենայն ոք քաղաքավար ըլլալ։ Չեմ սիրեր [այն] տղաքն, որոնք անասնոց դէմ անգութ են։ Ձեր աշակերտացը վրայ գո՞հ էք։ Այո, տէր իմ, անոնց վրայ գոհ եմ, անոնք դասերու*[2] *մտադիր են։ Զօրապետն իր յաղթութեանը վրայ կը պարծէր (սէգ էր)։ Մարդկային կեանքն աշխատութենէ*[3] *ու վշտէ*[4] *ազատ չէ։ Օտարականն ինծի ճենական*[5] *գրերով գրուած նամակ մը ցուցուց։ Կարօլոս գիտութեանց հետամուտ տղայ մ'է։*

[1] Verbrechen, չ. [2] Unterricht, որ. եղ. [3] Mühe. [4] Kummer, որ. [5] chinesisch.

Ընթերցուած:

Der Mann mit der eisernen Maske. *Երկաթէ դիմակով մարդը:*

Einige Monate nach dem Tode des Kardinals Mazarin ereignete sich in Frankreich eine Begebenheit[1], welche nicht ihres Gleichen hat. Man schickte mit dem größten Geheimnis in das Schloß der Insel St.-Magareta, an der Provencer Küste, einen unbekannten Gefangenen, der größer als gewöhnlich, jung und von der schönsten und edelsten Gestalt[2] war. Dieser Gefangene trug unterwegs eine Maske, deren Kinnstück[3] Stahlfedern[4] hatte, welche ihm die Freiheit ließen, mit der Maske auf seinem Gesichte zu essen. Es war Befehl gegeben, ihn zu töten, wenn er sich entdeckte. Er blieb auf der Insel, bis ein Offizier, Namens Saint-Mars, im Jahre 1690 Oberaufseher[5] der Bastille[6] wurde. Dieser holte ihn auf der Insel St.-Margareta ab und führte ihn, immer verlarvt[7], in die Bastille. Vor seiner Versetzung[8] besuchte ihn der Marquis von Louvois auf jener Insel und sprach mit ihm stehend und mit einer Achtung[9] die an Ehrfurcht[10] grenzte.

Dieser Unbekannte wurde in die Bastille geführt, wo er eine ebenso gute Wohnung wie in einem Schlosse erhielt. Man versagte[11] ihm nichts von dem, was er verlangte; er fand sein größtes Vergnügen an sehr feinem Weißzeug[12] und an Spitzen[13]; er spielte auf der Zither[14]. Man hielt ihm einen sehr guten Tisch und der Oberaufseher setzte sich selten vor ihm. Ein alter Arzt aus der Bastille, der oft diesen Menschen in seinen Krankheiten behandelt[15] hatte, sagte, daß er nie sein Angesicht gesehen habe, wiewohl er öfters seine Zunge und den Rest[16] seines Körpers untersucht hatte. Er war äußerst schön gewachsen[17], sagte dieser Arzt; seine Haut war ein wenig gebräunt[18]; er erregte Interesse[19] durch den bloßen Ton seiner Stimme; nie beklagte er sich über seinen Zustand, und ließ niemand merken, wer er sein könnte.

1 դէպք. 2 դէմք. 3 կզակակալ. 4 պողպատէ զսպանակ. 5 վերատեսուչ. 6 պատուար. 7 դիմակաւոր. 8 փոխադրութիւն, տեղափոխութիւն. 9 յարգութիւն. 10 պատկառանք. 11 զլանալ. 12 կտաւ. 13 ժանեակ. 14 կիթառ. 15 հոգալ. 16 մնացած մասը. 17 վայելչահասակ. 18 թխացեալ. 19 հետաքրքրութիւն:

Հարցմունք:

Was begab sich bald nach dem Tode des Kardinals Mazarin?
Wen schickte man auf das Schloß der Insel St.-Margareta?
Wo liegt diese Insel?

Wohin führte ihn Saint-Mars?
Wer hatte ihn vor seiner Versetzung besucht?
Wie hatte er sich gegen ihn benommen?
Was erhielt der Unbekannte in der Bastille?
Woran fand er sein größtes Vergnügen?
Wer behandelte ihn in seinen Krankheiten?
Was sagte dieser Arzt öfters?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԴԱՍ

ԲԱՑԵՐՈՒ ԽՆԴՐԱՌՈՒԹԻՒՆՔ

Ներգործական բայերն հասարակօրէն հայցական հոլով խնդիր կ'առնուն։ Օր. Der Vater liebt das Kind; ich schreibe einen Brief. Բայց կան բայեր ալ՝ որոնք ուղղական, սեռական, տրական եւ կամ նախադրութեամբ խնդիր կ'առնուն։

Ա. Ուղղական հոլով խնդիր առնող բայեր։

1. Հետեւեալ բայերը կրնան ունենալ երկու ուղղական, որոնց մին անուն բային է, իսկ միւսն նիւթը կամ առարկան կը ցուցընէ։

sein ըլլալ.
werden ըլլալ.
bleiben մնալ.
scheinen երեւալ, թուել.
heißen կոչուիլ, անուանուիլ։

Օրինակք:

Napoleon war ein großer Feldherr.
Der junge Mensch ist Soldat geworden.
Das scheint ein guter Plan.

2. Հետեւեալ բայերը՝ որ ներգործականի մէջ կրկին հայցական խնդիր կ'առնուն, կրաւորականի մէջ կրկին ուղղականով կը գործածուին։

nennen կոչել, անուանել.
heißen (ներգ.) կոչել.
schimpfen թշնամանել, նախատել.
schelten կշտամբել։

Օրինակք:

Der König Ludwig IX. wurde der Heilige genannt.

3. Ernennen անուանել. erwählen ընտրել եւ machen ընել (կր. ըլլալ) բայերը՝ որ Հայերէն կրաւորականի մէջ կրկին ուղղական ունին, գերմաներէնի մէջ zu նախադրութեամբ (եղ. յօդով = zum) խնդիր կ'ուզեն (Տես եր. 3, 5.)։ Օր.

Herr A. ist zum Hauptmann ernannt worden.
Տէր Ա. հարիւրապետ անուանեցաւ։

Բ. Տրական հոլով խնդիր առնող բայեր:

1. Հետեւեալ բայերն գերմ. ի մէջ տրական հոլով կ'առնուն անձ ցուցընող խնդիրը:

abraten հակառակ խորհուրդ տալ.
antworten պատասխանել.
anhangen կպչիլ, կցիլ. յարիլ.
anstehen յարմար ըլլալ, յարմարիլ.
†ausweichen* խոյս տալ, խորշիլ.
befehlen հրամայել.
†begegnen պատահիլ, հանդիպիլ.
behagen հաճոյ ըլլալ. յարմարիլ.
†bekommen (բան մը մէկուն) ազդել կամ գէշ գալ, օգտակար կամ վնասակար ըլլալ.
bevorstehen (չարիք մը...) վերահաս՝ մօտալուտ ըլլալ.
beistimmen } հաւանութիւն տալ,
beipflichten } հաւանիլ.
beistehen օգնել.
danken շնորհակալ ըլլալ.
dienen ծառայել.
drohen սպառնալ.
geziemen կամ ziemen յարմարիլ.
glauben հաւատալ.
gleichen նմանիլ, հաւասարիլ.
helfen օգնել.
huldigen շուք դնել, մեծարանքն [յայտնել.
leuchten լուսաւորել.
nachahmen նմանիլ, նմանող ըլլալ.
sich nähern մերձենալ.
nützen օգտել.
passen յարմարիլ.
raten խորհուրդ տալ.
sagen ըսել.
schaden վնասել.
scheinen երեւալ.
schmeicheln շողոքորթել.
steuern դարման տանիլ. խափանել.
trauen, vertrauen վստահիլ.
mißtrauen չվստահիլ. [նալ.
trotzen խրոխտել. ընդդէմ դառ-
†unterliegen ընկճիլ. յաղթուիլ.

†einfallen միտքն իյնալ՝ գալ.
einleuchten յայտ յանդիման ըլլալ.
†entfliehen փախչիլ.
†entgehen } պրծիլ, ազատիլ.
†entkommen }
†entlaufen }
†entrinnen }
entsprechen համապատասխանել.
erlauben թոյլ տալ.
fehlen, mangeln պակսիլ.
fluchen անիծ(ան)ել.
†folgen ետեւէն երթալ, հետեւիլ.
gebühren պատկանիլ.
gefallen հաճոյ ըլլալ.
gehorchen հնազանդիլ.
gehören վերաբերիլ.
†gelingen յաջողիլ.
genügen բաւել. [խուիլ.
gereichen (բանի մը) դառնալ, փո-
sich unterwerfen հպատակիլ.
verbieten արգելուլ.
†vorangehen առջեւէն երթալ.
vorbeugen (բանի մը) առջեւն առնուլ.
vorwerfen յանդիմանել.
wehe thun վշտացընել, ցաւցընել.
wehren արգիլել, խափանել.
†weichen տեղի տալ, զիջանիլ.
†widerfahren պատահիլ, դիպել.
widerstehen } դէմ դնել՝ դառ-
sich widersetzen } նալ.
widersprechen դէմ խօսիլ.
widerstreben հակառակիլ.
willfahren զիջանիլ. յարմարիլ.
zuhören լսել, միտ դնել.
†zukommen (մէկուն) մաս՝ բաժին իյնալ. պատկանիլ.
†zuvorkommen (մէկուն) ինք զինքը պատրաստակամ ցուցընել. կանխել.

Եւ ասոնցմէ զատ ab, an, auf, bei, ein, entgegen, nach, unter, vor, wider, zu մասնիկներով բաղադրեալ բայերուն մեծագոյն մասը:

---

* Խաչանիշ բայերն sein օժանդակով կը խոնարհին:

Օրինակք:

Warum danken Sie Ihrem Lehrer nicht?
Der Diener folgte seinem Herrn.
Wollen Sie mir helfen?
Ich drohte dem Soldaten ihn zu erschießen.

2. Հետեւեալ բայերը՝ որ կրկին խնդիր կ՚առնուն, անձը տրական եւ առարկան հայցական հոլով կ՚ուզեն։

anbieten ընծայել, մատուցանել.
anvertrauen վստահիլ.
aussetzen տալ. շնորհել. կտակաւ թողուլ.
bringen բերել.
empfehlen յանձնել.
entreißen յափշտակել, կորզել.
erzählen պատմել.
geben տալ.
gewähren շնորհել, տալ.
leihen փոխ տալ.
leisten (ծառայութիւն) մատուցանել.
liefern հայթայթել.
mitteilen հաղորդել.
nehmen առնուլ.
sagen ըսել.
schenken պարգեւել.
schicken խաւրել.
schulden պարտական ըլլալ.
stehlen գողնալ.
verdanken (բան մը մէկուն) պարտական ըլլալ.
verzeihen ներել.
verschaffen հոգալ, հայթայթել.
vorlesen առջեւը կարդալ.
widmen (իւր գիրքը) բանի մը տալ.
zeigen ցուցնել։

Օրինակք.

Geben Sie dem Knaben*) das Buch.
Sagen Sie mir die Wahrheit.
Der Fürst schenkte dem Kinde zwei Mark.
Ich las der Gräfin ein Kapitel vor.

Հրահանգ. 162.

1. Mein Bedienter ist ein ehrlicher Mann. Ein Narr bleibt immer ein Narr. Das scheint ein glücklicher Gedanke. Mein Neffe ist Offizier geworden. Der Fremde wurde für einen Betrüger[1] erklärt. Ich habe meinem Freunde abgeraten, dieses Werk herauszugeben[2]. Was hat man Ihnen geantwortet? Man hat mir gar nichts geantwortet. Diese Wohnung steht mir nicht an; sie ist zu klein für mich. Als der Redner geendigt hatte, stimmte (pflichtete) ihm die ganze Versammlung bei. Der Fürst ahnte[3] das Glück nicht, welches ihm bevorstand.

2. Trinken Sie gern Bier? Ich trinke es gerne; aber es bekommt mir nicht gut; es schadet meiner Gesundheit. Die Kinder,

[1] խաբեբայ. [2] հրատարակել. [3] գուշակել.

* Միտ դնելու է որ գերմ. ի մէջ տրականը հայցականէն յառաջ կը դրուի։

welche ihren Eltern nicht gehorchen, mißfallen Gott. Er zeigte seinem Freunde die Bilder. Dieser Kammerdiener diente dem Grafen von P. dreißig Jahre lang mit der größten Treue und Anhänglichkeit. Diese Stelle[4] ist dem gelehrten Professor entgangen, sonst würde er gewiß eine lange Abhandlung[5] darüber geschrieben haben. Der Dieb ist dem Gefängniswärter[6] entlaufen. Ich begegnete heute einem meiner alten Freunde, welcher gesonnen[7] ist, dieses Frühjahr[8] nach Italien zu reisen. Ich riet ihm sehr, seine Reise nicht lange zu verschieben[9].

[4] (գրքի) տեղիք. [5] ճառ, գրուածք. [6] բանտապահ. [7] միտք ունի. [8] գարուն. [9] յապաղել։

Տարադրութիւն. 163.

1. Այս գործավարն աշխատասէր մարդ մ'է։ Եղբայրս կ'ուզէ զինուոր ըլլալ։ Այս օտարականն ինծի պատուաւոր մարդ չ'երեւար։ Ես շուտով (bald) պիտի ծերանամ։ Աւստրիոյ արդի (jetzig) կայսրն Փրանկիսկոս-Յովսէփ (Franz Josef) կը կոչուի։ Կիկերոն հայր հայրենեաց կոչուեցաւ։ Ձեր հօն տեսած տունը պապիս կը վերաբերի։ Այս նկարն (Gemälde) ինծի անհաճոյ է. (անիկա) գէշ նկարուած է։ Օտարականին ճամբան ցուցէք։ Բարի քրիստոնեայ մը պէտք է աղքատաց օգնել։ Այս ատախօսին կը հաւատա՞ք։ Ոչ, իրեն չեմ հաւատար։

2. Ջինուորը նեղութիւն կրեց (Mühe haben) մահուընէ պրծելու համար։ Պէտք չէ մեծերը շողոքորթել։ Ահաւասիկ երեւելի մարդ մը. իրեն նմանեցէք։ Այս մարդուն ո՞ւր պատահեցաք։ Իրեն պտըտելու գացած ատեն[1] պատահեցայ։ Եթէ կ'ուզէք ինծի լսել, ձեզի այս սքանչելի[2] գրքէն գլուխ մը կ'ուզեմ կարդալ (vorlesen տալ.)։ Անիկա կ'ուզէր ինծի այցելութիւն մ'ընել, բայց ես իրեն կանխեցի։ Կարքեդոնացիք (Karthager) Րեկուլոսին (Regulus) անգութ մահ մը (mit einem...) սպաննացին, եթէ իրեն չյաջողէր[3] Հռովմայեցւոց հետ խաղաղութիւն ընել[4]։

[1] auf dem Spaziergang. [2] vortrefflich. [3] gelingen. [4] Friede schließen.

Գ. Սեռական հոլով խնդիր առնող բայեր:

Հետեւեալ բայերն երբ երկու խնդիր ունենան անձ ցուցընող խնդիրն հայցական իսկ առարկան սեռական կը դրուի.

anklagen, beschuldigen ամբաստանել.
bedürfen* պէտք հարկաւորութիւն ունենալ.
berauben զրկել, մերկացընել. կողոպտել.
entbinden արձակել, անօրինել.
entlassen արձակել.
entwöhnen ունեցած սովորութիւնը թողուլ տալ.
ermangeln պակսիլ.

erwähnen* յիշատակել. յիշատակութիւն ընել.
gedenken յիշել.
lachen* ծիծաղիլ.
schonen* խնայել.
spotten* ծաղրել.
überheben (մէկուն) խնայել.
überführen համոզել. յաղթահարել.
versichern ապահովցընել.
würdigen պատուել:

Հետեւեալք փոխադարձ են.

sich annehmen փոյթ տանիլ.
sich bedienen գործածել.
sich befleißigen, նաև. կամ befleißen, անց. ջանալ, պարապիլ.
sich bemächtigen տիրել.
sich entäußern հրաժարիլ (բանէ մը).
sich enthalten ժուժկալել.
sich entledigen / sich entschlagen (բանէ մը) ինք զինքն ազատել. վրայէն նետել.

sich erinnern / sich entsinnen յիշել.
sich erbarmen* գթալ.
sich erwehren ինք զինքը պաշտպանել.
sich erfreuen ուրախանալ. 2. վայելել.
sich rühmen պարծիլ.
sich schämen* ամչնալ.
sich versehen (բանի մը) սպասել, ակն ունել:

Օրինակք:

Wer kann ihn des Verrats beschuldigen?
Ո՞վ կրնայ զինքն իբրեւ մատնիչ ամբաստանել.
Man hat mich meines Geldes beraubt ստակս կողոպտեցին.
Gedenken Sie der Armen! Աղքատներն յիշեցէք (հոգացէք):

Ծնթ. Դիտելի են նաեւ հետեւեալ սեռական խնդրով բացատրութիւնք.

Hungers sterben անօթութենէն մեռնիլ.
Eines plötzlichen Todes sterben յանկարծամահ ըլլալ.
Seines Weges gehen իր ճամբան երթալ.
Der Meinung կամ der Ansicht sein (այս կամ այն) կարծիքն ունենալ.
Gutes Mutes sein աղէկ քաջասրտութիւն ունենալ, անվեհեր ըլլալ.
Willens sein կամք ունենալ.
Des Zieles verfehlen նպատակէն շեղիլ.
Dies ist nicht der Mühe wert ասիկա աշխատութիւն չ'արժեր.
Einen des Landes verweisen մէկն աքսորել.
Harret des Herrn ի Տէր յուսացէք.
Es jammert mich seiner վրան կը գթամ.
Ich lasse mich gerne eines Bessern belehren.
Սիրով թող կու տամ որ սխալմունքս ինծի իմացընեն:

* bedürfen (ներկ. ich bedarf), erwähnen եւ schonen հայցական ալ կ'առնուն. lachen, spotten, sich erbarmen եւ sich schämen կրնան նաեւ über նախադրութեամբ հայցական հոլով խնդիր առնուլ:

Հրահանգ. 164.

Was für eines Verbrechens ist dieser Mann angeklagt? Man klagt ihn eines Mordes[1] an. Die Frau hat sich des armen Kindes angenommen und ihm einige Kleidungsstücke gegeben (geschenkt). Die Polizei hat sich der Diebe versichert. Meine Großmutter erfreut sich in ihrem hohen Alter noch einer guten Gesundheit. Warum bedient sich dieser Mann einer Krücke?[2] Weil er einen lahmen Fuß hat. Wir wollen des empfangenen Bösen nicht gedenken. Ich bedarf Ihres Beistandes[3] jetzt nicht mehr. Enthaltet euch des Branntweines[4], denn er zerstört die Gesundheit. Einer großen Furcht sind wir entledigt. Wilhelm ist einer Unwahrheit überführt worden. Ich ging an ihr vorbei und würdigte sie keines Blickes[5]. Die Räuber bemächtigten sich meines Koffers.

[1] սպանութիւն. [2] անթացուպ, նեցուկ. [3] օգնութիւն, ձեռնտուութիւն. [4] օղի, ցքի. [5] նայուածք։

Հրահանգ. 165.

Ich glaube Sie zu kennen, mein Herr, aber ich kann mich Ihrer nicht erinnern. Entschlagen Sie sich dieser trüben Gedanken. Sie werden Ihr Unglück nur noch vergrößern. Erbarmet euch der Armen und Unglücklichen. Gehen Sie ruhig Ihres Weges, sonst fallen Sie der Polizei in die Hände. Harret des Herrn (կամ auf den Herrn), er wird euch nicht verlassen. Es ist der Mühe wert, diese Reise zu unternehmen. Ich bin nicht dieser Ansicht; ich glaube vielmehr, man sollte sich aller weiteren Schritte enthalten. Nachdem ich mehrere Nächte gewacht hatte, konnte ich mich des Schlafes nicht mehr erwehren. Wir leben der Hoffnung, daß die Zeiten bald besser werden. Mein Hausherr (տանուտէր) ist heute eines plötzlichen Todes gestorben; gestern war er noch ganz gesund und munter. Der Kranke muß der Ruhe pflegen, sonst kann er nicht genesen.

Շարադրութիւն. 166.

1. Բանտարկեալն գողութեան[1] մը համար ամբաստանուած է։ Սուր դանակի մը պէտք ունիմ, այս միսը կտրելու համար։ Ձմեռը ծառերն իրենց տերեւներէն մերկացուած են։ Զինուորները բերդին[2] տիրեցին։ Բելիսար[3] բոլոր իւր պատուա-

[1] der Diebstahl. [2] die Festung. [3] Belisar.

տիճաններէն[4] մերկացուեցաւ եւ բանտ դրուեցաւ։ Հրեայք խոզի մսէն[5] կը ժուժկալեն՝ ըստ օրինաց Մովսիսի[6]։ Մկրատ[7] չունենալուս՝ դանակ մը գործածեցի։ Ո՞րչափ ատենէ ի վեր ակնոց[8] կը գործածէք։ Ութեւտասներորդ տարուէս ի վեր զայն կը գործածեմ։ Ամչցէ՛ք ձեր վարմունքը[9] վրայ։ Զօրապետն իւր այցելութեամբն զիս պատուեց։

2. Ինծի համար պարտք մ՚էր՝ ճշմարտութեան [վրայ] ինք զինքս պաշտպանելը։ Արդարակորով[10] մարդն չարիքը կը մոռնայ. բայց բարիքը[11] կը յիշէ։ Ալ չեմ յիշեր [այն] վայրկեանը, յորում (ուր) աչուըներս բացի։ Հենրիկոս եղբայրս կը յիշէ՞ք։ Այո, զինքը լաւ կը յիշեմ։ Գիրքը՝ որուն յիշատակութիւնը կ՚ընէք, դարձեալ գտնուեցաւ։ Կը տեսնեմ, որ դեռ աղէկ առողջութիւն մը կը վայելէք։ Թագաւորն իւր շքեղութիւնը[12] մերկացաւ եւ առանձնութեան[13] մէջ քաշուեցաւ[14]։ Չեմ կարծեր, որ կայսրն իմ կարծիքս ունենայ։ Այս գնդին զինուորները ամբողջ արշաւանաց[15] ատեն միշտ աղէկ քաջասրտութիւն ցուցուցին (ունեցան)։

[4] die Würde. [5] das Schweinefleisch. [6] Moses. [7] die Schere. [8] die Brille. [9] das Betragen. [10] rechtschaffen. [11] die Wohlthat. [12] die Herrlichkeit. [13] die Einsamkeit. [14] sich zurückziehen. [15] der Feldzug.

Դ. Նախադրութեամբ խնդիր առնող բայեր։

Կան բայեր՝ որ նախադրութեամբ խնդիր կ՚ուզեն։ Ահաւասիկ ատոնց ամէնէն գործածականները.

An.

Adressieren an (հյց.-ով) (նամակ մը) մէկուն ուղղել.
Denken an (հյց.) ... վրայ մտածել.
Sich gewöhnen an (հյց.) (բանի մը) վարժիլ.
Sich wenden an (հյց.) դիմել առ ...
Übertreffen an (տր.) (բանի մը մէջ) գերազանցել.
Sterben an (տր.) ... էն մեռնիլ.
Sich anlehnen an (հյց.) ... ին կռթնիլ.
Glauben an (հյց.) ... ին հաւատալ.
Schreiben an (հյց.) գրել (մէկ)ուն.
Teilnehmen an (տր.) (բանի մը) մասնակից ըլլալ.
Zweifeln an (տր.) ... վրայ տարակուսիլ.
Verzweifeln an (տր.) (բանէ մը) յուսահատիլ.
Erinnern an (հյց) (մէկուն բան մը) յիշեցընել.
Sich erinnen an (հյց.), gedenken an յիշել.

Hindern an (տր.) արգելք ըլլալ, խափանել.
Sich rächen an (տր.) ոխ առնուլ (մէկէ մը).
Es mangelt an Brot հաց կը պակսի.
An die Thüre klopfen դուռը զարնել։

Auf.

Achtgeben auf (հյց.) միտ դնել (բանի մը).
Sich verlassen auf (հյց.) (մէկուն) վստահիլ.
Antworten auf (հյց.) պատասխանել.
Zählen auf (jem.) (մէկուն) վրայ վստահիլ՝ յոյսը դնել.
Vertrauen auf (հյց.) վստահիլ.
Bestehen կամ beharren auf (տր.) (բանի մը վրայ) պնդել, մնալ.
Warten auf (հյց.) (մէկուն, բանի մը) սպասել.
Sich belaufen auf (հյց.) ելլել, բարձրանալ.
Auf der Jagd sein որսի գացած ըլլալ.
Auf dem Wege sein ճամբուն վրայ ըլլալ.
Verzichten auf (հյց.) (բանէ մը) հրաժարիլ։

Aus.

Bestehen aus բաղկանալ.
Trinken aus խմել.
Werden aus բան մ՚ըլլալ.
Übersetzen aus թարգմանել.
Aus den Augen verlieren աչքին առջեւէն կորսնցընել։

Bei.

Beschwören bei (Gott) (յանուն Աստուծոյ) երդուընցընել.
Geld bei sich haben քովը ստակ ունենալ.
Bei der Hand nehmen ձեռքէն բռնել.
Bei Seite legen մէկդի թողուլ։

Für.

Bürgen für երաշխաւոր ըլլալ.
Gut stehen für etwas բանի մը համար երաշխաւոր ըլլալ.
Danken für շնորհակալ ըլլալ.
Sorgen für etwas բանի մը վրայ հոգ ընել.
Halten für համարիլ, կարծել։

Gegen.

Verstoßen gegen (օրինաց) դէմ պակսիլ։

In.

Sich mischen կամ mengen in (հյց.) մէջը խառնուիլ.

In die Sinne fallen միտքը գալ՝ իյնալ.
Im Bette liegen պառկիլ.
Sich in den Finger schneiden մատը կտրել.
Im Begriff sein կամ stehen միտք ունենալ.
Ins Ohr sagen ականջէն վար զրուցել.
Bestehen in (բանի մը) վրայ կայանալ.
Ins Gesicht sagen երեսն ի վեր ըսել.
In die Flucht schlagen փախցընել.
In die Arme nehmen բազկաց մէջ առնուլ.
Einwilligen in etwas (հյց.) բանի մը հաւանիլ, հաւանու-
թիւն տալ։

Mit.

Anfangen mit etwas բանէ մը սկսիլ.
Mit Stillschweigen übergehen լռութեամբ անցնիլ.
Die Zeit mit Spielen vertreiben ժամանակը խաղալով ան-
Sich abgeben mit (բանի մը) պարապիլ, զբաղիլ. [ցընել.
Sich beschäftigen mit (բանով մը) զբաղիլ.
Vereinigen mit միացընել.
Sprechen կամ reden mit jemand մէկուն (հետ) խօսիլ.
Vergleichen mit համեմատել. [թել.
Versehen կամ versorgen mit (բան մը) հոգալ, հայթայ-
Mitleid haben mit jemand մէկուն վրայ գթալ.
Was machen Sie mit diesem Gelde աս ստակն ինչ կ՚ընէք.
Mit Füßen treten ոտից կոխան՝ ոտնակոխ ընել։

Հրահանգ. 167.

An wen denken Sie? Ich denke an meine Mutter. Die Römer übertrafen alle Nationen an Tapferkeit. Ich werde an Ihrem Spiele teilnehmen. Wenden Sie sich an den Herrn Minister. Man kann sich nicht immer auf die Menschen verlassen. Auf wen warten Sie? Ich warte auf den Briefträger; er wird mir einen Brief bringen. Ich trinke nicht aus diesem Glas; es ist nicht rein. Die Schüler dieser Klasse übersetzen aus dem Armenischen ins Deutsche. Legen Sie dieses Buch bei Seite. Wer bürgt für den Erfolg (յաջողութիւն)? Ich hielt diesen Herrn für einen Italiener. Die Feinde wurden in die Flucht geschlagen. Womit beschäftigen Sie sich jetzt? Ich studiere Deutsch. Haben Sie Mitleid mit dieser armen Frau.

Տարադրութիւն. 168.

Օ՜, արկէք դուռը, Ձեզի պիտի բանամ։ Այս լրոյն ճշմարտութեանը վրայ կը տարակուսի՞ք։ Այո, անոր վրայ կը տարակուսիմ։ Խեղճ մարդը տենդէ[1] մեռաւ։ Գիտէ՞ք, որո՞ւն վրայ կը մտածեմ։ Կարծեմ թէ իմ վրաս կը մտածէք։ Որո՞ւն գրեցիք։ Աներձագիս[2] գրեցի։ Բարի քրիստոնեայ մը պէտք չէ իւր թշնամիներէն ոխ առնուլ։ Որո՞ւն վրայ կը դնէք վստահութիւննիդ։ Աստուծոյ եւ Ձեր վրայ կը դնեմ վստահութիւնս։ Հարցմանս պատասխան տուէ՛ք։ Դերձակին հաշիւը հարիւր ֆրանքի կ'ելլէ։ Հայրս որսի գացած է։ Աս գաւաթէն մի՛ խմէք. (անիկա) մաքուր չէ։ Ի՞նչ կ'ընէք հոն։ Հայերէնէն գերմաներէն կը թարգմանեմ։ Կարոլոս ի՞նչ եղած է։ Չեմ գիտեր ինչ եղած է։ Կարծեմ թէ զինուոր եղած է։ Քովերնիդ ստակ ունի՞ք։ Այո, տասնուհինգ ֆրանք ունիմ։ Աս տղուն ձեռքէն բռնեցէ՛ք։ Ձեր բարերարութեանը[3] շնորհակալ եմ։ Այս գրքերուն պէտք է միտ դնել։ Զի՞ս ո՞վ կը կարծէք։ Ես զձեզ պատուաւոր մարդ մը կը համարիմ։ Կարոլոս պառկած է։ Այս գործքին[4] մի՛ խառնուիք։ Ձեր հօրը հետ խօսեցա՞ք։ Ոչ, տէր իմ, դեռ չէ. վաղը պիտի խօսիմ իրեն հետ։

[1] Fieber, չ. [2] Schwager, ար. [3] Güte, էգ. [4] Sache, էգ.։

Nach.

Abreisen nach ճամբորդութիւն ընել. Օր. Ich reise nach [Paris.
Gehen nach. Օր. Ich gehe nach Hause.
Sich begeben nach (Paris) (Բարիզ) երթալ.
Zielen nach նշան առնուլ.
Streben nach բանի մը ետեւէն ըլլալ.
Fragen nach (մէկը) հարցընել.
Sich sehnen nach, verlangen nach (բանի մը) բաղձալ.
Schicken nach մէկը փնտռելու մարդ խաւրել, կանչել տալ.
Sich richten nach բանի մը համաձայնիլ.
Nach Wein riechen գինի հոտիլ։

Über.

Urteilen über (հյց.) դատաստան կարել. [դատ ընել.
Klagen կամ sich beklagen über (հյց.) վրան տրտնջել, գան-
Erröten über (հյց.) (բանի մը վրայ) կարմրիլ, ամչնալ.
Lachen über (հյց.) ծիծաղիլ.

Spotten über (հյց.) ծաղրել.
Verfügen über (հյց.) տրամադրութիւն ընել.
Sich wundern über (հյց.) զարմանալ.
Sich freuen über (հյց.) ուրախանալ.
Nachdenken über }
Sich besinnen über } խորհիլ, մտածել.
Sich unterhalten über (հյց.) բանի մը վրայ խօսակցիլ.
Herrschen über (հյց.) տիրել.
Sich erkundigen über տեղեկութիւն առնուլ.
Sich schämen über (հյց.) ամչնալ.
Streiten über (հյց.) վիճել.
Sich ärgern über (հյց.) գժկամակիլ, վշտանալ, բարկա- [նալ։

Um.

Spielen um (Geld) (ստակով) խաղալ.
Sich (be)kümmern um հոգ ընել (բանի մը համար).
Bitten um (մէկէն բան մը) խնդրել.
Sich streiten um վիճել, կռուիլ.
Sich bewerben um բանի մը հետամուտ ըլլալ.
Um Verzeihung bitten թողութիւն խնդրել.
Einem um den Hals fallen մէկուն վիզը փաթթուիլ.
Es ist um mich geschehen վճարեալ է վասն իմ.
Er hat sich um 4 Mark geirrt 4 մարգով խաբուեցաւ։

Unter.

Wählen unter (տր.) ընտրութիւն ընել ի մէջ...
Unter Segel gehen պարզեալ առագաստով երթալ.
Wasser unter den Wein gießen գինւոյ մէջ ջուր խառնել։

Von.

Sprechen von etwas բանի մը վրայ խօսիլ.
Herkommen von jemand մէկուն քովէն (տնէն) գալ.
Befreien von (բանէ մը) ազատել, զերծուցանել.
Abweichen von զարտուղիլ.
Sich nähren կամ leben von (բանով մը) սնանիլ, ապրիլ։

Vor.

Sich fürchten vor (տր.) (բանէ մը) վախնալ.
Sich hüten vor (տր.) բանէ մը զգուշանալ.
Zittern vor (տր.) դողալ (ի ցրտէ).

Jemand warnen vor (տր.) մէկը (վտանգէ մը) զգուշացընել.
Weinen vor Freude ուրախութենէն լալ.
Vor Anker liegen խարիսխ նետած կենալ.
Vor Kälte sterben ցրտէն մեռնիլ. [մարիլ:
Den Vorzug geben vor (տր.) (մէկէ մը) նախամեծար հա-

Zu.

Zu Bette gehen պառկիլ. պառկելու երթալ.
Zum Gefangenen machen (զմէկը) կալանաւորել. գերի բռնել:

Հրահանգ. 169.

Nach wem fragt man? Man fragt nach Ihrem Vater. Man muß gleich nach dem Arzte schicken. Urteilen Sie über meine Verlegenheit?[1] Die ganze Familie freute sich über die Rückkehr des Herrn Franz. Streiten wir nicht länger über diese Sache; denn jeder will recht haben. Ich trinke keinen Wein; ich werde um ein wenig Wasser bitten. Wann ist das Schiff unter Segel gegangen? Vor einer Stunde. Wovon sprechen Sie, meine Herren? Wir unterhalten uns über die Musik. Wenn der Winter sehr kalt ist, sterben viele Vögel vor Kälte und vor Hunger. Der Elefant nährt sich von Gras, Blättern, Heu und Reis[2]. Hüten Sie sich vor diesem jungen Manne; er ist ein Taugenichts[3].

[1] շփոթութիւն, վարանում. [2] բրինձ. [3] անպիտան, ստահակ:

Թարգմանութիւն. 170.

Տէր Միւլլեր Բարիզ գացած (ճամբորդութիւն ըրած) է: Տղան հիւանդ է, պէտք է բժիշկ կանչել տալ: Աս մարդը գինի կը հոտի: Մտածեցէք (դատեցէք) իմ զարմանքս[1]: Ի՞նչ բանի վրայ կը տրտնջէք: Սափրչիս[2] վրայ կը գանգատիմ: Դըժբախտները մի ծաղրէք: Տէր Եդուարդը (Eduard) կը ճանչնա՞ք: Ոչ, բայց իրեն վրայ տեղեկութիւն պիտի առնում: Այս բանիս վրայ քիչ մը մտածեցէք: Իւր քաղաքաւարութեանը վրայ զարմացայ: Երիտասարդը տեղւոյ[3] մը համար հետամուտ էր: Տէր իմ, դուք քանի փրանքով խաբուած էք: Ի՞նչ բանի վրայ կը խօսիք: Մեր ժողովրդապետին[4] մահուանը վրայ կը խօսինք: Պէտք էիք ձեր վարմանցը վրայ ամչնալ (կարմրիլ): Տղաք այս շնէն կը վախնան: Իմ վրաս անհանգիստ մի ըլլաք. ճամբան կը գտնեմ (տղր.): Պզտիկ աղջիկը ուրախութենէն կու լայ, վասն զի մայրը հասած է: Հիմայ գացէք պառկելու. ժամը տասն է: Զօրապետը գերի բռնուեցաւ եւ Բարիզ տարուեցաւ[5]:

[1] Erstaunen, չ. [2] Barbier, ար. [3] Stelle, էգ. [4] Pfarrer. [5] führen.

Ընթերցուած։

Der Mann mit der eisernen Maske. (Վերջ։)

Dieser Unbekannte starb im Jahre 1703 und wurde bei Nacht in der St.-Paulus-Pfarrei[1] begraben. Was das Erstaunen verdoppelt, ist, daß, als man ihn nach St.-Margaret-Insel schickte, in Europa kein angesehener Mann verschwand. Und doch war dieser Gefangene ohne Zweifel ein solcher; denn Folgendes hatte sich in den ersten Tagen, da er auf der Insel war, zugetragen[2]: Der Oberaufseher stellte selbst die Schüssel[3] auf den Tisch, und nachdem er ihn eingeschlossen hatte, ging er weg. Einst schrieb der Gefangene etwas auf einen silbernen Teller und warf den Teller zum Fenster hinaus, gegen ein Schiff, welches am Ufer lag, fast am Fuße des Turmes. Der Fischer, dem dieses Schiff gehörte, hob den Teller auf und brachte ihn dem Oberaufseher zurück. Erstaunt fragte dieser den Fischer: „Haben Sie gelesen, was auf diesem Teller geschrieben steht, und hat ihn jemand in Ihren Händen gesehen?“ — Dieser Mann wurde festgehalten[4], bis der Aufseher sich wohl versichert hatte, daß er nicht lesen könne, und daß der Teller von niemand gesehen worden sei. „Gehen Sie“, sagte er, „Sie sind sehr glücklich, daß Sie nicht lesen können.“

Herr von Chamillart war der letzte Minister[5], der um dieses sonderbare Geheimnis wußte. Der Marschall[6] La Feuillade, sein Tochtermann[7], bat ihn bei seinem Tode auf den Knieen, ihm anzuvertrauen, wer der Mann wäre, den man nie anders kannte, als unter dem Namen: „Der Mann mit der eisernen Maske“. Chamillart antwortete ihm, daß es ein Staatsgeheimnis[8] sei, und daß er einen Eid geleistet habe (երդում ըրած է), es nie zu entdecken.

1 ժողովրդապետութիւն. 2 Հանդիպիլ. 3 սկաւառակ. 4 բանտարկել. 5 պաշտօնեայ. 6 սպարապետ. 7 փեսայ. 8 տէրութեան գաղտնիք։

Հարցմունք։

Wann starb dieser Unbekannte?
Was verdoppelte das Erstaunen der damaligen Welt?
Wo wurde er begraben? — Was trug sich einst auf der Insel zu?
Wie fragte der Oberaufseher den Fischer?
Was geschah sodann diesem Manne?
Wie lange wurde er festgehalten?
Mit welchen Worten wurde er entlassen?
Wer war der letzte, der um dieses Geheimnis wußte?
Welche Antwort gab Chamillart dem Marschall La Feuillade?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆԸ ՎՐԱՅ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Կենդանի լեզուի մը համար անկարելի է նախադրութեանց գործածութեան եւ գոյականներու, բայերու կամ ուրիշ մասանց բանի հետ ունեցած յարաբերութեանցը մասին հաստատուն կանոններ տալ։ Արդէն Ա. Մասին մէջ (Խ. Դաս) իրենց այլեւայլ նշանակութիւնները նշանակեցինք, հոս կը դնենք քանի մը նախադրութեամբ բացատրութիւններ՝ ամէնէն աւելի գործածականներէն, որոնցմով կրնայ աշակերտը շատ աւելի դիւրաւ իմանալ անոնց իմաստն եւ զանազան գրոց մէջ առած տեսակ տեսակ նշանակութիւնները։ Դիւրաւ գտնելու համար այբուբենի կարգաւ կը դնենք։

An, առ, ի, քով.

Այս նախադրութեան սովորական նշանակութիւնն է, առ, քով։ Օր.

Ein Brief an mich (կամ für mich) առ իս (ուղղեալ) նամակ մը.
Frankfurt am (an dem) Main Ֆրանքֆուրդ առ Մայնի (Մայնի քով)։

Ուրիշ նշանակութիւնք.

Man klopft an die Thüre դուռը կը զարնուի.
Es ist an mir zu spielen խաղալու կարգն իմս է.
An den Ufern des Rheines Ռենոսի ափանցը վրայ.
Reich an Verstand (կամ Geist) und arm an Geld.
Խելքի կողմանէ հարուստ եւ ստակի կողմանէ աղքատ.
An der Hand (an dem Arm) ergreifen.
Ձեռքէն (թեւէն) բռնել։

Auf, սովորաբար՝ վրայ.

Das Buch liegt auf dem Tisch գիրքը սեղանին վրայ է.
Er ist auf meiner Seite անիկա իմ կողմս է.
Auf freiem Felde բաց դաշտի վրայ.
Auf hoher See բաց ծովու վրայ.
Auf meine Kosten իմ ծախքովս.
Auf dem Wege, auf der Reise sein ճամբու վրայ՝ ճամբորդութեան մէջ ըլլալ.

Auf die Post gehen նամակատունն երթալ.
Es kommt auf Sie ասիկա ձեզմէ կախումն ունի.
Auf der Jagd sein որսի գացած ըլլալ.
Auf der Seite sein (մէկուն) կողմն ըլլալ.
Sich auf den Weg machen ճամբայ ելլել.
Auf meiner Reise ճամբորդութեանս ատեն.
Auf alle Fälle յամենայն դէպս.
Auf morgen վաղը, վաղուան.
Auf kurze Zeit քիչ ժամանակուան համար.
Auf dem Lande, auf das Land գեղը.
Auf Wiedersehen ցտեսութիւն, դարձեալ կը տեսնուինք.
Auf diese Weise այս կերպով՝ եղանակաւ.
Auf immer, auf ewig ընդ միշտ.
Auf der Welt յաշխարհի. յայսմ աշխարհի.
Das heißt auf deutsch ...
Ասիկա գերմաներէն ... կ'ըսուի՝ կը նշանակէ:

Aus, սովորաբար՝ ...էն.

Aus dem Zimmer խցէն (դուրս).
Aus dem Fenster werfen պատուհանէն դուրս նետել.
Ich bin aus Berlin ես Պերլինցի (Պերլինէն) եմ.
Aus Schwäche տկարութեան պատճառաւ, առ տկարութեան.
Aus Furcht sterben վախէն մեռնիլ.
Aus Erfahrung փորձառութեամբ, ի փորձոյ.
Aus Versehen սխալմամբ.
Aus allen Kräften ամենայն՝ բոլոր զօրութեամբ.
Aus der Mode kommen նորաձեւութենէն ելլել.
Thun Sie es aus Freundschaft für mich. (բարեկամութեան համար):

Bei, սովորաբար՝ քովը.

Bei diesen Worten այս խօսքերուս վրայ.
Bei meiner Ankunft իմ գալուս.
Bei Tag ցորեկ ատեն. — Bei Nacht գիշեր ատեն.
Bei Zeit ի ժամանակի. — Beim Spiel խաղալու ատեն.
Bei Hofe sein արքունիքն ըլլալ.
In der Schlacht bei Marengo Մարենկոյի պատերազմին մէջ.
Bei (կամ in) guter Gesundheit առողջ վիճակի մէջ (ըլլալ).
Bei Tsgesanbruch արշալուսին (առտենները).
Bei Licht arbeiten լուսով՝ ճրագով գործել.
Bei der Hand führen ձեռքէն բռնած տանիլ.

Ich rief ihn bei seinem Namen զինքը անուամբը՝ յանուանէ կանչեցի.
Beim Herausgehen aus der Kirche եկեղեցիէն դուրս ելլե- [լու մէջերին.
Bei Strafe ընդ պատժով. — Bei hellem Tage միջօրէին.
Bei den Römern առ Հռովմայեցիս, Հռովմայեցւոց քով:

Durch, սովորաբար՝ մէջէն. — ով, ձեռօք.

Ich bin durch den Wald gegangen անտառին մէջէն գացի.
Die ganze Zeit hindurch բովանդակ ժամանակը.
Durch vieles Bitten շատ աղաչելով.
Durch welches Mittel ինչ միջոցով.
Durch die Nase reden քթէն խօսիլ:

Für, սովորաբար՝ համար.

Behalten Sie das für sich ասիկա ձեզի համար պահեցէք.
Für bares Geld kaufen կանխիկ վճարելով գնել.
Ein Mittel für das Zahnweh ակռայի ցաւին դէմ (համար) [դեղ մը.
Stück für Stück մաս առ մաս.
Wort für Wort բառ առ բառ.
Schritt für Schritt քայլ առ քայլ.
Eine Mark für den Mann մարդ գլուխ մէկ մարք.
Ich habe dieses Buch für zwanzig Franken gekauft.
Այս գիրքը քսան ֆրանքով գնեցի:

Gegen, սովորաբար՝ դէմ, ընդդէմ.

Gegen die Mauer werfen դէպ ի պատը նետել.
Gegen sechs Uhr ժամը վեցին մօտերը.
Mildthätig gegen die Armen գթած առ աղքատս.
Gegen bare Bezahlung կանխիկ վճարմամբ.
Gegen meinen Willen ընդդէմ կամացս.
Es sind gegen zwei Kilometer իբր երկու քիլոմետր է.
Er blickte gen Himmel աչուըները դէպ ի երկինք վերցուց.
Er blieb taub gegen meine Bittten իմ աղաչանացս խուլ մնաց:

In, սովորաբար՝ մէջ, ի.

In Frankreich Գաղղիայի մէջ. — In Paris Բարիզի մէջ.
Im Norden Հիւսիսային կողմը. — Im Frühling (ի) գարնան.
Im Schatten շքոյ մէջ. — In einem Ton միաձայն.
In der Blüte des Alters ի ծաղիկ հասակի.
Im Ernst ծանրութեամբ.

Ich habe ihn in der Nähe gesehen զինքը մօտէրը տեսայ.
Er nahm mich in seine Arme զիս բազկացը վրայ առաւ.
So geht es in der Welt աշխարհքս այսպէս է։

Հրահանգ. 171.

Ich konnte meine Abreise nicht fortsetzen, aus Mangel an Geld. Die Schiffe sind bereits auf hoher See. Die Vögel, welche uns im Herbste verlassen, kehren im Frühling zurück. Es war im Sommer von 1840. Ist der Herr zu Hause? Nein, er ist ausgegangen. Er speist heute in der Stadt. Ich bin auf offener Straße beschimpft[1] worden. Die kleine Schar[2] machte sich Bahn (ճամբայ բացաւ) durch die Feinde. Mein Schwager wird spätestens in drei Tagen ankommen. Diesen ganzen Monat hindurch hat es nicht ein einziges Mal geregnet. Anfangs hatten die Römer keine Festungen[3]; sie setzten ihr ganzes Vertrauen auf ihre Heere, welche sie längs der Flüsse legten, wo sie von Entfernung Türme errichteten[4], um die Soldaten darin unterzubringen. Alexander der Große starb in der Blüte des Lebens. Gegen Abend sah man am Himmel eine feurige Kugel[5]. Heidelberg liegt an den Ufern des Neckars.

1 նախատել. 2 խումբ, գունդ. 3 ամրոց, բերդ. 4 կանգնել. 5 հրեղէն գնդակ։

Թարգմանութիւն. 172.

Ահաւասիկ Ձեզի [ուղղեալ] նամակ մը։ Գողը զիս թեւէս բռնեց։ Աս նամակը թղթատուն տարէք։ Ձեր գիրքն ինծի քիչ ժամանակուան համար միայն փոխ տուէք։ Ասիկա փորձառութեամբ գիտեմ։ Աս թուղթը պատուհանէն դուրս նետեցէք։ Իմ գալուս բան մը պատրաստուած[1] չէր։ Եթէ շատ գործք (ընելիք) ունենամ, ճրագով կը գործեմ։ Կրնամ Պ. Միլլերին հետ խօսիլ։ Աս սեղանը եւ աս աթոռները պարտէզ տարէք, կ՚ուզենք հոն (darin) գործել։ Աս իրիկուն մեր քովը մնացէք, թուղթ (Karten յգ.) կը խաղանք (պղտ.)։ Ես Ֆրանքֆուրդ առ Օտերն (Oder) կը բնակիմ։ Մարգագետնին վրայ խաղանք։ Ձեր բարերարացը[2] դէմ ապերախտ մի ըլլաք։

1 vorbereitet. 2 Wohlthäter.

Mit, սովորաբար՝ . . . ով, հետ.

Kommen Sie mit mir ինծի հետ եկէք.
Mit langsamen Schritten հանդարտաքայլ.

Mit lauter Stimme բարձր ձայնիւ, բարձրաձայն.
Mit Lebensgefahr մահուան վտանգաւ.
Mit genauer (կամ harter կամ knapper) Not մեծ դժուարութեամբ.
Der Mann mit der großen Nase մեծաքիթ մարդը.
Mit Schnee bedeckt ձիւնապատ.
Zufrieden mit . . . ով՝ . . . ին վրայ գոհ.
Mit dem Glase in der Hand գաւաթը ձեռքը.
Es steht schlecht mit ihm իւր գործերը գէշ կ'երթան.
Mit einem Wort ի մի բան, միով բանիւ.
Mit der Post թղթատարի ձեռքով.
Mit Gewalt բռնութեամբ.
Ich reise mit der Eisenbahn շոգեկառքով կը ճամբորդեմ։

Nach, սովորաբար՝ Ետքը. Ըստ. Դէպ ի.

Der Weg nach der Stadt քաղաքին ճամբան.
Ich gehe nach Wien ես Վիեննա կ'երթամ.
Nach Belieben ըստ կամքի, ուզածին պէս.
Nach meinen Befehlen իմ հրամաններուս համաձայն.
Nach Verlauf von zwei Monaten երկու ամիս վերջը.
Nach (in) alphabetischer Ordnung այբուբենի կարգաւ։

Über, սովորաբար՝ վրայ.

Über den hohen Bergen բարձր լերանց վրայ.
Es ist über ein halbes Jahr վեց ամսէ աւելի է.
Heute über acht Tage այսօրուընէ ութ օրուան մէջ. մէկ շաբթէն.
Den Winter über (բոլոր) ձմեռուան միջոցին.
Über einen Zaun springen ցանկի մը վրայէն ցատկել.
Das geht über meine Kräfte ատիկա իմ զօրութենէս վեր է.
Über Hals und Kopf շտապաւ, աճապարելով.
Zehn Minuten über sechs ժամը վեցը տասն (րոպէ) անցած.
Den Sommer über wohne ich auf dem Lande.
Ամբողջ ամառը գեղը կը բնակիմ.
Ich reiste über Stuttgart nach München.
Շթութկարթի վրայէն Միւնխէն գացի։

Um, սովորաբար՝ Բոլորտիք, շուրջ.

Ums Feuer herum կրակին բոլորտիքը.
Um die Wette մրցելով.
Um wieviel Uhr? ժամը քանիին.

Um ein Uhr ժամը մէկին.
Um zwanzig Mark քսան մարքով.
Um Gotteswillen! Աստուծոյ սիրոյն համար.
Er hat sich um vier Franken geirrt չորս Փրանք(ով) խա-
Der Weg ist um neun Kilometer kürzer. [բուեցաւ.
Ճամբան ինը քիլոմեթր աւելի կարճ է։

Unter, սովորաբար՝ տակը.

Unter zwölf Jahren տասներկու տարուընէ վար.
Welcher Unterschied unter ... ինչ տարբերութիւն ...ի մէջ.
Unter dem կամ den Schutz ընդ հովանեաւ.
Unter dieser Bedingung այս պայմանաւ.
Unter dem Tische hervor սեղանին տակէն.
Unter freiem Himmel բաց օդոյ մէջ.
Unter den Männern ի մէջ մարդկան, արանց մէջ.
Unter der Regierung Karls des Großen.
Մեծն Կարոլոսի իշխանութեան ժամանակը.
Sie bekommen es nicht unter dreißig Mark.
Երեսուն մարքէն նուազ գնով չէք կրնար գնել։

Von, սովորաբար՝ ...էն.

Die Trennung von seinem Vater հօրմէն բաժանումը.
Vom ersten Februar an Փետրուար մէկէն սկսեալ.
Von = von Seiten jemandes մէկուն կողմանէ.
Ein Ring von Gold ոսկի մատանի մը.
Von ganzem Herzen բոլոր սրտանց (սրտիւ).
Von Paris bis London Բարիզէն մինչեւ Լոնտոն.
Von Grund aus ի հիմանց.
Vom Morgen bis zum Abend առաւօտուընէ մինչեւ իրիկուն։

Vor, սովորաբար՝ յառաջ. առջեւը.

Vor drei Tagen երեք օր յառաջ.
Vor zehn Uhr ժամը տասնէն յառաջ.
Vor der Hand առ ձեռն, պատրաստ.
Die Thüre vor der Nase schließen դուռը երեսին գոցել.
Dies ist vor meinen Augen geschehen ասիկա աչացս առջեւ պատահեցաւ։

Zu, սովորաբար՝ առ, ...ի.

Zu jener Zeit այն ժամանակը.
Zu rechter Zeit յարմար ժամանակին.

Die Liebe zum Ruhm փառաց սէրը, փառասիրութիւն.
Zur Zeit des Augustus Օգոստոսի (կայսեր) ժամանակ.
Zu Hause sein տունն ըլլալ.
Ich begab mich zu ihm իրեն (քովը) գացի.
Zu Ehren der Königin ի պատիւ թագուհւոյն.
Das Zeichen zum Angriff յարձակման նշան.
Zu Wagen կառքով. — Zu Pferd ձիով.
Zu Fuß հետիոտն. — Zu gleicher Zeit ի նմին ժամանակի.
Zu Land und zu Wasser ցամաքի եւ ծովու վրայ.
Zum Glück բարեբախտաբար. Zum Beispiel օրինակի աղա-
Zu diesem Gebrauch (Zweck) այս վախճանաւ. [գաւ.

Հրահանգ. 173.

Äsop blühte zur Zeit Solons. Vor drei Tagen haben wir einen Wolf erlegt (սպաննել). Ich werde vor acht Tagen nicht ausgehen; der Arzt hat es mir verboten. Ich werde Sie nach den Marktpreisen[1] bezahlen. Franz der Erste wurde in Italien gefangen und nach Spanien abgeführt. Mein Vater ist um zwei Uhr abgereist. Bei seiner Abreise war die ganze Familie versammelt[2]. Er wird in Paris von seinem Bruder mit offenen Armen empfangen werden. Sind Sie zu Land hieher gekommen? Ja, ich bin mit der Eisenbahn gekommen. Man muß nicht aus Eigennutz[3] das Gute thun. Reisen Sie zu Pferde oder zu Wagen? Keines von beiden; ich reise zu Schiffe. Ich band ein Taschentuch um seinen Arm. Der Hund sprang unter dem Tisch hervor. Vom Ersten bis zum Letzten. Seit wann ist Julie (Յուլիանէ) eine Weise?[4] Sie ist es seit ihrer Kindheit.

[1] ընթացիկ գին. [2] ժողվել. [3] անձնական շահ. [4] որբ։

Տարադրութիւն. 174.

Աս նստարանը[1] մէկալէն երկու ոտք աւելի երկայն է։ Իւր մօրմէն բաժանումն իրեն շատ արցունքներ արժեց։ Ձեր գինւոյն մէջ քիչ մը ջուր խառնեցէք (gießen)։ Ամբողջ ձմեռը (ձմեռուան միջոցին) քաղաքը կը բնակիմ։ Տէր Ր. իմ խցիս տակը կը բնակի։ Խաբեբայէ[2] մը խաբուեցայ։ Անմիջապէս Իտա լերան գագաթը տեսանք, կղզւոյն միւս լեռներէն վեր [բարձրացած]։ Նաբոլէոն ցամաքի եւ ծովու վրայ պատերազմեցաւ։ Ինծի երկուք ու կէս մետր ասուի տուէք լօդիկի[3] մը համար։ Ցամաքի եւ

[1] die Bank. [2] Spitzbube. [3] der Rock.

ծովու վրայ շատ ճամբորդութիւններ ըրած եմ։ Քաղաքն ի հիմանց կործանած է։ Պտղոմէոս (Ptolomeus) մակեդոնական հեծելազօրուն[4] գլուխն անցած (an der Spitze) պատերազմը սկսաւ անվեհերութեամբ[5], բայց առանց արդիւնքի (Erfolg)։ Աննիբաղ (Hannibal) Ափրիկէ ցամաք ելլելով[6] իր զօրքը Կարքեդոնէն (Karthago) հինգ հարիւր մղոն (Meilen) [անդին] Զամային քով բանակել[7] տուաւ։

[4] die Kavallerie. [5] Unerschrockenheit. [6] landen. [7] lagern.

Ընթերցուած:

Lukas Kranach.

Lukas Kranach war nicht nur der größte Maler seiner Zeit, sondern auch ein Mann von edlem Herzen und großem Verstand (ազնուասիրտ եւ հանճարեղ). Schon in seiner Jugend wendete er seine Zeit sehr gut an, und daher kam es, daß er weit früher ein nützlicher Mensch wurde, als andere. Im neunzehnten Jahre seines Alters lernte der Kurfürst[1] von Sachsen, Johann Friedrich, ihn als einen geschickten Jüngling kennen, und nahm ihn auf seiner Reise ins Gelobte Land[2] mit sich. Nach der Rückkehr ins Vaterland berief er ihn an seinen Hof nach Wittenberg und machte ihn daselbst zum Bürgermeister[3]. Ein einziger Zug seiner schönen Seele ist hinreichend (կը բաւէ), seinen Charakter zu schildern[4]. Als sein Herr, der Kurfürst Johann Friedrich, bei Mühlberg in Sachsen, in die Gefangenschaft[5] Kaiser Karls V. geraten war[5], ließ der Kaiser, der sich jetzt erinnerte, daß Kranach ihn als Knabe gemalt hatte, diesen edlen Mann in sein Lager kommen.

„Wie alt war ich damals, als du mich maltest?" fragte der Kaiser. — „Eure Majestät", antwortete Kranach, „war acht Jahre alt. Es gelang mir nicht eher, Eure Majestät zum Stillsitzen zu bringen, als bis Ihr Hofmeister[6] verschiedene Waffen an die Wand hängen ließ. Während daß Sie diese kriegerischen[7] Instrumente mit unverwandten (սեւեռեալ) Augen betrachteten, hatte ich Zeit, Ihr Bild zu entwerfen". — „Bitte dir eine Gnade von mir aus, Maler!" sagte der Kaiser.

Demütig fiel ihm Kranach zu Füßen und bat, mit Thränen in den Augen, nicht um eine Summe Geldes oder um einen Titel,

[1] կայսրընտիր. [2] Աւետեաց երկիր, Ս. Երկիր. [3] քաղաքապետ. [4] ստորագրել. [5] ...էն բանտարկուած էր. [6] դաստիարակ. [7] պատերազմական.

sondern um die Freiheit seines Kurfürsten. Der Monarch geriet[8] in die größte Verlegenheit[8], sein Herz war durch diesen gerechten Wunsch eines treuen Unterthanen sehr gerührt, und doch glaubte er, den rechtschaffenen Kranach fürs erste[9] abweisen[10] zu müssen. „Du bist ein braver Mann“, sagte er zu ihm; „aber es wäre mir lieber gewesen, wenn du um etwas anderes gebeten hättest.“ Als nach einiger Zeit der Kurfürst seine Freiheit erlangte, ließ[11] der dankbare Herr diesen seinen treuen Diener nie von der Seite[11]; er mußte beständig bei ihm wohnen und selbst bei ehrenvollen[12] Gelegenheiten neben ihm im Wagen sitzen.

8 շատ այլայլեցաւ. 9 ի սկզբան, նոյն միջոցին. 10 մերժել, զլանալ. 11 von der Seite lassen թողուլ, բաժնուիլ. 12 պատուաւոր:

Հարցմունք:

Wer war Lukas Kranach?
Wie kam es, daß er früher als andere ein nützlicher Mensch wurde?
Wann lernte ihn der Kurfürst von Sachsen kennen?
Wie hieß dieser Kurfürst?
Wohin nahm er ihn mit sich?
Was that er nach seiner Rückkehr?
Welcher schöne Charakterzug wird von Kranach erzählt?
Welche Frage richtete der Kaiser an den Maler?
Was antwortete ihm Kranach?
Welche Gnade bat sich der Maler von dem Kaiser aus?
Gewährte ihm der Kaiser seine Bitte?
Was sagte er zu ihm?
Wie ehrte der Kurfürst nach erlangter Freiheit den Maler?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ՇԱՐԱԴԱՍՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

(Wortfolge.)

Գերմաներէն շարադասութիւնը շատ բաներու մէջ Հայերէնէն կը տարբերի. ինչպէս մինչեւ հիմայ գործնական հրահանգներով տեսանք: Շարադասութեան տեսական կանոնները ի միտ առնելու համար՝ պէտք է գիտնալ որ նախադասութիւնք երեք տեսակ են, այսինքն՝ պարզ, յօդուածոյ եւ բաղադրեալ նախադասութիւնք: Առաջինը շատ տարբերութիւն չունի Հայերէնէն, բայց միւս երկուքը բաւական մտադիր ըլլալու բաներ ունին: Հոս կ'աւանդենք գլխաւոր կանոնները:

Ա. ՊԱՐԶ ԿԱՄ ԳԼԽԱՒՈՐ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ
(Einfacher Satz.)

Այս նախադասութիւնը կը բաղկանայ, ինչպէս Հայերէնի մէջ ալ, անուն բայիէ, բայէ եւ մէկ կամ աւելի խնդիրներէ։ Սովորական շարադասութեան մէջ անուն բային բոլոր իւր յարակիցներովը առաջին տեղին ունի. դիմաւոր բայը՝ երկրորդ եւ ստորոգելին կամ խնդիրը երրորդ տեղին ունի, ասոնցմէ վերջը կու գան զանազան լրացուցիչներ (եթէ կան), եւ վերջապէս՝ եթէ բայը բաղադրեալ ժամանակ է, ընդունելութիւն անցեալը կամ աներեւոյթը։

Օրինակք:

Das Kind schläft տղան կը քնանայ.
Die Kinder sind krank տղաք հիւանդ են.
Der Knabe schlägt den Hund.
Der Bote brachte meinem Vater einen Brief.
Der Fremde wohnt in einem Gasthof (պանդոկ).
Der Fremde reiste gestern nach Paris.
Der Fremde ist nach Paris abgereist.
Der Gärtner schickte mir heute die ersten Blumen aus meinem Garten.
Napoleon ist ein großer Feldherr gewesen.
Mein Oheim wird bald hier ankommen.

Բ. ՅՕԴՈՒԱԾՈՅ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ
(Erweiterter կամ zusammengezogener Satz.)

Յօդուածոյ է այն նախադասութիւնն, որուն մէջ մէկէ աւելի անուն բայիներ, կամ բայեր, կամ խնդիր սեռիներ կը գտնուին՝ իրարու հետ համակարգող շաղկապով մը կապուած, ինչպէս են՝ und, oder, entweder — oder, weder — noch, — sondern (տես Ա. Մասն, եր. 250, Ա.)։ — Հետեւեալ կանոններն ըստ մասին կ'արժեն այս երկու տեսակ (պարզ կամ յօդուածոյ) նախադասութեանց համար ալ։

1. Երբ նախադասութեան մէջ մէկէն աւելի անուն բայի կամ ստորոգելի գտնուի, Հայերէնի նման կը դասաւորուին, ի բաց առեալ բային՝ որ Հայերէնի մէջ միշտ ստորոգելիէն վերջը կը դրուի։ Օր.

Die Mutter und die Tochter sind fleißig und tugendhaft.

2. Գոյականի բոլոր վերադիրները եթէ ածական, եթէ ընդունելութիւն, եթէ թուական են., գոյականին նախադաս կ'ըլլան, ինչպէս Հայերէնի մէջ։ Օր.

Ein altes Kleid. — Die französische Sprache.
Guter, roter Wein. — Ein sterbender Greis.

Ծնթ. Կը զարտուղին իբրեւ բացայայտիչ գործածուող վերադիրք. Heinrich der Große. — Alexander der Große.

3. Եթէ վերադիրներն իրենց հետ ուրիշ բառեր ունին, անոնք ալ անուն բայէն յառաջ կը դրուին.

Ein in vielen Künsten erfahrener Mann.
Eine längst vergessene Geschichte. (տես եր. 55, Ա. 2.)

4. Խնդիրը միշտ բայէն ետքը կը դրուի, ըստ հետեւորդի անձնական դերանունք ալ բայէն վերջը կը դրուին՝ եթէ ուղղական չեն: Օր.

Der Knabe schlägt den Hund.
Der Knabe schlägt ihn.
Ich wünsche Ihnen (einen) guten Tag.
Meine Mutter befindet sich heute besser.
Ich habe sie nicht gesehen.

5. Երբ նախադասութեան մէջ երկու խնդիր կը գտնուի՝ մէկը հայցական, միւսը տրական, անձ ցուցընող խնդիրը միւսէն յառաջ կը դրուի: Օր.

Der Lehrer hat dem Schüler (տր.) ein Buch (հյց.) geliehen.
Sie haben den armen Mann (հյց.) seinem Schicksal (տր.) überlassen.

6. Եթէ երկու խնդիրներն ալ անձ կը ցուցընեն հայցականը տրականէն յառաջ կը դրուի:

Ich habe Ihren Sohn dem Fürsten empfohlen.

7. Եթէ երկու խնդիրներէն մէկն անձնական դերանուն է եւ միւսը գոյական, դերանունը նախադաս կը դրուի: Օր.

Herr Peter hat mir ein Geschenk gemacht.
Er hat dir (Ihnen, ihm, ihr) einen guten Rat gegeben.
Haben Sie es Ihrem Freunde erzählt?
Der Briefbote hat uns, (Ihnen, ihnen) einen Brief gebracht.

Ծնթ. Արդէն կ'իմացուի որ այսպիսի դիպաց մէջ անձնական դերանունը պարզ պէտք է ըլլալ, այսինքն՝ իրմէ յառաջ նախադրութիւն պիտի չունենայ (տես կարգ 11.):

8. Եթէ երկու խնդիրներն ալ անձնական դերանուն են, միավանկը միւսէն յառաջ կը դրուի. եթէ երկուքն ալ միավանկ են՝ սովորաբար հայցականը նախադաս կ'ըլլայ: Օր.

Hat er Ihnen (ihnen, euch) die Bücher geschickt?	Ja, er hat sie mir (ihnen, euch, uns) geschickt.
Können Sie seiner (ihrer) erinnern?	Nein, ich kann mich seiner (ihrer) nicht erinnern.
Haben Sie Ihrem Sohne diese Mütze gekauft?	Ja, ich habe sie ihm gekauft.
Wem hat Karl sich vorgestellt?	Er hat sich (հյց.) mir vorgestellt.
Wem hat Louise das Heft geliehen?	Sie hat es mir geliehen.

9. Որակական եւ տեղական մակբայներուն եւ մակբայակերպներուն[1] դասաւորութեան մասին պէտք է զանազանել, որ բայը պա՛րզ թէ բաղադրեալ ժամանակ է.

ա) Առջի դէպքին մէջ մակբայը բոլոր միւս խնդիրներէն եւ լրացուցիչներէն վերջը կը դրուի: Օր.

Der Mann suchte sein Kind überall.
Wir erfüllten unsere Pflichten mit Freuden.
Die Feinde umstellten das Haus auf allen Seiten.

բ) Իսկ եթէ բայը բաղադրեալ ժամանակ է, մակբայն անմիջապէս ընդունելութեան անցեալէն կամ աներեւոյթէն յառաջ կը դրուի: Օր.

Der Mann hat das Kind überrall gesucht.
Der Knabe hat seine Aufgave sehr schön geschrieben.
Wir sollen unsere Pflichten mit Freuden erfüllen.
Die Feinde haben das Haus auf allen Seiten umstellt.

10. Ժամանակական մակբայներ եւ մակբայակերպներ գոյական խնդիրներէն յառաջ կը դրուին.

Ich habe gestern einen Brief geschrieben.
Mein Bruder kam diesen Morgen von Hamburg zurück.
Der General wird eiligst einen Boten an den Fürsten senden.
Ich habe neulich meinen Freund A. gesehen.
Wir werden in drei Tagen nach Hamburg reisen.
Herr Müller wird in einigen Stunden das Paket erhalten.
Sie müssen auf der Stelle die Stadt verlassen.

11. Բայց դերանուն խնդիրներուն յետոյ կը դրուին, եթէ այս դերանուանք իրենցմէ յառաջ նախադրութիւն մը չունենան: Օր.

Ich habe ihn (sie) heute nicht gesehen.
Ich hatte es zum ersten Mal gesehen.
Er wird uns (Euch, Sie) morgen besuchen. — բայց՝
Ich habe gestern dieses Buch bei Ihnen gesehen.
Wir haben vor Kurzem einen Spaziergang mit ihm gemacht.

12. Եթէ ժամանակական պարզ մակբայ եւ մակբայակերպ մ'ի միասին գտնուին, պարզ մակբայը նախադաս կը դրուի: Օր.

Ich werde morgen um zehn Uhr abreisen.
Herr A geht immer des Abends spazieren.
Der Schüler hat heute den ganzen Tag studiert.

---

[1] Մակբայակերպ կը կոչուի, երբ պարագայ մը ցուցընելու համար փոխանակ մակբայի՝ նախադրութեամբ գոյական մը կը դրուի. Օր. mit Vergnügen սիրով, փխնկ. gerne; auf bewunderungswürdige Weise զարմանալի եղանակաւ մը, եւն.:

13. Nicht մակբայը միշտ խնդիր սեռիին յետադաս է[1]. Օր.

Ich finde mein Federmesser nicht.
Ich kann mein Federmesser nicht finden.
Friedrich lernte seine Aufgabe nicht gut.
Ich habe den Geldbeutel nicht gefunden.
Der Minister hat die Deputation noch nicht empfangen.

14. Տեղական եւ որակական մակբայներն ընդհանրապէս nicht ժխտականէն վերջը կը դրուին: Օր.

Der König ist nicht hier gewesen.
Der König ist heute nicht hier gewesen.
Der Bote hat nicht lange gewartet.
Man hat den Dieb nicht im Keller gefunden.

Թարգմանութիւն. 175.

Տղան կու լայ: Մայրս հիւանդ է: Հենրիկոս Դ. բարի թագաւոր մ'էր: Գեղացին զերկիրը կը մշակէ[1]: Եկքանը[2] փշալից (dornig) տունկ մըն է: Առաքինի բարեկամ մը մեծ գանձ է: Յստակ առուակ (Bach) մը խաղաղ կենաց պատկերն է: Աղէկ մշակուած երկիր մը աղէկ պտուղներ յառաջ կը բերէ: Իմաստունը պզտիկ, հանգիստ (bequem) տուն մը մեծ պալատէն, եւ միջակ ստացուածք[3] մը մեծամեծ հարստութիւններէն նախամեծար կը համարի: Մեծ անտառներ տեսանք եւ անոնցմէ շատերուն մէջէն անցանք (durchwandern հյց. ով): Մահն զմեզ սաստիկ կը հալածէ[4], եւ անոր վրայ չենք մտածեր: Այս առարկային (ողղ.)[5] [վրայ] խօսիլ դժուարին է: Անոր վրայ պէտք էք շատ մտադրութիւն ընել[7]: Մեզի մեծ դժբախտութիւն մը պատահեցաւ, զոր (dessen) չէինք սպասեր (versahen uns). բայց անոր վրայ ինք զինքնիս սփոփելու պիտի ջանանք (suchen): Ոսկին շատ թանկագին մետաղ մըն է, բայց անոր շատ բաղձանք չունինք[8] վասն զի կրնանք անկէ հրաժարիլ[9]: Մեր հոգւոյն փրկութիւնն[10] ամենակարեւոր բանն է, եւ սակայն (doch) գրեթէ ոչ ոք անոր վրայ (daran) կ'աշխատի:

1 bauen. 2 die Distel. 3 ein mittelmäßiges Vermögen. 4 folgt uns auf der Ferse. 5 der Gegenstand. 6 zu behandeln. 7 Aufmerksamkeit verwenden. 8 haben wir kein großes Verlangen darnach. 9 es entbehren. 10 Seelenheil, ն.

---

1 Ի բաց առեալ՝ երբ երկու գոյականք իրարու հետ հակադրութեան մէջ են. օր. ich rufe nicht den Gärtner (sondern den Kutscher). կամ ինչ ինչ հարցմանց մէջ. Haben Sie nicht einen Bruder?

ՇՐՋՈՒՄՆ ԿԱՐԳԻ

Նախընթաց կանոնք գերմաներէն լեզուին մէջ խօսքի կանոնաւոր կարգին համար են։ Բայց աս կարգը կրնայ փոխուիլ կամ շրջուիլ, որ կ'ըլլայ խօսքին այս կամ այն բառն իւր սովորական տեղէն վերցընելով եւ նախադասութեան սկիզբն անուն բայէն յառաջ դնելով։ Այսպիսի շրջման ենթակայ են, բայը, ստորոգելին, խնդիրը եւ մակբայները։

1. **Բայը շրջուած կ'ըլլայ՝**

ա) եթէ խօսքն հարցական է։ Օր.

Glauben Sie diesem Manne?
Kommt Ihr Bruder bald?
Hat der Polizeidiener den Dieb gefangen?
Wem haben Sie das gesagt?
Sollte der Mann es gehört haben?

բ) եթէ բայն հրամայական է։ Բայց եզակիի մէջ դերանուն անուն բային քիչ անգամ ներգործութեամբ կը գրուի։ Օր.

Fange (du) an zu lesen.
Lesen Sie diese Seite ganz laut.

գ) պայմանական եւ ըղձական նախադասութեանց մէջ, եթէ wenn *շաղկապը դուրս ձգուած է։* Օր.

Hätte ich dies gestern gewußt (փխն. wenn ich ...).
Wäre ich zehn Jahre älter.
Es scheint, als wolle man mich betrügen.
O, hätte ich doch seinen Rat gefolgt.

դ) դարձեալ, (եւ այս դէպքն ամէնէն յաճախագոյնն է,) քանի անգամ որ նախադասութիւնը մակբայակերպով կամ մակբայական շաղկապով մը (տես Ա. Մասն, եր. 137, Բ.) կը սկսի։ Օր.

Kaum hatte er seine Thüre geschlossen...
Zwar konnten wir nicht hören, was er sagte, aber...
Übrigens war er nicht so unglücklich, als er dachte.

2. **Խնդիրը կամ ստորոգելին** *կրնայ շրջուիլ, երբ անոնց մասնաւոր ազդեցութիւն մը կ'ուզուի տալ։ Սոյն դէպքին մէջ խնդիրը կամ ստորոգելին առաջին տեղին ունի, բայն երկրորդ եւ անուն բային՝ երրորդ. օր. աղ. այս խօսքը՝*

Ich nehme diesen Vorschlag gerne an.
Այս առաջարկութիւնը սիրով կ'ընդունիմ։

շրջման մէջ այս կարգը կ'առնու.

Diesen Vorschlag nehme ich' gerne an. *Այսպէս ալ՝*
Den Beutel hat er wohl gefunden, aber nicht das Geld.

Dieses Mannes kann ich mich durchaus nicht erinnern.
Nicht Reichtum, nur Zufriedenheit wünsche ich dir.
Feige (վատ) nenne ich die, welche mich verfolgen.

3. Շրջումը կրնայ ըլլալ բոլոր մակբայներու կամ մակբայակերպներու վրայ՝ երբ ուզուի մտադրութիւնն առ այն շարժել: Օր.

Diesen Morgen ging Herr Grün an meinem Hause vorbei.
Freundlich drückte er mir die Hand.
Überall findet der Mensch die Spuren der Weisheit Gottes.
Unter dem großen Steine befand sich eine Schlange.

4. Երբ խօսքի մը մէկ մասին ամէնէն աւելի ազդեցութիւն տալ կ'ուզուի, նոյնը նախադասութեան սկիզբը կը դրուի, որով անուն բայիին կարգն ալ կը շրջի: Օր.

Wir können dieses Buch in London nicht bekommen.

Շրջմունք:

Dieses Buch können wir in London nicht bekommen.
In London können wir dieses Buch nicht bekommen.

Mein Freund hat gestern nach langem Harren den ersehnten Brief von seinem Vater erhalten.

Շրջմունք:

Gestern hat mein Freund nach langem Harren den ersehnten Brief von seinem Vater erhalten.
Nach langem Harren hat mein Freund gestern den ersehnten Brief von seinem Vater erhalten.
Den ersehnten Brief von seinem Vater hat mein Freund gestern nach langem Harren erhalten.

Դիտողութիւն: Շրջման դեռ ուրիշ շատ տեսակներ ալ կան, որոնք բոլորովին կամայական են եւ աւելի բանաստեղծական լեզուի մէջ գործածական:

Գ. ՄԻՋԱՆԿԵԱԼ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ

1. Միջանկեալ նախադասութիւններն ընդհանրապէս այն բառէն անմիջապէս ետեւ կը դրուին, զոր կը մեկնեն կամ կը լրացնեն: Ասոնք հասարակօրէն welcher, e, es; der, die, das յարաբերականով կը սկսին, որ փոխուող բայը նախադասութեան վերջը կ'ուզէ: — Եւ կամ անկատար նախադասութիւններ են, այսինքն՝ իրմէ յառաջ խնդիր ունեցող կամ անխնդիր աներեւոյթ մը zuով: Օր.

Der Knabe, welcher den Brief gebracht hat, ist mein Sohn.
Der Wein, welchen ich von Ihnen kaufte, ist nicht gut.

Ich habe die Übersetzung, die Sie mir aufgegeben haben, noch nicht gemacht.
Ich hoffe, meinen Freund zu sehen.

2. Երբ խօսքն ժխտական է կամ noch բառը կայ, միջանկեալ նախադասութիւնը nicht, nicht mehr կամ noch բառերէն վերջը կը դրուի: Օր.

Ich finde das Buch nicht, das Sie mir gestern gebracht haben.
Haben Sie die Feder noch, die ich Ihnen geliehen habe.
Ich brauche das Buch nicht mehr, das ich bei Ihnen mitnahm.

3. Եթէ գլխաւոր նախադասութեան բայը բաղադրեալ ժամանակ է, միջանկեալ նախադասութիւնը կրնայ այս բաղադրեալ ժամանակը կազմող ընդունելութիւն անցեալէն կամ աներեւութէն թէ յառաջ եւ թէ՛ վերջը դրուիլ: Օր.

Ich habe die Übersetzung noch nicht gemacht, die Sie mir aufgegeben haben (կամ die Übersetzung, die Sie...).
Haben Sie das Buch gefunden, das ich in Ihr Zimmer gelegt habe, (կամ das Buch, das ich եւն., gefunden)?
Ich wollte die Gelegenheit, gute Bücher zu kaufen, nicht vorbeigehen lassen կամ Ich wollte die Gelegenheit nicht vorbeigehen lassen, gute Bücher zu kaufen.
Man hat alles gelesen, was Sie geschrieben haben, կամ Man hat alles, was Sie geschrieben haben, gelesen.

4. Երբ գլխաւոր նախադասութեան բաղադրեալ ժամանակը zu-ով աներեւոյթ ունի, պէտք է միտ դնել, որ այս վերջինս խնդիր ունի՞ թէ չէ: Եթէ խնդիր ունի, լաւագոյն է աներեւոյթն իր խնդրովը մէկտեղ, մանաւանդ եթէ քիչ մը երկայն է, ընդ. անցեալէն վերջը դնել: Այսպիսի դիպուաց մէջ ընդ. անցեալէն վերջը ստորակէտ մը կը դրուի: Օր.

Meine Mutter hat mir erlaubt, auszugehen կամ hat mir auszugehen erlaubt.
Man hatte mir befohlen, zu Hause zu bleiben (ու այսպէս ալ՝ man hatte mir zu Hause zu bleiben befohlen).
Ich habe ihm geraten, alle seine Schulden zu bezahlen (բայց ոչ՝ ich habe ihm alle seine Schulden zu bezahlen geraten).

Դիտողութիւն: Շաղկապով մը կազմուած միջանկեալ նախադասութեանց կանոնները տես յաջորդ դասին մէջ, ուր բաղադրեալ նախադասութեան վրայ կը խօսուի:

Շարադրութիւն. 176.

Ձեր հայրը ե՞րբ պիտի հասնի: Ստակն որո՞ւն տուիք: Հոն գացէք: Մի՛ վախնաք: Հազիւ թէ նամակն ընդունեցաւ, անմիջապէս (als) դէպ ի Լոնտոն ճամբայ ելաւ: Աստուած ինծի կեանք(ն) ու առողջութիւն(ը) տուած է. զանոնք օր մը ինծմէ

պիտի բառնայ (er wird sie mir . . . nehmen)։ Անիկա զմեզ կը սիրէ, զմեզ (ամէնքնիս) ստեղծած է, զմեզ կը կերակրէ[1], սակայն եւ այնպէս զինքը չենք սիրեր՝ ինչպէս որ պէտք էինք զինքը սիրել։ Ձեր տղոցմէ որո՞ն պիտի տաք այս պարգեւը[2]։ Շատ անուններ կը գործածուին, միեւնոյն բանը ցուցընելու[3] համար։ Վերջապէս Կալիփսէին քովը (zu Calypso) դարձան, որ իրենց կը սպասէր։ Յաւերժահարսունք[4] բերին[5] նախ եւ յառաջ պարզ, բայց համեղութեան եւ մաքրութեան կողմանէ[6] ընտիր[7] կերակուր[8] մը։ Ի վախճանի (sodann) բերին (man-ով) կողովներով[9] [այն] ամէն պտուղները, զորոնք գարունը կը խոստանայ եւ (զորոնք) աշունն երկրի վրայ կը սփռէ[10]։

[1] ernähren. [2] Belohnung. [3] ausdrücken. [4] die Nymphen. [5] auftragen. [6] hinsichtlich des Geschmacks und der Reinlichkeit. [7] ausgesucht. [8] Mahlzeit. [9] in den Körbchen. [10] verbreitet.

Ընթերցուած:

Die badischen Jäger in Hersfeld.

Das Jahr 1807 war eine schwere Zeit für unser Vaterland. In Folge des Friedens zu Tilsit wurde das Kurfürstentum Hessen von französischen Truppen besetzt. In die Stadt Hersfeld wurde ein Regiment badischer Jäger verlegt (տեղաւորել), denn damals mußten deutsche Truppen den Fahnen des Eroberers folgen und für ihn streiten. Den Hersfeldern gefiel die fremde Besatzung[1] nicht; sie wären lieber unter ihrem deutschen Fürsten geblieben. Da gab es natürlich Widersetzlichkeiten[2], bei welchen unter andern ein französischer Offizier ums Leben kam. Um ähnlichen Vorfällen vorzubeugen[3], wollte nun der französische Kaiser ein abschreckendes[4] Beispiel aufstellen, und befahl deshalb, die Stadt Hersfeld zu plündern, dann an vier Orten anzuzünden und in Asche zu legen[5].

Dieses Hersfeld ist ein Ort, der viele Fabriken, und daher auch viele reiche und wohlhabende Einwohner hat, und ein Menschenherz kann wohl empfinden, wie es[6] nun den armen Leuten, den Vätern und Müttern zu Mute[6] war, als sie die Schreckenspost vernahmen[6]. Der reiche Mann, dessen Gut nicht auf hundert Wagen weggeführt werden konnte, war jetzt eben so übel daran[7], wie der Arme, der alles auf einmal auf dem Arme wegtragen

[1] պահապան զօրք. [2] դիմադարձութիւն. [3] առջեւն առնուլ. [4] զարհուրելի, ահաւոր. [5] մոխիր դարձընել. [6] wie es . . . zu Mute war . . . ինչ զգացին . . . զարհուրելի լուրն առնելով. [7] դառն դժնդակ վիճակի մէջ ըլլալ.

konnte. In der Asche[8] sind die großen Häuser auf dem Platz und die kleinen in den Winkeln[9] ebenso gleich, als die reichen Leute und die armen auf dem Kirchhof[10].

Es kam jedoch nicht zum Schlimmsten. Auf Fürbitte[11] des Kommandanten in Kassel und Hersfeld wurde die Strafe so gemildert[12]: Es sollen nur vier Häuser verbrannt werden, und das war glimpflich[13]; aber bei der Plünderung sollte es bleiben; und das war noch hart genug. Die unglücklichen Einwohner waren auch, als sie diesen letzten Bescheid[14] hörten, so erschrocken, so alles Mutes und aller Besinnung beraubt, daß der menschenfreundliche Kommandant sie selber ermahnen mußte, statt des vergeblichen Klagens und Bittens, die kurze Frist (ատեն) zu benützen[15] und ihr Bestes noch geschwind auf die Seite zu schaffen[16].

8 մոխիր. 9 անկիւն. 10 գերեզմանատուն. 11 միջամտութեամբը. 12 թեթեւցաւ. 13 չափաւոր, մեղմ. 14 վճիռ, որոշում. 15 յօգուտ գործածել. 16 մէկ կողմը դնել։

Հարցմունք:

In welchem Jahre wurde der Friede zu Tilsit geschlossen?
Welche Folge (հետեւանք) hatte dieser Friede für Hessen?
Was für Truppen wurden nach Hersfeld verlegt?
War die fremde Besatzung den Einwohnern angenehm?
Was gab es da?
Welches abschreckende Beispiel wollte Napoleon aufstellen?
Was für ein Ort ist Hersfeld?
Wurde dieser Befehl buchstäblich vollzogen?
Wie wurde die Strafe gemildert?
Als die Einwohner diesen letzten Bescheid hörten, wie waren sie?
Wozu ermahnte sie der Kommandant?

ՅԻՍՆԵՐՈՐԴ ՉՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ

Բաղադրեալ նախադասութիւն կ՚ըսուի այն խօսքին՝ որուն մէջ շաղկապով իրարու հետ կապուած երկու կամ աւելի պարզ կամ յօդուածոյ նախադասութիւններ կը գտնուին։ Այս երկու տեսակ նախադասութեանց վրայ արդէն խօսած ըլլալով, կը մնայ խօսիլ զանոնք իրարու հետ կապելու կերպին վրայ՝ որ կրկին եղանակաւ կ՚ըլլայ, այսինքն՝ 1. Համադասութեամբ եւ 2. ստորադասութեամբ։

Ա. ՀԱՄԱԿԱՐԳԵԱԼ ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆՔ

Համակարգութիւնն չորս եղանակաւ կրնայ ըլլալ.

1. Կրնան երկու նախադասութիւնք պարզապէս ետեւէ ետեւ դրուիլ առանց որ եւ է զօդի մը: Օր.

Die Rosse wieherten, es schmetterten Trompeten.
Die Fahnen flatterten, die Fahrt ward angetreten.
Ich erzählte ihm alles; er wußte nichts davon.

2. Ցուցական դերանուամբ մը կը կապուին իրարու հետ.

Karl der Große und Napoleon waren zwei mächtige Krieger: jener verband die größte Weisheit mit der größten Tapferkeit; dieser eroberte fast ganz Europa.
Glück und Tugend sind nicht immer verbunden; dies wird durch die Geschichte aller Zeiten bestätigt.

3. Համակարգող շաղկապով մը (տես Ա. Մասն, եր. 137, Ա.), որ են՝ und, oder, aber (allein), denn, nämlich, sondern, so- wohl — als, weder — noch.

Der Winter verging (անցաւ) und der Frühling kam.
Ich verlasse Sie jetzt; aber ich werde bald wiederkehren.
Karl wurde Soldat, denn er war der Mißhandlung überdrüssig.

4. Մակբայական շաղկապով մը (տես Ա. Մասն, եր. 137).

Die Feder ist zu hart, daher taugt sie nicht zum Schreiben.
Vergnügnngen sind für den Menschen notwendig; jedoch dürfen sie nicht mit Unmäßigkeit genossen werden.

Բ. ՍՏՈՐԱԿԱՐԳԵԱԼ ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆՔ

1. Ասոնք մէկ գլխաւոր նախադասութենէ եւ մէկ միջանկեալէ կը կազմուին, որոնք յեղակարգ (տ. Ա. Մասն, եր. 139.) եւ յարաբերական շաղկապով մը (տ. Ա. Մասն, եր. 141.) իրարու հետ կապուած են: Բոլոր ստորակարգեալ նախադասութիւնք հետեւեալ յատկութիւնքն ունին.

ա) Բայը նախադասութեան վերջը կը դրուի.

Es war Nacht, als ich in London ankam.

բ) Բաժանական բայերու մէջ մասնիկը բայէն չի բաժնուիր: Օր.

Er erfuhr es nicht, weil er nicht ausging.

գ) Բաղադրեալ ժամանակներու մէջ օժանդակ բայն ընդ. անցեալէն վերջը կը դրուի: Օր.

Er wurde freigelassen, nachdem er seinen Paß vorgezeigt hatte.

դ) Երբ երկու աներեւոյթք կամ մէկ աներեւոյթ եւ մէկ ընդ. անցեալ գտնուին, haben օժանդակը երկուքէն ալ յառաջ կը դրուի: Օր.

Nachdem ich ihn dreimal hatte rufen hören, gab ich ihm Antwort.

2. Միջանկեալ նախադասութիւնը կրնայ գլխաւորէն յառաջ ալ դրուիլ. բայց այս դէպքին մէջ գլխաւոր նախադասութեան անուն բային բայէն վերջը կը դրուի: Այսպիսի շրջմանց առեն գլխաւոր նախադասութեան սկիզբը շատ անգամ so բառն ալ կը դրուի, (որ հայերէն չի թարգմանուիր.) մանաւանդ wenn, da, weil, obschon եւ obgleich բառերով սկսող նախադասութեանց մէջ: Օր.

Da ich kein Geld habe, kann ich keine Bücher kaufen կամ Ich kann keine Bücher kaufen, da ich kein Geld habe.
Weil er geizig (ագահ) war, (so) gab er den Armen nichts.

3. Շատ անգամ գլխաւոր նախադասութեան անուն բային իրեն նախադաս միջանկեալին մէջ կը դրուի, եւ գլխաւոր նախադասութեան մէջ անոր տեղ դերանուն մը կը դրուի: Օր.

Der Mann ist doch recht glücklich, obschon er sehr arm ist.
Ich habe Ihren Bruder nicht wieder gesehen, seitdem er bei mir war.

Այս երկու նախադասութիւնք կրնան այսպէս շրջուիլ.

Obschon der Mann sehr arm ist, ist er doch recht glücklich.
Seitdem Ihr Bruder bei mir war, habe ich ihn nicht wieder gesehen.

Հրահանգ. 177.

1. Ich wollte nach England reisen, aber ich hatte nicht Geld genug. — Er konnte nicht kommen, denn er war krank. — Vergnügungen sind für den Menschen notwendig; allein sie dürfen nicht mit Unmäßigkeit (չափազանցութիւն) genossen werden. — Die armen Reisenden hatten nicht nur kein Geld, sondern was noch schlimmer war, die Lebensmittel waren ihnen auch ausgegangen. — Er hat mich zwar schwer beleidigt; dessen ungeachtet will ich ihm verzeihen. — Der Mensch muß sich selbst beherrschen (ինք իրեն տէր ըլլալ) können, sonst wird er beherrscht.

2. Obschon der Angeklagte seine Unschuld beteuerte (հրապարակաւ յայտնեց), so wurde er doch zum Tode verurteilt. — Als man ihn fragte, wodurch (durch was ւրբ.) dies geschehen sei, antwortete er nichts. — Was mir befohlen worden ist, das werde ich pünktlich (ճշդիւ) thun. — Mein Oheim ist aus Amerika gekommen, um seine Familie zu holen. — Dadurch, daß wir das

Laster hassen, bestärken (հաստատել) wir uns in der Liebe zur Tugend. — Weil ich Sie gestern nicht zu Hause antraf, so hinterließ ich eine Karte. — Wenn Sie mir binnen acht Tagen nicht bezahlen, was Sie mir schuldig sind, so werde ich Sie verklagen (ամբաստանել). — Weil diese Schüler sehr fleißig sind, so werden sie belohnt.

Թարգմանութիւն. 178.

1. Աղեքսանդր աւելի քաղաքներ կործանեց, քան կանգնեց[1]։ Եօթը քաղաք զՀոմերոս յառաջ բերած ըլլալու (Homer hervorgebracht zu haben) պարծանաց վրայ (den Ruhm) կը կռուէին[2]։ Պատերազմի նեղութիւնները երկայն ատեն կրելէն վերջը, խաղաղութեան երջանկութիւնն ու արժէքը կրկնապատիկ կը զգացուի։ Եգիպտացիք առաջիններն եղան, որ աստեղաց ընթացքը (den Lauf) զննեցին[3] եւ տարին որոշեցին[4]։ Երկիրը երբեք չի յոգնիր[5] իւր բարիքներն անոնց վրայ սփռելու[6], որոնք զինքը կը մշակեն։ Եթէ իւրաքանչիւր ոք հարկաւորով գոհ ըլլար (բաւականանար), աս աշխարհքս երջանկութեան վայր[7] կ'ըլլար։ Թեմիստոկլէս (Themistokles) եւ Արիստիդէս (Aristides) ժամանակակիցք[8] էին եւ երեւելի հանդիսացան[9], մին իւր արդարութեամբը[10] եւ միւսն իւր կորովամտութեամբը[11]։

2. Իրեն վստահցած գաղտնիքս մատնողը[12], կարող է զիս ալ մատնելու՝ եթէ առիթը պատահի[13]։ Կոլոմբոսին ճամբորդութեան ընկերները[14] սպառնացին զինքը մեռցընելու եւ Սպանիա ետ դառնալու, եթէ երեք օրուան մէջ իրենց փնտռած նոր աշխարհին չհասնէին։ Կեսար եւ Աղեքսանդր Մեծ՝ հնութեան[15] ամենամեծ աշխարհակալներն[16] եղան, մէկն Եւրոպայի մէջ եւ միւսն Ասիայի մէջ։ Ժամանակը բաւական երկայն է զայն յօգուտ գործածել[17] գիտցողին համար։ Ստախօսին չեն հաւատար, այն ժամանակն ալ (selbst dann), երբ ճշմարտութիւնը կը խօսի։ Եպամինոնդաս չուզեց թոյլ տալ որ նետը[18] իւր վէրքէն դուրս քաշեն, յառաջ քան (ehe) յաղթութեան (von ...) լուրն ընդունելու (տես. էջէ.)։ Թէեւ այս մարդը շատ հարուստ չէ, բայց առատաձեռն (freigebig) է։

[1] gründen. [2] sich streitig machen. [3] beobachten. [4] bestimmen. [5] wird nie müde. [6] auszuschütten. [7] der Wohnort. [8] Zeitgenossen. [9] haben sich berühmt gemacht. [10] Rechtschaffenheit. [11] Geistesgegenwart. [12] verraten. [13] wenn die Gelegenheit sich darbietet. [14] die Reisegefährten. [15] das Altertum. [16] Eroberer. [17] benützen. [18] den Pfeil.

4. Միջանկեալ նախադասութիւնը կրնայ նաեւ գլխաւորին մէջը մտնել՝ առանց ասոր բառերուն դասաւորութեան վրայ փոփոխութիւն պատճառելու: Օր.

Ich erfuhr sogleich, als ich in München ankam, das Unglück meines Freundes.

5. Եթէ wenn կամ daß շաղկապները զանց առնուին՝ գիմաւոր բայը խօսքին վերջը չի դրուիր: Օր.

Hätte ich es gesehen, so würde ich es verboten haben.
Er sagte, er habe Kopfweh (փոխ. daß er Kopfweh habe).

6. Եթէ մի եւ նոյն խօսքին մէջ գլխաւոր նախադասութենէն զատ երկու, երեք կամ աւելի միջանկեալներ գտնուին, բառերուն դասաւորութեան վրայ ամենեւին փոփոխութիւն յառաջ չի գար, ամէն մէկն իւր տեղը կը դրուի ըստ վերոյգրեալ կանոնաց: Ահաւասիկ քանի մը այսպիսի օրինակներ, որոնց մէջ գլխաւոր նախադասութիւնք անջատեալ գրերով տպուած են, միւսները միջանկեալ են՝ որոնց ամէն մէկը պզտիկ թուանշաններով կը նշանակենք:

Հրահանգ. 179.

1. Heinrich der Löwe wurde in die Acht erklärt, (աքսորուեցաւ), [1] weil er seinen Kaiser verlassen hatte, [2] als dieser mit den Lombardischen Städten kämpfte, [3] welche sich der kaiserlichen Oberherrschaft zu entziehen strebten.

2. Eine Mailändische Gesandschaft von sechzehn adeligen Männern, an [1] deren Spitze die Konsuln der Stadt standen, begab sich nach Lodi, [2] um mit dem Kaiser über die Unterwerfung zu unterhandeln (խօսիլ).

3. [1] Was mir zu wissen frommt (օգտակար է), woran ich ohne Gefahr meiner Seele nicht zweifeln darf, das ist mit leserlicher (ընթեռնլի) Schrift in mein Gewissen eingegraben.

4. Die Kluft zwischen Gott und dem Menschen ist so groß, [1] daß der Mensch verzweifeln müßte, [2] je zu dem Anschauen des Höchsten zu gelangen, [3] wenn ihm Gott nicht selbst entgegen käme.

5. Philipp der Zweite konnte diejenigen, [1] welche sich um ein Amt bewarben, [2] auch ehe sie sich vorstellen ließen, so gut wie von Person.

6. *Plato* erzählt, [1] daß Sokrates auf einem Feldzuge, [2] den er mit Alcibiades gemeinschaftlich machte, von dem athenischen Heere gesehen worden sei, [3] wie er einst einen ganzen Tag und eine Nacht lang bis an den anbrechenden Morgen unbeweglich auf einer Stelle stand, mit einem Blicke, [4] welcher anzeigte, [5] daß er sehr angestrengt über einen Gegenstand nachdachte.

7. [1] Wenn auch einige Tiere an Gestalt dem Menschen ähnlich sind; [2] wenn andere ihn an Körperkraft, an Schärfe einzelner Sinne übertreffen; [3] wenn noch andere merkwürdige Beweise von Klugheit geben: *so bleibt doch zwischen ihnen und dem Menschen eine unübersteigliche Kluft*, [4] über welche die Tiere sich auf keine Weise anzunähern vermögen, [5] weil ihnen die Vernunft und deren Ausdruck, die Sprache, fehlt.

Տարադրութիւն. 180.

Հին Հռովմայեցիք շատ կը բաղձային (hätten gern) Գերմանիան իրենց տակը նուաճելու[1], բայց այն երկրին քաջասիրտ բնակիչները չէին ուզեր անոնց լուծը[2] տանիլ։ Մեր եւ մոլորակաց[3] մէջ հեռաւորութիւնն որչափ ալ մեծ ըլլայ, աստեղագէտք[4] զանոնք ճշդիւ (genau) կը չափեն։ Տաճիկները սովորութիւն ունին, եթէ գետնի վրայ գրուած կամ տպուած[5] թղթի կտոր մը գտնեն, զայն վերցնելու[6] եւ պահելու, վախնալով՝ որ չըլլայ թէ (es möchte) իրենց Կուրանէն բան մը բովանդակէ։ Մահմետականք (die Muselmänner) ոտուըննին եւ ձեռուըննին կը լուան (փոխադարձ բ.) մզկիթի[7] մը մէջ մտնելէն յառաջ։ Մարդիկ կը տեսնենք, որոնք առատ[8] ստակ եւ ինչք ունին, եւ որոնք սակայն եւ այնպէս միշտ նոր հարստութեանց կը բաղձան։ Մարդկան մեծագոյն մասն աւելի (աղէկ) իրենց ըրած ծառայութիւնները կը յիշեն, քան թէ իրենց ընդունածները։ Չարերը ճանճերու պէս են, որոնք ամէն կողմ կը վազեն[9] մարդու մարմնոյն վրայ եւ միայն վէրքերուն վրայ կը կենան։[10]

[1] unterjocht. [2] das Joch. [3] Planet. [4] die Sternkundigen կամ Astronomen. [5] gedruckt. [6] aufzuheben, [7] Moschee, թք. [8] im Überfluß. [9] überrall herumlaufen. [10] stehen bleiben.

181.

Պէտք չէ երբեք բարկութեան[1] վայրկեանին բան մ'ընել. սաստիկ փոթորկի մը մէջ (mitten in einem Gewitter) նաւարկելու[2] կը նմանի (das hieße …)։ Շատ անգամ կը պատահի որ չարերը

[1] Zorn, ար. [2] sich einschiffen.

երկրիս վրայ երջանիկ կ'երեւան։ Շատ անգամ մեզմէ կախում չունի[3] աղքատ ըլլալը, բայց մեզմէ կախուած է մեր աղքատութիւնը[4] յարգել տալը։ Կարոլոս ԺԲ. Ուքրանիա (in die Ukraine) մտաւ (drang — ein), թէպէտ եւ իր զօրապետներն այս յանդուգն արշաւանաց[5] կը հակառակէին[6]։ Չկայ աւելի բազմածախ[7] եւ աւելի անհանգիստ բան մը, քան բնակարան փոխելը[8]։ Բաղձալի էր (es wäre zu wünschen), որ գործելէն յառաջ մտածած ըլլայիք։ Մեր պարտքերն կատարած ըլլալու գիտակցութիւնը[9] մեր հաճութիւնը կ'աւելցընէ եւ մեր վիշտը կը քաղցրացընէ[10]։ Եթէ ձեր ծնողքը սիրէք, եթէ ձեր ամէն պարտքերը ճշդիւ կատարէք, Աստուած զձեզ պիտի օրհնէ։ Քոյրերս այգեկութի (zur Weinlese) հրաւիրուած կ'ըլլային, եթէ հիւանդ եղած չըլլային։ Շատ անգամ տգէտները կը ծաղրենք (man ...), եթէ չեն գիտեր թէ ինչ պատասխանելու են ամենադիւրին հարցմանց։ Ոչ [թէ] հարստութեանց առատութիւնը[11] կրնայ զմեզ երջանիկ ընել, այլ անոնց գործածութիւնը[12] (կրմ. գործածութիւնն, զոր անոնցմէ կ'ընենք)։ Երբ մեր հայրը կորսնցընելու դժբախտութիւնն ունեցանք, մայրերնիս ստիպուեցաւ մեր տունը ծախելու։

[3] abhängen. [4] Armut, էկ. [5] diesem verwegenen Schritte. [6] sich ... widersetzten. [7] Kostspieligeres. [8] die Wohnung zu wechseln. [9] das Bewußtsein. [10] versüßt. [11] die Fülle, der Überfluß. [12] der Gebrauch.

Ընթերցուած։

Die badischen Jäger in Hersfeld. (Վերջ։)

Die fürchterliche Stunde schlug; das Wirbeln der Trommeln[1] übertönte das Klaggeschrei der Unglücklichen; durch das Getümmel[2] der Flüchtenden, Fliehenden und Verzweifelnden eilten die Soldaten auf ihren Sammelplatz[3]. Da trat der brave Kommandant, ein Herr von Lingg, vor die Reihen (կարգ, դաս) seiner badischen Jäger, stellte ihnen vor, daß ein braver Soldat nur gegen Bewaffnete Krieg führe, die Hilflosen aber schütze, schilderte ihnen die traurige Lage der Familienväter, der Mütter und Kinder, das Wehklagen[4] der hilflosen Greise und der verschmachtenden[5] Kranken, und schloß hierauf mit den Worten: „Soldaten! die Erlaubnis zu plündern fängt jetzt an. Wer dazu Lust hat, der trete heraus aus dem Glied (դաս)."

[1] թմբուկներու թնդիւն՝ դղրդիւն. [2] դղրդիւն. [3] զինանոց. [4] ողբ, հեծեծանք. [5] վրան մարելիք գալ, թալկանալ.

So sprach der Kommandant. Kein Mann trat aus dem Glied, nicht einer! Der Aufruf[6] wurde wiederholt. Kein Fuß bewegte sich; und wollte der Kommandant, daß geplündert werde, so hätte er selber gehen müssen. Aber es war niemand lieber als ihm, daß die Sache so ablief[7]; das ist leicht zu bemerken. Als die Bürger das erfuhren, war es ihnen zu Mute, wie einem, der aus einem schweren Traume[8] erwacht. Ihre Freude ist nicht zu beschreiben. Sie schickten sogleich eine Gesandtschaft an den Kommandanten, ließen ihm für diese Milde und Großmut danken, und boten ihm aus Dankbarkeit ein großes Geschenk an. Wer weiß, was mancher gethan hätte! Aber der Kommandant schlug dasselbe ab und sagte, eine gute That lasse sich nicht mit Geld bezahlen. „Nur zum Andenken an euch", setzte er hinzu, „erbitte ich mir eine silberne Denkmünze[9], auf welcher die Stadt Hersfeld und der heutige Auftritt[10] dargestellt ist. Dies soll das Geschenk sein, welches ich meiner künftigen Gattin aus dem Kriege mitbringen will".

Einen bessern Empfehlungsbrief als solch' eine Denkmünze wissen wir nicht zu nennen. Wer bedenkt, daß der wackere Offizier in jenen traurigen Zeiten Gefahr lief, für seine Barmherzigkeit Jahre lang in eine Festung eingesperrt oder gar am Leben gestraft zu werden, der wird den Ehrenmann darum um so höher achten. Der Erzähler hat ihn recht gut gekannt. Er ist längst gestorben und hat im Himmel gewiß den Lohn für seine edle That gefunden.

6 Հրաւէր. 7 այսպէս վերջ ունեցաւ. 8 երազ. 9 (յիշատակա-բար) շքադրամ. 10 տեսարան։

Հարցմունք:

Als die Soldaten auf dem Waffenplatz versammelt waren, welche Vorstellungen machte ihnen der Kommandant?
Wie hieß der Kommandant?
Mit welchen Worten schloß er?
Was geschah hierauf?
Als die Bürger dies erfuhren, was thaten sie?
Nahm der Kommandant das Geschenk an?
Was erbat er sich aber?
Welche Gefahr lief der Kommandant?
Lebt er jetzt noch?

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

ՄԱՆՐԱՎԷՊՔ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՔ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԵՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆԵԼՈՒ

1.

Իվրիի[1] ճակատէն յառաջ Հենրիկոս Դ. իւր զօրացն[2] ըսաւ. “Ես ձեր թագաւորն եմ, դուք Գաղղիացի էք, հոն է թշնամին, ետեւէս եկէք[3]:„ — Ուրիշ անգամ մ'ըսաւ. “Որդեակք, եթէ ձեր դրօշները[4] կորսնցընէք սաղաւարտիս[5] ճերմակ փետուրներուն[5] բոլորտիքը ժողվուեցէք. զայն միշտ պատուոյ եւ փառաց ճամբուն վրայ պիտի գտնէք:„

[1] bei Ivry. [2] die Truppen. [3] folgen. [4] die Fahne. [5] der Federbusch.

2.

Հենրիկոս Դ. Իվրիի ճակատին ժամանակ (in) իւր յառաջապահն[1] եւ [ուրիշ] քանի մը [հոգի] փախչելու պատրաստ[ութեան մէջ] տեսնելով, պոռաց. “Գլուխնիդ դարձուցէք, եւ եթէ չէք ուզեր պատերազմիլ[2], գոնէ[3] իմ մեռնիլս (կմ. զիս մեռնիլ) տեսէք:„ Ասկէ աւելի բանի մը պէտք չկար[4] յաղթութիւնը ձեռք բերելու[5] համար:

[1] die Vorhut. [2] kämpfen. [3] wenigstens. [4] es brauchte nicht mehr. [5] verschaffen.

3.

Երբ Փոկիոն[1] ի մահ դատապարտուեցաւ, բարեկամներէն մէկն հարցուց իրեն, թէ [արդեօք] իւր որդւոյն ըսել տալու[2] բան մը չունի՞: “Ըսէք իրեն,„ պատասխանեց, “որ իրեն կ'աղաչեմ իւր հօրը եղած[3] անիրաւութիւնը[4] մոռնալու:„

[1] Phocion. [2] տեսեր. 17, Գ. 2. [3] zugefügt, տես եր. 49, § 1. [4] die Ungerechtigkeit.

4.

Մատենագիր մը, որ մեծ մտադրութեամբ[1] բան մ'օրինակած էր, ուրախութեամբ գոչեց. “Վախճան պսակէ զգործն[2]:„

[1] mit besonderer Sorgfalt. [2] Ende gut, alles gut; առած.

Այս խօսքերն ըսելու[3] ատեն (indem) կաղամարը[4] կ'առնու փոխանակ աւազնոցի[5], եւ իր տաժանելի[6] աշխատութիւնն սեւ ծովով մը կը ծածկէ։

[3] aussprechen. [4] das Tintenfaß. [5] die Sandbüchse. [6] mühsam.

5.

Տղէտ մը իր ընկերներէն[1] մէկուն ըսաւ. "Մարդիկ (man) միշտ նոր լուսիններու վրայ կը խօսին, բայց երբ կը հիննան[2], ըսէք ինծի, ի՞նչ կ'ըլլան[3]։" Միւսը պատասխանեց. "Ի՞նչպէս, ասիկա չէ՞ք գիտեր։ Աստուած զանոնք կտոր կտոր կ'ընէ[4], անոնցմէ[5] աստղներ շինելու համար։"

[1] der Kamerad. [2] alt werden. [3] was aus ihnen wird. [4] in Stücke schneiden. [5] daraus.

6.

Երբ Պարսից բանակը Թերմոպիլէի[1] կը մօտենար[2], Սպարտացւոց[3] Լեւոնիդաս զօրապետին իմացուցին[4], թէ թշնամեաց բանակն այնչափ բազմաթիւ[5] է (ափ. անկ.), որ նետերու[6] եւ ոլաքներու[7] անձրեւէն[8] արեւը կը խաւարի[9] (ներկ.)։ "Աւելի աղէկ[10], ըսաւ Լեւոնիդաս, շքոյ մէջ կը կռուինք։"

[1] den Thermopylen. [2] sich nähern. [3] der Spartaner. [4] berichten. [5] zahlreich. [6] Pfeile. [7] Wurfspieße. [8] Hagel, -ր. [9] verdunkelt werden. [10] desto besser.

7.

Յովսէփ երկրորդ կայսրն աղքատ այրւոյ մը, որ մայրաքաղաքին մէկ նեղ փողոցը՝ երրորդ դստիկոնը[1] պզտիկ խցի մը մէջ կը բնակէր[2], այցելութեան գնաց[3]. երկու աթոռ, գէշ անկողին մը եւ եղեւնափայտէ[4] փոքրիկ սեղան մը կը կազմէին[5] (եղ.) բոլոր կահ կարասիքը[6]. այս էր արդիւնալից[7] պաշտօնակալի[8] մը բովանդակ հարստութիւնը[9]։ Կայսրն այսպիսի խեղճութիւն[10] մը տեսնելով, իրեն մշտնջենաւոր թոշակ[11] սահմանեց։

[1] der Stock. [2] bewohnen (հյց. -ով). [3] besuchen. [4] Tannenholz. [5] ausmachen. [6] das Mobilar. [7] verdienstvoll. [8] Offizier. [9] das Vermögen. [10] das Elend. [11] eine lebenslängliche Pension.

8.

Մանթինէայի ճակատին մէջ Եպամինոնդաս սլաքէ մը մահացու կերպով[1] վիրաւորեցաւ։ Ինք զինքն իր վրանը[2] տանել տուաւ եւ հարցուց՝ թէ արդեօք իր վահանն ազատա՞ծ է (անկ.)։ Զայն իրեն ցուցին։ Ապա ճակատին վիճակը հարցուց[3].

[1] tötlich. [2] das Zelt. [3] erkundigte er sich über den Stand.

իրեն պատասխանեցին, թէ (daß) Թեբացիք[4] յաղթող[5] եղան (անկ.)։ «Բաւական ապրեցայ, գոչեց, Թեբէն[6] յաղթող[7] է,» եւ երկաթը վէրքէն դուրս քաշելով[8] մեռաւ։

[4] die Thebaner. [5] Sieger. [6] Theben. [7] siegreich. [8] indem er .. herausriß.

9.

Օր մը գեղացի մը իւր դրացւոյն գնաց աղաչելու համար, որ իւր էշն իրեն փոխ տայ։ Աս դրացին՝ որ զայն իրեն փոխ տալու միտք չունէր[1], պատասխանեց իրեն՝ [թէ] շատ կը ցաւի[2], որ քիչ մը յառաջ[3] չխնդրեց (զայն), եւ թէ (daß) զայն ուրիշի մը փոխ տուած էր։ Այսպէս ինք զինքը ջատագովելու[4] ատեն էշը զռալու[5] սկսաւ։ «Ո՛հ, ըսաւ գեղացին, ահաւասիկ Ձեր էշն, որ կ՚ապահովէ[6]՝ թէ զայն ուրիշի մը փոխ տուած էք։» Դուք շատ զարմանալի[7] էք, ըսաւ իրեն գեղացին, որ աւելի (eher) իշուս կը հաւատաք քան թէ ինծի։

[1] nicht geneigt war. [2] es thue ihm sehr leid. [3] früher. [4] entschuldigen. [5] schreien. [6] versichern. [7] ich finde Sie sehr sonderbar.

10. Պոնապարթ Արքոլի առմանէն[1] ետքը։

Արքոլի (Arkole) առմանէն ետեւ անխոնջ[2] Պոնաբարթն գիշեր ատեն բանակին մէջ ձիով կը շրջէր[3]։ Նիրհող[4] պահանորդ մը կը նշմարէ։ Կամացուկ մը (leise) առանց զինքն արթնցընելու հրացանը ձեռքէն կ՚առնու[5], անոր տեղ[6] պահանորդ կը կենայ եւ կը սպասէ մինչեւ որ զինքը փոխեն[7]։ Վերջապէս զինուորը կ՚արթննայ։ Ո՜րչափ մեծ եղաւ (Ներկ.) իւր շփոթութիւնը[8], երբ իւր զօրապետն այս դիրքի[9] մէջ նշմարեց (Ներկ.)։ Գոչեց (Ներկ.), ի՜նչ կը տեսնեմ. կորսուած եմ։ — Հանդարտէ՛, բարեկամ, ըսաւ (պատասխանեց) իրեն զօրապետն, այսչափ աշխատութենէ (յգ.)[10] ետքը քնոյ մը համար, ինչպէս դուն ես, ներելի է քնանալն. բայց ուրիշ անգամ (մը) աւելի յարմար ժամանակ ընտրէ[11]։

[1] Eroberung յգ. [2] unermüdlich. [3] durchreiten. [4] eingeschlafen. [5] er nimmt ihm ... weg. [6] an seiner Stelle. [7] bis man ihn ablöst. [8] Verlegenheit. [9] Stellung. [10] Anstrengung. [11] wähle deine Zeit besser.

11. Դիոգենէս մարդ (մը) կը փնտռէ։

Դիոգենէս[1] ցորեկ ատեն[2] (իւր) լապտերով[3] Աթենքի հրապարակը[4] կը պտըտէր։ Հետաքրքիր[5] մ՚իրեն հարցուց, [թէ] ինչո՞ւ լապտեր մը ձեռքը բռնած է (գրմ. կը տանի)։ Մարդ (մը)

[1] Diogenes. [2] bei hellem Tage. [3] Laterne, յգ. [4] auf dem öffentlichen Platz. [5] ein Neugieriger.

կը փնտռեմ, ըսաւ։ Ասիկա ինչպէս կարելի է (Wie so?), *հարցուցին իրեն։ Բոլորովին, պատասխանեց, [այնպիսի] արարածներ միայն կը տեսնեմ, որոնք իրենց կիրքերուն եւ բաղձանացը կը հետեւին, փոխանակ իրենց մտաց հետ խորհրդակցելու*[6], *եւ ես չեմ կրնար*[7] *զիրենք* 1*զգեստով*[8] 3*մարդկային կերպարանօք*[9] 2*անասուններ չհամարիլ*[7]*։ — Դուն շատ քաղաքավար չես, ըսին իրեն*[10]*։ Իմ կերպս այս է, պատասխանեց, թախանձողներուն*[11] *կռնակը դարձնելով*[12]*։*

[6] befragen հյց.-ով. [7] ich kann nicht umhin sie für … zu halten. [8] verkleidet. [9] unter einer menschlichen Gestalt. [10] warf man ihm ein. [11] den Zudringlichen. [12] indem … տե՛ս եր. 50, 3։

12. *Մարդկային կեանքը։*

Իմաստուն հայր մը իր որդւոյն հետ գեղեցիկ պարտիզի մը մէջ կը պտըտէր։ Այս պարտէզը շատ մը[1] *ծառերով եւ ազգի ազգի*[2] *ծաղիկներով զարդարուած էր։ Ժիր*[3] *պարտիզպան մը խնամով*[4] *կը հոգար այս տնկերը. կ'ոռոգէր զանոնք, մոլախոտերը կը մաքրէր*[5] *եւ այսպէս զանոնք երկնառաք (երկնքէ եկող*[8]*) գանձերուն ընդունակ*[6] *կ'ընէր։ Հայրն ըսաւ իւր որդւոյն. “Մարդուս (ոճ.) կեանքը պարտէզ մըն է. բարի գործքերն սիրուն*[7] *ծաղիկներ եւ պտղաբեր ծառեր են. եւ զանոնք տնկող*[8] *ու հոգացող*[8] *պարտիզպանն մարդուն բարի կամքն է։ Եղի՛ր իմաստուն, որդեա՛կ իմ։”*

[1] mit einer Menge. [2] allerlei. [3] fleißig. [4] sorgfältig. [5] jätete das Unkraut aus. [6] zugänglich. [7] lieblich. [8] տե՛ս եր. 49, § 1։

13. *Սալորենին*[1]*։*

Պզտիկ Գէորգը գեղեցիկ հասուն պտուղներով ծածկուած սալորենի մը անյագ[2] *աչօք կը նկատէր։ Շատ կը բաղձար*[3] *քանի մը [հատ] անոնցմէ* (davon) *քաղելու*[4]*, բայց հայրը (զայն) իրեն արգիլած էր. եւ (անիկա) սկսաւ ինք իրեն ըսել (փխ. կ'ըսէր ինք իրեն). “Հոս ոչ ոք կայ, որ զիս կարենայ (ոտ. անկ.) տեսնել. ո՛չ հայրս եւ ո՛չ պարտիզպանն հոս է. եւ ես կրնամ (ոտ. անկ.) շատ դիւրաւ* (wohl) *այս սալորներէն քանի մը [հատ] փրցընել*[5] *առանց իմացուելու*[6]*. բայց հնազանդ կ'ուզեմ ըլլալ. չեմ ուզեր քիմքս հաճելու համար*[7] *ինծի տրուած*[8] *պատուէրն ոտնակոխ ընել*[9]*։” Եւ կ'ուզէր Գէորգ [անկէ] հեռանալ*[10]*։ Հայրն՝ որ ծառի մ'ետեւէն իրեն մտիկ ըրած էր, իւր դիմացը վազեց եւ*

[1] der Pflaumenbaum. [2] gierig. [3] er hätte gute Lust gehabt. [4] pflücken. [5] abbrechen. [6] ohne daß man es bemerkte. [7] um die Naschhaftigkeit zu befriedigen. [8] տե՛ս եր. 49, § 1. [9] das Verbot übertreten. [10] sich entfernen.

ըսաւ իրեն. «Եկուր, սիրելի Գէորգս, եկուր որդեակս, երթանք (wollen) հիմայ սալոր (յգ.) քաղելու:» Հայրն սկսաւ ծառը թօթուելու (schütteln), եւ Գէորգ իւր բարի գործքն առատապէս վարձատրուած տեսաւ:

14. Փրեդերիկոս Բրուսիայի թագաւորը:

Բրուսիայի Փրեդերիկոս թագաւորը տղաք շատ կը սիրէր, եւ թոյլ կու տար՝ որ թագաժառանգին[1] տղաքն իւր խուցը (bei ihm) մտնեն որ եւ իցէ ժամուն[2]: Օր մը իւր ներքին սենեկին[3] մէջ գործելու ժամանակ[4], այս իշխաններէն երիցագոյնը իր բոլորտիքը փետրագունդ կը խաղար[5]: Փետրագունդը թագաւորին սեղանին վրայ ինկաւ, որ զայն առաւ, տղուն նետեց[6] եւ գրելը յառաջ տարաւ: Պզտիկ իշխանն իւր խաղը կը շարունակէ, եւ փետրագունդը դարձեալ սեղանին վրայ կ'իյնայ: Թագաւորը զայն կրկին անգամ[7] կը նետէ, պզտիկ խաղացողին երեսը ծուռ ծուռ նայելով[8], իսկ անիկա (գրմ. der) կը խոստանայ՝ թէ մէյ մ'ալ նոյն բանը (es) պիտի չպատահի: Վերջապէս՝ երրորդ անգամ փետրագունդը մինչեւ Փրեդերիկոսին գրած թղթին վրայ կ'իյնայ: Նոյն ժամանակ (da) թագաւորը գունդն առաւ եւ (զայն) գրպանը խոթեց: — Պզտիկ իշխանը թողութիւն (um Verzeihung) կը խնդրէ եւ կ'աղաչէ, որ իւր փետրագունդն իրեն ետ տրուի: Թագաւորը զայն կը զլանայ: Տղան իւր աղաչանքը[9] կը կրկնապատկէ: Իրեն միտ չի դրուիր[10]: Վերջապէս՝ աղաչելէն ձանձրացած (müde), պզտիկ իշխանն անվեհերութեամբ թագաւորին առջեւը կու գայ[11], իւր երկու կռուփները կողերուն վրայ կը յենու եւ սպառնացող դէմքով[12] կ'ըսէ. «Ձեր Վեհափառութեանը կը հարցընեմ, թէ արդեօք փետրագունդս կ'ուզէ՞ք ինծի ետ տալ, այո կամ ոչ:» Թագաւորը սկսաւ ծիծաղիլ, փետրագունդը գրպանէն հանեց եւ իրեն տուաւ ըսելով[13]. «Դուն քաջասիրտ մանուկ մըն ես, քու ձեռքէդ (dir) Շլեզիան[14] պիտի չկարենան դարձեալ առնուլ:»

1 der Kronprinz. 2 zu jeder Stunde. 3 das Kabinet. 4 տես եր. 49, § 2. 5 mit dem Federball spielen. 6 zuwarf. 7 wieder. 8 indem er mit einer ernsten Miene ... ansah. 9 Bitten. 10 man hört sie nicht an. 11 tritt ... stolz vor den König. 12 Miene, եզ. 13 mit den Worten. 14 Schlesien.

15. Անձնասիրին[1] ծառայութիւնը:

Պօղոս. Բարի լոյս, դրացի Սիմոն: Այսօր երկու կամ երեք ժամ [ճամբորդութիւն] ունիմ (տր. անց.) ընելու, չէ՞ք (անց.) կրնար ինծի ձեր ձին փոխ տալ:

1 der Eigennützige.

Սիմոն. Ամենայն սիրով կ'ուզէի, դրացի Պօղոս, բայց պէտք եմ շուտով երեք պարկ ցորեն տանիլ ջաղացքն[2]. կինս այս իրիկուն ալեր պէտք ունի։

Պօղոս. Այսօր ջաղացքը չի գործեր (geht ... nicht)։ Դեռ հիմայ ջաղացպանին[3] յոյր (dick) Թովմասին ըսելը լսեցի՝ թէ ջրերը շատ ցած են (տփ. անկ.)։

Սիմոն. Ճշմարիտ է։ Ասիկա զիս վարանման մէջ կը թողու[4]։ Եթէ այդպէս է (in diesem Falle) պէտք եմ սանձարձակ[5] [ձիավարելով] քաղաքէն ալիւր բերել։ Կինս շատ պիտի զայրանայ[6], եթէ զայս զանց առնեմ։

Պօղոս. Այս աշխատութենէն կրնամ զձեզ ազատել[7]։ Պարկ մ'ազնիւ (gut) ալիւր ունիմ պատրաստ. կրնամ ձեզի պէտք եղածին չափ ալիւր փոխ տալ։

Սիմոն. Ոհ, գուցէ թէ (vielleicht) այդ ալիւրն կնոջս հաճոյ չգայ[8] (ենթ.)։ Ինքը (sie) զարմանալի [մէկն] է։

Պօղոս. Թող ըսածէդ հարիւրապատիկ աւելի զարմանալի ըլլայ[9]։ Ձեր ինծի ծախած ցորենն է. ամենէն լաւն [է], կ'ըսէիք, զոր ձեր կենացը մէջ երբեք ունեցած էք։

Սիմոն. Միշտ ազնիւ[10] են իմ ծախած ցորեններս (եղ.)։ Դրացի, գիտէք թէ ոչ ոք ինծի չափ կը բաղձայ ուրիշներուն ծառայելու[11]. բայց ձին այս առտու յարդ չէ կերած[12]։ Կը վախնամ թէ չի կրնար քալել։

Պօղոս. Անհոգ[13] եղէք, ես իրեն առատ վարսակ կու տամ[14]։

Սիմոն. Վարսակը շատ սուղ է, դրացի։

Պօղոս. Ճշմարիտ է. բայց ի՞նչ կ'ըլլայ[15]։ Երբ մէկն (man) աղէկ գործքերու համար կ'երթայ, անոր չի նայիր[16]։

[2] die Mühle. [3] der Müller. [4] das kommt mir ungelegen. [5] mit verhängtem Zügel. [6] würde übler Laune sein. [7] diesen Gang kann ich Ihnen ersparen. [8] anstehen, genehm sein. [9] wenn sie es hundertmal mehr wäre. [10] vortrefflich. [11] Dienste leisten. [12] hat sich ... geweigert das Häckfel zu fressen. [13] unbesorgt. [14] ich werde es ihm nicht an Hafer fehlen lassen. [15] was liegt daran? [16] kommt es Einem nicht darauf an.

16. *Շարունակութիւն։*

Սիմոն. Մշուշ[1] պիտի ունենանք. ճամբաները լպրծուն[2] պիտի ըլլան։ Ձըլլայ թէ (wenn) սրունքնիդ կոտրէք[3]։

Պօղոս. Վտանգ չկայ. ձեր ձին ապահով է։ Քիչ մը յառաջ անոր վրայ չէ՞իք խօսիր, որ դուք իսկ կ'ուզէք (անկ.) սանձարձակ ձիավարել։

[1] Nebel. [2] schlupfrig. [3] verrenken.

Սիմոն. Այո, բայց թամբս[4] պատռուած է, եւ սանձս ալ նորոգելու[5] տուած եմ։

Պօղոս. Բարեբախտաբար թամբ մը եւ սանձ մ'ունիմ տունը։

Սիմոն. Ա՜հ, ձեր թամբն իմ ձիուս ամենեւին (nie) չի յարմարիր (տղր.)։

Պօղոս. Լաւ, Պետրոսինը փոխ կ'առնում (տղր.)։

Սիմոն. Ան ալ ձերինին պէս չի յարմարիր (տղր.)։

Պօղոս. Տէր կոմսին կ'երթամ։ Ախոռապետն[6] իմ բարեկամս է. անտարակոյս[7] իւր տիրոջն ունեցած քանին մէջէն յարմար[8] մը կը գտնէ (տղր.)։

Սիմոն. Ապահովապէս (gewiß), դրացի. գիտէք թէ ոչ ոք ինծի չափ պատրաստակամ[9] է իւր բարեկամացը ծառայելու։ Շատ սիրով[10] ձիս ձեզի կու տայի. բայց երկու շաբաթ[11] կայ՝ որ քերուած[12] չէ։ Մազը չէ սանտրուած[13]։ Եթէ այս դիրքի մէջ զինք տեսնեն, ծախել ուզած ժամանակս (wenn . . .), տասը թալեր չեմ կրնար (ոփ. անկ.) ընդունիլ։

Պօղոս. Ձի մը շուտով կը քերուի։ Ծառաս[14] (ունիմ, որ) զայն քառորդի մը[15] մէջ կ'ընէ (անց. տղր.)։

Սիմոն. Այդ կրնայ ըլլալ. բայց հիմայ միտքս կ'իյնայ՝ [որ] լուսնուելու[16] (ամբողջը պայտ բեւեռելու) պէտք ունի[16]։

Պօղոս. Լաւ. պայտարն[17] ասկէ երկու քայլ անդին է։

Սիմոն. Ի՞նչպէս[18]. ձիուս համար գեղի պայտար մը։ Իրեն եւ ոչ էշս կը վստահիմ (ենթ.)։ Աշխարհքիս վրայ արքունի պայտարէն[19] զատ ոչ ոք կրնայ զայն աղէկ լուսնել։

Պօղոս. Ճիշդ (gerade) քաղքին մէջէն [ընելու] ճամբաս իւր գրան առջեւէն է[20]։

[4] Sattel. [5] ausbessern. [6] der Stallknecht. [7] wohl. [8] passend. [9] bereitwillig. [10] von Herzen gern. [11] 14 Tage. [12] striegeln. [13] kämmen. [14] Knecht, սր. [15] eine Viertelstunde. [16] es muß beschlagen werden. [17] Schmied, սր. [18] ei! warum nicht gar. [19] Hofschmied. [20] führt mich.

17. *Շարունակութիւն։*

Սիմոն. (Իւր ծառան հեռուէն տեսնելով կը կանչէ.) Անտոն (Anton), Անտոն։

Անտոն. (մօտենալով.) Ի՞նչ կ'ուզէք տէր։

Սիմոն. Նայէ՛. դրացի Պօղոսն հոս է, (որ) ձիս փոխ առնելու կը բաղձայ։ Գիտես՝ թէ կռնակին վրայ ձեռքիս չափ մեծ վէրք

մը[1] ունի։ (Աչքովը իրեն նշան կ'ընէ։) Գնա՛, շուտով (ու) նայէ, թէ արդեօք բժշկուա՞ծ է. (Անտոն կ'երթայ իրեն նշան մ'ընելով թէ ինքն հասկցած է։) Կը յուսամ թէ այնպէս է[2]։ Այո, այո. ձեռուընիդ[3], դրացի։ Վերջապէս ձեզի ծառայել կարենալու հաճոյքը պիտի ունենամ։ Աշխարհքիս վրայ (im Leben) իրարու պէտք ենք օգնել։ Եթէ ես բացէ ի բաց[4] ձեզի զայն զլացած ըլլայի, ուրիշ առթի մը մէջ դուք ալ իմ աղաչանքս պիտի զլանայիք (Բեռլ. անց.). այդ շատ պարզ է։ Իմ բարի կողմս այն է[5], որ բարեկամներս ինծի պէտք ունեցած ժամանակնին[6] զիս միշտ պատրաստ[ակամ] կը գտնեն։ (Անտոն ետ կը դառնայ։) Ուրեմն (nun!), Անտոն, վէրքն (,) ի՞նչ վիճակի մէջ է (wie ist es damit?)։

Անտոն. Ի՞նչ վիճակի մէջ է, [կ'ըսէք] տէր։ Դուք ձեր ձեռքին չափ լայն կ'ըսէիք. — պէտք էիք ըսել կռնկիս[7] չափ լայն։ Խեղճ անասունը քայլ մ'առնելու (ընելու) ի վիճակի չէ։ Բաց աւկէ ձեր Պլասիոս կնքահօրը[8] խոստացած եմ զայն, (իր) կինը տօնավաճառ[9] տանելու[10] համար։

Սիմոն. Ա՜հ, դրացիս, շատ կը ցաւիմ՝ որ իրերն այսպէս են (stehen)։ Աշխարհքիս վրայ ամէն բան կու տայի ձիս ձեզի փոխ տալու համար։ Բայց առ Պլասիոս կնքահայրն չեմ կրնար անարգի[11] գտնուիլ։ Զիս ձեզի նկատմամբ յուսահատեալ[12] կը տեսնէք, սիրելի Պօղոս։

Պօղոս. Ես ալ ձեզի նկատմամբ յուսահատեալ եմ, սիրելի Սիմոն։ Պէտք էք գիտնալ՝ թէ դեռ հիմայ կոմսին տնտեսէն[13] տոմսակ մ'ընդունեցայ, որ շուտով զինք տեսնելու երթամ (soll)։ Մէջերնիս[14] քանի մը գործք ունինք (wir machen)։ Ինծի կը ծանուցանէ, որ՝ եթէ կէսօրէն (ժամը տասուերկուքէն) յառաջ հասնիմ, անտառի մէկ մասին կտրելը[15] կրնայ ինծի յանձնել[15]։ Գրեթէ 2000 Փրանք (է, որ) պիտի վաստկիմ այս գործքիս մէջ (bei), եւ 150 մինչեւ 200 [Փրանք ալ] դուք պիտի վաստկէիք[16], վասն զի կտրելու ժամանակ[17] զձեզ գործածելու միտք ունէի։ Բայց . . .

[1] eine handbreite Schwiele. [2] ich denke es muß es sein. [3] schlagen Sie ein! [4] kurzweg, rundweg. [5] das Gute bei mir ist. [6] wenn sie mich brauchen. [7] Schulter, եւ. [8] Gevatter Blasius. [9] auf den Markt. [10] fahren. [11] unhöflich, ungefällig sein gegen... [12] in Verzweiflung. [13] der Verwalter. [14] zwischen uns beiden. [15] er kann mir das Fällen... zuschlagen կամ zuteilen. [16] wären für sie dabei zu verdienen gewesen. [17] beim Umhauen.

18. վերջ:

Սիմոն. Ի՞նչպէս, 150 մինչեւ 200 ֆրանք կ՚ըսէք:

Պօղոս. Այո, թերեւս աւելի. այսուամենայնիւ՝ որովհետեւ ձեր ձին երթալու ի վիճակի չէ, կ՚երթամ գեղին միւս ատաղձագործին[1] ձին ուզելու:

Սիմոն. Զիս կը վշտացընէք. ձիս բոլորովին ձեր ծառայութեանը կ՚ենթարկեմ (steht): Անտօն, գնա Պլասիոս կնքահօր ըսէ՝ թէ (իւր) կինն այսօր չի կրնար ձիս առնուլ (bekommen), եւ թէ Պօղոս դրացւոյն պէտք է, (եւ թէ) իմ ամենասիրելի բարեկամիս չեմ ուզեր զայն զլանալ:

Պօղոս. Բայց ալիւրն (mit dem Mehl) ի՞նչպէս պիտի ընէք:

Սիմոն. Ա՛հ, կինս կրնայ դեռ երկու շաբաթ համբերել[2]:

Պօղոս. Իսկ ձեր թամբն, որ պատռտած է:

Սիմոն. Ես հնոյն վրայ կը խօսէի. ուրիշ բոլորովին նոր մ՚ունիմ, ինչպէս նաեւ սանձ [ալ]: Շատ ուրախ եմ որ առաջին անգամ դուք պիտի գործածէք[3]:

Պօղոս. Ուրեմն ձին քաղքին մէջ լուսնել կուտամ (պայ.):

Սիմոն. Ցիրաւի, մոռցած էի՝ որ մէկալն օր դրացին զայն լուսնած էր փորձելու համար: Ճշմարիտն ըսելու համար (զայն) շատ աղէկ ըրած է:

Պօղոս. Բայց խեղճ անասունն այնչափ մեծ վէրք մ՚ունի կռնկին վրայ, ինչպէս կ՚ըսէ Անտոնը:

Սիմոն. Ա՛հ, կը ճանչնամ ես նենգաւորն[4], միշտ չարիքը մեծցընելով (անէր.) կը զուարճանայ[5]: Կ՚ապահովեմ[6] որ պզտիկ մատիս չափ լայն չէ:

Պօղոս. Ուրեմն քիչ մը զանիկա քօրելու պիտի ստիպուիմ, վասն զի երկու շաբաթէ ի վեր . . .

Սիմոն. Զայն քօրե՞լ: Անգամ մը տեսնէի շաբթուն մէջ օր մը (զայն) զանց առնելը:

Պօղոս. Գոնէ անոր ուտելու բան մը պէտք է տալ: Ինծի չըսի՞ք, թէ յարդը չէր կերած:

Սիմոն. Որովհետեւ չոր խոտով կշտացած էր: Մի՛ վախնաք ամենեւին, զձեզ թռչնոյ մը պէս պիտի տանի: Ճամբան չոր է. մշուշ չունինք: Ձեզի բարի ճանապարհ[7] եւ աղէկ գործք (յր.) կը մաղթեմ: Եկէք, եկէք, հեծէք. ժամանակ (Augenblick) չկորսնցընենք: Ասպանդակը[8] (պիտի) բռնեմ ձեզի:

[1] Zimmermann. [2] es entbehren. [3] den ersten Gebrauch davon machen. [4] den Burschen. [5] er findet Gefallen daran. [6] ich wette. [7] glückliche Reise. [8] den Steigbügel.

ՑԱՆԿ

Երես

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

ՇԱՂԿԱՔԱՂ

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՔ

ԾԱՂԿԱՔԱՂ

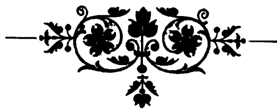
ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՔ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՀԱՆԴԵՐՁ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ-ՀԱՅԵՐԷՆ

ԲԱՌԱԳՐԱՒ

ՎԻԵՆՆԱ

Ի ՎԱՆՍ ՊԱՇՏՊԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

1891.

I. Anekdoten. *Übersetzung:*

1. Kasimir der Zweite.

Kasimir der Zweite, König von Polen, erhielt einen Schlag von einem polnischen Edelmann, namens Konarski, welcher alles, was er besaß, verloren hatte, während er mit dem Könige spielte. Kaum war der Schlag gegeben, als er, im Bewußtsein der Größe seiner Schuld, die Flucht nahm; aber er wurde bald von den königlichen Garden ergriffen, und verurteilt, den Kopf zu verlieren.

Kasimir, welcher schweigend unter seinen Höflingen auf ihn wartete, sagte, sobald er ihn kommen sah: „Ich bin nicht erstaunt über das Betragen dieses Herrn. Da er sich nicht an dem Schicksal rächen konnte, so ist es nicht zu wundern, daß er seinen Freund mißhandelt hat. Ich bin in dieser Angelegenheit allein zu tadeln; denn ich sollte nicht durch mein Beispiel eine verderbliche Gewohnheit ermutigen, welche der Ruin meines Adels sein kann."

Dann wandte er sich zu dem Schuldigen und sagte: „Ich sehe, Ihr Fehler thut Ihnen leid; das ist genug, nehmen Sie Ihr Geld wieder, und lassen Sie uns für immer auf das Spiel verzichten."

2. Lafitte.

Als Jakob Lafitte nach Paris kam, stellte er sich dem Herrn Perregaux vor, in der Hoffnung, eine Stelle zu erlangen, aber der Bankier sagte ihm, daß es ihm nicht möglich wäre, seinem Gesuch zu willfahren, da die Schreibstuben besetzt seien. Lafitte entmutigt durch diese abschlägige Antwort, entfernte sich traurig. Als er durch den Hof schritt, bemerkte er eine Stecknadel auf der Erde; er hob sie auf und steckte sie auf seinen Ärmel.

Herr Perregaux sah die Handlung des jungen Bewerbers, wurde davon überrascht und dachte, daß er mit einem Sinn für Ordnung und Sparsamkeit begabt sein müßte. Er ließ ihn rufen und sagte ihm, daß er auf eine Stelle in seinem Hause zählen könnte. In der That, wenige Tage nachher trat der junge Lafitte bei dem reichen Bankier ein, und jedermann weiß, was aus ihm geworden ist.

Fragen.

Als Lafitte nach Paris kam, was that er? — Was hoffte er? — Was sagte der Bankier zu ihm? — Was that Lafitte? — Was bemerkte er in dem Hof? — Was that er damit? — Als Herr Perregaux dies sah, was dachte er? — Was that er wieder? — Was sagte er zu ihm? — Was geschah wenige Tage nachher?

3. Die Herausforderung.

Als ein Apotheker sich geweigert hatte, seinen Platz im Theater an eine Offiziersfrau abzutreten, so fühlte sich der Offizier beleidigt und schickte ihm eine Herausforderung. Der Apotheker war pünktlich bei der Zusammenkunft; aber er bemerkte, daß er nicht gewohnt wäre, zu schießen, und daß er einen andern Weg vorzuschlagen hätte, den Streit beizulegen. Er zog dann eine Pillenschachtel aus seiner Tasche, nahm zwei Pillen daraus und redete seinen Gegner so an: „Als Mann von Ehre werden Sie gewiß nicht wünschen, anders mit mir zu fechten, als auf gleiche Waffen. Hier sind zwei Pillen; die eine ist aus dem tötlichsten Gifte zusammengesetzt, die andere vollkommen unschädlich. Wir sind daher auf gleichem Boden, wenn wir jeder eine verschlucken. Sie sollen die Wahl haben, und ich verspreche ihnen treulich, diejenige zu nehmen, welche Sie übrig lassen.“

Es ist unnötig, beizufügen, daß die Sache durch ein herzliches Gelächter beigelegt wurde.

4. Dr. Franklin.

Dr. Franklin hatte in seiner Jugend, als er noch Buchdrucker war, eine Veranlassung, von Philadelphia nach Boston zu reisen. Auf seiner Reise kehrte er in einem Wirtshause ein, dessen Wirt die ganze Neugierde seiner Landsleute besaß. Franklin hatte sich kaum zum Abendessen niedergesetzt, als der Wirt anfing, ihn mit Fragen zu quälen. Da er die Neigung dieser Leute wohl kannte und wohl wußte, daß die Beantwortung einer Frage nur den Weg für zwanzig andere bahnen würde, beschloß er, den Wirt sogleich zum Schweigen zu bringen dadurch, daß er verlangte, seine Frau, Kinder und Dienstboten zu sehen. Als sie herbeigerufen waren, sagte Franklin feierlich: „Meine guten Freunde, ich habe Sie hierher rufen lassen, um Ihnen einen Bericht über mich zu geben: Mein Name ist Benjamin Franklin; ich bin ein Buchdrucker, neunzehn Jahre alt, wohne in Philadelphia und bin im Begriffe

nach Boston zu gehen. Ich schickte nach Ihnen allen, damit Sie mich fragen könnten, wenn Sie weitere Einzelheiten wissen wollten, wonach ich hoffe, daß Sie mir erlauben werden, mein Abendessen in Frieden zu essen.

5. Kanuts Zurechtweisung.

Kanut, der größte und mächtigste Monarch seiner Zeit, Herrscher von Norwegen und Dänemark sowohl als von England, konnte nicht verfehlen, von seinen Höflingen Schmeicheleien zu erfahren. Einige seiner Schmeichler brachen eines Tages in Bewunderung über seine Größe aus und riefen aus, daß ihm alles möglich wäre. Hierauf soll der König befohlen haben, daß man seinen Stuhl ans Meeresufer stelle, während die Flut stieg; und als die Wasser sich nahten, befahl er ihnen, sich zurückzuziehen und der Stimme Dessen zu gehorchen, der der Herr des Weltmeers wäre.

Er stellte sich, als ob er einige Zeit in Erwartung ihrer Unterwerfung (da) säße. — Als aber das Meer noch immer gegen ihn vorrückte und anfing, ihn mit seinen Wellen zu bespülen (waschen), wandte er sich gegen seine Höflinge und bemerkte ihnen, daß jedes Geschöpf im Weltall schwach und ohnmächtig wäre, und daß die Macht bei Einem Wesen allein wäre, in dessen Händen alle Elemente der Natur wären; welcher zu dem Weltmeer sagen könnte: „So weit sollst du gehen und nicht weiter", und welcher mit einem Wink die höchsten Bauwerke menschlichen Stolzes und Ehrgeizes eben machen könnte.

6. General Zithen.

Es ist wohl bekannt, daß der König von Preußen, Friedrich der Große, während der vielen und langen Kriege, in welche er verwickelt war, nicht nur alle Gefahren, sondern auch die Unbequemlichkeiten eines gemeinen Soldaten teilte.

Einst marschierte er mit seinen Grenadier-Garden bis sehr spät in die Nacht. Endlich machten sie Halt. Der König stieg ab und sagte: „Es ist eine kalte Nacht, deshalb zündet ein Feuer an". Dies wurde sogleich gethan; der König hüllte sich in seinen Mantel, setzte sich auf einige Holzstücke in der Nähe des Feuers nieder, und die Soldaten setzten sich um ihn herum. Endlich kam der General Ziethen und nahm seinen Platz ebenfalls auf einem Holzbündel. Beide waren äußerst ermüdet und schliefen sanft ein. Aber der König öffnete sehr oft seine Augen, und als er bemerkte,

daß Ziethen von seinem Sitze herabgeglitten war, und daß ein Grenadier eine Welle als Kopfkissen unter seinen Kopf legte, stand er schnell auf, winkte mit der Hand und sagte leise: „Still, Grenadier, gib acht und wecke mir den General nicht, er ist sehr schläfrig“.

7. Der Maler, welcher jedermann zu gefallen suchte.

Ein berühmter Maler des Altertums beschloß eines Tages, ein Bild zu malen so vollkommen, als es nur denkbar war. Er war schon berühmt geworden und zeichnete sich in seiner Kunst aus; aber in diesem Falle versuchte er alles, was er vorher gethan hatte, zu übertreffen. Er faßte daher den Plan, ein ganz fehlerloses Bild zu malen. Als das Bild beendet war, und da er sich nicht für einen genügenden Richter hielt, stellte er es auf dem Marktplatze aus und bat die Zuschauer, ihre Meinung abzugeben, indem sie mit einem Bleistift, welches er zu diesem Zwecke dort gelassen hatte, alle Fehler bezeichneten, welche sie möglicherweise entdecken könnten.

Jedermann bezeichnete das, was ihm fehlerhaft schien; und als der Maler abends kam, um sein Bild nach Hause zu tragen, bemerkte er zu seinem großen Erstaunen, daß beinahe jeder Zug des Gesichtes und jede Falte des Mantels mißbillig geworden war. Indessen, da er von seinen eigenen Talenten eine gute Meinung hatte (besaß), faßte er den Mut, einen zweiten Versuch zu machen.

Am zweiten Tage stellte er wieder sein Bild dem öffentlichen Auge aus und bat die Zuschauer, mit dem Bleistifte, wie am Tage vorher, diejenigen Teile zu bezeichnen, welche sie für sehr vortrefflich hielten; aber als er abends kam um es zu prüfen, fand er, daß das Publikum jeden Zug gebilligt hatte.

Dies zeigt klar, daß derjenige, welcher dem einen gefällt, dem andern mißfallen kann, und daß es für einen Verfasser, wer er auch sein mag, eine Thorheit ist, jedermann gefallen zu wollen.

Fragen.

Was beschloß einmal ein berühmter Maler des Altertums? — Was versuchte er in diesem Falle? — Welchen Plan faßte er daher? — Als das Bild beendet war, was that er? — Um was bat er die Zuschauer? — Wie sollten die Zuschauer ihre Meinung abgeben? — Was that jedermann? — Was bemerkte der Maler abends? — Was that er am zweiten Tage? — Was fand er am zweiten Abend? — Was zeigt dies klar?

8. Der Derwisch.

Als ein Derwisch, der durch die Tartarei reiste, in der Stadt Balk angekommen war, ging er aus Irrtum in den Palast des Königs, da er ihn für ein öffentliches Wirtshaus, oder eine Karawa'nen-Herberge (խան, իջևան) hielt. Nachdem er einige Zeit um sich gesehen hatte, trat er in eine lange Gallerie, wo er seinen Reisesack (պայուսակ) niederlegte und seinen Teppich ausbreitete, in der Absicht, darauf zu ruhen (zu schlafen), nach der Sitte der orientalischen Nationen.

Er war nicht lange in dieser Stellung, als er von einigen der Wachen entdeckt wurde, welche ihn fragten, was er an diesem Orte zu thun hätte. Der Derwisch sagte ihnen, daß er beabsichtige in diesem Karawanenhaus (խան) seine Nachtherberge aufzuschlagen (օթևանիլ, գիշերն անցընել). Die Wache ließ in einer sehr aufgebrachten Weise wissen, daß das Haus, worin er war, des Königs Palast wäre.

Es geschah, daß der König während des Wortwechsels selbst durch die Gallerie ging, und indem er über den Irrtum des Derwischs lächelte, fragte er ihn, wie er möglicherweise so dumm sein könnte, daß er einen Palast von einer Karawanenherberge nicht unterscheiden könnte.

„Sire" (Տէր իմ արքայ), sagte der Derwisch, „erlauben Sie mir, Ihrer Majestät eine oder zwei Fragen vorzulegen. Wer waren die Personen, welche in diesem Hause wohnten, als es zuerst gebaut war?" Der König erwiderte: seine Vorfahren. „Und wer", sagte der Derwisch „war die letzte Person die hier wohnte?" Der König antwortete: sein Vater. „Und wer ist es", sagte der Derwisch, „der jetzt hier wohnt?" Der König entgegnete ihm, daß er es selbst wäre. „Und wer", sagte der Derwisch, „wird nach Ihnen hier sein?" Der König antwortete: „Der junge Prinz, mein Sohn." „Ah, Sire", sagte der Derwisch, „ein Haus, welches so oft seine Bewohner wechselt, und eine so beständige Aufeinanderfolge (յաջորդութիւնք) von Gästen empfängt, ist kein Palast, sondern ein Wirtshaus."

II. Beschreibungen. Ստորագրութիւնք:

1. Das Weltgebäude. Տիեզերք:

Alles, was der liebe Gott erschaffen hat, heißt mit einem Wort die Welt. Hoch über uns erblicken wir den unermeßlichen Raum des Himmels, in welchem die Sonne, der Mond und die Sterne schweben. Diese Körper sind von außerordentlicher Größe und heißen Weltkörper (երկնային մարմինք). Auch die Erde, auf welcher wir leben, ist ein solcher Weltkörper. Alle Weltkörper werden eingeteilt in Fixsterne, Hauptplaneten, Nebenplaneten (արբանեակ), die man auch Monde nennt, und Kometen

Die Fixsterne sind solche Sterne, welche ihr eigenes Licht und ihre eigene Wärme haben und immer an einer und derselben Stelle gesehen werden. Hauptplaneten sind an sich dunkle und kalte Körper, welche, um Licht und Wärme zu erhalten, sich um einen Fixstern bewegen müssen. Nebenplaneten oder Monde sind ebenfalls dunkle und kalte Körper, welche, um Licht und Wärme zu erhalten, sich um einen Hauptplaneten und mit diesem um die Sonne bewegen.

Kometen sind nichts anderes als Planeten, die sich durch einen langen Strahlenschweif (լուսաւոր պոչ) auszeichnen und nur von Zeit zu Zeit am Himmel erscheinen.

Fragen.

Was heißt man die Welt? — Welche Körper schweben im Himmelsraum (անջրպետ)? — Wie heißen diese Körper? — Wie werden sie eingeteilt? — Was sind Fixsterne? — Was sind die Hauptplaneten? — Was sind Nebenplaneten? — Welche Planeten nennt man Kometen?

2. Die Sonne.

Der Fixstern, welcher unsere Erde erleuchtet und erwärmt, ist die Sonne. Sie ist beinahe $1\frac{1}{2}$ Millionen mal größer als unsere Erde, erscheint uns aber so klein, weil sie mehr als 20 Millionen Meilen von uns entfernt ist. Eine Kanonenkugel, welche in einem Pulsschlage etwa 300 Schritt weit geht, würde mit einer

immer gleichen Geschwindigkeit 25 Jahre brauchen, bis sie von der Erde zu der Sonne käme.

Um unsere Erde bewegen sich zwölf Hauptplaneten, welche wir in der Ordnung aufzählen, in welcher sie von derselben entfernt sind. Sie sind: 1) der Merkur, 2) die Venus, 3) die Erde mit dem Monde, 4) der Mars, 5) die Vesta, 6) die Juno, 7) die Ceres, 8) die Pallas, 9) der Jupiter mit 4 Nebenplaneten, 10) der Saturn mit 7 Nebenplaneten, 11) der Uranus mit 6 Monden, 12) Neptun. Die Sonne mit ihren Planeten und Nebenplaneten, nebst einer Anzahl Kometen nennen wir das Sonnensystem.

Der Merkur, als der nächste Planet an der Sonne, vollendet in 88 Tagen einmal seinen Lauf um dieselbe. Der Neptun, als der äußerste Planet unseres Sonnensystems, bedarf 165 unserer Jahre zur Vollendung seiner Bahn. — Jupiter, Saturn und Uranus übertreffen unsere Erde bei weitem an Größe; die andern Planeten, welche zu unserm Sonnensystem gehören, sind kleiner; der kleinste ist die Vesta.

1) Փայլածու, 2) Աստղիկ կամ Արուսեակ, 3) Երկիր, 4) Հրատ, 5) Եստա, 6) Հերա, 7) Դեմետրէ, 8) Պալլաս, 9 Լուսնթագ կամ Արամազդ, 10) Երեւակ, 11) Ուրանոս, 12) Նեպտուն։

3. Der Mond und die Sterne.

Wenn die Sonne untergegangen ist erscheint der Mond am Himmel; mit seinem milden Licht erhellt er unsere Erde. Er ist jedoch nicht immer ganz sichtbar, manchmal auch gar nicht. Wenn wir ihn als volle, runde Scheibe am Himmel erblicken, so heißt er Vollmond (լրումն լուսնի). Nach acht Tagen aber ist nur noch die Hälfte der Mondscheibe beleuchtet. Das nennt man sein letztes Viertel (վերջին քառորդ). Nach weiteren acht Tagen ist der Mond gar nicht mehr am Himmel sichtbar. Das ist die Zeit des Neumondes (նոր լուսին). Jetzt nimmt, wie man sagt, der Mond wieder zu, und nach andern acht Tagen erscheint er als erstes Viertel (առաջին քառորդ). Nach Verfluß einer Woche haben wir dann wieder Vollmond. Der Mond macht also diese Veränderungen in vier Wochen. Eine solche Mondzeit nennt man einen Monat.

Außer dem Monde erscheinen bei Nacht unzählige Sterne am Himmel. Wie ein Hirt unter seinen Schafen, so steht der Mond unter den Sternlein, und keines geht ihm verloren. Manche funkeln

in strahlendem Glanze, andere zeigen ein milderes Licht; wieder andere sind kaum noch als leuchtende Punkte zu erkennen. Einen hellen und breiten Nebelstreif (աղօտ շերտ) bildet am Himmel die Milchstraße (Ծիր կաթին, յարդգող), die aus Millionen von Sternen besteht, welche wir einzeln gar nicht unterscheiden können.

Fragen.

Wann erscheint der Mond am Himmel? — Was thut er mit seinem Lichte? — Wann heißt er Vollmond? — Was nennt man letztes Viertel? — Wann der Mond gar nicht mehr sichtbar ist, was für eine Zeit ist das? — Wie erscheint er nach acht Tagen? — Was ist ein Monat? — Was sieht man außer dem Mond am Himmel? — Sind alle Sterne gleich hell? — Woraus besteht die Milchstraße?

4. Die Jahreszeiten. Տարւոյն եղանակները :

Ich will euch auch sagen, warum es im Winter so kalt ist und im Sommer so warm. Das kommt zunächst daher, daß die Sonne im Winter während des Tages nicht so lang am Himmel steht wie im Sommer. Im Winter geht die Sonne erst spät auf und geht früh wieder unter; an vielen Tagen fängt sie erst um 8 Uhr morgens an zu scheinen, und abends um 4 Uhr geht sie schon wieder unter. Da kann sie nur 8 Stunden lang die Erde wärmen, und dann kommt die lange Nacht von 16 Stunden; da verliert sich die geringe Wärme wieder. Im Sommer aber macht sich die Sonne früh an die Arbeit (շուտով գործքի կը սկսի) und geht erst spät wieder weg. Da muß die Erde freilich warm werden. Dazu kommt, daß die Sonne im Winter nicht so hoch am Himmel herauf kommt, als im Sommer. Sieht sie doch im Sommer frei in mein Fenster hinein; aber im Winter kann sie nicht über des Nachbars Dach herüber sehen. Je höher aber die Sonne am Himmel steht, desto stärker erwärmt sie die Erde. — Zur Frühlings- und Herbstzeit ist der Tag ziemlich so lang als die Nacht, und die Sonne steht weder so niedrig am Himmel wie im Winter, noch auch so hoch wie im Sommer. Deswegen ist es weder so warm als im Sommer, noch auch so kalt als im Winter.

Man hat auch nach dem Lauf der Sonne genau berechnet, wann jede Jahreszeit ihren Anfang und ihr Ende hat. Der Frühling fängt am 21. März an, der Sommer am 21. Juni, der Herbst am 21. September, der Winter am 21. Dezember. Im

Kalender kann man sehen, an welchem Tag und zu welcher Stunde jedesmal die Jahreszeit ihren Anfang hat. — Beim Frühlingsanfang und beim Herbstanfang ist der Tag gerade so lang als die Nacht; beim Sommeranfang ist der längste Tag; beim Winteranfang ist der kürzeste Tag.

5. Die Tageszeiten Օրուան ժամերը:

Du siehst die Sonne aufgehen oder erscheinen, untergehen oder verschwinden; du siehst sie sich am Himmel bewegen. Langsam steigt sie von ihrem Aufgange an in einem Bogen in die Höhe und dann wieder nach der andern Seite hinunter. Hier verschwindet sie und bleibt unsichtbar, bis sie von neuem wieder an ihrem Aufgange emporsteigt. Die Zeit um ihren Aufgang nennt man den Morgen, die Zeit um ihren höchsten Stand den Mittag, die Zeit um ihren Untergang den Abend, die Zeit, in welcher sich die Sonne unsern Blicken gar nicht zeigt, heißt die Nacht; die Mitte derselben zwischen Unter- und Aufgang der Sonne die Mitternacht. Morgen, Mittag, Abend und Nacht sind die Haupt-Tageszeiten.

Dem Sonnenaufgange geht die Morgendämmerung und die Morgenröte voran; dem Untergange folgt die Abenddämmerung mit der Abendröte. Die Zeit vor dem Mittage heißt der Vormittag, die nach demselben der Nachmittag. Der Zeitraum zwischen Aufgang und Untergang heißt ein Tag. Der Kalender nennt aber nur die Zeit zwischen einer Mitternacht und der folgenden einen Tag. Der vierundzwangzigste Teil eines Tages heißt eine Stunde, deren zwölf von der Mitternacht bis zum Mittage, zwölf von diesem bis zu jener gezählt werden. Der sechzigste Teil einer Stunde ist eine Minute, der sechzigste Teil einer Minute ist eine Sekunde. Sieben Tage machen eine Woche, dreißig einen Monat. Einige Monate haben jedoch einunddreißig Tage und einer nur hat achtundzwanzig. Zwölf Monate machen ein Jahr.

6. Das feste Land. Ցամաք երկիր:

Die Oberfläche der Erde besteht aus Land und Wasser; das feste Land nimmt nur ein Viertel, das Wasser aber drei Viertel derselben ein. — Das Land besteht teils aus großen Ländermassen, welche wir Erdteile oder Weltteile nennen, teils aus großen und kleinen Inseln. Inseln sind Teile vom festen Land, die ringsum mit Wasser umgeben sind. Wenn diese vom Wasser umgebenen Landteile auf einer Seite mit dem Lande zusammen-

hängen, so nennt man sie Halbinseln. Eine Meeresgegend (կղզիներով լի ծովու մաս մը) von Inseln heißt Archipelagus oder Inselmeer (Արշիպեղագոս).

Die Erde enthält fünf solcher Erdteile; sie heißen: Europa, Asien, Afrika, Amerika und Australien. Die drei ersten nennt man die Alte Welt, weil sie schon immer bekannt waren; die zwei letzten aber, welche erst später endeckt wurden, die Neue Welt. — Unbedeutende Erhöhungen heißen Hügel, bedeutende aber Berge; viele zusammenhängende Berge nennt man Gebirge; Gebirgsarme, welche sich ins Meer erstrecken, Kap oder Vorgebirge; ganze Länder, welche mit Gebirgen gefüllt sind, heißen Gebirgsländer; Berge, welche von Zeit zu Zeit dampfen, Feuer oder Lava auswerfen, heißen Vulkane oder feuerspeiende Berge. Die Vertiefungen zwischen den Bergen nennt man Thäler, und wenn diese ganz eng sind, so heißen sie Schluchten.

Fragen.

Aus was besteht die Oberfläche der Erde? — Wieviel Raum (անջրպետ) nimmt das feste Land ein? — Und wieviel das Wasser? — Aus was besteht das Land? — Was sind Inseln? — Wann nennt man sie Halbinseln? — Was ist ein Inselmeer? — Wie viele Weltteile enthält die Erde? — Wie heißen sie? — Was nennt man die Alte Welt? — Welche Erdteile bilden die Neue Welt?

7. Die Luft. Օդ:

Die Luft trocknet die nassen Gegenstände. Viele Dinge werden an der Luft hart. Weder Menschen noch Tiere können die Luft entbehren. Zum Atmen ist sie durchaus notwendig; die Luft ist sehr dünn und durchsichtig. Man fühlt die Luft, aber man sieht sie kaum. Sie bewegt sich oft. Die bewegte Luft nennt man Wind. Ein sehr starker Wind heißt Sturm. Ein heftiger Sturm kann Bäume entwurzeln und Häuser umstürzen. Auf den Bergen wehen reinere Lüfte als in den Thälern. Frische Luft ist der Gesundheit sehr dienlich. Unreine Luft ist höchst ungesund.

8. Der Wind. Հով:

Der Wind hat großen Nutzen, denn er reinigt die Luft, bewahrt sie vor Fäulnis, vermindert ihre Hitze oder auch ihre Kälte, denn er führt die warme oder kalte Luft aus einer Gegend in die

andere. Er trocknet die Erde und macht sie feucht, denn er verteilt die Wolken und dadurch den Regen allenthalben. Er zerstreut den Blumenstaub und befruchtet also die Bäume und die Pflanzen; er bewegt das Wasser, damit es nicht faule. Er trägt die Schiffe über das Meer, schüttelt die Bäume und befördert dadurch den Umlauf des Saftes.

Fragen.

Welchen Nutzen hat der Wind? — Wie vermindert er die Hitze oder die Kälte? — Welchen Einfluß (ազդեցութիւն) hat er auf die Erde? — Welchen auf die Wolken? — Was macht er mit dem Blumenstaub? — Was thut er mit dem Wasser? — Und was mit den Schiffen? — Was thut er den Bäumen?

9. Das Wasser. Ջուր:

Alles Wasser der Erde besteht teils aus stehendem, teils aus fließendem Gewässer. Zu dem stehenden gehören: Meere, Seen und Teiche; auch Sümpfe oder Moräste; zu den fließenden rechnen wir: die Quellen, Bäche, Flüsse und Ströme.

Unter Meer, Weltmeer oder Ocean verstehen wir die große überall zusammenhängende Wassermasse der Erdoberfläche. Teile des Meeres, die sich in das Land hinein erstrecken, heißen Meerbusen, und wenn sie nicht groß sind, Buchten oder Baien; Buchten, welche zur Aufnahme der Schiffe eingerichtet sind, nennt man Häfen. Ein enger Teil des Meeres, der zwei Meere miteinander verbindet und zwei Länder voneinander trennt, wird Meerenge oder auch Straße, Kanal, Sund genannt; dagegen ein schmaler Strich Landes, der zwei Länder verbindet und zwei Meere trennt, Landenge.

10. Fortsetzung. Շարունակութիւն:

Der ganze die Erde umfließende Ocean zerfällt in fünf Hauptteile.

Diese großen Meere sind: 1) das nördliche Eismeer, welches nördlich von Europa, Asien und Amerika in der kalten Zone (սառուցեալ գօտի) liegt, und vom Nordpol bis zum nördlichen Polarkreis reicht; 2) das atlantische Meer, welches vom nördlichen bis zum südlichen Eismeer reicht und zwischen Europa, Afrika und Amerika liegt; 3) der große Ocean oder das stille Meer, welches östlich von Asien und Neuholland und

westlich von Amerika liegt und vom nördlichen bis zum südlichen Polarkreis reicht; 4) der indische Ocean zwischen Afrika und Australien, südlich von Asien; 5) das südliche Eismeer, welches an das stille, indische und atlantische Meer grenzt und vom Südpol bis zum südlichen Polarkreis reicht.

Das Wasser ist zu vielerlei Verrichtungen notwendig. Es befeuchtet die trockene Erde. Es erfrischt und belebt die Pflanzen. Es löscht den Durst bei Menschen und Tieren. Es treibt (շարժման մէջ կը դնէ) die Räder der Mühlen und anderer Maschinen. Man braucht es zum Waschen, zum Reinigen, zum Baden, zum Kochen und zu tausend andern Verrichtungen. Aber nicht jedes Wasser ist trinkbar. Auch zum Waschen und Kochen ist nicht jedes Wasser gleich brauchbar. Reines Wasser ist ganz hell und klar. Es hat weder Geruch noch Farbe. Trübes Wasser soll man nicht trinken.

1) Հիւսիսային սառուցեալ ծով. 2) Ատլանտեան ովկիանոս. 3) Մեծ կամ խաղաղական ովկիանոս. 4) Հնդկաց ովկիանոս. 5) Հարաւային սառուցեալ ծով։

11. Fließende Gewässer. Վազող ջրեր։

Wenn ihr an einem Bache immer weiter hinaufgeht, so wird er immer kleiner und kleiner, und endlich kommt ihr an einen Ort, wo das Wasser aus der Erde herausquillt. Das ist die Quelle des Baches. Wie kommt es aber, daß immer Wasser aus der Erde herausfließen kann? Hört denn das Wasser nicht einmal zu fließen auf? Wann ihr an dem Bache wieder abwärts geht, so wird er immer größer und größer, weil bald auf der rechten, bald auf der linken Seite andere Bächlein in ihn hineinlaufen. Endlich wird der Bach so groß, daß ihr nicht mehr hindurchwaten könnt. Man nennt ihn nun einen Fluß. Die Fische schwimmen darin. Da kommen die Fischer mit ihrem Nachen und werfen ein Netz aus und fangen die Fische.

Aber auch der Fluß wird größer und größer, weil andere Bäche und Flüsse sich mit ihm verbinden. Man baut große Brücken über ihn, fährt mit kleinen Schiffen und weiter unten sogar mit großen auf ihm. Der Fluß ist zu einem Strome geworden. Zuletzt laufen die Flüsse und die Ströme in das Meer, von welchem überall die großen Erdteile umgeben sind. Der Ort, wo der Fluß oder Strom sich in das Meer ergießt, heißt die Mündung des Flusses (գետաբերան).

12. Die Wasserhose. Թալթառ:

Zuweilen erblickt man auf dem Meere eine merkwürdige Lufterscheinung, die man Wasserhose nennt. Ein Teil einer Wolke senkt sich fast auf das Meer und dreht sich beständig in einem Wirbel (պտուտաձեւ կը դառնայ). In der Mitte ist sie hohl und wirbelt leichte Dinge in die Höhe (պտուտաձեւ դարձը-նելով ... վեր կը հանէ), zum Beispiel: Wasser, Stroh, Fische und Vögel. An der Stelle, wo die Wolke herabhängt, erhebt sich auch das Wasser des Meeres, wie ein Turm. Oft wird sie sogar den Schiffen gefährlich. Manchmal stürzt ein Teil davon ins Meer, bald aber wird er durch die Wolke ersetzt. Gewöhnlich bemerkt man dabei Blitze und hört ein Gepolter. Wenn diese Erscheinungen auf dem Land stattfinden, so verursachen sie große Verwüstungen. Zum Glücke dauern sie nicht lange.

Fragen.

Was erblickt man zuweilen auf dem Meere? — Wer senkt sich auf das Meer? — Wie dreht sich die Wolke? — Wie ist sie in der Mitte? — Was wirbelt sie in die Höhe? — Was geschieht an der Stelle, wo die Wolke herabhängt? — Wie wird sie den Schiffen? — Was bemerkt man gewöhnlich dabei? — Was verursachen sie auf dem Lande?

13. Bau-Materialien. Շէնքի ատաղձք:

Zum Erbauen eines Hauses sind allerlei Sachen nötig. Diese Sachen nennt man Baumaterialien. — Man braucht Holz, Steine, Kalk, Sand, Eisen, Blei, Glas, Ziegeln, Schiefer u. s. w. — Der Baumeister macht gewöhnlich den Plan zum Bauen des Hauses. Die Bauleute (գործաւորք) bauen es. Zum Bauen eines Hauses brauchen sie verschiedene Werkzeuge. Die verschiedenen Bauleute sind: Schreiner, Maurer, Zimmermann, Glaser, Schlosser, Tüncher oder Häuseranstreicher, Dachdecker, Tapezierer 2c.

Aus der Erde kommen Steine, Kalk, Sand und Lehm. — Aus der Erde gräbt man Eisen, Blei, Kupfer. Aus der Erde wachsen die Bäume, und von den Bäumen nimmt man das Bauholz. Die Erde ist also das erste Notwendige zum Hausbau.

Fragen.

Was braucht man zum Erbauen eines Hauses? — Welches sind diese Materialien? — Wer macht den Plan dazu? — Wer

baut es? — Was brauchen die Bauleute? — Welches sind die verschiedenen Bauleute? — Welche Baumaterialien kommen aus der Erde? — Welche Metalle gräbt man aus der Erde? — Woher nimmt man das Bauholz?

14. Fortsetzung. Շարունակութիւն:

Das Feuer braucht man, um Kalk und Ziegel zu bereiten. Feuer ist notwendig, um Glas zu machen und Blei zu schmelzen. Feuer ist unentbehrlich, um Eisen zu schmieden, um Nägel zu machen. Das Feuer ist also das zweite Notwendige.

Das Wasser gebraucht man, um den Kalk zu löschen. Das Wasser erweicht den Lehm. Das Wasser setzt Mühlen und Schiffe in Bewegung. Wasser wird zu allerlei Verrichtungen gebraucht. Das Wasser ist also das dritte Notwendige.

Die Luft trocknet die frischgebauten (նորակառոյց) Häuser. — Die Luft ist unentbehrlich. Ohne Luft könnten die Menschen und Tiere und Pflanzen nicht leben. Erde, Feuer, Wasser, Luft sind die vier notwendigsten Dinge.

15. Das Haus. Տուն:

Die Menschen brauchen eine Wohnung. Das ist das Haus. Es bietet ihnen Schutz (կը պաշտպանէ) gegen den Regen, den Schnee und den Wind; ebenso gegen die Hitze und die Kälte. Es besteht aus dem Keller, den Stockwerken und dem Dache. Es hat vier Ecken und vier Wände. Man geht durch die Hausthüre und durch die Hausflur und die Zimmer des Erdgeschosses. Alle Zimmer haben Fenster, um das Licht und die frische Luft einzulassen. Eine Treppe oder Stiege führt in die oberen Stockwerke bis zum Dachraum. Das Dach bedeckt das ganze Haus, und der Schornstein erhebt sich über das Dach, um den Rauch aus der Küche und aus den Öfen abzuleiten (դուրս հանել).

Fragen.

Was brauchen die Menschen? — Was bietet das Haus? — Schutz gegen was? — Aus was besteht ein Haus? — Wie viele Ecken und Wände hat es? — Durch was geht man hinein (ներս կը մտնեն)? — Was haben die Zimmer? — Zu welchem Zweck? — Wohin führt die Treppe? — Wozu dient (կը ծառայէ) das Dach? — Zu was dient der Schornstein?

16. Das Wohnzimmer. Սենեակ:

Die Stube im Hause, in welcher die Eltern und Kinder sich bei Tage gewöhnlich aufhalten, heißt die Wohnstube oder Wohnzimmer. Die Wohnstube hat vier Wände, einen Fußboden und eine Decke. In dem Wohnzimmer befinden sich viele Dinge, die man von einer Stelle zur andern tragen kann, z. B. der Tisch, der Stuhl u. s. w. Sie sind bewegliche Dinge und heißen Stuben- oder Hausgeräte. In der Wohnstube steht ein Ofen. Oft sind die Wände und die Decke geweißt (ճերմակ բռուած), oft aber auch mit buntem Papier oder Tapeten (ծաղկէթուղթ) beklebt oder tapeziert.

Wenn die Decke der Wohnstube weit von dem Fußboden entfernt ist, so ist die Wohnstube hoch. Wenn aber die Decke nur so weit von dem Fußboden entfernt ist, daß der Vater fast mit der Hand an dieselbe reichen kann, so ist die Wohnstube niedrig. In niedrigen Wohnstuben wird die Luft bald dumpf (ծանր) und schwül (խեղդուկ), besonders wenn viele Menschen in denselben sind. Wenn die Wände der Wohnstube weit (շատ) von einander entfernt stehen, dann ist sie geräumig. Sie dient dazu, um darin zu wohnen, zu essen, zu trinken und zu arbeiten. Neben daran (քովն) ist das Schlafzimmer.

17. Das Innere des Hauses. Տան ներքնակողմը:

Das Innere des Hauses hat mehrere Abteilungen. Unten im Hause ist der Hausgang. Unter dem Hausgang ist gewöhnlich ein Keller. In einem Hause sind Stuben oder Zimmer, Kammern oder Küchen. Es gibt kleine und große Häuser. Die großen Häuser haben gewöhnlich zwei bis drei Stockwerke und mehrere Zimmer, Schlafzimmer, Kammern und Küchen. In großen Städten haben die Häuser oft vier bis sechs Stockwerke. Kleine Häuser haben oft nur ein Stockwerk. Die Treppe oder Stiege dient dazu, um von einem Stockwerk ins andere zu kommen. Das Treppenhaus zerfällt in Treppenabsätze und Treppenfluchten, letztere haben Stufen. Über dem obersten Stockwerk ist der Dachraum oder Speicher. In den Häusern der Städte sind auch noch kleine Stübchen unter dem Dache, die man Dachstübchen (վերնայարկի խցիկ) nennt.

18. Fortsetzung. Շարունակութիւն:

Die Mutter und Kinder halten sich gewöhnlich im Zimmer auf. Die Kinder spielen und lernen da, und die Mutter besorgt die häuslichen Geschäfte. Reiche Leute, die mehrere Zimmer haben,

haben auch ein Speisezimmer. Leute, die nur zwei oder drei Zimmer haben, essen in demselben Zimmer. Bei reicheren Leuten hat der Vater auch ein eigenes Zimmer, worin er arbeitet. Kaufleute haben dabei noch einen Laden, worin sie verkaufen. Die Handwerker (արուեստաւորք) haben eine Werkstätte. Der Landmann arbeitet gewöhnlich im Felde oder im Garten oder im Weinberge oder in der Scheune. Das Wohnzimmer soll rein gehalten werden. Kinder sollen nichts auf den Boden werfen, sondern alle ihre Sachen in Ordnung halten. Die Fenster in dem Wohnzimmer sollen täglich geöffnet werden, damit frische Luft hereinkommt. Ordentliche Leute lassen die Wohnstube täglich reinigen und lüften.

19. Hausgeräte. Տան կարասիք:

In dem Hause sind vielerlei Dinge nötig. Diese Dinge nennt man Hausgeräte. Im Zimmer kann man nicht immer stehen oder auf- und abgehen (վեր վար երթալ). Man braucht daher Stühle und Bänke zum Sitzen. Zum Arbeiten und Essen ist ein Tisch nötig. In den meisten Zimmern befinden sich auch Schränke und Kommoden. In diesen werden Tischgeräte (սեղանի ծածկոցք), Kleidungsstücke (զգեստեղէնք) und andere Sachen aufbewahrt. Die Wände des Wohnzimmers sind in manchen Häusern mit Bildern und Gemälden geziert. Die reichen Leute haben in ihren Zimmern meistens schöne große Spiegel, Uhren, Armsessel, Kanapees oder Sofas (բազմոց). An der Wand hängt oft ein Barometer. Die Geräte, die man in den Zimmern antrifft, nennt man Zimmergeräte oder Möbel. Der Tischler verfertigt die Möbel. Der Spiegel ist von Glas und auf der Rückseite mit Quecksilber belegt. Tischler und Tapezierer machen Stühle, Lehnstühle oder Sessel, Kanapees oder Sofas. In dem Schlafzimmer sind die Betten, Kleiderschränke, Waschtische (լուացարան), Nachttische (արդուզարդի սեղան), Stühle u. s. w. Die Betten bestehen aus der Bettlade und was darin ist, als: der Strohsack, Federmatratze, die Matratze, die Betttücher oder Leintücher, das Kopfpolster, das Kopfkissen, die Decke, das Federbett.

Fragen.

Wie nennt man die vielerlei Dinge in dem Hause? — Was braucht man im Zimmer? — Was braucht man zum Arbeiten und zum Essen? — Zu was dienen die Schränke und Kommoden? — Mit was sind die Wände geziert? — Was haben die reichen Leute

außerdem (դեռ ուրիշ)? — Wer verfertigt die Möbel? — Wie ist der Spiegel? — Wer macht die Stühle und die Sofas? — Was findet man in dem Schlafzimmer? — Aus was besteht ein Bett?

20. Die Kleidung. Զգեստեղէնք:

Die Kleider dienen zur Bedeckung und Erwärmung des Körpers. Kleider können auch den Körper schmücken; daher sagt ein Sprichwort: Kleider machen Leute. Im Sommer kleidet man sich leicht. Man zieht Sommerkleider an. Im Winter kleidet man sich warm. Man zieht Winterkleider an. Vornehme Leute können ihre Kleider oft wechseln. Sie kleiden sich nach der Mode. Arbeitsleute (գործաւորք) wechseln ihre Kleider an Sonn- und Feiertagen. Die Reinlichkeit in der Kleidung ist eine Eigenschaft, welche allen Leuten gut steht. Besonders müssen die Hemden immer rein und im Winter wenigstens einmal in der Woche, im Sommer öfters gewechselt werden.

21. Fortsetzung. Շարունակութիւն:

Die Kleider werden aus verschiedenen Stoffen verfertigt. Die Hemden macht man aus Leinwand. Die Sommerkleider sind meistens aus Leinwand oder aus Baumwolle oder aus Seide gemacht. Die Winterkleider sind gewöhnlich von Tuch oder wollenen Zeugen. Schuhe und Stiefel sind von starkem Leder. Die Strümpfe werden aus Garn oder Wolle gestrickt. Die Hüte werden aus Stroh, Filz und anderen Stoffen bereitet. Mützen oder Kappen werden ebenfalls aus verschiedenen Stoffen verfertigt. Die Winterkleider sind manchmal mit Pelz besetzt. Reiche Leute tragen auch seidene Kleider; aber die seidenen Kleider sind sehr kostbar.

22. Nahrungsmittel. Սնունդք:

Wir essen und trinken, um zu leben. Speise und Trank sind dem Menschen das Notwendigste zum Leben. Alle Tage will man essen. Man ißt morgens, mittags, und abends. Ohne Speise und Trank könnten wir nicht leben. Wer nichts zu essen hätte, der müßte verhungern. Das Brot ist unser gewöhnlichstes Nahrungsmittel. Wir beten zu Gott: „Gib uns heute unser tägliches Brot!“ Die Menge und Mannigfaltigkeit der Speisen ist außerordentlich groß. Man ißt Brot, Backwerk, Mehlspeisen, Gemüse, Eierspeisen, Fleisch, Fische, Milch, Butter, Käse, Honig, Obst und andere

Dinge. Manche Sachen werden roh, andere gekocht gegessen. Das Fleisch wird häufig eingesalzen und geräuchert. Das Obst wird gedörrt. Viele Gemüse werden eingemacht. Die Erde bringt mehr hervor, als die Menschen und Tiere essen können.

Getränke gibt es mancherlei. Man trinkt Wasser, Milch, Bier, Apfelwein, Wein, Branntwein, Kaffee, Thee u. s. w. Das gesündeste Getränk für Kinder ist frisches Quellwasser. Wein und Kaffee ist den Kindern schädlich. Wer erhitzt ist, soll nicht trinken, bis er sich abgekühlt (տաքութիւնը անցընել) hat. Einige Getränke trinkt man kalt, andere warm.

23. Die Haustiere. Ընտանի անասուններ:

Es gibt Tiere, die von den Menschen im Hause gefüttert und aufgezogen werden. Man nennt diese Tiere Haustiere. Am häufigsten trifft man Katzen und Hunde in den Wohnhäusern an. Der treue Hund bewacht das Haus; er bellt, wenn ein Unbekannter in den Hof kommt. Die Katze fängt die Mäuse. Andere Haustiere, als Pferde, Kühe, Ochsen, Schafe, Ziegen, Schweine u. s. w. werden meistens nur von Landleuten gehalten. Die Haustiere haben ihren Aufenthalt im Stalle. Landleute, welche viel Vieh besitzen, haben die Stallungen (գոմք, ախոռ) meistens in Nebengebäuden. Bei armen Leuten ist der Viehstall nicht selten ein Teil des Wohnhauses; denn viele Leute haben nur ein Paar Kühe oder ein Pferd oder (gar) nur einige Ziegen. Die Kuh gibt uns Milch und Butter, das Huhn legt die Eier. Wir essen das Fleisch der meisten Haustiere.

Fragen.

Welche Tiere nennt man Haustiere? — Welche Tiere trifft man am häufigsten in den Häusern? — Welche werden meistens von den Landleuten gehalten? — Wo haben die Landleute ihre Stallungen? — Was gibt die Kuh? — Was legt das Huhn? — Woher nehmen wir das Fleisch?

24. Das Pferd. Ձի:

Das Pferd ist das schönste unter den Haustieren. Es hat ungespaltene Hufe (անհերձ սմբակներ). Der Hufschmied beschlägt die Hufe mit Eisen. Seine Mähne und sein Schweif sind langhaarig. Es hat einen länglichen Kopf und spitze Ohren. Die Farbe der Pferde ist sehr verschieden. Ein ganz kleines junges Pferd heißt Fohlen oder Füllen. Das Pferd dient zum Reiten und zum

Fahren. Man spannt es an den Wagen, an Pflüge und Schlitten. Das Pferd ist sehr gelehrig. Man kann es zu allerlei Künsten abrichten (վարժեցընել). Aus seiner Haut macht man Leder. Die Haare von seiner Mähne und seinem Schweife benutzt man zum Polstern der Matratzen, Sessel, Kanapees und dergleichen. Das Fleisch des Pferdes ist nicht sehr gut zum Essen, doch zur Zeit der Not wird es auch gegessen.

25. Der Esel. էշ:

Der Esel ist kleiner als das Pferd. Er hat ungespaltene Hufe und ist dem Pferde ziemlich ähnlich. Doch hat er einen breiten Kopf, sehr lange Ohren und einen Schwanz wie das Rindvieh (արջառ). Der Esel ist dienlich zum Reiten und Fahren. Besonders geschickt ist er zum Lasttragen (բեռ կրելու). Er ist sehr geduldig und genügsam. Aus der Eselhaut macht man Pergament. Die Eselsmilch ist in verschiedenen Krankheiten sehr heilsam. Der Esel kommt in vielen deutschen Sprichwörtern vor. Z. B. (zum Beispiel): „Man führt den Esel nur einmal aufs Eis." — „Es gibt viele Esel, die keine Säcke tragen." — „Es kommt mancher vom Pferde auf den Esel." — „Ein Esel heißt den andern Langohr."

Fragen.

Welche Größe hat der Esel? — Wem ist er ähnlich? — Wie unterscheidet er sich von dem Pferde? — Zu was dient der Esel? — Was macht man aus seiner Haut? — Kann man die Milch trinken? — Welche Sprichwörter gibt es über den Esel?

26. Die Kuh. կով:

Die Kuh ist mit weichen Haaren bedeckt. An ihrem Kopfe hat sie zwei Hörner, die gebogen (կոր) sind. Mit den Hörnern kann sie stoßen. Ihr Maul ist breit, und in der obern Kinnlade hat sie keine Schneidezähne (առաջակողմեան ակռայ), sondern eine Knorpelleiste (կռճիկ). Unter dem Kinn bildet die Haut eine Falte, welche bis zwischen die Vorderbeine geht und die Wampe oder Wamme heißt. An jedem Fuße der Kuh befinden sich zwei größere Zehen (մատ), von denen jede mit einem Hufe (կճղակ) bedeckt ist. Die Kuh ist ein Haustier.

Von der Kuh erhalten wir Milch, Butter und Käse. Auch ihr Fleisch dient den Menschen zur Nahrung. Aus ihrem Fell

macht der Lohgerber Leder, woraus der Schuster Schuhe und Stiefel verfertigt. Die Kuh ist also ein sehr nützliches Tier.

Die Nahrung der Kuh besteht in Klee, Heu, Gras u. s. w. Nachdem sie diese Speisen eine Zeit lang verschluckt hat, muß sie dieselben wieder in das Maul bringen und noch einmal kauen. Die Kuh wird daher ein wiederkäuendes (որոճացող) Tier genannt. Die Farbe der Kühe ist sehr verschieden. Es gibt rote, weiße, schwarze und bunte Kühe.

27. Das Schaf und die Ziege. *Ոչխար եւ այծ:*

Das Schaf ist viel kleiner als das Rindvieh. Sein Fell ist nicht mit Haaren, sondern mit Wolle bedeckt. Die Schafe haben gespaltene Klauen (Հերձեալ կճղակներ). Die Schafböcke haben meistens gewundene (ոլորած) Hörner. Ein ganz kleines, junges Schaf nennt man Lamm. Die Wolle der Schafe ist gewöhnlich weiß. Die ganz schwarzen oder braunen sind selten. Die Häute der Schafe werden teils zu Leder, teils zu Pelzen verarbeitet. Das Fleisch des Schafes wird gegessen. Aus den Gedärmen der Schafe macht man Saiten zu Spinnrädern (Մանելու անիւ).

Die Ziege ist etwas größer als das Schaf; Sie ist mit Haaren bedeckt; sie hat auch gespaltene Klauen und einen Bart. Der Bock hat Hörner, die rückwärts gebogen sind. Die Ziegen haben selten Hörner. Die Ziegen sind meistens schwarz oder weiß, oft haben sie beide Farben. Aus den Ziegenfellen macht man Leder. Aus den Gedärmen macht man auch Saiten.

III. Fabeln. *Առակք:*

1. Der Fuchs und die Trauben.

An einem Weinstocke hingen ganz oben einige goldgelbe Trauben. Ein Fuchs kam herbei, sah die Trauben und wollte sie gern haben. Er sprang an dem Stock hinauf, um sie zu erhaschen; aber alle Mühe war vergebens. Das verdroß ihn sehr. Aber er wollte sich seinen Verdruß nicht merken lassen. „Die Trauben sind noch grün und sauer; ich will sie gar nicht haben". So sagte er und ging seines Weges weiter (ճամբան յառաջ տարաւ).

2. Der kluge Star. խելացի տարմահաւն:

Ein durstiger Star wollte aus einer Wasserflasche trinken und konnte das Wasser derselben mit seinem kurzen Schnabel nicht erreichen. Er pickte ins dicke Glas, und konnte es aber nicht zerbrechen. Er stemmte sich (զօրութեամբ կռթնցաւ՝ հրեց) gegen die Flasche, um sie umzuwerfen; aber dazu war er zu schwach. Jetzt kam er durch seine Klugheit auf den glücklichen Einfall, daß er Steinchen zusammenlas und sie in die Flasche warf. Dadurch stieg das Wasser endlich so hoch, daß er es erreichen und seinen Durst löschen konnte.

Fragen.

Was wollte ein durstiger Star? — Was konnte er nicht erreichen? — Was that er? — Konnte er das Glas zerbrechen? — Welche Versuche machte er weiter (դեռ ուրիշ)? — Auf welchen Einfall kam er zuletzt? — Welche Wirkung (արդիւնք) hatte dies? — Was konnte er zuletzt

3. Der Esel in der Löwenhaut. ծպտեալ էշը:

Ein entlaufener Esel fand im Walde zufällig die Haut eines Löwen. Er steckte sich in dieselbe und setzte Menschen und Tiere in Schrecken. Sein Herr suchte ihn überall. Der Esel, seinen Herrn erblickend, fing an fürchterlich zu brüllen; er wollte auch diesen täuschen. Aber sein Herr packte ihn an den Ohren und sprach: „Andere magst du täuschen; bei mir wird es dir nicht gelingen; ich kenne dich an deinen langen Ohren". Er gab ihm mit diesen Worten eine tüchtige Tracht Schläge (աղէկ ծեծ մը) und trieb ihn wieder nach Hause.

Fragen.

Was fand ein entlaufener Esel? — Wo fand er sie? — Was that er damit? — Wer suchte ihn? — Was that der Esel, als er seinen Herrn erblickte? — Was that sein Herr? — Was sprach er? — Was gab er dem Esel? — Wohin trieb er ihn?

4. Der Löwe, der Fuchs und der Esel.

Ein Löwe, ein Fuchs und ein Esel verbanden sich und gingen miteinander auf die Jagd. Als sie viel Wildbret getötet hatten, befahl der Löwe dem Esel, die Beute zu verteilen. Dieser machte drei gleiche Teile und bat den Löwen, zu wählen. Der

Löwe, welcher natürlich gehofft hatte, einen größeren Anteil zu bekommen, als die beiden anderen, weil er am meisten Wildbret getötet hatte, wurde zornig und tötete den Esel. Er befahl dann dem Fuchs, eine neue Teilung zu machen. Dieser legte fast alles auf den Anteil des Löwen und behielt für sich nur sehr wenig.

„Wer hat dich gelehrt, so zu teilen?" fragte ihn der Löwe. „Der getötete Esel", antwortete der Fuchs.

Das Unglück anderer muß uns klug machen.

Fragen.

Wer verband sich miteinander? — Wohin gingen sie? — Was befahl der Löwe dem Esel? — Was that dieser? — Was hatte der Löwe gehofft? — Wie behandelte er den Esel dafür? — Was befahl er dem Fuchs? — Wie machte dieser die Teilung? — Was fragte der Löwe den Fuchs? — Was antwortete dieser? — Was lehrt diese Fabel?

5. Die Grille und die Ameise. *Ծղրիթն ու մրջիւնը:*

Eine Grille kam bei strenger Kälte zu ihrer Nachbarin, der Ameise. „Frau Nachbarin", sagte sie, „leihen Sie mir doch einige Speise; denn ich bin hungrig und habe nichts zu essen". „Hast du denn nicht Speise für den Winter gesammelt?" fragte die Ameise. „Ich hatte keine Zeit dazu", war die Antwort. „Keine Zeit? Frau Grille! Was hattest du denn im Sommer zu thun?" „Ich habe gesungen und musiziert", erwiderte die Grille. „Nun gut", sagte jetzt die Ameise, „da du im Sommer musiziert hast, so magst du im Winter tanzen."

Wer nicht arbeitet, soll auch nicht essen.

6. Die beiden Ziegen. *Երկու այծեր:*

Zwei Ziegen begegneten sich auf einem schmalen Stege, der über einen tiefen Bach führte. Die eine wollte herüber, die andere hinüber. „Geh mir aus dem Wege!" sagte die eine. „Das wäre schön!" rief die andere; „geh du zurück und laß mich hinüber; ich war zuerst auf der Brücke." „Was fällt dir ein (*Ի՞նչ կ'երազես*)?" versetzte die erstere; „ich bin so viel älter als du, und sollte dir weichen? Nimmermehr!"

Beide bestanden immer hartnäckiger darauf, daß sie einander nicht nachgeben wollten; jede wollte zuerst hinüber, und so kam es von Zank zu Streit und Thätlichkeiten. Sie hielten ihre Hörner

vorwärts und rannten zornig gegeneinander. Von dem heftigen Stoß verloren beide das Gleichgewicht. Sie stürzten miteinander über den schmalen Steg hinab in den reißenden Waldstrom (սրըն-թաց հեղեղ) und ertranken beide.

7. Die Krähe und der Rabe. Որին ու ագռաւը:

Eine Krähe hatte eine Auster gefunden; sie versuchte, sie mit ihrem Schnabel zu öffnen; alle ihre Mühe war vergeblich. „Was machst du da, Base?“ fragte ein Rabe. „Ich will eine Auster öffnen“, antwortete die Krähe, „aber ich kann nicht ans Ziel kommen.“ — „Da bist du wahrlich wegen einer Kleinigkeit in Verlegenheit; ich kenne ein gutes Mittel, sie zu öffnen.“ „Ich bitte dich, sage es mir.“ — „Von ganzem Herzen; nimm die Auster, erhebe dich in die Luft und lasse sie auf jenen Felsen fallen, den du dort in der Nähe siehst.“

Die dumme Krähe folgte dem Rat des Raben, der sich der Auster bemächtigte und sie fraß.

8. Die Bienen und der Bär.

Ein Schwarm Bienen hatte seine Wohnung in einem hohlen Baume genommen und baute darin seine Waben und sammelte fleißig Honig. Ein Bär endeckte den Honig und gab sich alle Mühe, ihn den Bienen zu rauben, allein seine Bemühungen waren fruchtlos. Lüstern (մեծ փափագով) sah er von unten ihrem Fleiße zu und mißgönnte ihnen ihren Honig.

Dann rief der neidische Bär den Bienen zu: „O ihr Einfältigen (դուք ի՞նչ անմիտ էք)! wie möget ihr euch doch so sehr bemühen, euern wenigen Honig in so kleinen Tröpfchen zu sammeln! Ihr habt für euere Mühe doch nur geringen Lohn. Ich hätte dazu nicht die Geduld.“

Ihm antworteten die Bienen: „Unser Lohn ist gerade groß genug. Weil aber der Herr Bär die Geduld zu sammeln nicht hat, darum leckt er auch im Winter an den leeren Tatzen, während wir uns nach Belieben (ըստ հաճոյից) unseres gesammelten Vorrates bedienen.

9. Der Fuchs und der Ziegenbock. Աղուէսն ու նոխազը:

Ein Fuchs war aus Unachtsamkeit (անմտադրութեամբ) in einen Brunnen gefallen und konnte nicht mehr herauskommen, weil er ziemlich tief war. Ein Ziegenbock, welcher durstig war, kam an

denselben Ort und fragte den unten stehenden Fuchs, ob das Wasser gut wäre, und ob genug da wäre. Dieser, um ihn in die Falle zu locken, sagte zu ihm: „Steige nur herab, lieber Freund, das Wasser ist so gut, daß ich nicht genug davon trinken kann.“ — Der Ziegenbock sprang hinab; der Fuchs stieg rasch auf die großen Hörner desselben und konnte von da aus dem Brunnen hinausspringen, während er den armen Ziegenbock in der größten Verlegenheit unten im Brunnen ließ.

Die Bösen retten sich oft aus der Gefahr dadurch, daß sie andere hineinstürzen.

Fragen.

Was war einem Fuchs begegnet? — Warum konnte er nicht herauskommen? — Wer kam an den gleichen Ort? — Welche Frage richtete der Ziegenbock an den Fuchs? — Welche Antwort gab dieser? — Als der Ziegenbock unten war, was that der Fuchs? — Was lernen wir aus dieser Fabel?

10. Die junge Schwalbe. *Փոքրիկ ծիծառը:*

„Was macht ihr da?“ fragte eine Schwalbe die geschäftigen Ameisen. „Wir sammeln Vorrat auf den Winter“, war die geschwinde Antwort.

„Das ist klug“, sagte die Schwalbe, „das will ich auch thun.“ Und sogleich fing sie an eine Menge toter Spinnen und Fliegen in ihr Nest zu tragen.

„Aber wozu soll das?“ fragte endlich ihre Mutter.

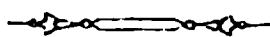
„Wozu? Vorrat auf den bösen Winter, liebe Mutter; sammle doch auch! Die Ameisen haben mich diese Vorsicht gelehrt!“ „O laß den irdischen Ameisen diese kleine Klugheit“, versetzte die Alte; „was sich für sie schickt, schickt sich nicht für bessere Schwalben. Uns hat die gütige Natur ein holderes (*լաւագոյն*) Schicksal bestimmt. Wenn der reiche Sommer endet (*կ'անցնի*), ziehen wir fort in ein wärmeres Land; da empfangen uns warme Sümpfe, wo wir ohne Bedürfnis wohnen, bis uns ein neuer Frühling zu einem neuen Leben erweckt.

11. Die Grille und der Schmetterling. *Ծղրիթն ու թիթեռը:*

Eine kleine Grille saß im Grase und sah einen niedlichen Schmetterling von Blume zu Blume fliegen. Wie sehr beneidete sie den Schmetterling, um seine Schönheit und das herrliche Farben-

spiel (գոյներու պէսպիսութիւն) auf seinen Flügeln! „Ach!“ seufzte sie, „warum bin denn ich nicht so schön, als er, warum muß ich in allen Stücken so weit nachstehen? Ich bin hier unbekannt und verachtet.“

Über die Wiese daher kam eben eine ganze Schar Kinder, Knaben und Mädchen. „Heida!“ schrieen sie, als sie den Schmetterling, kaum erblickt hatten, „seht doch den schönen Schmetterling, den müssen wir haben!“ Gleich liefen sie mit Hüten, Tüchern, Netzen und Händen hinter dem Schmetterling her, welcher auch endlich gefangen wurde, so sehr er sich bemühte zu entwischen. Ein Knabe brach ihm unvorsichtig den einen Flügel beim Angreifen ab, und der andere drückte ihm das kleine Köpfchen ein. Die Grille hatte alles mit angesehen. „Ach!“ sprach sie, „wenn diese Pracht und dieser Schimmer so viele Qual erregen kann, wie gut ist es, daß ich unbekannt und im Verborgenen lebe!“

IV. Charakterzüge.

1. Demosthenes.

Demosthenes stammelte sehr stark und hatte eine äußerst unangenehme Stimme. Es war wenig Anschein, daß er je ein guter Redner werden könnte. Jeder andere als er hätte dieses Vorhaben gänzlich aufgegeben. Indessen ließ Demosthenes den Mut nicht sinken (չյուսահատեցաւ).

Um seine Aussprache zu verbessern, bemühte er sich, die Wörter, die ihm am schwersten fielen (ամենէն աւելի դժուարութիւն կը պատճառէին), deutlich auszusprechen; er nahm sogar Kieselsteinchen in den Mund und verdoppelte seine Anstrengungen um eine bessere Aussprache zu erlangen. Er deklamierte, indem er Berge bestieg, und um sich zu zwingen, zu Hause desto anhaltender an der Arbeit zu bleiben, schnitt er sich die Haare nur auf einer Seite ab. Und zu jedermanns Verwunderung wurden seine Anstregungen mit dem glänzendsten Erfolge gekrönt.

2. Der barmherzige Samariter.

Ein Mann, heißt es, der von Jerusalem nach Jericho hinunterging (կ'իջնար), fiel unter die Räuber, die ihn ausplünderten,

mit Wunden bedeckten, für halbtot liegen ließen und davongingen. Ein Priester ging den nämlichen Weg hinunter, sah ihn und ging vorüber. Es kam auch ein Levit (Ղեւտացի) an denselben Ort, betrachtete ihn und ging vorüber. Da kam ein Samariter (Սա-մարացի) an den Ort, wo dieser Mann lag, sah ihn und war von Mitleiden gerührt. Er näherte sich ihm, goß Öl und Wein in seine Wunden und verband ihn. Dann hob er ihn auf sein Lasttier, führte ihn in eine Herberge und trug Sorge für ihn. Am andern Tag zog er zwei Goldstücke aus seiner Börse und gab sie dem Wirte, indem er sagte: „Trage Sorge für diesen Menschen, und alles, was du darüber ausgiebst, will ich dir bei meiner Rückkehr vergüten."

Fragen.

Wohin ging ein Mann von Jerusalem? — Was begegnete ihm? — Wer ging den nämlichen Weg? — Was that der Priester? — Wie benahm sich der Levit? — Wer kam zuletzt? — Was that er? — Wohin führte er ihn? — Was that er am andern Tage? — Wie sagte er zu dem Wirt?

3. Beispiel seltener Mäßigung.

Als Tschanking Präsident des großen Gerichtshofes zu Peking war, kamen ihm eines Abends sehr dringende Geschäfte vor, über die er am andern Morgen dem Kaiser Bericht abstatten sollte. Er ließ einen Schreiber kommen, und sie arbeiteten bis nach Mitternacht. Da die Arbeit fertig war, sehnte sich der Präsident nach Ruhe, als unversehens der Schreiber einen nahestehenden Leuchter umwarf. Das Feuer ergriff das Papier und verzehrte den größten Teil; das übrige war von Unschlitt verdorben. Der Schreiber glaubte ein verlorener Mann zu sein und warf sich dem Präsidenten zu Füßen. „Es ist ein Unglück", sagte dieser, „stehen Sie auf und lassen Sie uns von vorn anfangen (մէյ մ'ալ սկսինք)."

Wie viele andere, sogar unter den Christen, würden über den Schreiber in einen heftigen Zorn geraten sein und hätten ihn seine Unachtsamkeit teuer bezahlen lassen. Nur durch lange Übung war die obrigkeitliche Person (ատենական) zu jener Mäßigung gelangt.

Fragen.

Was kam dem Präsidenten Tschanking eines Abends vor? — Wen ließ er kommen? — Was thaten beide? — Als die Ar-

beit fertig war, was geschah? — Welches war die Folge davon? — Wie war das übrige? — Was glaubte der Schreiber? — Was that er? — Was sagte der Präsident?

4. Ein anderes Beispiel.

Philipp der II., König von Spanien, liefert uns einen fast ähnlichen Zug. Er hatte die Nacht mit Briefschreiben zugebracht; seine Gewohnheit war, selbst zu schreiben, und der Sekretär hatte nichts weiter zu thun, als die Aufschriften zu machen und sie zu siegeln. Alle Briefe waren fertig, einer nur war noch zu frisch; der vom Schlaf überwältigte Sekretär wollte Sand darauf streuen, ergriff aber statt des Sandes die Tinte und besudelte nicht nur diesen Brief, sondern auch noch fast alle anderen. Der König sah dieser Verwüstung kaltblütig zu und sagte weiter nichts als: „Hier ist die Tinte, und da ist der Sand." Er fing die Briefe von neuem an, ohne eine Gemütsbewegung zu äußern (առանց այլայլելու).

5. Ehrlichkeit.

Als der Fürst von Thurn und Taxis, Ober-Reichspost-Direktor (տէրութեան նամակատան վերին տեսուչ), sich in der Meßzeit (տօնավաճառի ժամանակ) zu Nivelles befand, ging er mit einer vornehmen Dame spazieren. Sie näherten sich einer Krambude, und der Fürst verlangte die schönsten Fächer zu sehen. Man wies ihm einige, indem man den Preis dafür zu zwei Louisdor ansetzte. „Das ist nicht, was ich will", sagte er, und ging zu einem andern Kaufmanne, der ihm andere zu fünf Louisdor wies, und der die nämliche Antwort erhielt. Der Kaufmann erriet den Gedanken des Fürsten und sagte zu ihm, er habe noch andere Fächer, die aber viel teurer wären; er zeigte ihm einige und bot sie zu 20 Louisdor an. Der Fürst fand einen, welcher der Dame gefiel, und beauftragte den Postmeister (նամակատան վարիչ), der ihn begleitete, die 20 Louisdor zu bezahlen; dieser aber, der nicht so viel Geld bei sich hatte, sagte zu dem Kaufmann, er sollte sie bei ihm auf der Post holen.

Als der Kaufmann hinkam, erklärte er dem Postmeister, daß der Fächer nur fünf Louisdor koste, und er habe ihn nur darum so übermäßig angesetzt, weil er geglaubt habe, der Fürst wolle ein Geschenk von großem Werte machen; sein Gewissen erlaube ihm aber nicht, mehr als den Wert des Fächers anzunehmen. Als der

Fürst das Betragen des ehrlichen Kaufmannes vernahm, ließ er ihn vor sich kommen und sagte zu ihm: „Wenn Ihr Fächer nicht mehr als 5 Louisdor wert ist, so ist Ihre Ehrlichkeit wohl 15 wert. Empfangen Sie hier die 20 Louisdor, Sie verdienen sie.“

Fragen.

Wo war der Fürst von Thurn und Taxis? — Zu welcher Zeit? — Was verlangte der Fürst zu sehen? — Was geschah dann (վերջը)? — Kaufte er diese Fächer? — Was that er dann? — Was sagte der Kaufmann? — Was für eine Folge hatte dieses Anerbieten (առաջարկութիւն)? — Hatte der Postmeister Geld genug bei sich? — Als der Kaufmann hinkam, was sagte er? — Als der Fürst dies hörte, was that er? — Was sagte er zu ihm?

6. Gleichmut.

Der große Turenne sah einmal bei warmem Wetter schlecht gekleidet zum Fenster hinaus. Einer seiner Bedienten trat herein und sah ihn wegen seiner schlechten Kleidung für einen seiner Kameraden an, mit dem er sehr vertraut lebte. Er schlich ganz sachte auf ihn zu und gab ihm einen derben Schlag auf den Rücken. Turenne wandte sich um, und der Bediente erkannte mit Zittern seinen Herrn und fiel ihm zu Füßen. — „Verzeihung, Herr, ich dachte, es wäre Georg“, sagte er. Darauf versetzte Turenne ganz gelassen: „Auch den hättest du nicht so stark schlagen sollen.“

Fragen.

Was that einmal der große Turenne bei warmem Wetter? — Wie war er gekleidet? — Wer kam herein? — Für wen hielt er ihn? — Was gab er ihm? — Als Turenne sich umwandte, was that der Bediente? — Wie entschuldigte er sich? — Was erwiderte Turenne?

7. Züge von Großmut.

Nachdem Timoleon die Stadt Syrakus von der Tyrannei des Dionys befreit und den beinahe ganz zu Grunde gerichteten Staat wieder hergestellt hatte, wurde er von dem Volke als Erretter in höchsten Ehren gehalten. Ein böser Bürger aber scheute sich nicht, diesen großen Mann öffentlich anzuschwärzen (անունն աղարտել՝ աւրել), und nicht nur eine gerichtliche Klage gegen ihn anzubringen (դատաստանի կանչել), sondern zu verlangen, daß er

Bürgschaft stellen sollte. Das Volk wurde über diese Unverschämtheit dergestalt aufgebracht, daß es sich an diesem Menschen vergreifen (վրան յարձակիլ) wollte; aber Timoleon verhinderte es und sagte: „Ich habe so viele Arbeit und so manche Gefahr freiwillig nur deswegen übernommen, damit sich der Syrakuser der Gesetze und der Freiheit bedienen möge."

Die wenigsten Menschen können es mit Geduld ertragen, wenn sie hören, daß andere übel von ihnen gesprochen haben. Sokrates vernahm mit der größten Gleichgiltigkeit, daß jemand übel von ihm gesprochen habe, und sagte: „er mag mich auch prügeln, wenn ich nur nicht dabei bin."

Aristides hatte einstmals als Richter zwischen zwei athenischen Bürgern zu urteilen. Der eine suchte ihn gegen seinen Gegner dadurch einzunehmen, daß er erzählte, wieviel Schaden sein Gegner dem Aristides zugefügt habe. Allein Aristides fertigte (պապանձեցուց) ihn mit dieser Antwort ab: „Mein Freund, sage nur, was dieser *dir* zu leid (չարիք, վնաս) gethan hat, weil ich jetzt *deine* und nicht meine Sache richte."

8. Großmut im Unglück.

Darius, der persische König, welcher von Alexander überwunden und seines Reiches beraubt worden, äußerte in dem großen Unglück, das ihn betroffen hatte, Gesinnungen eines sehr edlen Herzens. Als man ihm erzählt hatte, wie großmütig Alexander sich gegen die gefangene Königin und die Prinzessinnen bezeigt hatte, streckte Darius seine Hände gegen den Himmel, und sprach folgendes Gebet:

„Ihr Götter des Vaterlandes und der Könige! helfet mir, den persischen Staat wieder aufrichten, damit ich dem Alexander die Wohlthaten vergelten könne, die er bei meinem Unglücke denen, die mir am liebsten sind, erwiesen hat. Sollte aber in der allgemeinen Veränderlichkeit der menschlichen Dinge die Zeit gekommen sein, daß sich das Reich der Perser endigen soll: so lasset wenigstens keinen andern Menschen den Thron des Cyrus besteigen, als Alexander."

Als er nach der letzten Schlacht tötlich verwundet auf einem Wagen flüchtete, wurde er von einigen Griechen eingeholt, da er eben den Geist aufgeben wollte, und sich noch etwas zu trinken ausbat. Da ihm ein Grieche frisches Wasser gebracht, sagte er zu ihm: „Freund! dies ist das vollste Maß meines Unglücks, daß ich

dir diese Wohlthat nicht vergelten kann. Alexander wird sie dir vergelten, und die Götter werden dem Alexander, dem ich durch dich meine rechte Hand reiche, die Großmut vergelten, die er gegen meine Mutter, meine Gemalin und meine Kinder bewiesen hat." Nachdem er diese Worte gesprochen, fiel er dem Griechen in die Arme und starb.

Fragen.

Wer war von Alexander überwunden worden? — Was äußerte er? — Gegen wen hatte Alexander sich großmütig bezeigt? — Als Darius dies hörte, was that er? — Was that er nach der letzten Schlacht? — Wann wurde er von den Griechen eingeholt? — Um was bat er noch? — Was sagte er zu dem Griechen, der ihm Wasser brachte? — Was geschah nach diesen Worten?

9. Rühmliche List. *Ազնուական խորամանկութիւն:*

Der Kaiser Konrad der Dritte belagerte den Herzog Welf von Bayern, und schlug auch die allergelindesten, ja sogar die allervorteilhaftesten Bedingungen zu einem Vergleiche aus. Den Edeldamen (*ազնուական կանանց*) allein, die in Weinsberg waren, erlaubte er, mit so viel als jede tragen konnte, aus der Festung zu ziehen, um sich mit ihren Familien in Freiheit zu begeben.

Die Stunde zum Abzuge war da; die Thore wurden geöffnet; man erwartete im Lager, jede mit ihren besten Kleidern und Kleinodien kommen zu sehen; allein jede trug ihren Ehemann und ihre Kinder auf ihren Schultern, und selbst der Herzog kam auf diese Weise aus der Festung. Diese zärtlichen Mütter und Gattinen waren nun stark genug, eine solche Last bis vor die Stadt zu tragen. Den Kaiser rührte dieses Schauspiel so, daß er vor Freude weinte, und sich mit dem Herzog versöhnte.

10. Vorwitz. *Անխորհրդութիւն:*

Man macht sich durch den Vorwitz nicht blos lächerlich, sondern bisweilen unglücklich. Der König Seleukus hatte eine Schlacht gegen die Galater verloren und dabei seine ganze Armee eingebüßt. Er selbst ergriff, nur von drei oder vier seiner Bedienten begleitet, die Flucht, und hatte, um nicht erkannt zu werden, seinen königlichen Schmuck weggeworfen.

Auf der Flucht kam er an einem abgelegenen Orte in ein Bauernhaus, und forderte etwas zu essen. Der Bauer merkte wohl

daß seine Gäste ängstlich waren und sich fürchteten entdeckt zu werden. Er erkannte endlich den König, und freute sich innerlich über die Ehre, die er hatte, einen so großen Herrn zu bewirten.

Nachdem der König ein wenig ausgeruht hatte, ließ er sich durch den Bauer auf den Weg bringen, den er nehmen wollte, und nahm hernach Abschied. Der Bauer konnte seinen Vorwitz, zu zeigen, daß er seine Gäste kannte, nicht bändigen, und sagte: „Lebe wohl, König Seleukus!“ Hierauf bot ihm der König die Hand, und zog ihn gegen sich, als wenn er ihn umarmen wollte, befahl aber durch einen Wink einem seiner Begleiter, ihn niederzuhauen, aus Furcht, es möchte ihm auch die Lust ankommen, ihn den Feinden zu verraten.

Fragen.

Wie macht man sich durch den Vorwitz? — Was war dem König Seleukus begegnet? — Was nahm er selbst? — Warum hatte er seinen Schmuck weggeworfen? — Wohin kam er auf der Flucht? — Was forderte er? — Was merkte der Bauer? — Über was freute er sich? — Wohin ließ sich der König bringen? — Was sagte der Bauer? — Was that der König hierauf? — Was befahl er einem seiner Begleiter? — Warum that er dies?

11. Das Vergnügen andere glücklich zu machen.

Der Herzog von Montmorenci, Sohn des Konnetable (սպարապետ) von Frankreich desselben Namens, war einer der schönsten Männer des Reiches. Seine Gesichtszüge waren äußerst schön und regelmäßig; Sanftmut und Würde strahlten aus seinem Gesicht und seinem ganzen Wesen; allein die Schönheit seiner Seele übertraf noch weit jene des Körpers! Sein ganzes Vergnügen schien darin zu bestehen, Menschen glücklich zu machen. Er ließ keinen Tag verstreichen, ohne Gutes zu thun.

Bei einem seiner Spaziergänge auf das Land fiel die Unterhaltung auf das, was des Menschen Glück ausmacht. Einer seiner Begleiter behauptete mit Recht, daß der Mensch in den beschränktesten Vermögens-Umständen (ամենէն աւելի չափաւորեալ ստացուածքով ալ) öfters glücklicher sei, als die Mächtigen der Erde. „Da sind Leute, die uns Aufschluß über die Frage geben werden“, sagte der Herzog, indem er auf vier Ackersleute wies, die im Schatten eines Busches ihr Mittagsmahl verzehrten.

Er ging auf sie zu und redete sie also an: „Freunde! seid ihr glücklich?“ Drei von diesen Bauern antworteten: daß ihr

ganzer Wunsch sich darauf beschränke, einige Grundstücke, die ihr ganzes Vermögen ausmachten, anzubauen und zu erhalten, und weiter wünschten sie nichts. Der vierte gestand, daß zur Erfüllung seiner Wünsche nichts fehle, als der Besitz eines Ackers, der ehedem seiner Familie gehörte und in andere Hände geraten war. „Je nun“, fuhr der Herzog fort, „wenn du ihn hättest, wärest du alsdann glücklich?“ „So sehr, mein Herr, als man es auf dieser Welt sein kann“. „Was kostet denn dieser Acker?“ „Zweitausend Franken.“ „Man gebe sie ihm“, rief Montmorenci aus, „damit ich heute einen Menschen glücklich mache.“

12. Der Erzherzog Ferdinand.

Als der Erzherzog Ferdinand von Österreich bei seiner Vermählung mit der Fürstin von Modena im Jahr 1771 zu Schönbrunn* war, legte man ihm die Zeichnung einer Beleuchtung vor; er sah sie seufzend an, und man bemerkte sogar, daß er eine Thräne im Auge hatte. Die Kaiserin, seine Mutter, erstaunte über diese Rührung und fragte ihn um die Ursache. „Ach!“ antwortete der Fürst, „man hat für mich schon so manche Lustbarkeiten angestellt, und jetzt noch eine Beleuchtung! Das kostet alles ungeheuer viel, indessen es so viele Arme giebt, die der Teuerung wegen Not leiden.“

Die Kaiserin umarmte ihren Sohn und ließ ihm das zur Beleuchtung bestimmte Geld einhändigen. Diese Summe wurde alsbald zur Unterstützung mehrerer ehrbaren Familien verwendet, und nach dieser wohlthätigen Handlung begab sich der frohe Fürst zu seiner Mutter, indem er ausdrucksvoll ausrief: „Ach Mutter, welches Fest!“

Fragen.

Mit wem vermählte sich der Erzherzog Ferdinand? — Wo war er damals? — Was legte man ihm vor? — Was bemerkte man? — Bemerkte es die Kaiserin? — Was antwortete der Fürst? — Was that die Kaiserin? — Wozu wurde das Geld verwendet? — Wie rief der Fürst aus?

13. Freundschaft.

Damon und Pythias, welche beide in den Grundsätzen der pithagoräischen (պիւթագորեան) Sekte erzogen und durch das geheiligte Band einer zärtlichen Freundschaft miteinander verbunden

* Վիեննայի մէջ փառաշուք արքունի պարտէզ։

waren, hatten sich eine unverletzliche Treue geschworen. Diese wurde aber auf eine harte Probe gestellt. Einer von ihnen, da er von dem syrakusanischen (Սիրակուսայի) Tyrannen Dionys zum Tode verurteilt worden war, bat sich als Gnade aus, daß man ihm erlauben wollte, eine Reise in seine Heimat zu machen, um einige Angelegenheiten daselbst in Ordnung zu bringen (կարգադրել). Er versprach binnen einer gewissen Zeit wieder zu kommen, wogegen sich der andere großmütig zum Bürgen stellte.

Die Hofleute, und besonders Dionys, warteten mit Ungeduld, wie eine so außerordentliche Begebenheit ablaufen würde. Der bestimmte Tag rückte heran, und da er gleichwohl noch nicht zurückgekommen war, so tadelte ein jeder den unbedachtsamen Eifer dessen, der sich zum Bürgen gestellt hatte. Dieser, anstatt Furcht oder Unruhe blicken zu lassen (ցուցընելու), antwortete mit einem unverwandten Gesicht (անվիշտ դէմքով): er wäre versichert, daß sein Freund wieder komme; und in der That langte er auch an dem gesetzten Tage und zur bestimmten Stunde an.

Dionys, voll Verwunderung über eine so seltene Treue, wurde dadurch so gerührt, daß er ihm das Leben schenkte, und sie ersuchte, ihn als den dritten in ihre Freundschaft aufzunehmen.

Fragen.

Wie waren Damon und Pythias verbunden? — Was hatten sie sich geschworen? — Von wem war einer von ihnen verurteilt? — Welche Gnade bat er sich aus? — Warum wollte er in seine Heimat reisen? — Was that der andere? — Was tadelte man, als der bestimmte Tag zur Rückkehr kam? — Was antwortete dieser? — Was geschah alsdann? — Was that Dionys?

14. Gustav III. von Schweden.

Gustav III., König von Schweden, ritt einst durch ein Dorf, wo ein artiges Bauernmädchen am Brunnen stand und Wasser schöpfte. „Mein Kind, gieb mir doch zu trinken", sagte der König. Freundlich bot ihm das Mädchen einen Labetrunk. — „Du bist ein so dienstfertiges, gutes Mädchen", sagte darauf der König scherzhaft; komm mit mir in die Stadt, da sollst du gute Tage haben". „Nein, guter Herr", erwiderte sie, „ich kann nicht von hier gehen: ich muß meine arme, kranke Mutter pflegen." — „Deine Mutter?" fragte jener, „wo ist sie?" — „Hier nahebei (Մօտերս) in der Hütte", antwortete das Mädchen. Gustav ging mit in die Hütte. Hier fand

er eine alte kranke Frau auf bloßem Stroh liegen und ächzen. „Sie dauern mich, Mütterchen", sagte der menschliche König. —

„Ja, lieber Herr, ich bin arm und krank", sagte die Alte; „aber ich müßte vergehen, wenn mich nicht meine Tochter da mit ihrer Hände Arbeit nährte und so sorgsam pflegte. O, Gott vergelts ihr!" — Thränen rollten ihr bei diesen Worten über die hagern, bleichen Wangen, und Gustav weinte mit. Froh in diesem seligen Augenblick, daß er König war, ließ er gleich eine ansehnliche Summe Geldes zurück, wies der armen Familie einen kleinen Hof an, versprach ihr einen lebenslänglichen Unterhalt, und der Tochter eine reichliche Aussteuer mit den Worten: „Du verdienst den besten Mann meines Königreichs, liebe Tochter, weil du deine Mutter so ehrst und liebst. Ich bin dein König."

15. Scipio der Jüngere.

Als der junge Scipio im römischen Lager vor Numantia angekommen war, um die Feldherrnstelle (Հրամանատարութիւն) zu übernehmen, fand er, daß das Heer der Üppigkeit und der Schwelgerei sehr ergeben war. Er nahm deswegen eine große Verbesserung damit vor: er zwang jedermann, alle üppige Gerätschaft wegzuschaffen, und nichts als einen Kessel, einen Bratspieß und Wasserkrug zu behalten; er verordnete, daß man das Mittagessen stehend und ohne warme Speise genießen sollte; beim Abendessen mochte sich setzen, wer da wollte, aber man durfte nur ein Gericht von gekochtem oder gebratenem Fleische essen. Einem Offizier, Namens Memmius, der sich kostbare Geschirre nachtragen ließ, gab er diesen strengen Verweis: „Du hast dich mir und dem Vaterland einen ganzen Monat lang unnütz gemacht, und dir selbst für deine ganze Lebenszeit Schaden gethan, da du dich an solche überflüssige Dinge gewöhnt hast."

So dachte der Mann, der Rom von seinem Untergang errettet, und zwei der gefährlichsten Kriege glücklich beendigt hat.

Fragen.

Wo war der junge Scipio angekommen? — Zu welchem Zweck? — Was fand er? — Welche Verbesserung nahm er vor? — Was sollten die Soldaten nur behalten? — Was verordnete er weiter? — Was für ein Gericht durfte man abends essen? — Was gab er dem Memmius? — Warum? — Wie sprach er zu ihm? — Welche große Thaten hat dieser Scipio vollbracht?

16. Rudolf von Habsburg.

Als Rudolf von Habsburg einst in Nürnberg war, klagte ihm insgeheim ein Kaufmann, daß er seinem Wirte daselbst, der als reicher Kapitalist bekannt war, 200 Mark Silbers aufzuheben gegeben, die dieser jetzt empfangen zu haben leugne. Rudolf fragte nun, in was für einem Sack damals das Silber gewesen wäre, und versteckte den Kaufmann.

Bald darauf kamen mehrere Bürger, und unter solchen — was er schon voraus wußte — auch jener Wirt zu ihm, den er sonst wohl kannte. Der König fing an, mit ihm zu scherzen, und da der Wirt eine sehr schöne Mütze nach der damaligen neuen Mode auf dem Kopfe hatte, so zog der König ihm solche mit den Worten herunter: die Mütze sei so schön, daß er sie haben müsse. Wer war nun stolzer als unser Wirt! Aber das Ding war anders gemeint. Der König schickte nun mit dieser Mütze, statt eines Kennzeichens heimlich jemand zu dessen Frau, um ihr im Namen ihres Mannes zu sagen, daß sie diesem sogleich den und den (այս ինչ) Sack mit Silber schicken sollte.

Die Frau, ohne etwas arges zu ahnen, lieferte sogleich den Sack ab. Der König wies ihn nun dem Kaufmann vor, und dieser erkannte ihn sogleich für den seinigen. Nun legte der König Sack und Geld auf die Seite, und rief in Gegenwart des Kaufmanns den Wirt herein. Der Wirt leugnete kühn alles ab. Der Kaufmann blieb ein für allemal bei seiner Behauptung. Doch wer schildert die ungeheure Bestürzung des Wirts, als Rudolf plötzlich den Sack mit dem Gelde hervorbrachte, und ihn so, ohne daß weiter ein Widerspruch stattfand, des schändlichen Betrugs überführte.

Der Kaufmann erhielt sein Geld zurück, und dem schwerreichen (շատ հարուստ) Wirte ward zur Strafe ein Teil seines Überflusses an edlen Metallen abgenommen.

17. Mäßigkeit.

Alexander hatte auf seinem Zuge nach Asien der Ada, Königin von Carien, verschiedene wichtige Dienste erwiesen, wofür sie sich auf alle mögliche Art gefällig gegen ihn bezeigte. Einstmals schickte sie ihm verschiedene Arten von Erfrischungen (զովացուցիչ իրեր); allerlei Leckerbissen, und einige Köche die für die besten gehalten wurden. Alexander nahm diese Geschenke nicht an, sondern ließ der Königin sagen: sein Hofmeister Leonidas habe ihn ehedem

schon mit den besten Köchen versehen, indem er ihn gelehrt habe, des Morgens ganz früh aufzustehen und zu arbeiten, um des Mittags mit gutem Appetit zu essen, und des Mittags mäßig zu sein, um sich ein wohlschmeckendes Abendessen zu bereiten.

Es ist seltsam, daß die Unmäßigkeit, die doch so offenbar verschiedene moralische und politische Unordnungen nach sich zieht, bei einigen Völkern wirklich für eine Eigenschaft gehalten worden ist, deren man sich zu rühmen hätte. Man sagt, daß Darius, Hystaspes Sohn, König in Persien, in seine Grabschrift (դամբա-նագիր) habe setzen lassen, daß er ein starker Trinker (արբեցող) gewesen. Der jüngere Cyrus gab unter andern Gründen, womit er beweisen wollte, daß er des persischen Thrones würdiger sei, als sein älterer Bruder, auch diesen an, daß er mehr trinken könne. Demosthenes beurteilte diese vermeintliche gute Eigenschaft aus dem rechten Gesichtspunkt. Als man den König Philipp in Macedonien (Մակեդոնիայի) dieserhalb (այս պատճառաւ) lobte, sagte der Redner, daß das gar keine Eigenschaft eines Königs, sondern eines Schwammes sei.

Als die Bedienten des Cyrus ihn im Felde fragten, was man ihm zur Mittagsmahlzeit bereiten solle, antwortete er: „Brot; was das Trinken betrifft (գալով...), so denke ich, bis mittag an den Fluß Tigris zu kommen."

Fragen.

Wem hatte Alexander wichtige Dienste erwiesen? — Was schickte sie ihm? — Was ließ Alexander ihr sagen? — Was ist seltsam? — Was erzählt man von Darius? — Welchen Grund gab Cyrus der Jüngere an? — Wie beurteilte Demosthenes die Eigenschaft der Unmäßigkeit? — Was fragten die Bedienten des Cyrus? — Was antwortete dieser König?

18. Joseph der Zweite.

Als der Kaiser Joseph II. einst in den Straßen Wiens spazieren ging, kam ein zehnjähriger Knabe, der ihn nicht kannte, auf ihn zu und bat ihn ängstlich: „Ach, lieber Herr, um Gotteswillen (Աստուծոյ սիրոյն համար) schenken Sie mir einen Gulden!"

„Einen Gulden?" fragte Joseph verwundert.

„Noch nie habe ich gebettelt", stammelte der Knabe, und die heißen Thränen stürzten (հոսել) ihm aus den ehrlichen Augen, „aber meine arme Mutter ist sterbenskrank (մահացու հիւանդ), und ich wollte einen Arzt suchen."

Joseph erkundigte sich hierauf nach Namen und Wohnung, reichte den Gulden dar, und der Knabe flog wie ein Pfeil davon. Der Kaiser aber eilte unterdessen sogleich nach dem bezeichneten Hause, stieg eine dunkle, schmale Treppe hinauf und erblickte dann auf einem elenden Lager eine ächzende Kranke, die sich kaum noch aufrichten konnte, um ihn zu fragen, ob er vielleicht der Arzt sei?

„Der bin ich!“ antwortete Joseph, ließ sich nun die Krankheit und die ganze Geschichte der verarmten Witwe erzählen, und tröstete sie dann mit guter Hoffnung zu Gott, der (ja) öfters Hilfe sende, wo man es am wenigsten erwarte, der die Seinen nicht verlasse und auch für sie, die arme, kranke Witwe, väterlich sorge. Darnach riß er ein Stückchen Papier aus des Knaben Schreibebuch (տետրակ), weil kein anderes Material vorhanden war (վասն զի ուրիշ թուղթ չկար ի պատրաստի), schrieb — wie er sagte — ein Rezept, und entfernte sich dann mit den Worten: „Für jetzt leben Sie wohl (Մնաք բարով)! Ich hoffe, daß das, was ich hier verschrieben habe, Ihnen gute Dienste thun wird!“

19. Fortsetzung.

Wenige Minuten nachher kam der Sohn mit freudiger Hast zurück und rief schon in der Thür: „Ich bringe einen Arzt! Ich bringe einen Arzt!“ Und der Arzt trat auch sogleich herein. Aber die Kranke wußte es sich nicht zu erklären, wie nun mit einem Male zwei Ärzte sie in ihrem elenden Kämmerlein besuchten, bis ihr Sohn den ganzen Vorgang erzählte und man nun vermutete, daß der unbekannte Mann, welchen der Knabe um eine Unterstützung angefleht hatte, zufälligerweise gleichfalls ein Arzt gewesen sei.

Der zweite Arzt war nun aber doch neugierig, den Namen seines Kollegen zu erfahren, und was er verschrieben habe, ließ sich das Blättchen zeigen und rief in höchster Überraschung aus: „Solche Rezepte können wir übrigen Ärzte Wiens nicht schreiben. Dieser Arzt war der Kaiser selbst! Fünfzig Dukaten aus seiner Kasse hat Ihnen der gute Kaiser hier vorläufig verschrieben.“

Wer kann das Erstaunen, die Freude, den Dank der Witwe und des Sohnes schildern! In kurzem stellte der Arzt sie wieder her (առողջացուց). Der menschenfreundliche Joseph aber verordnete zur Nachkur einen jährlichen Gnadengehalt (թոշակ) von 150 Gulden, und ließ den gutgesinnten, hoffnungsvollen Knaben zum wackern Mann erziehen.

20. Vaterlandsliebe des Fabricius.

In dem Kriege mit Pyrrhus, König von Epirus, zeichneten sich die Römer durch Tapferkeit und Grossmut vorzüglich aus; insbesondere that dies Cajus Fabricius Lascinus, ein alter Senator (սինկղիտիկոս), der mit wenigem zufrieden lebte, sein Vaterland liebte, und Mut und Entschlossenheit besass. Nach dem Treffen bei Heraklea, in Lucanien, wurde er, nebst (հետ) zwei anderen Römern, zu Pyrrhus geschickt, um die Auslösung der Gefangenen zu bewirken.

Der König, ebenso stolz als grossmütig, und hitziger beim Entwurf eines Plans, als beharrlich bei der Ausführung desselben, empfing die römischen Gesandten sehr freundschaftlich. Er hoffte, dass sie ihn um Frieden bitten würden. Denn obgleich er bei Heraklea durch seine Elefanten gesiegt hatte, so war er doch durch seinen eigenen Verlust von der Tapferkeit der Römer so sehr überzeugt worden, dass er sie zu Freunden zu haben wünschte. Inzwischen redeten die Gesandten nur von der Auslösung der Gefangenen, und Pyrrhus zeigte sich geneigt, zu willfahren.

Darauf unterredete er sich insgeheim mit Fabricius. Er hatte gehört, dass dieser Römer sehr arm wäre, und suchte nun, ihn durch viele Geschenke und grosse Versprechungen auf seine Seite zu ziehen; allein Fabricius verachtete beides. Den folgenden Tag versuchte es Pyrrhus, den Mut des Fabricius durch einen plötzlichen Schrecken zu erschüttern. Er stellte nämlich einen Elefanten hinter einen Vorhang des Zimmers. Auf ein gegebenes Zeichen musste das Tier ein grässliches Geschrei erheben, und seinen Rüssel um den Kopf des Fabricius schlingen. Aber der rechtschaffene und entschlossene Fabricius blieb unerschüttert. Lächelnd sagte er zu dem Könige: „Weder das Gold, das du mir gestern botest, noch der Elefant, womit du mich heute zu erschrecken suchst, kann mich zur Untreue gegen mein Vaterland bewegen.“ Gerührt über so viel Edelsinn, gab ihm Pyrrhus viele von den Gefangenen ohne Lösegeld (փրկանք) zurück.

21. Edelmütige Freundschaft des deutschen Kaisers Karls V.

Als Karl V., welcher später deutscher Kaiser wurde, nach dem Tode seines Großvaters, des Königs Ferdinand, nach Madrid reiste, um von dem Königreich Spanien Besitz zu nehmen, hatte er einen französischen Grafen, de Bossu, in seinem Gefolge. Die ungewöhnliche Größe dieses jungen Mannes, seine körperliche Gewandtheit, welche ihn zum trefflichen Reiter machte, seine zuvorkommende Dienstbeflissenheit (ծառայելու պատրաստակամու-թիւնը) und seine andern liebenswürdigen Eigenschaften hatten ihn dem Kaiser so lieb gemacht, daß er immer bei ihm bleiben mußte.

Einst hatte Karl eine große Jagdpartie veranstaltet und setzte einem Eber tief in den Wald hinein mit solcher Hitze nach, daß er den Weg verfehlte und niemand ihm zu folgen wagte, als de Bossu. Aber dieser Mann hatte das Unglück, sich an einem vergifteten Dolche zu verwunden, welchen er nach damaliger Gewohnheit der spanischen Jäger bei sich trug. Sobald Karl das Blut bemerkte, welches sein Liebling verlor, fragte er ihn erschrocken, ob der Eber ihn verwundet habe. Der Graf erzählte, was ihm begegnet wäre und fügte bei, daß er niemand als sich selbst Vorwürfe zu machen habe.

Der König kannte sehr wohl die tötliche Wirkung des Giftes, sobald es in das Blut übergegangen wäre. Um seinen Liebling zu retten, dachte er nicht an die eigene Lebensgefahr; sprang vom Pferde, befahl auch dem Grafen abzusteigen, und sich ganz seinem Willen zu unterwerfen. Der Graf machte zwar Einwendungen, aber der König beharrte auf dem edlen Entschlusse, seinem Freunde das Leben zu retten, oder mit ihm zu sterben. Er riß die Kleidung von der Wunde ab, sog das Blut zu wiederholten Malen aus und spie es weg. Diese entschlossene und hochherzige Handlung belohnte den königlichen Freund mit der Freude, seinem Freunde das Leben gerettet zu haben, ohne nachteilige Folgen für das seinige.

Wer sollte nicht diese wahre, aufopfernde Freundschaft eines der mächtigsten Herrscher der Erde bewundern!

Fragen.

Warum reiste Karl V. nach Madrid? — Wen hatte er in seinem Gefolge? — Was hatte ihn dem König so lieb gemacht? — Was hatte Karl einst veranstaltet? — Was geschah dabei?

— Welches Unglück hatte de Bossu? — Als Karl das Blut bemerkte, was fragte er? — Was antwortete der Graf? — Was that der König, um seinen Liebling zu retten? — Gehorchte der Graf gleich? — Worauf beharrte der König? — Was that er alsdann?

22. Ein edles großmütiges Herz.

Die Etsch (Ատիճէ) (ein Fluß in Italien) hatte bei einem Eisgange die Brücke zu Verona fortgerissen, und nur den mittleren Bogen stehen lassen, auf welchem ein kleines Haus stand, welches von dem Zoll-Einnehmer (Մաքսաւոր) und seiner zahlreichen Familie bewohnt war.

Eine Menge Menschen blieben an den Ufern müßige Zuschauer der verzweiflungsvollen Lage (վտանգ) dieser Unglücklichen, die mit ausgebreiteten Armen um Hilfe schrieen. Die Heftigkeit des Stromes zerstörte zusehends die Pfeiler des Bogens, und jeder Augenblick beschleunigte den Untergang der Familie. In dieser Gefahr versprach der Graf von Solverini eine Börse von 100 Louisdor für denjenigen, der den Mut haben würde, diese Unglücklichen zu retten. Man war dabei der Gefahr ausgesetzt, von dem Strome fortgerissen zu werden, oder den zertrümmerten Bogen bei der Anlandung über sich einstürzen zu sehen. Da bietet sich ein Bauer an; er besteigt ein Schiff, erreicht durch starkes Rudern die Mitte des Stromes, landet an und wartet unten an dem Hause, bis die ganze Familie, Vater, Mutter, Kinder, sich an einem Seile in das Schiff heruntergelassen hatten. „Fasset Mut (քաջալերուեցէք)!" sagte er hierauf, „nun seid ihr gerettet." Er rudert aufs neue, überwältigt die Heftigkeit der Wellen und erreicht siegreich das Ufer.

Der Graf will ihm die versprochene Belohnung geben. „Ich verkaufe mein Leben nicht," sagte der Landmann, „meine Arbeit ist hinreichend, mich, meine Frau und meine Kinder zu erhalten; geben Sie das Geld dieser unglücklichen Familie, die es mehr braucht als ich." Der Graf Solverine hat ohne Zweifel eine schöne Handlung verrichtet, indem er 100 Louisdor für die Rettung des Lebens dieser Unglücklichen aufopferte; er setzte jedoch nur Geld aus, indessen der Bauer sein Leben aussetzte, und hernach das Geld zum Vorteil der Verunglückten großmütig ausschlug. Welche Erhabenheit des Gefühls! Wie groß war aber auch seine Freude, nachdem er so kräftig an dem Glück dieser Familie gearbeitet hatte!

23. Solon.

Solon, einer der berühmtesten unter den sieben Weltweisen (իմաստուն) Griechenlands, kam, nachdem er zu Athen neue Gesetze eingeführt hatte, nach Sardes, und wurde daselbst auf eine des Ruhmes eines großen Mannes würdige Art aufgenommen. Der Fürst erschien unter Begleitung eines zahlreichen Hofes in dem völligen Glanze der königlichen Würde und in den prächtigsten Kleidern, die von Gold und Edelsteinen blitzten. So (Թէպէտ եւ) neu dem Solon auch dieser Anblick war, so schien er doch dadurch gar nicht gerührt, und dieser erste frostige und gleichgiltige Empfang gab dem Krösus eben keinen vorteilhaften Begriff von seinem Geiste.

Er befahl hierauf, man solle ihm alle seine Schätze, die Kostbarkeit und Pracht seiner Zimmer und seines Hausrats (կահ կարասիք) zeigen. Auch dabei blieb der Philosoph gleichgiltig.

Als Solon alles gesehen hatte, führte man ihn zum König zurück. Krösus fragte ihn: Wen er wohl auf seinen verschiedenen Reisen gefunden habe, den er für wahrhaft glücklich halte? „Das ist ein athenischer Bürger, namens Tellus, ein sehr ehrlicher Mann," antwortete Solon. „Er ist niemals in seinem Leben dürftig gewesen, hat sein Vaterland in einem blühenden Wohlstande gesehen, hat Kinder hinterlassen, die von jedermann hochgeschätzt werden, auch das Vergnügen gehabt, Kindeskinder zu erleben, und ist endlich den rühmlichen Tod fürs Vaterland gestorben."

Eine Antwort, wobei man Silber und Gold für nichts achtete, schien dem Krösus von einem Unverstand und von einer Einfalt zu zeugen, die ihres gleichen nicht hatte. In der Hoffnung, doch wenigstens die zweite Stelle unter den Glücklichen zu haben, fragte er: Wen er denn nach dem Tellus am glücklichsten gefunden? „Das waren Kleobis und Biton von Argos," sagte Solon, „zwei Brüder, die ein vollkommenes Muster der brüderlichen Freundschaft und der Ehrerbietung gewesen waren, die man den Eltern schuldig ist. Als ihre Mutter, eine Priesterin (քրմուհի), an einem hohen Feste sich in den Tempel der Juno (Հերայ) begeben sollte, und ihre Ochsen zu lange ausblieben, spannten sie sich selbst an und zogen den Wagen ihrer Mutter, bis zum Tempel, zwei Meilen weit fort. Alle Mütter wünschten ihr voll Verwunderung und Entzücken dazu Glück, daß sie solche Söhne hätte. Sie selbst, von den stärksten Empfindungen der Freude und Erkenntlichkeit durchdrungen (զգածեալ), flehte die Göttin inständigst an, sie möchte ihren Kindern das beste Glück der Menschen zur Belohnung

geben. Sie ward erhört. Nach vollbrachtem Opfer fielen die Söhne auf der Stelle in einen angenehmen Schlaf, und endigten ihr Leben durch einen sanften Tod. Zur Verehrung ihrer Frömmigkeit richteten ihnen die Argiver in dem Tempel zu Delphi geheiligte Bildsäulen auf."

Krösus aber wurde sehr empfindlich (շատ դժկամակեցաւ), daß der Weltweise Reichtümer und seine Pracht so wenig schätzte. Solon merkte das Mißvergnügen, welches seine Mäßigung dem König verursacht hatte. Er wollte ihm aber weder schmeicheln, noch weiter lästig sein, und begab sich weg (անկէ հեռացաւ), nachdem er ihm mit vieler Sanftmut einige gute Lehren gegeben hatte, die den Krösus kränkten, aber nicht besserten.

V. Kleine Geschichten und Märchen.

Մանր պատմութիւնք եւ առասպելք:

1. Der dankbare Sohn.

Karl war der Sohn sehr armer Eltern, welche Mühe hatten (մեծ նեղութիւն կը կրէին), sich die tägliche Nahrung zu verschaffen. Dennoch arbeiteten sie gerne Tag und Nacht, weil sie ihren Sohn immer reinlich und anständig halten und nichts für seinen Unterricht versäumen wollten. Karl machte in der Schule schnelle Fortschritte im Rechnen (թուաբանութիւն) und im Schönschreiben, und als er sein vierzehntes Jahr erreicht hatte, nahm er Dienst (ծառայութեան մտաւ) bei einem Landmann, und erwarb sich gründliche Kenntnisse in allen Teilen der Landwirtschaft. Seine Aufführung war immer so ordentlich und sittsam, daß jedermann ihn achtete, als den ehrbarsten Jüngling des Dorfes.

Wegen seiner Geschicklichkeit und wegen seiner Rechtschaffenheit wurde er einem reichen Gutsbesitzer (կալուածատէր) empfohlen, der nicht nur ihn in seinen Dienst nahm, sondern ihm später auch die Stelle eines Verwalters aller seiner Güter anvertraute mit einem ansehnlichen Gehalt. Er betrachtete es als seine Pflicht, schon in seinem ersten Dienste, die Hälfte seines jährlichen Lohnes seinen guten Eltern zu geben, die ihn mit so viel Selbstverleugnung erzogen hatten. Jetzt konnte er noch mehr für sie thun, nnd da sie

alt und schwach geworden waren, holte er sie in einem Wagen seines Herrn, und pflegte sie in seinem Hause bis an ihren Tod.

2. Der Geldbeutel.

Robert, ein armer Köhlerknabe, saß unter einem Baume im Walde und jammerte und weinte. Ein vornehmer Herr in einem grünen Kleide und mit einem Stern auf der Brust, der eben im Walde jagte, trat zu ihm und sprach: „Kleiner, warum weinst du?"

„Ach", sagte der Knabe, „meine Mutter war lange krank, und da hat mich mein Vater in die Stadt geschickt, den Apotheker zu bezahlen, und ich habe das Geld mit dem Beutel unterwegs verloren."

Der Herr redete leise mit dem Jäger, der ihn begleitete, zog dann einen kleinen Beutel von roter Seide heraus, in dem einige Goldstücke waren, und sprach: „Ist dieses vielleicht dein Geldbeutelchen?" „O nein", sagte Robert, „das meinige war ganz gering; auch war kein so schönes Gold darin."

„Dann wird es wohl dieses sein?" sagte der Jäger und zog ein unansehnliches ledernes Beutelchen aus der Tasche. „Ach ja", rief Robert voll Freude, „dieses ist es!" Der Jäger gab es ihm. Der vornehme Herr aber sprach: „Weil du so ehrlich bist, so schenke ich dir diesen Beutel mit Gold noch dazu."

3. Übung macht den Meister.

Ein Vater redete mit seinen Kindern davon, wie weit man es in allem durch Übung bringen könne (կրնայ հասցնել).

„Ich will euch davon einmal ein Beispiel erzählen", sagte er. „Es war einmal ein Mann, der mit einem großen Ochsen umherreiste, denselben vor einer Menge Leute auf die Schultern nahm, auf der Straße eine gute Weile (երկայն ժամանակ) hin- und hertrug und mit diesem Kunststück viel Geld verdiente. Man fragte den Mann, wie er denn zu dieser seltenen Stärke gekommen sei. Er antwortete: „Als dieser Ochse noch ein Kalb war, trug ich das Kalb täglich ein paar Stunden in meinem Hofe auf und ab. Das Kalb wurde nun wohl alle Tage schwerer, allein meine Kräfte wurden auch alle Tage größer. So wurde ich am Ende so stark, daß mich das Gewicht eines Ochsen nicht zu Boden drücken kann."

4. Die Näscherin.

Margaretens Mutter hatte einst in der Küche beide Hände voll Arbeit und rief: „Gretchen (Մարգարիտա), hole mir geschwind

eine Zitrone; da ist der Schlüssel zur Speisekammer!" Als Margarete in die Speisekammer kam, schaute sie begierig umher, ob es nichts zum Naschen gäbe. Da erblickte sie oben auf einem Brette den Honigtopf. Sie streckte sich, so sehr sie konnte, den Topf zu erreichen und tupfte mit dem Zeigefinger hinein. Allein plötzlich zwickte etwas sie entsetzlich in den Finger, und als sie schreiend und weinend die Hand herauszog, hing ein großer Krebs daran, der den Finger mit seiner Schere gepackt hatte und ihn nicht loslassen wollte.

Die Mutter hatte nämlich den Honig vor ein paar Tagen verkauft, und weil der Topf eben leer stand, einige Krebse darin aufbewahrt, und Gretchen hatte nichts davon gewußt. Auf ihr Geschrei sprangen alle Leute im Hause nach der Speisekammer. Das naschhafte Mädchen trug nicht nur einen blutigen Finger davon, sondern sie schämte sich auch, daß ihre Naschhaftigkeit an den Tag gekommen war (յայտնուեցաւ).

5. Die sieben Stäbe.

Ein Bauersmann (գեղացի) hatte sieben Söhne, die oft miteinander uneinig waren. Über dem Streiten versäumten sie die Arbeit. Ja, einige böse Menschen machten sich diese Uneinigkeit zu nutze, um die Söhne nach dem Tode ihres Vaters um ihr väterliches Erbteil zu bringen.

Da ließ der Vater eines Tages alle sieben Söhne versammeln, zeigte ihnen sieben Stäbe, die fest zusammengebunden waren, und sagte: „Dem, der dieses Bündel Stäbe zerbricht, werde ich hundert Thaler geben."

Einer nach dem andern strengte seine Kräfte an (բոլոր ճիգը կը թափէր), und jeder sagte am Ende: „Es ist gar nicht möglich."

„Und doch", sagte der Vater, „ist nichts leichter." Er löste das Bündel auf und zerbrach einen Stab nach dem andern mit Leichtigkeit. „Ei", riefen die Söhne, „so ist es freilich leicht; das könnte ein kleiner Knabe thun!"

Der Vater sprach: „Wie es mit diesen Stäben ist, so ist es mit euch (դուք ալ այս գաւազաններուն պէս էք), meine Söhne. So lange ihr fest zusammenhaltet, wird niemand euch überwältigen können. Aber wenn das Band der Eintracht, das euch verbinden sollte, aufgelöst bleibt, so wird es euch gehen wie den Stäben (դուք ալ այս գաւազաններուն պէս պիտի ըլլաք), die hier zerbrochen auf dem Boden liegen."

6. Die beiden Freunde.

Tai hörte nachts spät an seine Hausthür klopfen. Er stand auf und fragte, wer so spät da sei.

Die Antwort war: „Araboh“.

„Mein Freund Araboh“, sagte er zu sich selbst, „was für ein Anliegen kann dieser haben, daß er so spät in der Nacht zu mir kommt?“ — Er rief einen Sklaven, ließ geschwind Licht anzünden und führte den Freund in sein Zimmer.

„Lieber Araboh“, sagte er, „ich bin bestürzt, dich so spät bei mir zu sehen. Ich kann mir nur zwei Fälle denken: entweder hast du eine unvorhergesehene Ausgabe zu machen, oder du bedarfst meines Beistandes in einer gefährlichen Angelegenheit; im ersten Fall steht dir mein Vermögen, im andern mein Leben zu Diensten.“

„Keines von beiden“, erwiderte Araboh, indem er seinen Freund umarmte, „ich sehe dich gesund und bin beruhigt. Ein schreckhafter Traum, der dein Leben in Gefahr setzte, weckte mich; er war so lebhaft, daß ich mich nicht beruhigen konnte; ich kleidete mich an und kam hierher, um mich mit eigenen Augen von der Wahrheit zu überzeugen.“

7. Der treue Hund Genelon.

In Frankreich lebte vor vierhundert Jahren ein guter und reicher Edelmann. Er hatte viele Felder, Wiesen und Gärten, und ein schönes Schloss. Aber er liebte sein einziges Kind mehr als alle seine Güter. Seine Mutter starb, ehe der Knabe sechs Monate alt war. Der Vater hielt eine Wärterin (դայեակ) für den armen Hugo, die ihn trug und ihn pflegte. An einem schönen Herbsttage ging der Vater auf die Jagd. Als er fortgegangen war, legte die Wärterin den kleinen Hugo in die Wiege. Das Kind war müde und schlief bald ein. Die Wärterin wollte in den Garten gehen, liess aber den Hund in der Stube und schloss die Thür. Der Hund hiess Genelon.

Die unachtsame Wärterin hatte das Fenster der Stube offen gelassen. Es gab damals in jener Gegend viele grosse Schlangen. Eine solche kroch durch das Fenster und näherte sich der Wiege. Der treue Hund sprang sogleich auf sie; die starke Schlange wehrte sich, sie wickelte sich fest um den Hund und biss ihn in den Hals. Genelon heulte vor Schmerz, und die Wärterin hörte sein Geschrei. Sie lief

schnell in das Haus, fand aber den Schlüssel in der Angst nicht und stiess die Thür mit Gewalt auf (խորտակեց). Kein Leid war dem Kinde geschehen; der arme Hund lag tot neben der Wiege; aber die Schlange hatte auch aufgehört zu leben. Der treue Hund hat sie bekämpft bis sie tot war.

Der Vater kam bald nachher zurück. Er nahm den kleinen Hugo in seine Arme und freute sich, ihn unverletzt wiederzufinden. Der Hund wurde in dem Garten begraben. Hugos Vater liess einen Stein auf das Grab legen und diese Worte darauf graben: Hier liegt Genelon; er starb für meinen Hugo.

8. Das Gewitter.

Franz, ein Knabe aus der Stadt, hatte in einem nahen Walde Himbeeren gepflückt. Als er wieder nach Hause ging, erhob sich ein Sturmwind; es fing an zu regnen, und Blitz und Donner folgten bald nach. Franz fürchtete sich sehr und versteckte sich in eine hohle Eiche unweit (մօտ) des Weges; denn er wusste nicht, dass der Blitz in hohle Bäume schlage.

Auf einmal hörte er eine Stimme, die rief: „Franz! Franz! Komm, o komm doch zu mir!“ Franz kam aus dem hohlen Baume hervor, und kaum hatte er einige Schritte gemacht, als der Blitz mit fürchterlichem Donnern in den Baum schlug. Die Erde bebte unter dem erschrockenen Knaben, und es schien, als wenn er ganz in Feuer stehe. — Allein es war ihm kein Leid geschehen, und er sagte mit zum Himmel erhobenen Händen: „Diese Stimme kam vom Himmel. Du, lieber Gott, hast mich gerettet!“

Dieselbe Stimme rief aber noch einmal: „Franz! Franz! Hörst du mich denn nicht?“ Franz sah sich um und erblickte eine Bäuerin, die so rief. Er lief zu ihr hin und sagte: „Da bin ich; was wollt Ihr von mir?“ Die Bäuerin antwortete: „Dich habe ich nicht gerufen, sondern meinen kleinen Franz. Er hütete dort am Bache die Gänse und muss sich hier irgendwo versteckt haben, um dem Gewitter zu entgehen. Ich bin gekommen, um ihn nach Hause zu führen. Sieh! da kommt er endlich aus dem Gebüsch (hervor)!“

Franz dankte nochmals dem Himmel für seine wunderbare Rettung und ging fröhlich nach Hause.

9. Prinz Heinrich von England.

Prinz Heinrich, der nachmals seinem Vater, dem König Heinrich IV., 1414, auf den Thron von England folgte, hatte einen Kammerdiener, der ihm trotz vieler leichtsinnigen Streiche (յիմարութիւն) sehr lieb war. Dieser Junker wurde eines Tages, da sein Mutwille das Maß überschritten hatte, von dem beleidigten Teile vor dem höchsten Gerichtshof angeklagt, und da er schuldig befunden wurde, sogleich ohne alle Umstände verhaftet. Als Prinz Heinrich dies hörte, wurde er höchlich darüber aufgebracht, daß man bei der Verhandlung so wenig Rücksicht auf seine Person, zu deren Bedienung der Gefangene gehörte, genommen habe. Er stürmte sogleich in den Gerichtssaal und sprach zornig zu den Richtern: „Ich befehle, daß mein Diener auf der Stelle in Freiheit gesetzt werde!“ Aber der Präsident des Gerichtshofes erhob sich ruhig: „Prinz, ich ehre Ihren *Befehl*, aber ich gehorche dem *Gesetze*. Ihr Diener ist verurteilt. Wollen Sie ihn aus dem Kerker retten, so wenden Sie sich an den König; denn das Gesetz gibt dem Könige das Recht der Begnadigung.“

Der Prinz wollte den Unterschied zwischen Befehl und Gesetz nicht verstehen und selbst das Recht haben, das Urteil des Gerichts aufzuheben. Er beharrte auf seinem Verlangen, wurde ungeberdig, schimpfte und drohte. „Halt!“ rief der Lord-Präsident; „Sie sind strafbar, Prinz, weil Sie sich vergangen haben. Ich stehe hier im Namen des Gesetzes und an der Stelle des Königs Ihres Vaters. In beiden Rücksichten sind Sie mir unbedingten Gehorsam schuldig. Prinz, ich befehle Ihnen demnach, von Ihrem Vorhaben abzustehen und Ihren künftigen Unterthanen ein besseres Beispiel der Ehrfurcht vor den Gesetzen zu geben. Jetzt aber werden Sie, wegen Verletzung dieser schuldigen Ehrfurcht sich sofort in Gefangenschaft begeben und so lange darin verbleiben, bis der König Ihnen seinen höchsten Willen kund thun wird.“

Der Prinz stutzte und wurde von der Hoheit und Ruhe des Richters so betroffen (զգածուեցաւ), daß er freiwillig seinen Degen abgab, eine ehrfurchsvolle Verbeugung machte und sich, ohne ein Wort zu sagen, in Verhaft führen ließ.

Der Vorfall wurde sogleich dem König berichtet. Die Höflinge äußerten einen heftigen Zorn gegen die Anmaßungen des Richters und flüsterten schon von Majestätsverbrechen (քրէական յանցանք). König Heinrich aber hob Hände und Augen gen Himmel und sprach

in freudigem Tone: „Gütiger Gott, wie soll ich dir genug danken! Du gabst dem Lande einen Richter, der sich durch keinen Befehl und durch keine Drohung von der Treue gegen Recht und Gesetz abbringen (ետ կենալ) läßt, und du gabst mir einen Sohn, der seinen Willen dem Rechte und dem Gesetze aufgeopfert hat."

10. Die Ohrfeige.

Ein Einwohner von Orleans, Namens Lepelletier, nicht zufrieden, den armen alles zu geben, was er konnte, hörte nicht auf, für sie bei allen Personen seiner Bekanntschaft anzusprechen (միջնորդ ըլլալ). Einst sah er einen reichen Kaufmann, Namens Aubertot, der auf der Schwelle seiner Thüre stand; er redete ihn an und sagte zu ihm: „Herr Aubertot, geben Sie mir nichts für meine Freunde?" denn so nannte er die Armen. „Nein, ich habe Ihnen nichts zu geben." Lepelletier antwortete: „Wenn Sie wüßten, zu wessen Gunsten ich Ihre Wohlthätigkeit beanspruche (Ձեր բարերարութեանը կը դիմեմ)! Es ist eine arme Frau, welche keine Decke für ihr neugebornes Kind hat." — „Ich kann nicht!" — „Es ist ein Greis, welcher kein Brot hat!" — „Ich kann nicht!" „Es ist ein Arbeiter, der nur seine Arme hatte, um zu leben, und der ein Bein gebrochen hat." — „Ich kann nicht, sage ich Ihnen." — „Herr Aubertot, lassen Sie sich bewegen, und seien Sie versichert, daß Sie nie eine Gelegenheit haben werden, ein besseres Werk zu thun." — „Ich kann nicht, ich kann nicht!" — „Mein guter, mein mitleidiger Herr Aubertot!" — „Herr Lepelletier, lassen Sie mich in Ruhe!" -- Mit diesen Worten wendet ihm Aubertot den Rücken und geht in sein Magazin; Lepelletier folgt ihm bis in seine Stube. Aubertot kennt sich nicht mehr vor Zorn und gibt ihm eine Ohrfeige. Nachdem er die Ohrfeige empfangen hatte, sagte der wohlthätige Mann mit einer lächelnden Miene: „Gut, dies ist für mich; aber was geben Sie mir für meine Armen?" Aubertot wurde dadurch ganz beschämt und gab ihm mehr, als er begehrte, und bat Lepelletier aufrichtig, ihm zu verzeihen.

11. Die gute Schwester.

Ein Vater wollte seinen zwei Kindern, die ihm durch ihren Fleiss und Gehorsam viele Freude machten, auch eine Freude bereiten. „Kinder", sagte er an einem schönen Morgen, „heute will ich euch zu unserm Vetter führen, da könnt ihr mit seinen braven Kindern im Garten spielen und fröhlich sein. Ich will nur einen andern Rock anziehen."

Sein kleiner Sohn, voll Freuden darüber, hüpfte lustig in der Stube herum und stiess unvorsichtiger Weise einen Krug vom Tische herab. Elisabeth, seine Schwester, bückte sich gleich, um die Scherben aufzulesen. Dann kam der Vater herein. „Nun, Elisabeth, was hast du da gemacht?" fragte er etwas unwilig. „O, lieber Vater", sagte Elisabeth ganz erschrocken, „sei (doch) nicht böse!" — „Böse bin ich nicht", erwiderte der Vater; „aber da auch an einem andern Orte die Krüge nicht sicher vor dir sein würden, so kann ich dich heute nicht mitnehmen."

„Ich will gern zu Hause bleiben", sagte das gute Kind, „wenn nur der Vater nicht böse ist." — Nun konnte sich der Bruder nicht länger halten; er trat mit weinenden Augen vor den Vater und sagte: „Ich habe den Krug zerbrochen; ich muss zu Hause bleiben."

Der Vater, voll Freude über das gute Herz seiner Kinder und über ihre Liebe zu einander, nahm sie in seine Arme und sprach: „Ihr seid beide meine lieben Kinder, ihr sollt beide mit mir gehen."

12. Die ungleichen Brüder.

Von zwei unbemittelten Brüdern hatte der eine keine Lust und keinen Mut, etwas zu erwerben, weil ihm das Geld nicht zu den Fenstern hereinregnete. Er sagte immer: „Wo nichts ist, kommt nichts hin." Und so war es auch bei ihm. Er blieb sein Leben lang der arme Bruder „Wo-nichts-ist", weil es ihm nie der Mühe wert war, mit einer kleinen Ersparnis den Anfang zu machen, um nach und nach zu einem größeren Vermögen zu kommen.

So dachte der jüngere Bruder nicht. Dieser pflegte zu sagen: „Was nicht ist, kann noch werden." Er hielt das wenige, was ihm von der Verlassenschaft der Eltern zu Teil geworden war, zu Rat, und vermehrte es nach und nach durch eigene Ersparnis, indem er fleißig arbeitete und eingezogen lebte. Anfangs ging es hart und langsam; aber sein Sprichwort: „Was nicht ist, kann noch werden", gab ihm immer Mut und Hoffnung. Mit der Zeit ging es besser. Er wurde durch unverdrossenen Fleiß und Gottes Segen noch ein reicher Mann und ernährte sogar die Kinder des armen Bruders „Wo-nichts-ist", der selbst nichts zu beißen und zu nagen hatte (ուտելու կամ ապրելու բան մը չունէր).

13. Güte gegen die Fehlenden.

Zur Zeit der Teurung kam Paul, ein armer Knabe aus dem Gebirge, in ein nahes Dorf und flehte vor den Häusern vermöglicher Leute um Brot. Peter, ein reicher Bauerknabe, saß vor seiner Hausthür und hatte ein großes Stück Brot und einen schönen Apfel in der Hand. „Gib mir auch einen Bissen Brot“, sagte der arme Paul, „mich hungert gar sehr!“ Allein Peter sagte trotzig: „Geh weiter, ich habe für dich kein Brot.“

Im nächsten Jahr kam Peter einmal ins Gebirge. Er irrte lange umher, bis er auf den rechten Weg des Dorfes kam. Die Sonne schien sehr heiß, und er verschmachtete beinahe vor Durst, allein nirgends fand er eine Quelle. Endlich kam er an einen schattigen, großen Nußbaum, worunter ein Knabe saß, der die Schafe hütete. Er las in einem Buche und hatte neben sich einen Krug mit Wasser. Peter, froh einen Menschen gefunden zu haben, sagte: „Gib mir doch zu trinken, mich dürstet gar sehr!“ Paul, der den hartherzigen Peter erkannte, sagte zum Scheine: „Geh weiter, ich habe für dich kein Wasser!“

Da fing Peter an zu weinen, erkannte seinen Fehler und bat den armen Knaben um Vergebung (*թողութիւն խնդրեց*), denn Pauls Worte erinnerten ihn an seine frühere Hartherzigkeit. Paul reichte ihm dann den Krug und sprach: „Ich bin nicht so hartherzig, dir einen Trunk kalten Wassers zu versagen, ich wollte dich nur zur Erkenntnis deines Fehlers bringen (*յանցանքդ քեզի հասկցնել*). Trink und merke dir künftig das Sprüchlein:

„Willst du den Hungrigen nicht achten,
So kannst du einst vor Durst verschmachten.“

14. Güte und Wohlthätigkeit.

Ferdinand, ein reicher Knabe aus der Stadt, machte während der Ferien einen Spaziergang auf einen benachbarten Bauernhof. Daselbst angekommen, ließ er sich eine Schüssel mit süßer Milch und Brot geben und aß beides nach Herzenslust (*ուզածին չափ*).

Ein armer Knabe, mit Namen Friedrich, der selten etwas Ordentliches zu Essen hatte, kam dazu. Auch er hatte Hunger, und hätte gerne etwas von Ferdinand angenommen, allein betteln wollte er nicht.

Ferdinand sah wohl, daß der arme Knabe Hunger haben müsse, aß aber begierig das Schüsselchen aus. Als er den Rest

aufgezehrt, sah er unten auf dem Boden des Schüsselchens einen Reim. Er las und — errötete. Sogleich ließ er noch einmal eine Portion Milch und Brot bringen, rief den armen Friedrich zu sich und gab sie ihm. Er sprach ihm freundlich zu, unterhielt sich mit ihm und gab ihm beim Weggehen noch ein schönes Silberstück.

Ferdinand freute sich doppelt und sagte: „Dieser Spruch sollte in allen Schüsseln reicher Leute stehen, damit sie auch ein wenig an die Armen denken.“ Lernet diesen Spruch, Kinder, damit ihr nicht des Armen vergesset!

Kannst du des Armen vergessen,
So verdienst du nicht dich satt zu essen.

15. Der eine oder der andere.

Zur Zeit Heinrichs IV., Königs von Frankreich, ritt einmal ein Bäuerlein (պարզամիտ գեղջուկ մը) von seinem Dorfe nach Paris. Nicht mehr weit von der Stadt begegnete er einem stattlichen Reiter. Es war der König. Sein Gefolge war absichtlich in einiger Entfernung geblieben.

Woher des Weges (ուստի՞ կու գաք), mein Freund? Habt Ihr Geschäfte zu Paris?

Ja, antwortete der Bauer; auch möchte ich gern einmal unsern guten König sehen, der sein Volk so zärtlich liebt.

Der König lächelte und sagte: Dazu kann Euch Rat werden (ատիկա կարելի է, անոր ճար կայ).

Aber wenn ich nur wüsste, welcher es ist unter den vielen Höflingen, von denen er umgeben sein wird.

Das will ich Euch sagen: Ihr dürft nur achtgeben, welcher den Hut auf dem Kopfe behalten wird, wann alle andern sich ehrerbietig werden entblösst haben.

Also ritten sie miteinander in Paris hinein, und zwar das Bäuerlein auf der rechten Seite des Königs; denn was die liebe Einfalt, sei es mit Absicht oder durch Zufall, Ungeschicktes thun kann, das thut sie. Der Bauer gab dem König auf alle seine Fragen gesprächige Antwort. Er erzählte ihm manches über den Feldbau, aus seiner Haushaltung, und wie er zuweilen des Sonntags auch sein Huhn im Topfe habe, und merkte lange nichts. Als er aber sah, wie alle Fenster sich öffneten, und alle Strassen sich mit

Menschen anfüllten, wie jedermann ehrerbietig auswich, da ging ihm ein Licht auf. Mein Herr, sagte er zu seinem unbekannten Begleiter, den er mit Ängstlichkeit und Verwunderung anschaute: Entweder seid Ihr der König, oder ich bin's; denn wir beide haben allein noch den Hut auf dem Kopfe.

Da lächelte der König und sagte: Ich bin's. Wann Ihr Euer Rösslein in den Stall gestellt und Euer Geschäft besorgt habt, so kommt zu mir auf mein Schloss, ich will Euch dann mit einer Mittagssuppe aufwarten und Euch den Dauphin (դօֆէն = թագաժառանգ) zeigen.

16. Der Haushahn.

In einer dunklen Nacht stiegen zwei Räuber mit Hilfe einer Leiter zum Fenster einer Mühle hinein, um dem reichen Müller sein Geld zu stehlen. Als sie nun im Hausgang leise vorwärts schlichen (յառաջ կ'երթային), um die Schlafkammer des Müllers zu finden, krähte ganz nahe bei ihnen der Haushahn. Der jüngere Dieb fuhr zurück (վախէն ետ կեցաւ, դողաց) und sagte leise: „Dieser Hahn hat mich sehr erschreckt! Wir wollen wieder umkehren; der Diebstahl könnte herauskommen (յայտնուիլ)." „Du furchtsamer Tropf", versetzte der andere, „wenn uns jemand in den Weg kommt, so stechen wir ihn nieder; dann kräht kein Hahn darnach!" Die Bösewichte ermordeten wirklich auch den Müller und machten sich[1] mit dem Gelde davon[1].

Drei Jahre nachher blieben[2] sie einmal in dem Wirtshause eines Dorfes übernacht[2], das von jener Mühle nicht sehr weit entlegen war. Da krähte der Haushahn nahe bei ihnen so laut, daß beide davon erwachten. „Der verwünschte Hahn", sprach der ältere Räuber, „ich möchte ihm gleich den Hals umdrehen. Seit jener Nacht in der Mühle ist mir sein Krähen in der Seele zuwider[3]." „Mir geht es gerade auch so (ես ալ այնպէս եմ)", sagte der jüngere. „Wir hätten den Müller nicht umbringen sollen; denn seit jener Zeit, wahrlich! — geht mir[4] jeder Hahnenschrei wie ein Stich[4] durchs Herz[4]."

Sie schliefen wieder ein; aber am andern Morgen drangen plötzlich bewaffnete Männer in ihre Kammer und nahmen sie ge-

[1] sich davon machen փախչիլ. [2] übernacht bleiben գիշերն անցընել. [3] es ist mir zuwider կը զարշիմ, կը խորշիմ. [4] geht mir wie ein Stich durchs Herz սիրտս կը ծակէ։

fangen (բանտարկեցին). Da ihre Schlafkammer von der des Wirtes nur durch eine leichte Bretterwand getrennt war, so hatte dieser ihr Gespräch gehört und sie sogleich angezeigt.

Als nun bald darauf beide Räuber zum Tode verurteilt wurden, sagten die Leute: „So hat doch noch ein Hahn darnach gekräht. Sie hätten besser gethan, auf die Warnung dessen zu hören, der zuerst gekräht hat.“

17. Folgen der Unwissenheit.

Ein armer Taglöhner hatte einen Bruder in der Fremde, der schon zwanzig Jahre abwesend war und von dem die Leute glaubten, er wäre tot, weil er gar nichts mehr von sich hören liess (որովհետեւ ամենեւին իրմէ լուր չկար). Einmal kam ein Brief an den armen Taglöhner, als er eben in der Stadt war. Aber weil er weder gedruckte noch geschriebene Sachen lesen konnte, so ging er mit dem Briefe zu einem Wirte und bat ihn, dass er ihm denselben vorlesen möchte.

Als der Wirt den Brief eine Weile still durchgelesen hatte, sagte er zu dem Taglöhner: „Hört, in diesem Briefe steht, dass Euer Bruder in der Fremde gestorben ist und dass er Euch 50 Thaler vermacht hat, aber Ihr müsst sogleich kommen und das Geld selbst abholen.“ „Herr Wirt, wo muss ich hingehen und das Geld abholen?“ „Nach Amsterdam, mehr als hundert Stunden von hier.“

„Ei“, sagte der Taglöhner, „hundert Stunden hin und hundert Stunden her, das sind zweihundert; da kostet mich die Reise und die Versäumnis bei der nahen Ernte fast mehr als ich erben soll.“ „Hört“, sagte der Wirt, „gebt mir Euern Brief und verkauft mir Euer Recht an ihn für 30 Thaler, so könnt Ihr hier bleiben und ich will sehen, wie ich mich schadlos halte. Aber Ihr müsst keinem Menschen von diesem Handel etwas sagen! Wollt Ihr das thun?“ „Herzlich gerne (շատ սիրով)“, antwortete der Taglöhner. Nun holte der Wirt die 30 Thaler und zählte sie hin. Der Taglöhner nahm sie, dankte und ging vergnügt nach Hause.

Als aber nach vielen Jahren der Wirt, der unterdessen arm geworden war, sterben sollte, da bekannte er mit grosser Angst auf seinem Totenbette (մահուան անկողին), wie er den armen Taglöhner betrogen habe; denn in dem

Briefe stand: „Wer den Brief in Amsterdam bei einem gewissen Manne vorzeigen werde, dem sollten zweitausend Thaler — siebzig mal mehr als der Wirt dem Taglöhner gegeben hatte — ausgezahlt werden.“ Diese hatte der Wirt auch richtig (ամբողջապէս) erhalten, aber liederlich durchgebracht (ծախսած, վատնած).

18. Die Mutterliebe.

In Italien lebte die gute Klementine in einem kleinen Hause in einer ländlichen Gegend mit ihrem Mann und drei Kindern, welche sie mit vieler Zärtlichkeit liebte und pflegte.

Eines Tages, während ihr Mann in (համար) seinen Geschäften entfernt war, arbeitete sie für ihre Kinder vom Morgen bis zum Abend. Nachdem sie ihr Tagewerk geendigt hatte, kam sie unter die Thür, um zu sehen, was ihr Knabe Antonio machte. Dieser spielte in dem Schatten einiger Bäume, mit seiner Schwester Franziska. Zurückgekehrt in die Stube, setzte sie sich neben die Wiege, in welcher ihr Kind schlief, und spann Garn für ein Kleid für Franziska.

Ein Angstgeschrei (վախի աղաղակ) ihres Knaben erschreckt sie plötzlich. Sie stürzt aus dem Hause und findet ihn, mit der zitternden Schwester, rufend: „Mutter, sieh wie die Hand Franziskas blutet; eine Natter hat sie gebissen.“ — „Eine Natter!“ wiederholte die zärtliche Mutter mit Schrecken. — Ein Fremder hörte diese Worte vorbeigehend, und sagte zu der Mutter: „Junge Frau, ich kann mich nicht aufhalten, mein kranker Vater erwartet mich in jenem Dorfe, und die Stunde seines Todes ist nahe; auch habe ich nur einen Rat euch zu geben: suchet einen Hund, und laßt ihm das Gift aus der Hand Eurer Tochter saugen, ehe es sich dem Blute mitteilt.“

Der Mann entfernte sich und ließ Klementine in der Verzweiflung; aber ihre Augen beleben sich plötzlich; sie erhebt sich und sagt: „Kein Hund würde das Gift aus ihrer Wunde saugen, aber eine Mutter kann es, eine Mutter wird es thun!“ Sie nahm ihre Tochter in ihre Arme, drückte sanft ihre Lippen auf die Wunde, und sog so lange, als wenn sie daraus ein neues Leben ziehen könnte. Antonio sieht jetzt seinen Vater von ferne; er läuft ihm entgegen und erzählt, was geschehen war, und was die Mutter gethan hatte.

Der Vater erblaßt vor Schrecken, er wankt und umklammert den nächsten Baum. „Was machst du, Vater?“ rief der Knabe, lief zu ihm, wie wenn er ihm helfen wollte; aber ehe er ihn erreichte, schrak er zurück vor einer toten Schlange, und rief: „Es ist diese Natter, ja, eine solche Natter hat meine Schwester gebissen.“ — „Gott sei gelobt“, sprach der Vater, „dies ist keine Natter, es ist eine Schlange, deren Biß nicht tötlich ist.“ — Er umarmte seine Tochter mit der Mutter, und sagte mit einer großen Freude: „Liebe Frau, du hast mich erschreckt; aber Dank sei Gott, die Schlange war nicht giftig. Wir bleiben noch beisammen, und deine Mutterliebe wird nie vergessen sein; diese That wird eingegraben bleiben in dem Gedächtnis deiner Kinder, und die Hand, aus welcher du das Gift saugen wolltest, wird dich pflegen im Alter.“

19. Napoleon und die Obstfrau in Brienne.

Napoleon brachte bekanntlich seine Jugend als Zögling in der Kriegsschule zu Brienne zu, und wie? — das lehrten in der Folge die Kriege, die er führte, und seine Thaten. Da er gerne Obst aß, wie die Jugend zu thun pflegt, so bekam eine Obstfrau daselbst manchen schönen Franken von ihm. Hatte er je einmal (երբեմն) kein Geld, so gab sie ihm Kredit (ապառիկ). Bekam er Geld, so bezahlte er. Aber als er die Schule verließ, um nun als kenntnisreicher Soldat auszuüben, was er dort gelernt hatte, war er ihr noch einige Franken schuldig. Und als sie das letzte Mal ihm einen Teller voll saftiger Pfirsiche oder süßer Trauben brachte, sagte er: „Gute Frau, jetzt muß ich fort (պիտի մեկնիմ), und kann Euch nicht bezahlen, aber Ihr sollt nicht vergessen sein.“ Aber die Obstfrau sagte: „O reisen sie wegen dessen ruhig ab, edler junger Herr! Gott erhalte Sie gesund und mache aus Ihnen einen glücklichen Mann!“

Allein auf einer solchen Laufbahn, wie diejenige war, welche der junge Krieger jetzt betrat, kann doch auch das beste Gedächtnis etwas vergessen, bis zuletzt das erkenntliche Gemüt ihn wieder daran erinnert.

Napoleon wird in kurzer Zeit General und erobert Italien. Napoleon geht nach Egypten, und liefert ein Treffen bei Nazareth, wo 1800 Jahre vorher die hochgelobte Jungfrau wohnte; Napoleon kehrt mitten durch ein Meer voll feindlicher Schiffe nach Frankreich, nach Paris zurück, und wird erster Konsul. Napoleon

stellt in seinem unglücklich gewordenen Vaterlande die Ruhe und Ordnung wieder her (վերստին կը հաստատէ), und wird französischer Kaiser, und noch hatte die gute Obstfrau in Brienne nichts als sein Wort: „Ihr sollt nicht vergessen sein!"

Aber sein Wort ist noch immer so gut als bares Geld, und besser. Denn als der Kaiser einmal in Brienne erwartet wurde, so war er schon in der Stille (ծպտեալ) dort, und mag wohl sehr gerührt gewesen sein, wenn er da an die vorige Zeit gedacht und an die jetzige, und wie ihn Gott in so kurzer Zeit, und durch so viele Gefahren unversehrt bis auf den neuen Kaiserthron geführt hatte, — da blieb er auf der Straße plötzlich stehen, legte den Finger an die Stirn, wie einer der sich auf etwas besinnt, nannte bald den Namen der Obstfrau, erkundigte sich nach ihrer Wohnung, die so ziemlich baufällig war, und trat mit einem einzigen treuen Begleiter zu ihr hinein. Eine enge Thüre führte in ein kleines, aber reinliches Zimmer, wo die Frau mit zwei Kindern am Kamin kniete, und ein sparsames Abendessen bereitete.

„Kann ich hier etwas zur Erfrischung haben?" so fragte der Kaiser. — Ei ja, erwiderte die Frau, die Melonen sind reif, und holte eine. Während die zwei fremden Herren die Melone verzehrten und die Frau noch ein paar Reisig an das Feuer legte, so fragte der eine: „Kennt Ihr denn den Kaiser auch, der heute hier sein soll?"

„Er ist noch nicht da", antwortete die Frau, „er kommt erst. Warum soll ich ihn nicht kennen? Manchen Teller und manches Körbchen voll Obst hat er mir abgekauft, als er noch hier in der Schule war!"

„Hat er denn alles ordentlich bezahlt?"

„Ja freilich, er hat alles ordentlich bezahlt."

Da sagte zu ihr der fremde Herr: „Frau, entweder sagt Ihr die Wahrheit nicht, oder Ihr müßt ein schlechtes Gedächtnis haben. Fürs erste (նախ եւ յառաջ), so kennt Ihr den Kaiser nicht. Denn ich bin's. Zweitens habe ich Euch nicht so ordentlich bezahlt, als Ihr sagt, denn ich bin Euch zwei Thaler schuldig oder so etwas;" und in diesem Augenblick zählte der Begleiter auf den Tisch eintausend und zweihundert Franken Kapital und Zins.

Die Frau, als sie den Kaiser erkannte, und die Goldstücke auf dem Tisch klingeln hörte, fiel ihm zu Füßen, und war vor Freude, Schrecken und Dankbarkeit ganz außer sich, und die Kinder schauen auch einander an, und wissen nicht, was sie sagen sollen.

Der Kaiser befahl nachher, das alte Haus niederzureißen und der Frau ein anderes an dem nämlichen Platze zu bauen.

„Dieses Haus", sagte er, „soll meinen Namen führen (պիտի կրէ), und der Frau versprach er, er wolle für ihre Kinder sorgen. — Wirklich hat er auch die Tochter derselben ehrenvoll versorgt, und der Sohn wurde auf kaiserliche Kosten in der nämlichen Schule erzogen, aus welcher der große Held selbst ausgegangen ist.

20. Der Hirtenknabe. Հովիւ տղան:

Abbas der Große, König von Persien, war einst auf der Jagd verirrt. Er kam auf einen Berg, wo ein Hirtenknabe eine Herde Schafe weidete. Der Knabe saß unter einem Baume und blies die Flöte. Die süße Melodie des Liedes und Neugierde lockten den König näher hinzu; das offene Gesicht des Knaben gefiel ihm, er fragte ihn über allerlei Dinge, und die schnellen, treffenden Antworten dieses Kindes der Natur, das ohne Unterricht bei seiner Herde aufgewachsen war, setzten den König in Verwunderung. Er hatte noch seine Gedanken darüber, als sein Vezier dazukam. „Komm, Vezier," rief er ihm entgegen, „und sage mir, wie dir dieser Knabe gefällt!" Der Vezier kam herbei; der König setzte seine Fragen fort, und der Knabe blieb ihm keine Antwort schuldig. Seine Unerschrockenheit, sein gesundes Urteil und seine offene Freimütigkeit nahmen den König und den Vezier so sehr ein, daß jener beschloß, ihn mit sich zu nehmen und erziehen zu lassen, damit man sähe, was aus dieser schönen Anlage der Natur unter der Hand der Kunst werde.

Wie eine Feldblume, die der Gärtner aus ihrem dürren Boden hebt und in ein besseres Erdreich (երկիր) pflanzt, in kurzem ihren Kelch erweitert und glänzendere Farben annimmt, so bildete sich auch der Knabe unvermerkt zu einem Manne von großen Tugenden aus. Der König gewann ihn täglich lieber, er gab ihm den Namen Ali Beg und machte ihn zu seinem Großschatzmeister (գանձապետ).

Ali Beg besaß alle Tugenden, die sich nur vereinigen lassen; Tadellosigkeit in seinen Sitten (անստգիւտ բարոյական), Treue und Klugheit in seinem Amt, Freigebigkeit und Großmut gegen die Fremden, Gefälligkeit gegen alle. die ihn um etwas baten, und, obgleich er der Liebling des Königs war, die bescheidenste Demut. Was ihn aber am meisten unter den persischen Hofleuten auszeichnete, war seine Uneigennützigkeit; denn nie ließ er sich seine

Dienste bezahlen, seine guten Thaten hatten die reinste Quelle, das Verlangen den Menschen nützlich zu werden. Bei allen diesen Tugenden entging er jedoch den Verleumdungen der Höflinge nicht, die seine Erhebung mit heimlichem Neide ansahen; diese legten ihm allerlei Fallen und suchten ihn bei dem Könige verdächtig zu machen. Aber Abbas war ein Fürst von seltenen Eigenschaften; argwöhnischer Verdacht war für seine Seele zu klein, und Ali Beg blieb in Ansehen und Ruhe, solange sein großmütiger Beschützer lebte.

Zum Unglück starb dieser große König. Sein Nachfolger, Schach Sefi, war das völlige Widerspiel (ներհակն) seines Vorgängers, voll Mißtrauen, Grausamkeit und Geiz. Einen solchen Oberherrn hatten Alis Feinde erwartet, und ihr verborgener Neid wurde sogleich wieder sichtbar.

Einstmals verlangte der König einen kostbaren Säbel zu sehen, den Abbas vom türkischen Kaiser zum Geschenk bekommen hatte. Der Säbel war nicht zu finden, ob er gleich in Abbas nachgelassenem Verzeichnisse eingetragen war, und so fiel Sefis Verdacht auf den Schatzmeister, daß dieser ihn veruntreut (գողցած) habe. Dies war, was seine Feinde wünschten; sie verdoppelten ihre Beschuldigungen und schilderten ihn als den ärgsten Betrüger. Eines Tages trat Ali Beg eben zum Könige hinein, als ihn seine Feinde so verklagten, und mit zornigen Blicken sprach der König: „Ali Beg, deine Untreue ist kund geworden; du hast dein Amt verloren, und ich befehle dir, in vierzehn Tagen Rechnung abzulegen.“ Ali Beg erschrak nicht, denn sein Gewissen war rein; aber er bedachte, wie gefährlich es sein würde, seinen Feinden vierzehn Tage Zeit zu lassen, ehe er seine Unschuld bewiese. „Herr“, sprach er, „mein Leben ist in deiner Hand. Ich bin bereit, die Schlüssel des königlichen Schatzes und den Schmuck der Ehre, den du mir gegeben hast, heute oder morgen vor deinem Throne niederzulegen, wenn du deinen Sklaven mit deiner Gegenwart begnadigen (պատուել) willst.“

Diese Bitte war dem Könige höchst willkommen; er genehmigte sie und besichtigte gleich des andern Tages die Schatzkammer. Alles war in der vollkommensten Ordnung, und Ali Beg überführte ihn, daß Abbas den vermißten (կորուսեալ) Säbel selbst herausgenommen und mit den Diamanten ein anderes Kleinod habe schmücken lassen, ohne es jedoch in seinem Verzeichnisse zu bemerken. Der König konnte nichts dagegen einwenden; allein Mißtrauen ist ungerecht und findet sich beleidigt, wenn es sich in seinen falschen

Mutmaßungen betrogen sieht. Er ersann daher einen Vorwand und begleitete den Schatzmeister in sein Haus, um die vielen Kostbarkeiten zu finden, von denen ihm seine Höflinge gesagt hatten; zu seiner großen Verwunderung aber war auch hier alles anders. Gemeine Tapeten deckten die Wände, die Zimmer waren mit nicht mehr als notdürftigem Hausrat versehen, und Sefi mußte selbst gestehen, ein nur wenig bemittelter Bürger wohne köstlicher als der Großschatzmeister seines Reiches. Er schämte sich dieser zweiten Täuschung und wollte sich entfernen, als ihm ein Höfling eine Thür am Ende der Gallerie zeigte, die mit zwei starken eisernen Riegeln verschlossen war. Der König ging näher und fragte den Ali Beg, was er unter so großen Schlössern und Riegeln verwahre. Ali Beg schien erschrocken; er errötete und sprach: „Herr, in diesem Gemach bewahre ich das Liebste, das ich auf der Welt habe, mein wahres Eigentum. Alles, was du in diesem Hause gesehen hast, gehört dem Könige, meinem Herrn. Was dieses Zimmer enthält, ist mein; aber es ist ein Geheimnis, ich bitte dich, verlange es nicht zu sehen!“

Dies ängstliche Betragen schien dem argwöhnischen Sefi Ausdruck der Schuld, und er befahl mit Heftigkeit die Thür zu öffnen. Das Gemach that sich auf, und siehe da! vier weiße Wände, an denen ein Hirtenstab, eine Flöte, ein schlechtes Kleid und eine Hirtentasche hiengen, das waren die Schätze, welche diese eisernen Riegel und Schlösser verwahrten.

Alle Anwesenden erstaunten, und Schach Sefi schämte sich zum drittenmal, als Ali Beg mit der größten Bescheidenheit also sprach: „Mächtiger König! Als mich der große Abbas auf einem Berge antraf, wo ich meine Herde hütete, waren diese Armseligkeiten mein ganzer Reichtum. Ich bewahrte seitdem denselben als mein einziges Eigentum, das Denkmal meiner glücklichen Kindheit, und der großmütige Fürst war zu gütig, als daß er mir es hätte nehmen wollen. Ich hoffe, Herr, auch du wirst es mir nicht nehmen und mich mit ihm in jene friedlichen Thäler zurückkehren lassen, wo ich in meiner Dürftigkeit glücklicher als im Überflusse deines Hofes war.“

Ali schwieg, und alle Umstehenden waren bis zu Thränen gerührt. Der König zog sein Kleid aus und legte es ihm an (ein Zeichen der höchsten Gnade); der Neid und die Verleumdung waren mit Scham geschlagen (ամօթապարտ եղան), und sie durften sich gegen diesen Edeln nie wieder erheben.

21. Das Paar Pantoffeln.

Zu Bagdad lebte ein alter Kaufmann, namens Abu Kasem, der wegen seines Geizes sehr berüchtigt (համբաւաւոր) war. Seines Reichtums ungeachtet waren seine Kleider nur Flicken und Lappen, sein Turban ein grobes Tuch, dessen Farbe man nicht mehr unterscheiden konnte. Unter allen seinen Kleidungsstücken aber erregten seine Pantoffeln die größte Aufmerksamkeit. Mit großen Nägeln waren ihre Sohlen beschlagen; das Oberleder bestand aus so vielen Stücken als irgend ein Bettlermantel, denn in den zehn Jahren, seitdem sie Pantoffeln waren, hatten die geschicktesten Schuhflicker von Bagdad alle ihre Kunst erschöpft, diese Stücke zusammen zu halten. Davon waren sie so schwer geworden, daß, wenn man etwas recht Plumpes beschreiben wollte, man die Pantoffeln des Kasem nannte.

Als dieser Kaufmann einst auf dem großen Markte der Stadt spazieren ging, that man ihm den Vorschlag, einen ansehnlichen Vorrat von Krystallgeräten zu kaufen. Er schloß den Kauf und war sehr glücklich. Einige Tage nachher erfuhr er, daß ein verunglückter Salbenhändler nur noch Rosenwasser zu verkaufen habe und sehr in Verlegenheit sei. Er machte sich das Unglück dieses armen Mannes zu nutze (իւր շահուն գործածեց), kaufte ihm sein Rosenwasser für die Hälfte des Wertes ab und war über diesen Kauf sehr erfreut. Es ist die Gewohnheit der morgenländischen Kaufleute, die einen glücklichen Handel gemacht haben, ein Freudenfest zu geben. Dies that aber unser Geiziger nicht. Er fand es zuträglicher, einmal auch etwas auf seinen Körper zu verwenden, und so ging er ins Bad, das er seit langer Zeit nicht besucht hatte, weil er sich vor der Ausgabe fürchtete, die dadurch nötig wurde. Indem er nun in das Badehaus kam, sagte ihm einer seiner Bekannten, es wäre doch einmal endlich Zeit, seine Pantoffeln abzudanken und sich ein Paar neue zu kaufen. „Darauf denke ich schon lange“, antwortete Kasem; „wenn ich sie aber recht betrachte, so sind sie doch so schlecht nicht, daß sie nicht noch Dienste thun könnten.“

Während er sich badete, kam auch der Kadi von Bagdad dahin, und weil Kasem eher fertig war als der Richter, ging er zuerst in das Zimmer, wo man sich ankleidete. Er zog seine Kleider an, und wollte nun wieder in seine Pantoffeln treten; aber ein anderes Paar stand da, wo die seinigen gestanden waren, und unser Geizhals

überredete sich gern, daß dies neue Paar wohl ein Geschenk des Freundes sein könne, der ihn vorher erinnert hatte, sich ein Paar neue zu kaufen. Flugs zog er sie an und ging voll Freuden aus dem Bade.

Unglücklicher Weise aber waren es die Pantoffeln des Kadi. Als dieser sich nun gebadet hatte und seine Pantoffeln begehrte, so fanden seine Sklaven sie nicht, wohl aber ein schlechtes Paar andere, die an eine andere Stelle verschoben waren und die man sogleich für Kasems Pantoffeln erkannte. Eilig lief der Thürhüter hinter Kasem nach und führte ihn, als auf dem Diebstahl ertappt, zurück zum Kadi. Dieser, über die unverschämte Dreistigkeit des alten Geizhalses ergrimmt, hörte seine Verteidigung gar nicht einmal an, sondern ließ ihn sogleich ins Gefängnis werfen. Um nun nicht wie ein Dieb mit öffentlicher Schande bestraft zu werden, mußte er nach orientalischer Art reichlich zahlen. Hundert Paar Pantoffeln hätte er für die Summe kaufen können, die er erlegen mußte.

Sobald er nach Hause gelangte, nahm er Rache an den Urhebern seines Verlustes. Zornig warf er die Pantoffeln in den Tigris, der unter seinem Fenster vorbeifloß, damit sie ihm nie mehr zu Gesicht kämen. Aber das Schicksal wollte es anders. Wenige Tage nachher zogen Fischer ihr Netz auf und fanden es ungewöhnlich schwer. Sie glaubten schon einen Schatz an den Tag zu bringen (գտնել), statt dessen aber fanden sie die Pantoffeln Kasems, die noch dazu mit ihren Nägeln das Netz so zerrissen hatten, daß sie lange daran flicken mußten. Voll Unwillen gegen Kasem und seine Pantoffeln warfen sie diese gerade in seine offenen Fenster. Aber eben in diesem Zimmer standen unglücklicher Weise alle die Krystallflaschen voll von dem schönen Rosenwasser, das er gekauft hatte; und als nun die schweren, mit Nägeln beschlagenen Pantoffeln auf dieselben geworfen wurden, wurde das Krystallglas zertrümmert, und das herrliche Rosenwasser floß auf den Boden.

Man stelle sich Kasem vor, als er ins Zimmer trat und die Zerstörung erblickte. „Verwünschte Pantoffeln", rief er aus, „ihr sollt mir ferner keinen Schaden anrichten!" Sofort lief er mit ihnen in den Garten, und warf sie von dort aus in eine Wasserleitung. Aber die Pantoffeln wurden gerade in die verschlämmte Röhre der Wasserleitung hineingetrieben. Nur noch dieses Zusatzes bedurfte es, und nach einigen Stunden trat das Wasser über, und unter anderm wurde auch des Statthalters Garten überschwemmt. Die Brunnenmeister, zur Verantwortung gezogen, untersuchten die

Wasserleitung, und zu ihrem Glück fanden sie die Pantoffeln, in der von ihnen vernachlässigten Röhre und konnten sich damit genugsam rechtfertigen. Der Herr der Pantoffeln ward in Verhaft genommen und mußte mit einer großen Geldstrafe büßen. Seine Pantoffeln aber wurden ihm sorgfältig wiedergegeben.

„Was soll ich nun mit euch thun“, sprach Kasem, „ihr vermaledeiten (անիծեալ) Pantoffeln? Zweimal habe ich euch dem Wasser übergeben (նետեցի), und ihr kamet immer mit größerem Verluste für mich wieder; jetzt soll euch die Flamme verzehren!“

„Weil ihr aber“, fuhr er fort und wog sie in seinen Händen, „so ganz mit Schlamm erfüllt und mit Wasser getränkt seid, so muß ich euch noch das Sonnenlicht gönnen und euch auf meinem Dache trocknen, denn euch in mein Haus zu bringen, werde ich mich wohl hüten.“ Mit diesen Worten stieg er auf das platte Dach seines Hauses und legte sie daselbst nieder. Aber das Unglück hatte noch nicht aufgehört, ihn zu verfolgen; ja der letzte Streich, der ihm aufbehalten war, war der grausamste von allen. Ein Hund seines Nachbars ward die Pantoffeln gewahr (տեսաւ). Er sprang von dem Dache seines Herrn auf das Dach Kasems und spielte mit ihnen, indem er sie umherzerrte. So hatte er den einen bis an den Rand des Daches geschleppt, und es bedurfte nur noch einer kleinen Berührung, da fiel der schwere Pantoffel einer Frau, welche eben unter dem Hause vorbeiging und ein Kind trug, gerade auf den Kopf. Sie selbst dabei fiel nieder, und das Kind stürzte aus ihren Armen auf die Steine. Ihr Mann brachte seine Klage vor die Richter, und Kasem mußte härter büßen, als er je gebüßt hatte; denn sein schwerer Pantoffel hatte beinahe zwei Menschen erschlagen. Als ihm das Urteil verkündigt ward, sprach Kasem mit einer Ernsthaftigkeit, die den Kadi selbst zum Lachen brachte: „Richter der Gerechtigkeit, alles will ich geben und leiden, wozu Ihr mich verdammt habt; nur erbitte ich mir auch den Schutz der Gerechtigkeit gegen die unversöhnlichen Feinde, welche die Ursache alles meines Kummers und Unglücks bis auf diese Stunde waren. Es sind diese armseligen Pantoffeln. Sie haben mich in Armut und Schimpf, ja gar in Lebensgefahr gebracht, und wer weiß, was sie noch im Schilde führen! Sei gerecht, o edler Kadi, und fasse einen Schluß ab, daß alles Unglück, was ohne Zweifel diese Werkzeuge der bösen Geister noch anrichten werden, nicht mir, sondern ihnen zugerechnet werde!“

Der Richter konnte ihm seine Bitte nicht versagen. Er behielt die unglücklichen Störer der öffentlichen und häuslichen Ruhe bei

sich. Dem Alten aber gab er die Lehre, daß die rechte Sparsamkeit nur in der richtigen Anwendung des Geldes, nicht aber in dem Zusammenscharren desselben bestehe.

22. Dschafer und der Bohnenhändler. Ճաֆէրն ու բակլայավաճառը:

Ein arabischer Dichter, welchen Dschafer großmütig unterstützt hatte, suchte nach dessen Tode das Grab seines Wohlthäters auf, warf sich voll Schmerz an demselben hin und brachte daselbst die Nacht zu. Im Traume erschien ihm der Barmekide* und sprach: „So ist's Gottes Fügung. Wir gaben dir Lebensunterhalt (ապրուստ), aber wir leben selbst nicht mehr; wir bewohnen das Grab statt der Paläste. Unsere Tage waren gezählt, doch soll die Kürze derselben die deinigen nicht verbittern. Geh nach Bassora (Պասրա), sage dem Kaufmann des dritten Gewölbes: „Dschafer, der Barmekide, beschwört dich, mir dreitausend Dukaten zu geben. Er beschwört dich beim Andenken der Bohnen."

Der Dichter erwachte mit dem größten Erstaunen. „Mein Traum", rief er aus, „ist wahr, wenn je ein Traum die Wahrheit gesprochen hat; hätte ich aber auch die Unterschrift des Barmekiden, so würde mir doch kein Mensch glauben wollen. Wohlan! alles will ich eher verlieren, als das Vertrauen in meine Wohlthäter. Gott segne dich Barmekide Dschafer!"

Er begab sich nach Bassora, und am folgenden Tage suchte er das ihm bezeichnete dritte Gewölbe des großen Marktes auf. Dort fand er einen Kaufmann sitzend auf einem geschmackvollen (գեղեցիկ) Sofa, von zwei Jünglingen bedient, deren einer damit beschäftigt war, reiche Seidenstoffe (կերպասներ) abzuschneiden, und der andere, Gold und Silber abzuwägen. Als der Dichter diese Zeichen des Wohlstandes sah, ließ er den Mut sinken (վհատեցաւ), denn er dachte, der reiche Herr werde ihm ins Gesicht lachen, wenn er ihm seinen Traum erzähle, und im Namen der Bohnen ihn um Unterstützung bitte. Zuletzt überwand er dennoch das Gefühl der Scham, und grüßte den Kaufmann. Dieser erwiderte den Gruß und fragte, was zu seinen Befehlen stehe (ինչ կը հրամայէ). „Ich bitte dich um nichts als um Geduld, mich anzuhören." — „Rede immerhin." So erzählte er ihm denn seinen Traum, und bat ihn zuletzt um Unterstützung im Namen der Bohnen.

* Արաբական երեւելի ցեղի մ'անուն։

„Beim Himmel (Աստուած վկայ)!“ sprach der Kaufmann, „wenn du dreißig oder fünfzig tausend Dukaten begehrt hättest im Namen meiner Dankbarkeit für die Bohnen, so hätte ich dir dein Begehren nicht abschlagen können!“ Sogleich befahl er dem Jünglinge, welcher Gold und Silber abwog, dem Dichter drei Beutel Goldes zu geben. „So wahr Gott groß ist!“ sprach der Dichter, „ich nehme diese Summe nicht, bis du mir sagest, was diese Dankbarkeit im Namen der Bohnen bedeutet.“

Der Kaufmann versprach es zu thun, und führte ihn mit sich nach Hause. Sie kamen zu einem großen Palaste, dessen Vorhalle mit Lampen aus Sandelholz beleuchtet war, die an seidenen Schnüren hiengen. Dreißig Sklaven und eben so viele Sklavinnen kamen ihm entgegen. Die Wände der Zimmer und Säle waren reich vergoldet, der Boden mit Marmor belegt, die Fenster waren Krystallscheiben. Sie ließen sich in einem Köschke nieder, dessen Aussicht auf der einen Seite gegen das Haus, auf der andern gegen den Garten ging. Die Tafel wurde reichlich bestellt, und nachdem der Sorbet (օշարակ) herumgegangen war, nahm der Hausherr das Wort und erzählte folgendermaßen (Հետեւեալ կերպով): „Ich war ehemals in Bagdad ein armer Bohnenverkäufer, mein ganzes Eigentum bestand aus einem halben Scheffel Bohnen. Diese bildeten das Kapital und die Interessen, von denen ich mich und meine Familie erhalten mußte. Eines Tages, in der regnerischen Jahrzeit, wo die Regen Tag und Nacht strömen, ging durch vierundzwanzig Stunden ein Wolkenbruch nieder (մօրինակ երկնքէն հեղեղ կ'իջնար), so daß alle Gassen im Wasser standen, und daß es fast unmöglich war, auszugehen. Ich sagte zu meinem Weibe: „Das sieht schlimm aus (գէշ վիճակի մէջ ենք), wie kann ich mich bei diesem Wetter hinauswagen (դուրս ելլելու համարձակիլ), und wer wird Bohnen kaufen wollen?“ „Gott sei gelobt!“ versetzte mein Weib, „er wird uns helfen aus dieser Not. Wohl ist zu fürchten, daß wenn du ausgehst, alle Bohnen verdorben werden durch den Regen, indessen versuche dein Glück, vielleicht verkaufst du doch etwas, um uns für heute zu ernähren.“ Ich wagte mich dann hinaus mit dem Scheffel auf dem Kopfe. Der Regen strömte unaufhörlich fort, als ob die Schleusen der großen Tiefe durchgebrochen wären; ich watete im Wasser bis an die Kniee, ermattet von der Anstrengung, und von Sorgen verzehrt. Der Vezier Dschafer und seine Gemahlin standen diesen Tag unter ihrem bedeckten Balkon auf dem Gipfel des Palastes, und unterhielten sich damit,

hinauszusehen in die strömende Wolkenflut (Ջրհեղեղ) und auf die zahllosen Bäche, die sich in den Gassen bildeten.

Als sie mich erblickten, sprach der Vezier zu seiner Gemahlin: „Siehst du diesen Bohnenverkäufer, welcher unerschrocken einherschreitet, während die Lasttiere sich mit Mühe aufrecht erhalten können. Entweder ist er sehr arm oder sehr geizig, um sich bei solchem Wetter hinauszuwagen. Im ersten Falle müssen wir seine Lage verbessern.“ Der Vezier ließ mich durch einen seiner Leute holen und fragte mich, was mich bewogen habe, bei so abscheulichem Wetter auszugehen? „Die Armut und der Hunger“, antwortete ich, „denn wie sollte ich sonst meine Familie für diesen Tag ernähren?“ Dschafer sah seine Gemahlin an, und sprach: „Das Herz thut mir weh (սիրտս կը ցաւի) bei diesen Worten.“ Dann ließ er das ganze Haus zusammenrufen; es erschienen mehr als tausend Personen, Vornehme und Geringe. Der Vezier sprach: „Wer mich liebt, wird Bohnen kaufen, so viel er kann.“ Da ging ein Wettstreit an, um meine Bohnen, in kurzem war mein Teller mit Gold und Silber und mein Scheffel mit reichen Stoffen gefüllt, von beiläufig tausend Dukaten am Werte. — Als ich Alles verkauft hatte, fragte Dschafer: „Nun, hast du noch Bohnen?“ „Bei Gott!“ antwortete ich, „nur diese einzige.“ — Er nahm die Bohne, legte dieselbe zwischen sich und seine Gemahlin, und rief sie aus, wie zur Versteigerung zwischen ihnen beiden. „Wie viel bietest du?“ fragte er seine Gemahlin? „Tausend Dukaten“, Dschafer bot zweitausend; die Frau dreitausend. So überboten sie eines das andere (իրարմէ աւելի կու տային) bis auf die Summe von zwanzigtausend Dukaten, von denen der Vezier die Hälfte, und die andere Hälfte seine Gemahlin erlegte. Er befahl, das Geld mir nachzutragen (ետեւէս տուին տանիլ), und so langte ich in feierlichem Zuge zu Hause an, wo mein Weib fast außer sich geriet vor Freude.

Wir beschlossen nun, Bagdad zu verlassen, denn als neu aufgeschossene (Նորաբոյս) Reiche wären wir unseren alten Bekanntschaften zum Spotte geworden, die sich über den von Gold starrenden (առլցեալ) Bohnenverkäufer gewiß nicht wenig lustig gemacht hätten. Wir ließen uns also hier in Bassora nieder, wo mein Handel bald die günstigsten Fortschritte machte, bis ich zu meinem gegenwärtigen Wohlstande gelangte, welchen ich einzig und allein der Freigebigkeit Dschafers, des Barmekiden, danke. Als wir seinen Tod vernommen hatten, legten ich und die meinigen Trauer

an (սուգ մտանէք), und verteilten viele tausend Dukaten an Almosen zur Ruhe seiner Seele. Der Dichter vereinte den Erguß seines dankbaren Herzens mit dem Ausdrucke der Gefühle des ehemaligen Bohnenverkäufers, und pries den Barmekiden als seinen Wohlthäter auch nach dem Tode.

23. Der gelehrte Kanarienvogel. Կրթուած դեղձանիկն:

Dieser Vogel gehörte einem französischen Ausgewanderten, der sein Vaterland während der inneren Unruhen verlassen hatte und in Deutschland die Rückkehr des Friedens erwartete. Da sich nun dieser etwas zu lange erwarten ließ, unterrichtete er zum Zeitvertreibe den kleinen Vogel, und da endlich auch sein Geld auf die Neige ging, entschloß er sich, mit seinem Schüler herum zu reisen und ihn für Geld sehen zu lassen. So kam er auch nach Cleve, ließ sich in einem öffentlichen Hause, wo eine Gesellschaft zusammen gesessen hatte, und am Ende der Mahlzeit der Musik einiger herumziehenden Prager zuhörte, melden und wurde, da man schon viel von dem geschickten Vogel gehört hatte, mit Vergnügen angenommen. In der That war es auch das niedlichste Tier, das man sehen konnte. Als sein Herr den Käfig öffnete, um ihn der Versammlung zu zeigen, hüpfte er ihm sogleich auf den Finger und sah seinen Herrn unbeweglich mit klugen Augen an, als er seine Befehle erwartete. Nachdem nun dieser zu der Gesellschaft einiges von den Tugenden und Geschicklichkeiten seines Zöglings gesagt hatte, von denen sie jetzt Zeugen sein sollten, wendete er sich an diesen selbst. „Mein kleiner Freund", sagte er, „du befindest dich jetzt in vornehmer Gesellschaft. Du bist zu gut erzogen, als daß ich fürchten dürfte, du könntest mir Schande machen. Hast du die Gesellschaft schon begrüßt?" — Der Vogel schüttelte den Kopf. „Nun, wohlan, so thue deine Schuldigkeit und zeige, daß du die Ehre erkennst, die man dir erweist." — Sogleich bückte sich der Vogel nach jeder Seite hin. — „Sehr gut", fuhr nun sein Herr fort; „es ist aber nicht genug, höflich zu sein. Man muß auch Talent zeigen. Laß uns etwas von deiner Musik hören; aber vergiß nicht, daß du Kenner vor dir hast." — Der Vogel sang. — „O kleiner Schelm", unterbrach ihn sein Herr, „du willst uns wohl zum Besten haben. So mögen Raben krächzen, nicht aber Vögel von deinen Talenten. Scherz bei Seite (կատակը մէկդի)! Laß uns etwas Rührendes (սրտաշարժ բան մը) hören." — Sogleich fiel der Vogel in einen andern Ton, und seine Stimme glich jetzt

der angenehmsten Flötenmusik. — „Schön so! Nur etwas schneller! Nicht zu viel! So ist es recht.“ – Der Vogel machte alles, wie es ihm befohlen wurde. — „Aber, kleiner Freund“, fiel jetzt der Meister ein, „dein Fuß, dein Köpfchen thut seine Schuldigkeit nicht. Du bist zerstreut. Du hast den Takt vergessen.“ — Sogleich trat er den Takt mit dem Fuße und bewegte den Kopf dazu. Von allen Seiten wurde Bravo gerufen, und besonders die Musiker waren ganz bezaubert von seiner Geschicklichkeit. — „Nun, Freund“, sagte der Meister, „bedankst du dich nicht?“ — Der Vogel neigte den Kopf und dankte. Da wurde der Beifall noch größer; der Bewunderung, der Lobsprüche war kein Ende.

Nachdem die musikalischen Übungen vorüber waren, sagte der Meister: „Wir haben schöne Musik gehört; wir haben uns lustig gemacht (զուարճացանք). Aber du weißt, es ist Krieg. Die Feinde dringen vor; wir müssen auf unserer Hut sein.“ Dabei gab er ihm einen Strohhalm als Flinte in die Krallen; und der Vogel bewegte sein Gewehr, wie ein geübter Soldat, und spazierte dann auf der Tafel hin und her, wie eine Schildwache. — „Du bist ein wackerer Bursche“, sagte sein Herr; „wenn du ferner deine Pflicht so thust, werden uns die Feinde nicht überrumpeln. Jetzt blase uns noch einen Marsch — dann darfst du ausruhen.“ — Der Vogel sang einen Marsch mit großer Genauigkeit. Und als er geendigt hatte und jedermann in die Hände klopfte und die Prager ihn ihren Kapellmeister nannten, schien er ganz stolz auf das Lob zu werden, schüttelte die Flügel, putzte sich und stimmte noch zu guter letzt, aus freiem Antrieb, ein Trompeterstückchen (փողերգ) an.

„Jetzt, mein kleiner Freund“, hub der Meister wieder an (ըսաւ դարձեալ), „ist es Zeit, von so vieler Arbeit auszuruhen. Lege dich hin und schlummere ein wenig. Ich will unterdessen deinen Platz einnehmen, und die Gesellschaft zu unterhalten suchen.“ Sogleich nach dieser Ermahnung schien der Vogel ganz müde zu werden. Er machte ein Auge zu, dann das andere, dann wankte er hin und her, so daß man immer meinte, er müßte vom Finger herabfallen. Endlich war er, wie es schien, fest (խորունկ) eingeschlafen, und lag ohne Bewegung auf der Hand des Meisters. Dieser legte ihn behutsam auf den Tisch, und schickte sich zu einigen Kunststücken (ճարպկութիւն) an, mit denen er die Gesellscha ft ergötzen wollte; vorher aber bat er um ein Glas Wein. In dem Augenblick, wo er das Glas an den Mund setzte, raffte sich der Vogel auf, flog auf den Rand des Glases, und nippte von dem

Wein. „O, o, kleine Unart“, rief ihm sein Herr zu, „kannst du die Zeit nicht erwarten?“ — Und auf diese Warnung sprang der Vogel unverzüglich herab, nahm seinen vorigen Platz wieder ein, und schien wieder in tiefen Schlaf zu fallen.

Sein Herr unterhielt nun die Gesellschaft mit anderen Künsten so angenehm, daß man den kleinen Musiker, der noch auf dem Tische lag und schlief, oder sich schlafend stellte, darüber fast vergaß. In einem unglücklichen Augenblicke, wo alle Augen in die Höhe gerichtet waren, sprang eine Katze, die bisher niemand bemerkt hatte, auf den Tisch, ergriff den Vogel, und war mit ihm zu dem offenen Fenster hinaus, ehe man nur recht wußte, was geschehen war.

24. Es gibt viele Unglückliche.

Es war ein strenger Winter, an welchem Herr Falk fast täglich nach Tisch auszugehen pflegte. Seine Kinder wußten nicht, wohin er ging. Vater, wohin gehst du doch nur immer? fragte ihn einmal die neugierige kleine Luise.

Wenn ihr wollt, sagte der Vater, so könnt ihr alle mitgehen, und es selbst sehen. Dazu waren sie alle bereit; sie suchten ihre Handschuhe hervor, und alle hüllten sich dicht in ihre Kleider ein.

Wohin wird uns der Vater doch wohl führen? dachten die Kinder, und eines vermutete diesen, das andere jenen Ort. — Keines traf es. Der Vater führte sie in kleine Hütten, in welchen sie niemals gewesen waren. Arme, sehr arme und alte und schwache Leute wohnten in denselben, unglückliche kranke Menschen, welchen es an allem fehlte, an Brot, Holz und wärmender Kleidung. Die armen Menschen! sie konnten kaum vor Kälte die Finger rühren, und mit Stricken und Spinnen, oder mit Korbflechten und solchen Arbeiten ein paar Groschen verdienen. Ach Gott, sagten sie fast alle, der Winter fällt uns armen Leuten sehr hart, wir können nichts verdienen, und das Holz ist so teuer, und alle wünschten sehr, daß doch das Wetter bald wieder gelinder werden möchte.

Den traurigsten Anblick hatten die Kinder bei der Frau Herrmann. Sie wußten alle, was für eine fleißige und brave Frau sie war und wie gerne sie von der Mutter zu den häuslichen Arbeiten, bei der Wäsche, beim Nähen, Ausbessern, Plätten und dergleichen gebraucht wurde. Vor einigen Monaten war ihr Mann gestorben; sie hatte alles daran gewendet (գործածած էր), ihn zu erhalten, sie hatte ihre Kleider und Wäsche verkauft, um ihn in

seiner Krankheit zu pflegen und zu stärken, und die Arzneien bezahlen zu können. Ach sie hatte ihn mit aller ihrer Pflege doch nicht erhalten, und nun war sie wegen der vielen Angst und Sorge selbst krank geworden. — Da lag sie, die arme Frau, auf einem Strohsack, mit einigen alten Röcken bedeckt; ein paar kleine Kinder standen neben ihr, und wimmerten und baten die Mutter, sie sollte doch gesund werden, damit sie aufstehen und ihnen ein Süppchen kochen und einheizen könnte. „Ach Mutter“, riefen die Kinder, „wir hungern und frieren gar zu sehr!“

„Ach! lieber Herr Falk“, rief die unglückliche Frau, „helfen Sie meinen armen Kindern!“ Herr Falk kehrte sich um, und wischte eine Thräne weg. „Ich will gern helfen“, sagte er, „ich bedaure nur, daß ich nicht eher von ihrer Not gehört habe, als heute; warum haben Sie uns nicht eher wissen lassen, daß Sie so hilflos sind?“ — „Ach, lieber Herr Falk“, antwortete die Frau, „ich wollte Sie nicht gern belästigen — dann hatte ich auch niemanden, der es Ihnen sagen konnte! — Kein Mensch im ganzen Hause bekümmert sich um uns.“

Herr Falk lief schnell nach Hause, und kam bald mit einer Magd wieder, welche Holz, Kleider und einige Betten und Speisen im Korbe hatte; er ging in das Haus nebenan, und nahm eine Wartefrau (Հիւանդապահ) an für die Kranke, und wie er fortging, versprach er, schon weiter zu sorgen. — Tausendmal dankte ihm die Kranke. Sie sind unser Erretter! rief sie, unser Erhalter! Ohne Sie wäre ich mit meinen armen Kindern umgekommen!

Herr Falk führte seine Kinder noch zu einigen Unglücklichen. Sie kamen zu einem Greis. Er saß auf einem harten Schemmel und nagte traurig an einer Brotrinde (Հացի կեղեւ), die er nicht mehr zerbeißen konnte; das kleine Stübchen war ebenso kalt, wie bei der Frau Herrmann, und die Fenster mit fingerdickem Eise überzogen. Armer Mann, sagte Herr Falk, habt ihr denn niemand mehr, der euch angehört? — „Ich habe eine Tochter. Wo der Sohn ist, das weiß ich nicht; vielleicht ist er längst tot! Und meine Tochter, die kann sich meiner nicht annehmen, sie ist selbst arm, und hat sechs Kinder zu ernähren.“ Aber guter Alter, sagte Herr Falk, könnt ihr denn die harte Rinde essen? — „Ach, lieber Herr“, antwortete dieser, „ich habe ja nichts anderes! Ich bin schon oftmals hungrig zu Bette gegangen! — Ich habe in meinem Leben immer brav gearbeitet, und bin vom Morgen bis zum Abend fleißig gewesen, und nun muß ich in meinem hohen (խոր) Alter

noch so große Not leiden!“ — Der Alte weinte, während er das sagte. Herr Falk drückte ihm etwas in die Hand, und ging traurig mit seinen Kindern von ihm.

Vater, sagten die Kinder, wie sie nach Hause kamen, die armen Leute haben uns recht gejammert! Gibt's denn solche Arme noch mehr? Ach der Armen und der Unglücklichen gibt's überall sehr viele, sagte der Vater. Er erzählte ihnen nun noch manches von dem Elend, in welchem so viele Menschen ihr ganzes Leben wären; von Greisen, wie sie soeben einen gesehen hätten, die durch ihr ganzes Leben fleißig und arbeitsam gewesen wären, nun könnten sie im Alter nichts mehr verdienen, und hätten kaum so viel, daß sie den Hunger stillen, und sich bekleiden könnten. — Er erzählte ihnen von armen Witwen, die den ganzen Tag am Spinnrocken säßen, und hätten doch am Abend kaum drei Groschen verdient — von armen Hausvätern, die es sich von Morgen bis in die Nacht sauer merden ließen (իրենք զիրենք սաստիկ կ'աշխատցընէին), und könnten ihren Kindern zuweilen doch nicht satt zu essen geben; — von armen Kindern, die nicht Vater und Mutter mehr hätten, und nun nähme sich niemand ihrer an, der für ihren Unterhalt und Unterricht sorgte. Er sagte ihnen, wie es viele Blinde, Stumme, Lahme und Krüppel unter den Menschen gäbe, die nicht arbeiten könnten, und bloß von den Wohlthaten anderer leben müßten. Da wunderten sich die Kinder, daß es so viele elende und unglückliche Menschen gebe, und bedauerten dieselben sehr. — Das ist löblich, sagte der Vater, daß ihr diese Unglücklichen bemitleidet; wer nicht mitleidig ist, der hilft den Unglücklichen nicht gerne.

25. Der Froschkönig. Գորտերու Թագաւորը:

In den alten Zeiten, wo das Wünschen noch geholfen hat, lebte ein König. Seine Töchter waren alle schön, aber die jüngste war so schön, daß die Sonne selber, die doch so vieles gesehen hat, sich verwunderte, so oft sie ihr ins Gesicht schien. Nahe bei dem Schlosse des Königs lag ein großer dunkler Wald, und in dem Walde unter einer alten Linde lag ein Brunnen. Wenn nun der Tag recht heiß war, so ging das Königskind hinaus in den Wald und setzte sich an den Rand des kühlen Brunnens, und wenn sie Langeweile hatte, so nahm sie eine goldene Kugel, warf sie in die Höhe und fing sie wieder; und das war ihr liebstes Spielwerk.

Nun trug es sich einmal zu, daß die goldene Kugel der Königstochter nicht in ihr Händchen fiel, daß sie in die Höhe ge-

halten hatte, sondern vorbei auf die Erde fiel und gerade ins Wasser hineinrollte (գլորեցաւ). Die Königstochter folgte ihr mit den Augen nach, aber die Kugel verschwand, und der Brunnen war so tief, das man keinen Grund sah. Da fing sie an zu weinen, und weinte immer lauter und konnte sich gar nicht trösten. Und wie sie so klagte, rief ihr jemand zu: „Was hast du, Königstochter, du schreist ja, daß sich ein Stein erbarmen möchte?“ Sie sah sich um, woher die Stimme kam. Da erblickte sie einen Frosch, der seinen dicken häßlichen Kopf aus dem Wasser streckte. „Ach, du bist's, alter Wasserpatscher (լուղորդ)“, sagte sie, „ich weine über meine goldene Kugel, die mir in den Brunnen hinabgefallen ist.“ „Sei still“, antwortete der Frosch, „ich kann wohl Rat schaffen, aber was gibst du mir, wenn ich dir dein Spielwerk wieder heraufhole?“ „Was du haben willst, lieber Frosch“, sagte sie, „meine Kleider, meine Perlen und Edelsteine, auch noch die goldene Krone, die ich trage.“

Der Frosch antwortete: „Deine Kleider, deine Perlen und Edelsteine und deine goldene Krone mag ich nicht; aber wenn du mich lieb haben willst (զիս սիրէ), und ich soll dein Spielkamerad (խաղի ընկեր) sein, an deinem Tischlein neben dir sitzen, von deinem goldenen Tellerlein essen, und aus deinem Becherlein trinken; wenn du mir das versprichst, so will ich hinuntersteigen und dir die goldene Kugel wieder heraufholen.“ „Ach ja“, sagte sie, „ich verspreche dir alles, was du willst, wenn du mir nur die Kugel wieder bringst.“ Sie dachte aber: „Wie der Frosch so einfältig schwatzt! Der sitzt im Wasser bei seines Gleichen und quakt, und kann keines Menschen Spielkamerad sein.“

Der Frosch, als er die Zusage erhalten hatte, tauchte seinen Kopf unter, sank hinab, und über ein Weilchen (քիչ մ'ետքը) kam er wieder herauf, hatte die Kugel im Maul und warf sie ins Gras. Die Königstochter war voll Freude, als sie ihr schönes Spielwerk wieder erblickte, hob es auf und sprang damit fort (վազելով գնաց անկէ). „Warte, warte“, rief der Frosch, „nimm mich mit, ich kann nicht so schnell laufen wie du.“ Aber was half es ihm, daß er sein „Quack quack“ so laut nachschrie, als er konnte! Sie hörte nicht darauf eilte nach Haus und hatte bald den armen Frosch vergessen, der wieder in seinen Brunnen hinabsteigen mußte.

Am andern Tage, als sie mit dem König und allen Hofleuten sich zur Tafel gesetzt hatte, und von ihrem goldenen Tellerlein aß, da kam, plitsch platsch, plitsch platsch, etwas die Marmor-

treppe herauf gekrochen, und als es oben angelangt war, klopfte es an die Thür und rief: „Königstochter, jüngste, mach mir auf!" Sie lief und wollte sehen, wer draußen war. Als sie aber aufmachte, saß der Frosch davor. Da warf sie die Thür hastig zu, setzte sich wieder an den Tisch und fürchtete sich.

Der König sah wohl, daß ihr das Herz gewaltig klopfte und sprach: „Mein Kind, was fürchtest du dich, steht etwa ein Riese vor der Thür und will dich holen?" „Ach nein", antwortete sie, „es ist kein Riese, es ist ein garstiger Frosch." „Was will der Frosch von dir?" „Ach, lieber Vater, als ich gestern im Walde beim Brunnen saß und spielte, da fiel meine goldene Kugel ins Wasser. Und weil ich so weinte, hat sie der Frosch wieder herauf geholt; und weil er es durchaus verlangte, so versprach ich ihm, er sollte mein Spielgeselle werden; ich dachte aber nimmermehr, daß er aus seinem Wasser heraus könnte. Nun ist er draußen und will zu mir herein (ներս գալ)."

Indem (= indessen) klopfte es zum zweitenmale und rief: „Königstochter, jüngste, mach mir auf; weißt du nicht, was du gestern zu mir gesagt hast bei dem kühlen Brunnenwasser?" Da sagte der König: „Was du versprochen hast, das mußt du auch halten; geh nur und mach ihm auf!" Sie ging hin und öffnete die Thür, da hüpfte der Frosch herein, ihr immer auf dem Fuße nach (Հետեւելով), bis zu ihrem Stuhl. Da saß er und rief: „Heb mich herauf zu dir!" Sie zauderte, bis endlich der König es befahl. Der Frosch sprang von dem Stuhl auf den Tisch und sprach: „Nun schieb mir dein goldenes Tellerlein näher, damit wir zusammen essen." Das that sie zwar, aber man sah wohl, daß sie es nicht gerne that. Der Frosch ließ sichs gut schmecken (ախորժակաւ կերաւ), aber ihr blieb fast jedes Bißlein (պատառիկ) im Halse. Endlich sprach er: „Nun hab ich mich satt gegessen und bin müde, trag mich hinauf in dein Kämmerlein, ich will in deinem seidenen Bettlein schlafen." Da fing die Königstochter an zu weinen, sie fürchtete sich vor dem garstigen Frosch, der nun auf ihrem schönen reinen Bettlein schlafen wollte. Der König aber ward zornig und sprach: „Wer dir geholfen hat, als du in der Not warst, den sollst du hernach nicht verachten." Da packte sie ihn mit zwei Fingern, trug ihn hinauf und setzte ihn in eine Ecke. Er kam aber gekrochen und sprach: „Ich bin müde und will ein wenig auf dem Bettlein schlafen." Da ward sie böse, hob ihn auf und warf ihn aus allen Kräften gegen die Wand. „Nun wirst du Ruhe haben, du garstiger

Frosch!“ Als er aber herab fiel, da war er kein Frosch mehr, sondern ein Königssohn mit schönen und freundlichen Augen. Da erzählte er ihr, er wäre von einer bösen Hexe verwünscht worden, und niemand hätte ihn aus dem Brunnen erlösen können, als sie allein, und morgen sollte sie mit ihm in sein Reich gehen. Am andern Morgen, als die Sonne aufging, kam ein Wagen herangefahren (կառք մ'եկաւ) mit acht weißen Pferden bespannt (լծեալ), die hatten weiße Straußfedern auf dem Kopf und gingen in goldenen Ketten, hinten stand der Diener des jungen Königs, das war der treue Heinrich. Am andern Tag war die Hochzeit und dann fuhren sie nach Hause. Aber den jungen König nannte man Froschkönig, weil er ein Frosch gewesen war.

26. Von dem Tode des Hühnchens.

Einmal ging das Hühnchen mit dem Hähnchen auf den Nußberg, und sie machten (միաբանեցան) miteinander aus, wer einen Nußkern fände, sollte ihn mit dem andern teilen. Nun fand das Hühnchen eine große Nuß, sagte aber nichts davon und wollte den Kern allein essen. Der Kern aber war so dick, daß es ihn nicht hinunterschlucken konnte, und er blieb ihm im Hals stecken (կոկորդը մնաց), daß ihm Angst wurde, es müßte ersticken. Da schrie das Hühnchen: „Hähnchen, ich bitte dich, lauf und hol mir Wasser, sonst erstick ich!“

Das Hähnchen lief, so schnell es konnte, zum Brunnen und sprach: „Brunnen, du sollst mir Wasser geben; denn das Hühnchen liegt auf dem Nußberg, hat einen großen Nußkern geschluckt und will ersticken.“ Der Brunnen antwortete; „Lauf erst hin zur Braut und laß dir rote Seide geben.“ Das Hähnchen lief zur Braut: „Braut, du sollst mir rote Seide geben: rote Seide will ich dem Brunnen bringen, der Brunnen soll mir Wasser geben, das Wasser will ich dem Hühnchen bringen, das liegt auf dem Nußberg, hat einen großen Kern geschluckt und will daran ersticken.“ Die Braut antwortete: „Lauf erst und hol mir mein Kränzlein, das blieb an einer Weide hängen.“

Da lief das Hähnchen zur Weide, zog das Kränzlein vom Ast und brachte es der Braut, und die Braut gab ihm rote Seide dafür, die brachte es dem Brunnen, der gab ihm Wasser dafür. Da brachte das Hähnchen das Wasser zum Hühnchen. Aber wie es hinkam, war das Hühnchen unterdessen erstickt und lag da tot und

regte sich nicht. Da war das Hähnchen so traurig, daß es laut schrie; und es kamen alle Tiere und beklagten das Hühnchen; und sechs Mäuse bauten einen kleinen Wagen, um das Hühnchen darin zu Grabe zu fahren (տանելու համար); und als der Wagen fertig war, spannten sie sich davor, und das Hähnchen setzte sich darauf. Auf dem Wege aber kam der Fuchs. und fragte: „Wo willst du hin, Hähnchen?“ „Ich will mein Hühnchen begraben.“

„Darf ich mitfahren (ուղեկցիլ)?“ sagte der Fuchs. Jenes antwortete:

„Ja, aber setz' dich hinten auf den Wagen,
vornen können's meine Pferdchen nicht vertragen.“

Da setzte sich der Fuchs hinten auf, dann der Wolf, der Bär, der Hirsch, der Löwe und alle Tiere in dem Wald. So ging die Fahrt fort (ճամբան շարունակեցին), da kamen sie an einen Bach. „Wie sollen wir nun hinüber?“ sagte das Hähnchen. Da lag ein Strohhalm am Bach; der sagte: „Ich will mich quer darüber legen, so könnt ihr über mich fahren.“ Wie aber die sechs Mäuse auf die Brücke kamen, rutschte der Strohhalm und fiel ins Wasser, und die sechs Mäuse fielen alle hinein und ertranken. Da ging die Not von neuem an, und kam eine Kohle und sagte: „Ich bin groß genug, ich will mich darüber legen, und ihr sollt über mich fahren.“ Aber die Kohle erlosch gleich und fiel tot ins Wasser.

Wie das ein Stein sah, erbarmte er sich und wollte dem Hähnchen helfen und legte sich über das Wasser. Da zog nun das Hähnchen den Wagen selber; wie es ihn aber bald drüben hatte, und war mit dem toten Hühnchen auf dem Land und wollte die andern, die hinten aufsaßen, auch heranziehen, da waren ihrer zu viel geworden, und der Wagen fiel zurück, und alle fielen miteinander in das Wasser und ertranken. Da war das Hähnchen noch allein mit dem toten Hühnchen, und grub ihm ein Grab und legte es hinein, und machte einen Hügel darüber. Auf diesen setzte es sich und grämte sich so lang, bis es auch starb; und dann war alles tot.

27. Die drei Spinnerinnen.

Es war einmal ein sehr schönes Mädchen, aber auch sehr faul und wollte nicht spinnen, und die Mutter mochte sagen, was sie wollte, sie konnte sie nicht dazu bringen. Endlich wurde die Mutter einmal zornig und ungeduldig, daß sie ihm Schläge gab,

worüber es laut zu weinen anfing. Nun fuhr gerade die Königin vorbei, und als sie das Weinen hörte, da ließ sie anhalten, trat in das Haus und fragte die Mutter, warum sie ihre Tochter schlüge, so daß man sie draußen auf der Straße schreien hörte.

Da schämte sich die Frau, daß sie die Faulheit ihrer Tochter offenbaren sollte und sprach: „Ich kann sie nicht vom Spinnen abbringen, sie will immer und ewig spinnen, und ich bin arm und kann nicht so viel Flachs herbeischaffen (Հայթայթել)." Da antwortete die Königin: „Ich höre nichts lieber als spinnen und bin nie vergnügter, als wenn die Räder schnurren; gebt mir eure Tochter mit ins Schloß, ich habe Flachs genug, da soll sie spinnen, so viel sie Lust hat." Die Mutter war's zufrieden, und die Königin nahm das Mädchen mit.

Als sie ins Schloß gekommen waren, führte sie es hinauf zu drei Kammern, die von unten bis oben mit dem schönsten Flachs gefüllt waren. „Nun spinn mir diesen Flachs", sprach sie, „und wenn du es fertig bringst, so sollst du meinen ältesten Sohn zum Gemahl haben. Du bist zwar arm, aber ich achte nicht darauf; dein unverdroßner Fleiß ist Ausstattung genug." Das Mädchen erschrak, denn sie konnte den Flachs nicht spinnen, und wäre sie dreihundert Jahre alt geworden, und hätte jeden Tag vom Morgen bis Abend dabei gesessen. Als sie nun allein war, fing sie an zu weinen und saß so drei Tage, ohne die Hand zu rühren. Am dritten Tage kam die Königin. Als diese sah, daß noch nichts gesponnen war, verwunderte sie sich; aber das Mädchen entschuldigte sich damit, daß sie vor großer Betrübnis über die Entfernung aus dem Hause ihrer Mutter noch nicht hätte anfangen können. Das ließ sich die Königin gefallen, sagte aber beim Weggehen: „Morgen mußt du mir zu arbeiten anfangen!"

Als nun das Mädchen wieder allein war, wußte sie sich nicht mehr zu helfen, und trat in ihrer Betrübnis an das Fenster. Da sah sie drei Weiber herkommen, davon hatte die erste einen breiten (Platsch)-Fuß, die zweite hatte eine so große Unterlippe, daß sie über das Kinn herunterhing, und die dritte hatte einen breiten Daumen. Sie blieben vor dem Fenster stehen, schauten hinauf und fragten das Mädchen, was ihm fehlte. Sie klagte ihnen ihre Not; da boten sie ihm ihre Hilfe an und sprachen: „Willst du uns zur Hochzeit einladen, dich unser nicht schämen und uns deine Basen heißen, auch an deinem Tisch setzen, so wollen wir dir den Flachs in kurzer Zeit wegspinnen (մանելով սպառել)." „Vom Herzen

gern“, antwortete sie, „kommt nur herein und fangt gleich die Arbeit an.“

Da ließ das Mädchen die drei seltsamen Weiber herein und machte in der ersten Kammer eine Lücke, wo sie sich hinsetzten und ihr Spinnen anfingen. Die eine zog den Faden und trat das Rad (անիւը կը շարժէր); die andere netzte den Faden, die dritte drehte ihn und schlug mit dem Daumen auf den Tisch, und so oft sie schlug, fiel eine Anzahl (մեծ քանակութիւն) Garn fertig zur Erde, und das war aufs feinste gesponnen. Vor der Königin verbarg sie die drei Spinnerinnen und zeigte ihr, so oft sie kam, die Menge des gesponnenen Garns, daß diese kein Ende des Lobes fand. Als die erste Kammer leer war, ging es an die zweite, endlich an die dritte, und die war auch bald aufgeräumt. Nun nahmen die drei Weiber Abschied und sagten zum Mädchen: „Vergiß nicht, was du uns versprochen hast, es wird dein Glück sein.“

Als das Mädchen der Königin die leeren Kammern und den großen Haufen Garn zeigte, bereitete sie die Hochzeit, und der Bräutigam freute sich, daß er eine so geschickte und fleißige Frau bekäme und lobte sie gewaltig. „Ich habe drei Basen“, sprach das Mädchen, und da sie mir viel Gutes gethan haben, so möchte ich sie nicht gern in meinem Glück vergessen: erlaubt doch, daß ich sie zu der Hochzeit einlade, und daß sie mit an den Tisch sitzen.“ Die Königin und der Bräutigam gaben ihre Einwilligung.

Als nun das Fest anfing, traten die drei Weiber in wunderlicher Tracht herein, und die Braut sprach: „Seid willkommen, liebe Basen!“ „Ach“, sagte der Bräutigam, „wie kommst du zu der garstigen Verwandtschaft?“[1] Darauf ging er zu der einen mit dem breiten Platschfuß und fragte: „Wovon habt ihr einen solchen breiten Fuß?“ „Vom Treten“,[2] antwortete sie, „vom Treten.“ Da ging der Bräutigam zur zweiten und sprach: „Wovon habt ihr nur die herunterhängende Lippe?“ „Vom Netzen des Fadens“, antwortete sie. Da fragte er die dritte: „Wovon habt ihr den breiten Daumen?“ „Vom Fadendrehen“, antwortete sie, „vom Fadendrehen, denn wir sind Spinnerinnen.“

Da erschrak der Königssohn und sprach: „Wenn das vom Spinnen kommt, so soll mir meine schöne Braut nimmermehr ein Spinnrad anrühren.“ Damit war sie des bösen Flachsspinnens los (ազատեցաւ).

[1] Ի՜նչպէս կարելի է՝ որ այսպէս տգեղ ազգականներ ունիս.
[2] անիւ շարժելէն։

28. Der Hirsedieb.

In einer Stadt wohnte ein sehr reicher Kaufmann, der hatte am Haus einen großen und prächtigen Garten, in dem auch ein Stück Land mit Hirse besäet war. Da nun dieser Kaufmann einmal in seinem Garten herumspazierte — (es war zur Frühjahrszeit, und die Saat stand frisch und kräftig) — so sah er zu seinem größten Verdruß, daß verwichene Nacht von einem frechen Dieb ein Teil von seinem Hirseland (կորեկաստան) abgegrast worden war, und gerade dieses Garten-Äckerlein (պարտիզի մասն), worauf er alle Jahre Hirse säete, war ihm ganz besonders lieb, wie manchmal die Menschen eine ausschließliche (առանձին) Vorliebe für eine Sache haben. Er beschloß, den Dieb zu fangen, und dann nachdrücklich zu strafen, oder dem Gericht zu übergeben. Daher rief er seine drei Söhne, Michael, Georg und Johannes, zu sich und sprach: „Heute Nacht war ein Dieb in unserm Garten und hat mir einen Teil Hirsesaat (կորեակ) abgegrast, was mich höchlich ärgert. Dieser Frevler muß gefangen werden und soll mir büßen! Ihr, meine Söhne, mögt nun wachen die Nächte hindurch (գիշերները), einer um den andern, und welcher den Dieb fängt, soll von mir eine große Belohnung bekommen.“

Der Älteste, Michael, wachte die erste Nacht; er nahm sich eine geladene Pistole und einen Säbel, auch zu essen und zu trinken mit, hüllte sich in einen warmen Mantel und setzte sich hinter einen blühenden Hollunderbusch, hinter dem er aber bald hart und fest (խորունկ) einschlief. Wie er am hellen Morgen erwachte, war noch ein größeres Stück Hirsesamen abgegrast, als in voriger Nacht. Und wie nun der Kaufmann in den Garten kam und merkte, daß sein Sohn, anstatt zu wachen und den Dieb zu fangen, geschlafen hatte, war er noch ärgerlicher, und schalt und höhnte ihn als einen faulen Wächter, der ihm samt seinen Pistolen und Säbel selbst gestohlen werden könne!

Die zweite Nacht wachte Georg; dieser nahm sich nebst den Waffen, die sein Bruder vorige Nacht bei sich geführt, auch noch einen Knittel und starke Stricke mit. Aber der gute Wächter Georg schlief ebenfalls ein und fand am Morgen, daß der Hirsedieb wieder tüchtig gegrast hatte. Der Vater ward ganz wild[1], und sagte: „Wenn der dritte Wächter ausgeschlafen hat, wird die Hirsesaat

[1] բոլորովին կատղեցաւ.

vollends zum Kuckuck[2] sein und sie wird dann keines Wächters mehr bedürfen!"

Die dritte Nacht kam nun die Reihe an Johannes. Dieser nahm trotz aller Zureden keine Waffe mit; doch hatte er sich im geheimen mit recht probaten Waffen gegen den Schlaf versehen; er hatte sich Disteln und Dornen gesucht, und diese, als er sich abends in den Garten an seinen Wächterplatz verfügte, vor sich aufgebaut[3]. Wenn er nun einnicken wollte, stieß er allemal mit der Nase an die Stacheln, und wurde gleich wieder munter[4]. Als die Mitternacht herbeikam, hörte er ein Getrappel; es kam näher und näher, machte sich an den Hirsesamen, und da hörte Johannes ein recht fleißiges Abrausen[5]. Halt, dachte er, ich habe dich! und er zog einen Strick aus der Tasche, schob[6] leise die Dornen zurück[6] und schlich dem Dieb vorsichtig näher. Als er hinzukam — wer hätte sich das vermutet? — war der Dieb — ein allerliebstes kleines Pferdchen. Johannes war innerlich erfreut; hatte auch mit dem Einfangen gar keine Mühe; das Tierchen folgte ihm willig zum Stall, den Johannes fest verschloß. Und nun konnte er ganz ruhig in seinem Bette ausschlafen.

Am andern Morgen früh, als seine Brüder aufstanden und hinunter in den Garten gehen wollten, sahen sie mit Staunen, daß Johannes in seinem Bette lag und fest schlief. Da weckten sie ihn und höhnten ihn mit allerlei Neckreden, daß er der beste Wächter sei, da er sogar nicht einmal die Nacht ausgehalten habe auf seiner Wache. Aber Johannes sagte: „Seid ihr nur ganz stille, ich will euch den Hirsedieb schon zeigen." Und sein Vater und seine Brüder mußten ihm zum Stalle folgen, wo das wundersame Pferdlein stand, von dem niemand zu sagen wußte, woher es gekommen und wem es gehöre. Es war allerliebst anzusehen[7], von zartem und schlankem Bau, und dazu ganz silberweiß. Da hatte der Kaufmann eine große Freude, und schenkte seinem wackern Johannes das Pferdchen als Belohnung. Dieser nahm es freudig an und nannte es Hirsedieb.

Bald darnach vernahmen die Brüder, daß eine schöne Prinzessin verzaubert wäre im Schloß, das auf dem gläsernen Berge stehe, zu welchem niemand wegen der großen Glätte emporklimmen[8] könne. Wer aber glücklich hinauf und dreimal um das Schloß

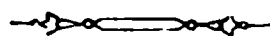
[2] Մնացած կորեակն ալ բոլորովին պիտի գողցուի. [3] առջևը դիզեց. [4] անմիջապէս կ'արթննար. [5] որ մէկը լաւ մը կը ճարակէր. [6] մէկդի ըրաւ. [7] շատ սիրուն տեսք մ'ունէր. [8] մագլելով վեր ելլել.

herumreite, der erlöse die schöne Prinzessin und bekomme sie zur Gemalin. Gar viele hatten schon den Bergritt probiert, waren aber alle wieder herabgestürzt und lagen tot umher. Diese Wundermär[9] erscholl durchs ganze Land, und auch die drei Brüder bekamen Lust, ihr Glück zu versuchen, nach dem gläsernen Berg zu reiten, und — womöglich die schöne Prinzessin zu gewinnen. Michael und Georg kauften sich junge, starke Pferde, deren Hufeisen sie tüchtig schärfen ließen, Johannes sattelte seinen kleinen Hirsedieb, und so zogen die Brüder gemeinschaftlich aus.

Bald erreichten die drei den gläsernen Berg. Der älteste ritt zuerst, aber ach — sein Roß glitt aus, stürzte mit ihm nieder, und beide, Roß und Mann, vergaßen das Wiederaufstehen.[10] Der zweite ritt, aber ach — sein Roß glitt aus, stürzte mit ihm nieder, und beide, Mann und Roß, vergaßen auch das Aufstehen. Nun ritt Johannes, und es ging trapp trapp, trapp trapp, und sie waren dreimal ums Schloß herum, als wenn Hirsedieb schon hundertmal diesen gefährlichen Weg gelaufen wäre. Nun standen sie vor der Schloßthür, diese ging auf, und es trat die reizendschöne[11] Prinzessin heraus; sie war ganz in Seide und Gold gekleidet, und breitete freudig die Arme gegen Johannes aus. Und dieser stieg schnell vom Pferdlein und eilte, die holde Prinzessin, und somit sein ganzes überaus großes Glück zu empfangen.

Und die Prinzessin wandte sich zum Pferdlein, liebkoste dasselbe und sprach: „Ei, du kleiner Schelm, warum warst du mir denn entlaufen, daß ich nicht mehr die einzige Nachtstunde, die mir vergönnt war, unten auf der grünen Erde zu weilen, genießen konnte, da du mich nicht mehr den gläsernen Berg hinunter- und wieder herauftrugst? Nun darfst du uns nimmermehr verlassen.“ — Und da merkte Johannes, daß sein Hirsediebchen das Zauberpferdlein[12] seiner himmelschönen[11] Prinzessin war. Seine Brüder kamen wieder auf von ihrem Fall, Johannes aber sahen sie nicht wieder, denn er lebte glücklich und allen Erdensorgen entrückt[13] mit seinem Engel im Zauberschloß[14] auf dem gläsernen Berge. Aber auch zu diesem Berge fand kein Mensch mehr den Weg, weil der Zauber gelöst und die Prinzessin von ihrem Bann[15] befreit worden war.

9 զարմանալի առասպել. 10 դարձեալ ոտք ելլել. 11 հրաշագեղ. 12 դիւթեալ ձի. 13 երկրաւոր հոգերէն ազատած. 14 դիւթեալ դղեակ. 15 կախարդանք, դիւթութիւն։

VI. Kleine Gedichte.

1. Sängers Morgenlied.

Noch ahnt man kaum der Sonne Licht
Noch sind die Morgenglocken nicht
Im finstern Thal erklungen.

Wie still des Waldes weiter Raum!
Die Vöglein zwitschern nur im Traum,
Kein Sang hat sich erschwungen.

Ich hab' mich längst ins Feld gemacht,
Und habe schon dies Lied gedacht,
Und hab' es laut gesungen.

2. Abendliedchen.

Gottes Sternlein glänzen wieder
Still und schön in goldner Pracht;
Lieber Gott im Himmel oben,
Gib mir eine gute Nacht!

Wachet, Sternlein, ich will schlafen,
Bis die schöne Sonne lacht;
Lieber Gott, dein Kindlein hüte,
Gib mir eine gute Nacht!

Schicke mir dein Englein nieder,
Daß es mir am Bette wacht!
Gib auch meinen lieben Eltern
Eine gute, gute Nacht!

Hüte auch die müden Kinder,
Nimm sie väterlich in acht!
Lieber Herr Gott, gib uns allen
Eine gute, gute Nacht!

Glänzet still, ihr lieben Sternlein,
Haltet alle gute Wacht!
Ich will schlummern, ich will schlafen,
Sternlein, Sternlein, gute Nacht!

3. Der Morgen im Gebirge.

Sieh, der Himmel strahlet
Hell und rot wie Glut!
Der so schön ihn malet,
Gott, o Gott ist gut!

Wie im goldnen Schimmer
Das Gebirge ruht!
Schweigend spricht es immer:
Gott, o Gott ist gut!

Sieh der Felsenquelle
Purpurhelle Flut!
Ruft nicht jede Welle:
Gott, o Gott ist gut! —?

Aus goldgrünen Blättern
Piept des Hänflings Brut,
Tönt der Alten Schmettern:
Gott, o Gott ist gut!

Und der Hirtenknabe,
Schön wie Milch und Blut,
Singt, gestützt vom Stabe:
Gott, o Gott ist gut!

Auf! mein Herz, und schlage
Froh auch voll Mut!
Jeder Pulsschlag sage:
Gott, o Gott ist gut!

4. Der Menschenfreund.

In einer Stadt, die einst durch Brand zusammen
Fast ganz in Schutt und Asche fiel,
Begab sich dieses Trauerspiel:
Ein kleines Kind lag mitten in den Flammen
Dem fürchterlichsten Tode nah'.
Ein edler Fürst, des Landes Vater, sah
Des Kindes Not, rief alles Volk zusammen
Und bot dem, der es retten wollte,
Zum Lohne tausend Thaler an. —
Drauf stürzte sich ein armer Mann,
Da keiner sonst es wagen wollte,
Hin durch die lichte Glut
Und seinem Edelmut
Gelang die schöne That. — Dem Tod' entrissen,
Legt das Kind zu seines Fürsten Füßen. —
„Freund", sprach der Fürst, „du bist belohnenswert;
Hier! — nimm noch mehr, als du begehrst!" —
„Nein", sprach der Arme, „Gott, der Heer,
Hat schon belohnt; er half. — Wozu noch mehr?
Verkaufen wollt' ich ja mein Leben
Für einen Beutel Goldes nicht;
Ihr mögt's den armen Leuten geben; —
Das, was ich that, war meine Pflicht."
Ein Herz, von Edelmut bewohnt,
Ist durch sich selbst am herrlichsten belohnt.

5. Gefunden.

Ich ging im Walde so für mich hin,
Und nichts zu suchen, das war mein Sinn.

Im Schatten sah ich ein Blümchen steh'n,
Wie Sterne leuchtend, wie Äuglein schön.

Ich wollt' es brechen, da sagt' es fein:
„Soll ich zum Welken gebrochen sein?"

Ich grub's mit allen den Würzlein aus;
Zum Garten trug ich's am hübschen Haus.

Und pflanzt' es wieder am stillen Ort,
Nun wächst es wieder und blüht so fort.

Göthe.

6. Schweizer-Lieder

Fischerknabe (singt in dem Kahn).

Es lächelt der See, er ladet zum Bade,
Der Knabe schlief ein am grünen Gestade;
Da hört er ein Klingen wie Flöten so süß,
Wie Stimmen der Engel im Paradies.
Und wie er erwachet in seliger Lust,
Da spülen die Wasser ihm um die Brust.
Und es ruft aus den Tiefen: Lieb' Knabe, bist mein;
Ich locke den Schläfer, ich zieh' ihn hinein.

Hirte (singt auf dem Berge).

Ihr Matten lebt wohl,
Ihr sonnigen Weiden!
Der Senne (կովարած) muß scheiden,
Der Sommer ist hin.

Wir fahren zu Berg, wir kommen wieder,
Wenn der Kukuk ruft, wenn erwachen die Lieder,
Wenn mit Blumen die Erde sich kleidet neu,
Wenn die Brünnlein fließen im lieblichen Mai.

Ihr Matten lebt wohl!
Ihr sonnigen Weiden!
Der Senne muß scheiden,
Der Sommer ist hin.

Jäger (singt auf dem Felsen).

Es donnern die Höhen, es zittert der Steg,
Nicht grauet dem Schützen auf schwindlichem Weg;
Er schreitet verwegen auf Feldern von Eis,
Da pranget kein Frühling, da grünet kein Reis.
Und unter den Füßen ein nebliches Meer,
Erkennt er die Städte der Menschen nicht mehr:
Durch den Riß nur der Wolken erblickt er die Welt,
Tief unter den Wassern das grünende Feld.

Schiller.

7. Schlaf' ein, mein Herz.

Schlaf' ein, mein Herz, in Frieden!
Den müden Augenliden
Der Blumen hat gebracht
Erquickungstau die Nacht.

Schlaf' ein, mein Herz, in Frieden!
Das Leben schläft hienieden,
Der Mond in stiller Pracht,
Ein Auge Gottes, wacht.

Schlaf' ein, mein Herz, in Frieden!
Von Furcht und Gram geschieden;
Der Welten hat bedacht,
Nimmt auch ein Herz in acht.

Schlaf' ein, mein Herz, in Frieden!
Von bösem Traum gemieden,
Gestärkt von Glaubensmacht,
Von Hoffnung angelacht.

Schlaf' ein, mein Herz, in Frieden!
Und wenn dir ist beschieden
Der Tod hier in der Nacht,
So bist du dort erwacht.

Rückert.

8. Wächterruf.

Höret, was ich euch will sagen!
Die Glock' hat zehn geschlagen.
Jetzt betet und dann geht zu Bett;
Doch löscht das Licht aus, eh' ihr geht;
Schlaft sanft und wohl! Im Himmel wacht
Ein klares Aug' die ganze Nacht.

Höret, was ich euch will sagen!
Die Glock' hat elf geschlagen.
Und wer noch bei der Arbeit schwitzt,
Und wer beim Kartenspiel noch sitzt,
Dem sag' ich's laut und deutlich nun:
's ist hohe Zeit, nun auszuruh'n.

Höret, was ich euch will sagen!
Die Glock' hat zwölf geschlagen.
Wo noch in stiller Mitternacht
Ein krankes Herz voll Kummer wacht,
Gott geb' ihm Trost, verleih' ihm Ruh'
Und führ's dem sanften Schlummer zu.

Höret, was ich euch will sagen!
Die Glock' hat eins geschlagen.
Und wo durch Satans List und Rat
Ein Dieb hinschleicht auf dunklem Pfad,
Ich will's nicht hoffen; doch geschieht's!
So geh' er heim, sein Richter sieht's.

Höret, was ich euch will sagen!
Die Glock' hat zwei geschlagen.
Und wem die Sorg' schon, eh' es tagt,
Schwer an dem wachen Herzen nagt:
Der arme Tropf, sein Schlaf ist fort;
Gott sorgt, verlaß dich auf sein Wort!

Höret, was ich euch will sagen!
Die Glock' hat drei geschlagen.
Die Morgenstund' am Himmel schwebt;
Wer friedevoll den Tag erlebt,
Der danke Gott und fasse Mut,
Geh' ans Geschäft und hält' sich gut.

9. Der Erlkönig.

Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?
Es ist der Vater mit seinem Kind;
Er hat den Knaben wohl in dem Arm;
Er faßt ihn sicher, er hält ihn warm.

„Mein Sohn, was birgst du so bang dein Gesicht?"
— „Siehst, Vater, du den Erlkönig nicht?

Den Erlenkönig mit Kron' und Schweif?" —
„Mein Sohn, es ist ein Nebelstreif."

„Du liebes Kind, komm', geh mit mir!
Gar schöne Spiele spiel' ich mit dir;
Manch' bunte Blumen sind an dem Strand';
Meine Mutter hat manch' gülden Gewand."

„Mein Vater, mein Vater, und hörest du nicht,
Was Erlenkönig mir leise verspricht?" —
„Sei ruhig, bleibe ruhig, mein Kind!
In dürren Blättern säuselt der Wind."

„Willst, feiner Knabe, du mit mir geh'n?
Meine Töchter sollen dich warten schön;
Meine Töchter führen den nächtlichen Reih'n
Und wiegen und tanzen und singen dich ein."

— „Mein Vater, mein Vater, und siehst du nicht dort
Erlkönigs Töchter am düster'n Ort?" —
„Mein Sohn, mein Sohn, ich seh' es genau;
Es scheinen die alten Weiden so grau."

„Ich liebe dich, mich reizt deine schöne Gestalt;
Und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt." —
— „Mein Vater, mein Vater, jetzt faßt er mich an;
Erlkönig hat mir ein Leids gethan."

Dem Vater grauset's, er reitet geschwind;
Er hält in den Armen das ächzende Kind,
Erreicht den Hof mit Mühe und Not:
In seinen Armen das Kind war tot.

Göthe.

10. Der Ring des Polykrates.

Er stand auf seines Daches Zinnen,
Er schaute mit vergnügten Sinnen
Auf das beherrschte Samos hin.
„Dies alles ist mir unterthänig",
Begann er zu Ägyptens König,
„Gestehe, daß ich glücklich bin."

„Du hast der Götter Gunst erfahren;
Die vormals deines Gleichen waren,
Sie zwingt jetzt deines Zepters Macht.

Doch einer lebt noch, sie zu rächen;
Dich kann mein Mund nicht glücklich sprechen,
So lang des Feindes Auge wacht."

Und eh' der König noch geendet,
Da stellt sich, von Milet gesendet,
Ein Bote dem Tyrannen dar:
„Laß, Herr, des Opfers Düfte steigen,
Und mit des Lorbeers muntern Zweigen
Bekränze dir dein fürstlich Haar.

Getroffen sank dein Feind vom Speere.
Mich senket mit der frohen Märe
Dein treuer Feldherr Polydor;"
Und nimmt aus einem schwarzen Becken
Noch blutig zu der beiden Schrecken,
Ein wohlbekanntes Haupt hervor.

Der König tritt znrück mit Grauen:
Doch warn' ich dich, dem Glück zu trauen",
Versetzt er mit besorgtem Blick;
„Bedenk', auf ungetreuen Wellen
— Wie leicht kann sie der Sturm zerschellen, —
Schwimmt deiner Flote zweifelnd Glück."

Und eh' er noch das Wort gesprochen,
Hat ihn der Jubel unterbrochen,
Der von der Rhede jauchzend schallt.
Mit fremden Schätzen reich beladen,
Kehrt zu den heimischen Gestaden
Der Schiffe mastenreicher Wald.

Der königliche Gast erstaunet:
„Dein Glück ist heute gut gelaunet,
Doch fürchte seinen Unbestand.
Der Kreter nie besiegte Scharen
Bedräuen dich mit Kriegsgefahren,
Schon nahe sind sie diesem Strand."

Und eh' ihm noch das Wort entfallen,
Da sieht man's von den Schiffen wallen,
Und tausend Stimmen rufen: Sieg!

Von Feindes Not sind wir befreiet,
Die Kreter hat der Sturm zerstreuet:
Vorbei, geendet ist der Krieg.

Das hört der Gastfreund mit Entsetzen:
„Fürwahr, ich muß dich glücklich schätzen;
Doch“, spricht er, zittr' ich für dein Heil.
Mir grauet von der Götter Neide,
Des Lebens ungemischte Freude
Ward keinem Irdischen zu teil.

„Auch mir ist alles wohl geraten:
Bei allen meinen Herrscherthaten
Begleitet' mich des Himmels Huld;
Doch hatt' ich einen teuern Erben,
Den nahm mir Gott, ich sah ihn sterben,
Dem Glück bezahlt' ich meine Schuld.

Drum, willst du dich vor Leid bewahren,
So flehe zu den Unsichtbaren,
Daß sie zum Glück den Schmerz verleih'n.
Noch Keinen sah ich fröhlich enden,
Auf den mit immer vollen Händen
Die Götter ihre Gaben streu'n.

„Und wenn's die Götter nicht gewähren,
So acht' auf deines Freundes Lehren,
Und rufe selbst das Unglück her;
Und was von allen deinen Schätzen
Dein Herz am höchsten mag ergötzen,
Das nimm und wirf's in dieses Meer.„

Und jener spricht, von Furcht beweget:
„Von allem was die Insel heget,
Ist dieser Ring mein höchstes Gut.
Ihn will ich den Erinnyen weih'n,
Ob sie mein Glück mir dann verzeih'n“, —
Und wirft das Kleinod in die Flut.

Und bei des nächsten Morgens Lichte
Da tritt mit fröhlichem Gesichte
Ein Fischer vor den Fürsten hin:

„Herr, diesen Fisch hab ich gefangen
Wie keiner noch ins Netz gegangen,
Dir zum Geschenke bring' ich ihn."

Und als der Koch den Fisch zerteilet
Kommt er bestürzt herbeigeeilet
Und ruft mit hocherstauntem Blick:
„Sieh, Herr, den Ring, den du getragen;
Ich fand ihn in des Fisches Magen,
O! ohne Grenzen ist dein Glück."

Hier wendet sich der Gast mit Grausen:
„So kann ich hier nicht länger hausen;
Mein Freund kannst du nicht weiter sein;
Die Götter wollen dein Verderben:
Fort eil' ich, nicht mit dir zu sterben."
Er sprach's und schiffte schnell sich ein.

Schiller.

ԲԱՌԱԳԻՐՔ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ-ՀԱՅԵՐԷՆ

A.

abbrechen ներ. կոտրել, խորտակել:
abbringen ներ. ետ կեցընել:
abdachen, sich, հակիլ.
abdanken ներ. ճամբայ տալ. հրա-
 ժարեցընել. չէզ. հրաժարիլ:
Abend, der, իրիկուն:
Abenddämmerung, die, վերջնաշաղ:
Abendessen, das, } ընթրիք:
Abendmahl, das, }
Abendrot, das, վերջալոյս:
Abenteuer, das, յանդուգն գործք:
aber բայց, սակայն: [թիւն:
Aberglaube, der, աւելորդապաշտու-
Abfahrt, die, երթ, չու:
abfallen ներ. իյնալ, թօթափիլ:
Abgabe, die, հարկ, տուրք:
abgeben ներ. տալ, յանձնել. seine
 Meinung — կարծիքն ըսել:
abgehen ներ. մեկնիլ. երթալ:
abgelegen հեռաւոր:
abgemessen կշռեալ, կանոնաւորեալ:
Abgeordnete, der, պատգամաւոր, ե-
 րեսփոխան:
abgeschnitten անջատեալ:
abgeschrieben ընդօրինակեալ:
abgrasen (խոտ) հնձել. (անասնոց)
 ճարակիլ:
Abgrund, der, անդունդ:
abhalten ներ. արգելուլ:
abhängen ներ. կախել:
abhärten խիստ՝ դժուարին իրաց
 վարժեցընել:
abholen երթալ առնուլ. գալ առ-
 նուլ. բերել:
abkehren, sich, խոտորիլ:
abknüpfen հանգոյցը քակել:
ablaufen ներ. կատարուիլ, ելք ու-
 նենալ:
ablegen հանել. մէկդի դնել. Rech-
 nung — հաշիւ տալ:
ablenken ետ դարձընել, խոտորե-
 ցընել:
abliefern յանձնել, աւանդել:
abmachen վերջացընել:
abnehmen ներ. մէկդի՝ վար առնուլ.
 պակսեցընել:
Abneigung, die, հակառակութիւն:
abpacken բեռը վար առնուլ.
abputzen սրբել, մաքրել:
abrechnen հաշուէն վար առնուլ:
Abreise, die, ճանապարհորդութիւն:
abreisen մեկնիլ, ճամբայ ելլել:
Abscheu, der, զզուանք. սոսկում:
abscheulich գարշելի, զզուելի:
Abschied, der, հրաժեշտ. երթ:
abschlagen ներ. մերժել. զլանալ:
abschneiden ներ. կտրել:
abschreiben ներ. (ընդ)օրինակել:
abschütteln թօթուել: [տակ:
Absicht, die, դիտաւորութիւն. նպա-
absichtlich մ. դիտմամբ:
absondern զատել, բաժնել:
Abspannung, die, թուլութիւն:
Abstand, der, անջրպետ. հեռաւո-
 րութիւն:
abstehen ներ. von etwas — (պահանջ-
 մունքէն) ետ կենալ, հրաժարիլ:
abstreifen տերեւները թափել. մեր-
 կացընել. (մորթը) հանել:
Abteilung, die, բաժանում, մաս:
abtreten ներ. թողուլ. հեռանալ,
 մեկնիլ:
abwägen ներ. կշռել:
abwärts դէպ ի վար:
abwarten սպասել:
abwechseln փոխել, փոփոխել:
abweisen ներ. (բան մը) մերժել,
 զլանալ. (մէկը) ճամբել, վռնտել:
abwenden, sich, ներ. (բան մը) թո-
 ղուլ. (մէկէ մը) երեսը դարձընել:
Abzug, der, երթ, չու:

Achse, die, առանցք։
Achsel, die, ուս։
— zucken ուսը թօթուել։
Acht, — haben, — geben միտ դնել. in — nehmen մտադիր ըլլալ։
achten. յարգել, մեծարել. — auf միտ դնել. բանի տեղ դնել։
Achtung, die, մեծարանք։
ächzen հառաչել, հեծել։
Acker, der, արտ, ագարակ.
Ackerbau, der, երկրագործութիւն։
Ackersmann, der, երկրագործ, մշակ։
Adel, der, ազնուականութիւն։
Ader, die, երակ։
Adler, der, արծիւ։
Admiral, der, ծովակալ։
Adolf ար. Ատոլփոս, Ատոլֆ։
Advokat, der, փաստաբան։
Affe, der, կապիկ։
Afrika շ. Ափրիկէ։ [բասանք։
Afterrede, die, չարախօսութիւն, բամ-
ahnen գուշակել։
ähnlich նման։
Ähnlichkeit, die, նմանութիւն։
Ahorn, der, դղքի (ծառ)։
Ähre, die, հասկ։
Albernheit, die, տխմարութիւն. անհամութիւն։
Alexander ար. Աղեքսանդր։
allein առանձին. բայց։
alleinstehend առանձնացեալ, կղզիացեալ։
allenthalben ամէն տեղ։
allerdings Գ. անշուշտ, անտարակոյս։
allerliebst ամենասիրելի, շնորհալից։
alles ամէն բան։
allgemein ընդհանուր։
allmählig կամաց կամաց, տակաւ։
Almosen, das, ողորմութիւն։
Alpen, die, Ալպեան լերինք։
als երբ. պէս. քան թէ. իբրեւ թէ։
alsdann ապա, ետքը, ետքէն։
also այսպէս. ուրեմն։
alt ծեր. հին, վաղեմի։
Altar, der, խորան։ [թիւն։
Alter, das, հասակ, տարիք. ծերու-
Altertum, das, հնութիւն։
Amerika շ. Ամերիկա. — ner, der, Ամերիկացի։
Amt, das, պաշտօն։

Amtsrat, der, վարչութեան խորհրդական։
anbauen մշակել։
anbeten պաշտել. մեծարել։
Anbetung, die, պաշտօն, երկրպագութիւն։
anbieten չզ. մատուցանել. գին տալ։
Anblick, der, հայեցուած. տեսք։
anbrechen չզ. (օրը) ծագելու՝ լուսնալու սկսիլ։
Andenken, das, յիշատակ։
ander ուրիշ։
anders Գ. այլազգ. ապա թէ ոչ։
ändern փոխել։
Anerbieten, das, նուէր։ [նիլը։
Anerkennung, die, ճանչնալը, ընդու-
Anfang, der, սկիզբն։
anfangen չզ. սկսիլ։
anfangs ի սկզբան. նախ եւ յառաջ։
anflehen աղաչել, պաղատել։
anfragen (բանի մը վրայ) տեղեկութիւն առնուլ, տեղեկանալ։
Anführer, der, գլուխ, առաջնորդ, վարիչ։
anfüllen լեցընել։
angeboren բնածին, բնական։
angehen չզ. վերաբերիլ։
Angel, die, կարթ։
angelegen կարեւոր։
Angelegenheit, die, գործք։
angeln ձուկ որսալ։
angenehm հաճոյ(ական)։
angesehen մեծարգոյ, հոյակապ, անուանի։
Angesicht, das, երես, դէմք։
angreifen չզ. բռնել. յարձակիլ։
Angst, die, երկիւղ. անձկութիւն։
ängstlich վախկոտ. անհանգիստ։
anhalten չզ. կանգ առնուլ, կենալ։
anhaltend յարատեւութեամբ, փութով։
Anhänger, der, կողմնակից։
Anhänglichkeit, die, յարում, միտութիւն։
anhören լսել, մտիկ ընել։
anklagen ամբաստանել։
ankleiden զգեստ հագնիլ։
anklopfen բախել, դուռը զարնել։
ankommen չզ. հասնիլ։
Ankunft, die, գալուստ, հասնիլը։

Anlage, die, միտք, խորհուրդ. ձիրք, տաղանդ։
anlanden քովը մերձենալ. ցամաք ելլել՝ մօտենալ։
anlangen = ankommen.
Anlaß, der, առիթ; շարժառիթ։
Anliegen, das, փափաք, հայցուածք.
anlockend հրապուրիչ։
anmaßend յանդուգն, ժպիրհ։
Anmaßung, die, յանդգնութիւն, պահանջմունք։
Anmut, die, վայելչութիւն, ազնուութիւն։
annähern մերձենալ, մօտենալ։
annehmen ներգ. ընդունիլ. sich jemandes — մէկը խնամել։
Annehmlichkeit, die, հաճոյք։
Anordnung, die, կարգաւորութիւն. կարգադրութիւն։
anreden (հյց.) խօսքը մէկուն ուղղել։
anrichten կարգի դնել. պատճառել։
anrühren դպչիլ, մերձենալ։
anschauen նայիլ, դիտել։
Anschein, der, երեւոյթ։
anschicken, sich, (բան մ՚ընելու) պատրաստուիլ։
anschwellen ներգ. ուռիլ։
ansehen ներգ. նայիլ, նկատել. համարել։
Ansehen, das, յարգ. ճոխութիւն, համբաւ։
ansehnlich գեղեցիկ. նշանաւոր։
ansetzen դնել. նշանակել, գին սահմանել՝ դնել։
Ansicht, die, տեսք. կարծիք։
anspornen խթել, կշտել. դրդել, յորդորել։
Anspruch, der, իրաւունք, պահանջմունք։
anspruchlos պարզ, անպաճոյճ, համեստ։
Anstand, der, (վարմանց) վայելչութիւն, բարեձեւութիւն. 2. դադարան (որսորդաց)։
anständig պարկեշտ. Գ. վայելչաբար։
anstatt նխ. ներ. փոխանակ, տեղը։
anstellen կարգել, սահմանել։
anstimmen երգել, նուագել։
anstreifen ներգ. նկարել, ծեփել։
Anstrengung, die, ջանք, փոյթ։
Anteil, der, մաս, բաժին։
Anton ար. Անտոն։
Antrag, der, առաջարկութիւն. մատուցում։
antreffen ներգ. պատահիլ. գտնել.
Antrieb, der, մղում. դրդութիւն. aus freiem — ինքնակամ, ինքնայորդոր։
Antwort, die, պատասխան։
antworten պատասխանել։
anvertrauen վստահիլ։
anwenden ներգ. գործածել։
Anwendung, die, գործածութիւն։
anwesend ներկայ։
Anzahl, die, թիւ, համրանք։
anzeigen ցուցընել, ծանուցանել։
anziehen ներգ. հագնիլ. ձգել։
anzünden վառել։
Apfel, der, խնձոր։
Apfelbaum, der, խնձորենի։
Apfelsine, die, նարինջ։
Apostel, der, առաքեալ։
Apostroph, der, ապաթարց։
Apotheker, der, դեղավաճառ։
Apparat, der, կազմած. գործիք։
Appetit, der, ախորժակ։
Apposition, die, բացայայտիչ։
Aprikose, die, ծիրան։
April, der, Ապրիլ (ամիս)։
Araber, der, Արաբացի։
Arabien ե. Արաբիա։
Arbeit, die, գործք, զբաղում։
arbeiten աշխատիլ, գործել։
Arbeiter, der, գործաւոր։
arbeitsam աշխատասէր, գործունեայ։
arg գէշ, չար։
Ärger, der, դժկամակութիւն։
ärgerlich դժկամակիչ. ձախող, անհաճոյ. — werden նեղանալ, բարկանալ։
ärgern բարկացընել։
Ärgernis, das, գայթակղութիւն։
Argwohn, der, կասկած։
arm, աղքատ. խեղճ։
Arm, der, բազուկ. թեւ։
Armband, das, ապարանջան։
Armee, die, զօրք, զօրաց գունդ։
Ärmel, der, թեզանիք. զգեստ ի թեւ
Armenien ե. Հայաստան։
Armenier, der, Հայ։

Armseligkeit, die, չքաւորութիւն. —en չնչին իրք։
Armsessel, der, } թիկնաթոռ։
Armstuhl, der, }
Armut, die, աղքատութիւն։
Art, die, կերպ, եղանակ. տեսակ։
artig խելօք. սիրուն, շնորհալի։
Artikel, der, յօդ. յօդուած։
Arzt, der, բժիշկ։
Arznei, die, դեղ, դարման։
Asche, die, մոխիր։
Asien չ. Ասիա։
Ast, der, ոստ, ճիւղ։
Atem, der, շունչ։
atemlos անշունչ։
Athen չ. Աթէնք։
Äther, der, նուրբ օդ, եթեր։
atmen շունչ առնուլ՝ տալ։
auch նաեւ, ալ։
Aue, die, մարգ, մարգագետին։
aufbewahren պահել. պահպանել։
aufeinander իրարու վրայ, ետեւէ ետեւ։
Aufenthalt, der, բնակութիւն, բնակարան։
auferstehen ներ. կենդանանալ, յարութիւն առնուլ։
auferwecken արթնցընել։
auffallen ներ. զարմացընել, ապշեցընել։
auffallend աչքի զարնող, արտառոց։
Aufführung, die, վարմունք։
Aufgabe, die, շարադրութիւն։
aufgeben ներ. տալ. թողուլ, հրաժարիլ։
aufgebracht զայրացած, բարկացած։
aufgehen ներ. (արեւը) ծագիլ. (դուռը) բացուիլ։
aufgeregt = aufgebracht.
aufhalten ներ. արգելուլ, կեցընել. sich — տեղ մը դադարիլ, բնակիլ. կենալ։
aufheben ներ. (գետնէն) վերցընել. ջնջել. պահել։
aufhören դադրիլ, աւարտիլ։
aufkaufen ամբողջը գնել։
aufklären լուսաւորել։
auflesen ներ. ժողվել։
auflösen, sich, լուծուիլ, քակուիլ։
aufmachen բանալ։
aufmerksam մտադիր։
Aufmerksamkeit, die, մտադրութիւն։
aufnehmen ներ. ընդունիլ, առնուլ։
aufraffen, sich, գետնէն շուտ մ'ելլել։
aufräumen մաքրել, յարդարել։
aufregen գրգռել, յուզել։
Aufregung, die, խռովութիւն, գրգռութիւն։
aufrichten կանգնել։
aufrichtig անկեղծ։
Aufrichtigkeit, die, անկեղծութիւն։
aufschichten վրայէ վրայ շարել։
aufschlagen ներ. կանգնել, ամբառնալ. Buch — գիրք բանալ։
Aufschluß, der, լուսաւորութիւն, տեղեկութիւն, մեկնութիւն։
Aufschrift, die, (նամակի) հասցէ։
Aufseher, der, վերատեսուչ։
Aufsicht, die, հսկողութիւն, տեսչութիւն։
aufstehen ներ. (արեգակը) ծագիլ. (անկողնէն . . .) ելլել։
aufstellen կանգնել, տեղաւորել։
aufsuchen փնտռել։
aufthun ներ. բանալ. sich — բացուիլ։
Auftrag, der, յանձնարարութիւն։
Auftritt, der, թատրի արարուածի մը մաս, տեսիլ։
aufwarten ծառայել։
aufwecken արթնցընել։
aufzählen թուել, համրել։
aufzehren ուտել. սպառել։
aufziehen ներ. կրթել։
Aufzug, der, թափօր. 2. (թատրի) արարուած։
Auge, das աչք։ [կեան։
Augenblick, der, ակնթարթ. վայր-
augenblicklich վայրկենական. մ. անմիջապէս։
Augenlid, das, արտեւանունք։
August, der, Օգոստոս (ամիս)։
ausbessern նորոգել. կարկտել։
Ausbildung, die, զարգացում. (հոգւոյ) մշակութիւն, կրթութիւն։
ausbitten ներ. (մէկուն բանի մը համար) աղաչել։
ausbleiben ներ. դուրս մնալ, պակսիլ. lange — յապաղիլ, ուշանալ։
ausbrechen ներ. երեւան գալ։
ausbreiten տարածել, սփռել։

Ausbruch, der, խորտակում. ժայթքում. (հրաբղխի մը) հրաշնչութիւն:
ausdehnen տարածել, ընդարձակել. երկարել:
Ausdruck, der, բացատրութիւն:
ausdrücken բացատրել:
ausdrücklich յայտնի, բացայայտ:
ausdrucksvoll կենդանութեամբ. կենդանի:
Auseinandersetzung, die, լուծումն. մեկնաբանութիւն:
ausessen չզ. ուտել լմնցընել:
Ausflug, der, շրջագայութիւն, արշաւանք:
ausforschen հետազօտել:
ausführen ի գործ դնել:
Ausführung, die, գործադրութիւն, կատարում:
ausfüllen լեցընել. ամբողջացընել:
Ausgabe, die, ծախք. 2. տպագրութիւն:
Ausgang, der, դուռ. ելք. արդիւնք:
ausgeben չզ. ծախսել, ծախք ընել:
ausgehen չզ. (դուրս) ելլել՝ երթալ:
ausgleichen չզ. հաւասարցընել, հարթել. փոխարինել. միաբանել:
ausgleiten չզ. սահիլ:
auskleiden զգեստը հանել, մերկացընել:
auslachen մէկուն վրայ ծիծաղիլ:
Ausländer, der, օտարական:
ausländisch օտար, օտարոտի:
auslaufen չզ. (նաւը) ճամբայ ելլել, մեկնիլ:
Ausläufer, der, ծառայ, սպասաւոր:
ausliefern յանձնել, աւանդել. ձեռքը տալ:
auslöschen մարել:
Auslösung, die, (գերւոյ) փրկանաւորութիւն:
ausmachen (մէջէն) դուրս հանել. ընել. աւարտել:
ausplündern կողոպտել:
auspressen ճմլել, ճնշել(ով հանել), քամել:
ausrechnen հաշիւ ընել, հաշուել:
ausrichten կատարել, ի գլուխ հանել:
ausrotten ջնջել, բնաջինջ ընել:
ausrufen չզ. աղաղակել, գոչել:
ausruhen հանգչիլ:
ausrüsten կազմել, պատրաստել:
Aussage, die, խօսք:
ausschlagen չզ. մերժել, զլանալ:
aussehen չզ. կերպարանք ունենալ, երեւալ:
außerdem դարձեալ, բաց անկից:
Äußere, das, արտաքինը:
äußern յայտնել:
außerordentlich արտաքոյ կարգի, տարօրինակ. շատ:
äußerst ամէնէն հեռու. Վ. անհնարին. շատ, կարի:
aussetzen (ի տես) դնել. sich der Gefahr — ինք զինքը վտանգի մէջ [դնել:
Aussicht, die, տեսք:
aussöhnen հաշտեցընել:
Aussprache, die, արտաբերութիւն:
aussprechen չզ. արտաբերել.
Ausstattung, die, օժիտ:
Aussteuer, die, օժիտ:
ausstrecken տարածել:
aussuchen փնտռել. ընտրել:
Auster, die, ոստրէ:
austreten չզ. դուրս ելլել:
ausüben ի գործ դնել, գործադրել:
auswählen ընտրել:
auswandern գաղթել:
auswaschen չզ. լուալ(ով մաքրել):
ausweichen չզ. խորշել, խոյս տալ. մէկ կողմը քաշուիլ:
auswerfen (Vulcan) չզ. կրակ ... ժայթքել. (ուռկան) ձգել:
auswischen ջնջել, սրբել:
auszeichnen նշանակել. sich — նշանաւոր ըլլալ:
ausziehen չզ. դուրս հանել:
Auszug, der, գաղթում. երթ, չու:
Art, die, տապար, կացին:

B.

Bach, der, առու, վտակ:
backen չզ. փուռն մէջ եփել:
Bäcker, der, հացագործ: [դակ:
Backwerk, das, հաստեայ, կարկան-
Bad, das, լուացում. լոգանք. բաղանիք:
Badehaus, das, բաղանիք:
baden լոգանալ, բաղնիք մտնել:
bahnen ճամբայ բանալ:

Bai, die, = Bucht.
bald անմիջապէս, շուտով:
Balkon, der, պատշգամ:
Ball, der, ափուճ, գնդակ. 2. պարահանդէս:
Band, der, (գրքի) հատոր:
Band, das, ժապաւէն, կապ:
Bande, die, յգ. կապանք. շղթայք:
bändigen զսպել. սանձահարել:
Bank, die, երկայն նստարան, տախտ:
Bankier, der, սեղանաւոր, լումայափոխ:
Bann, der, աքսորք. կախարդանք:
Baptist, որ. Մկրտիչ:
bar, — es Geld պատրաստական դրամ. կանխիկ:
Bär, der, արջ:
Barbier, der, վարսավիրայ, սափրիչ:
Barometer, das, ծանրաչափ:
Bart, der, մօրուք:
bärtig մօրուաւոր:
Base, die, հօրեղբօր՝ մօրեղբօր՝ հօրաքեռ՝ մօրաքեռ դուստր:
Bau, der, շինութիւն. շէնք. շինուածք. (մարմնոյ) կազմուածք:
Bauch, der, փոր, որովայն:
bauen (տուն) շինել, կառուցանել. (երկիր) մշակել:
Bauer, der, } գեղացի, գեղջուկ:
Bäuerin, die, }
Bauernhof, der, գեղացւոյ կալուած, ագարակ:
baufällig խարխուլ, կործանելու մօտ:
Bauholz, das, շինուածոց փայտ:
Baum, der, ծառ:
Baumeister, der, ճարտարապետ:
baumreich ծառաշատ:
Baumwolle, die, բամբակ:
Bauwerk, das, շէնք, շինուածք:
beabsichtigen միտք՝ դիտում ունենալ:
beachten մտադրութիւն ընել:
Beamte, der, պաշտօնաւոր, պաշտօնեայ:
beanspruchen պահանջել:
beantworten պատասխանել:
beauftragen (մէկուն բան մը) յանձ-[նել:
bebauen մշակել:
beben դողալ. տատանիլ. շարժիլ:
Becher, der, բաժակ. գաւաթ:
Bedarf, der, պէտք. պիտոյք:

bedauern ցաւիլ, խղճալ:
bedecken ծածկել, գոցել:
bedenken ղբր. մտածել. քննել. նկա-[տել:
bedeuten նշանակել:
bedeutend նշանաւոր, կարեւոր. Մ. շատ, մեծապէս:
Bedeutung, die, նշանակութիւն. կարեւորութիւն:
bedienen ծառայել. sich einer Sache — բան մը գործածել.
Bediente, der, ծառայ:
Bedienung, die, ծառայութիւն:
Bedingung, die, պայման. թէութիւն:
bedürfen ղբր. պէտք՝ կարօտութիւն ունենալ:
Bedürfnis, das, կարօտութիւն, պի-[տոյք:
beehren պատուել:
beeifern, sich, աճապարել:
beeilen, sich, արտորալ, փութալ:
beendigen լմնցընել. վերջացընել:
Beere, die, պտղոյ հատ:
Befehl, der, հրաման, պատուէր:
befehlen ղբր. հրամայել:
befestigen հաստատել, ամրապնդել:
befeuchten թրջել:
befinden ղբր. գտնել:
befolgen հետեւիլ. անսալ:
befördern նպաստել. (մէկը պաշտօնիւ) յառաջացընել, բարձրացընել:
Beförderung, die, նպաստ, քաջալերութիւն. յառաջացուցում:
befragen հարցուփորձ ընել, հարցաքննել:
befreien ազատել, փրկել:
befriedigen գոհ ընել:
befruchten արգասաւորել:
begabt (ձիրք) օժտեալ, տաղանդաւոր:
begeben, sich, ղբր. տեղ մ'երթալ:
Begebenheit, die, դէպք, դիպուած:
begegnen հանդիպիլ:
begehen ղբր. (յանցանք) գործել:
begehren խնդրել, բաղձալ:
begierig տենչացող, փափաքող:
begießen ղբր. ոռոգել, ջուր տալ:
beginnen ղբր. սկսիլ:
begleiten ընկերանալ. ուղեկցիլ:
Begleiter, der, ուղեկից. ընկերակցող:

Begnadigung, die, թողութիւն. ներում. շնորհում։
begnügen, sich, գոհ ըլլալ։
begraben անկ. թաղել։
begreifen անկ. հասկնալ, ըմբռնել։
begrenzen սահման դնել, սահմանաւորել։
Begriff, der, գաղափար. im —e sein (etwas zu thun գործք մ'ընելու) վրայ ըլլալ. միտք ունենալ։
begründen հիմնել. (կարծիք մը) պատճառով հաստատել։
begrüßen ողջունել, բարեւել։
begünstigen նպաստել, օգնել։
behaglich հանգիստ. հաճոյական։
behalten անկ. պահել։
Behälter, der, ընդունարան։
behandeln (նիւթի մը վրայ) ճառել։
beharren յարատեւել. պնդել։
Beharrlichkeit, die, յարատեւութիւն։
behaupten հաստատել, պնդել։
behelfen անկ. sich ohne etwas — առանց բանի մը շատանալ, գոհ ըլլալ։
beherzt քաջասիրտ, անվեհեր։
behutsam զգուշաւոր. Մ. զգուշութեամբ։
bei քովը։
Beichte, die, խոստովանանք։
beichten (մեղքերը) խոստովանիլ։
beide երկուքն ալ։
Beifall, der, ծափահարութիւն։
beifügen աւելցընել։
beiläufig շուրջ, գրեթէ։
beilegen, einen Streit — կռիւ մը (խաղաղութեամբ) վերջացընել։
Bein, das, սրունք։
beinahe գրեթէ։
beisammen մէկտեղ, ի միասին։
Beispiel, das, օրինակ. zum — զոր օրինակ։
Beistand, der, օգնութիւն։
beißen անկ. խածնել։
beitragen անկ. գործակցիլ. նպաստել։
bekämpfen կռուիլ. յաղթահարել։
bekannt ծանօթ, յայտնի։
Bekannte, der, ծանօթ, ճանչուոր։
Bekanntschaft, die, ճանչուորութիւն։
bekehren (ի բարին) դարձընել։
bekennen անկ. խոստովանիլ։
Bekenntnis, das, խոստովանութիւն։

beklagen ողբալ, աշխարել։
bekleben (պատը թղթով) դրուագել։
bekommen անկ. ընդունիլ։
bekümmern, sich (um etwas բանի մը վրայ) հոգ ընել։
beladen անկ. բեռնաւորել։
belagern պաշարել։
Belagerung, die, պաշարում։
belästigen անհանգիստ ընել։
beleben կենդանացընել. sich — կենդանանալ, վառուիլ։
belegen ծածկել, գոցել։
belehrend հրահանգիչ, կրթիչ։
beleidigen վշտացընել։
Beleidigung, die, թշնամանք. վշտացուցում։
beleuchten լուսաւորել։
Beleuchtung, die, լուսաւորութիւն։
bellen հաջել։
belohnen վարձատրել։
bemächtigen, sich einer Sache — բանի մը տէր ըլլալ։
bemerken նշանակել. նկատել։
bemerkenswert նշանաւոր։
Bemerkung, die, ծանօթութիւն. դիտողութիւն։
bemitleiden խղճալ. ցաւակցիլ։
bemittelt ընչաւէտ։
bemühen, sich, աշխատիլ, ճգնիլ։
Bemühung, die, ջանք։
benachbart մերձակայ։
benachrichtigen իմացընել. տեղեկացընել։
Benehmen, das, վարմունք։
beneiden նախանձիլ։
benetzen թրջել։
benutzen յօգուտ գործածել։
beobachten զննել, նկատել, դիտել. (կանոնը) պահել։
bequem հանգիստ, դիւր, հեշտ։
Beratschlagung, die, խորհրդակցութիւն.
berauben կողոպտել։
berauschen գինովցընել։
berechnen հաշուել։
berechtigen (մէկուն բան մ'ընելու) իրաւունք՝ իշխանութիւն տալ։
Beredsamkeit, die, ճարտասանութիւն։
bereit պատրաստ։
bereiten պատրաստել։

bereits արդէն։
bereitwillig պատրաստակամ։
Berg, der, լեռ։ [լելը։
Bergritt, der, (ձիով) լերան վրայ ել-
Bergrücken, der, լերան կող՝ կռնակ։
Bericht, der, տեղեկութիւն. — ab=
statten տեղեկութիւն տալ։
berichten իմացընել։
Beruf, der, կոչում։
berühmt երեւելի, նշանաւոր։
beruhigen խաղաղել, հանդարտել։
besänftigen խաղաղցընել։
Beschaffenheit, die, որպիսութիւն.
beschäftigen զբաղցընել։
Beschäftigung, die, զբաղում։
beschämt ամօթապարտ։
bescheiden համեստ. չափաւոր։
Bescheidenheit, die, պարկեշտութիւն.
խոհականութիւն։
beschlagen ղբր. լուանել, ձիուն սմ-
բակին պայտ բեւեռել։
beschleunigen փութացընել։
beschließen ղբր. որոշել. սահմանել.
վերջացընել։
Beschluß, der, որոշում, վճիռ։
beschmutzen աղտոտել։
beschränken սահմանաւորել. պար-
փակել. sich auf etwas — բանով
մը գոհ ըլլալ, շատանալ։
beschreiben ղբր. ստորագրել, նկարել։
Beschreibung, die; ստորագրութիւն։
Beschuldigung, die, մեղադրութիւն,
ամբաստանութիւն։
beschützen պաշտպանել։
beschweren, sich, գանգատիլ։
beschwerlich տաժանելի, աշխատե-
ցուցիչ։
beschwören երդմնեցընել. աղաչել։
beseelt ոգեւորեալ, կենդանացած։
beseitigen մէկդի դնել։
Besen, der, աւել։
besetzen գրաւել։ [լել։
besichtigen քննել. նկատել, այց ել-
besiegen յաղթել։
besinnen, sich, ղբր. բան մը յիշելու
ջանալ, միտքն ամփոփել. մտածել։
Besitz, der, ստացում. ստացուածք։
besitzen ղբր. ունենալ, ստանալ. ձեռք
բերել։
Besitzer, der, ստացիչ. տէր։

Besitztum, das, ստացուածք։
besonder մասնաւոր, մասնական. յա-
տուկ։
besonders ի մասնաւորի։ [նալ։
besorgen հոգ տանիլ, հոգալ. վախ-
Besorgnis, die, երկիւղ, հոգ, տա-
ռապանք։
besorgt անհանգիստ, բազմահոգ։
bespritzen սրսկել, ցայտեցընել։
bessern լաւացընել. ուղղել։
beständig տեւական, յարատեւ. ան-
ընդհատ։
bestätigen հաստատել. ստուգել։
best գեր. gut ի. jemanden zum —en
haben մէկը ծաղր ընել։
bestehen ղբր. տեւել, մնալ. — auf
պնդել. — aus բաղկանալ. — in
կայանալ։
bestehlen ղբր. կողոպտել։
besteigen ղբր. վեր ելլել. մագլել։
bestellen կարգի դնել. ապսպրել։
Bestellung, die, հրաման, կարգադրու-
թիւն։
bestimmen որոշել, սահմանել։
Bestimmung, die, որոշում։ [պշած։
bestürzt խռոված. զարհուրած. ա-
Bestürzung, die, շփոթութիւն. զար-
հուրանք։
Besuch, der, այցելութիւն։
besuchen այց ելլել. յաճախել։
besudeln աղտոտել. պղծել։
betäuben խուլցընել. թմրեցընել։
beten աղաչել. zu Gott — աղօթել
առ Աստուած։
Bethaus, das, մատուռ։
betrachten նկատել. զննել. մտածել։
Betragen, das, վարմունք։
betragen, sich, ղբր. վարուիլ։
betreten ղբր. մէջը մտնել. կոխել։
betroffen (երկիւղէ) զգածեալ. ա-
պշած. ամօթապարտեալ։
Betrübnis, die, տխրութիւն, ցաւ։
betrübt վշտացած. տխուր։
Betrug, der, խաբէութիւն։
betrügen ղբր. խաբել։
Betrüger, der, խաբեբայ։
Bett, das, անկողին։
betteln մուրալ։
Bettler, der, մուրացկան։
Betttuch, das, սաւան։

beugen, sich, ծռիլ. խոնարհիլ. կքիլ:
beunruhigen անհանգիստ ընել:
beurteilen դատել. դատաստան կտրել:
Beute, die, որս. աւար:
Beutel, der, (դրամի) քսակ:
bevorstehen ներգ. սպառնալ:
bewachen պահպանել:
bewaffnet (սպառա)զինեալ:
bewahren պահել:
bewegen ներգ. շարժել:
beweglich շարժական:
Bewegung, die, շարժում:
Beweis, der, ապացոյց. ցուցում:
beweisen ներգ. ցուցընել, ապացու-
ցանել: [ըլլալ:
bewerben ներգ. (բանի մը) հետամուտ
bewilligen հաւանիլ. ընդունիլ:
bewirten ասպնջականել, հիւրըն-
կալել: [գռել:
bewirken ընել. յառաջ բերել. գըր-
bewohnen բնակիլ:
Bewohner, der, բնակիչ:
bewundern զարմանալ:
Bewunderung, die, զարմացում:
bezahlen վճարել:
bezaubern կախարդել. յափշտակել:
bezeichnen նշանակել:
bezeigen յայտ առնել. ցուցընել:
bezeugen վկայել:
Beziehung, die, յարաբերութիւն:
bezweifeln տարակուսիլ:
Bibel, die, Աստուածաշունչ, Ս. Գիրք:
biegen ներգ. ծռել:
Biene, die, մեղու:
Bier, das, գարեջուր:
bieten ներգ. տալ, մատուցանել:
bigott սնապաշտ. սուտ բարեպաշտ:
Bild, das, պատկեր:
Bildsäule, die, արձան:
bilden կազմել: [թիւն
Bildung, die, կազմութիւն. կրթու-
billig արդարացի, արժան:
billigen հաստատել. հաւանիլ:
Binde, die, երիզ. կապ:
binden ներգ. կապել. կցել:
binnen մէջը. միջոցին:
Birnbaum, der, տանձենի:
Birne, die, տանձ:
bis մինչեւ. bis jetzt մինչեւ հիմայ:
Biß, der, խածուածք:

Bissen, der, պատառ:
bisher մինչեւ հիմայ:
bisweilen երբեմն:
Bitte, die, աղաչանք:
bitten ներգ. խնդրել. աղաչել:
bitter դառն, լեղի:
blasen ներգ. փչել:
Blatt, das, տերեւ:
blau կապոյտ:
Blei, das, կապար:
bleiben ներգ. մնալ. կենալ. բնակիլ:
bleich գունատ, տժգոյն:
Bleistift, der, մատիտ, կապարագրիչ:
Blick, der, նայուածք:
blicken նայիլ. տեսնել:
blind կոյր:
blindlings կուրօրէն:
Blitz, der, շանթ. փայլակ, կայծակ:
Blitzableiter, der, շանթաձիգ:
blitzen փայլատակել. եւ. շողշողալ:
Block, der, կոճղ:
blöd(e) տկար. երկչոտ, վախկոտ:
blond խարտեաշ:
blos Մ. պարզապէս, միայն:
bloß մերկ:
blühen ծաղկիլ:
Blume, die, ծաղիկ:
Blut, das, արիւն:
Blüte, die, ծաղիկ:
bluten արիւնոտիլ, արիւն գալ:
blutig արիւնթաթախ, արիւնոտ:
Bock, der, նոխազ. խոյ:
Boden, der, գետին. յատակ:
Bogen, der, աղեղ. կամար:
Bohne, die, բակլայ. լուբիա:
Boot, das, մակոյկ, նաւակ:
borgen ապառիկ գնել. փոխ առնուլ:
Börse, die, (դրամի) քսակ. սակարան:
böse չար. — werden, — sein նեղա-
: նալ, բարկանալ:
Bösewicht, der, չարագործ:
boshaft չար, չարագործ:
Bote, der, բանբեր, սուրհանդակ:
Botschaft, die, պատգամաւորութիւն.
Brand, der, հրդեհ: [լուր:
branden ալիքները (ժայռի ընդհա-
րելով) փշրիլ:
Branntwein, der, ցքի, օղի:
Braten, der, խորոված:
Bratspieß, der, շամփուր:

brauchbar գործածական. գործածելի։
brauchen պէտք՝ հարկաւորութիւն ունենալ։
Braue, die, ընքուի, յօնք։
braun թուխ։
Braut, die, հարս, ամուսին։
Bräutigam, der, փեսայ։
brav քաջ. բարի. արթուն։
brechen չէզ. կոտրել։
breit լայն։
Breite, die, լայնութիւն։
brennen չէզ. այրիլ. բռնկիլ։
Brett, das, տախտակ։
Bretterwand, die, տախտակէ պատ։
Brief, der, նամակ։
Brieftasche, die, թերթակալ։
Briefträger, der, թղթաբեր։
bringen չէզ. բերել. Jemanden um etwas — մէկուն բան մը կորսընցնել տալ։
Brot, das, հաց։
Brücke, die, կամուրջ։
Bruder, der, եղբայր։
brüllen (առիւծը) մռնչել։
brummen մռմռալ, քրթմնջել։
Brunnen, der, ջրհոր. աղբիւր։
brünstig եռանդեամբ։
Brust, die, կուրծք։
brüten թխսել։
Buch, das, գիրք։
Buchbinder, der, կազմարար։
Buchdrucker, der, տպագրող. տպարանապետ։
Buche, die, ոփի (ծառ)։
Buchhändler, der, գրավաճառ։
Buchstabe, der, գիր։
Bucht, die, (ծովու) խորշ։
Buckel, der, կուզ, սապատողն։
bücken, sich, ծռիլ։
Bude, die, խանութ։
Bund, der, } Bündnis, das, } միութիւն, դաշնակցութիւն։
Bündel, das, կապոց. խուրձ, տրցակ։
bunt գոյնզգոյն։
Bürde, die, բեռ։
Bürge, der, պատանդ։
Bürger, der, քաղաքացի. բնակիչ։
Bürgermeister, der, քաղաքապետ։
Bürgschaft, die, երաշխաւորութիւն. — leisten երաշխաւոր ըլլալ։
Bursche, der, մանչ, պատանի։
Bürste, die, խոզանակ։
Busch, der, մացառք. անտառակ։
Buße, die, ապաշխարութիւն։
büßen ջնջել, քաւել. տուժել։
Butter, die, կարագ։

C.

Cäsar ար. Կեսար։
Ceder, die, մայր (ծառ)։
Centner, der, կենդինար։
Charakter, der, նկարագիր, բնաւորութիւն։
China չ. Չենաստան։
chinesisch Ճենական։
Christ, der, քրիստոնեայ։
Christentum, das, քրիստոնէութիւն։
christlich քրիստոնեայ, քրիստոնէաբար։
Christoph ար. Քրիստափոր։
Cypresse, die, նոճի։

D.

Da որովհետեւ. երբ. այն ատեն։
da, dabei հոն. քովը։
Dach, das, յարկ. տանիք։
Dachdecker, der, յարկող։
Dachraum, der, (տան) վերնայարկ։
dadurch ասկէ. 2. այս կերպով։
daher ասկէ. 2. այս պատճառաւ։
damalig այն ժամանակուան։
damals այն ատեն։
Dame, die, տիկին, խաթուն։
damit որպէս զի. 2. ասով։
Damm, der, թումբ։
Dampf, der, շոգի։
Dampfboot, das, շոգենաւ։
dampfen ծուխ արձակել, ծխել։
dämpfen նուաճել. սանձահարել։
Dank, der, շնորհակալութիւն։
dankbar երախտագէտ։
Dankbarkeit, die, երախտագիտութիւն։
danken շնորհակալ ըլլալ։
dann ան ատեն. ետքէն։
daran անոր վրայ, ասոր վրայ։
darauf ասոր վրան. ետքէն։
daraus ասկէ, անկէ։
darin ասոր մէջ։
Darius ար. Դարեհ։
darstellen ներկայացընել։
darüber վրան. ասոր վրայ. ասոր համար։

darum չորս կողմը. 2. ատոր համար:
Dasein, das, կեանք. գոյութիւն:
daß որ. թէ. որպէս զի:
Dattel, der, արմաւ:
Dauer, die, տեւողութիւն:
dauerhaft տեւական. դիմացկուն:
dauern տեւել, դիմանալ:
Daumen, der, բոյթ, բութամատ:
davon ասկէ. անկէ. ատոր վրայ:
dazu հոն, անոր քովը. ատոր համար:
dazukommen դրբ. վրայ հասնիլ:
Decke, die, ձեղուն. ծածկոց. վերմակ:
Degen, der, սուր:
dein քու. —iger քուկինդ:
Dekan, der, աւագերէց:
deklamiern ճառասացութիւն ընել:
Demut, die, խոնարհութիւն:
demütig խոնարհ(ութեամբ):
demütigen խոնարհեցընել:
denkbar մտածելի. կարելի:
denken դրբ. մտածել, խորհիլ:
Denkmal, das, յուշարար:
Denkmünze, die, շքադրամ:
denn որովհետեւ, ինչու որ:
dennoch սակայն եւ այնպէս:
derb կոշտ, բիրտ. խիստ, սաստիկ:
dergestalt այն աստիճանի, այնչափ:
derselbe միեւնոյնը: [ռաւ:
deshalb անոր համար, այս պատճա-
desto այնչափ, այնչափ աւելի:
deutlich պայծառ. որոշ:
deutsch գերմաներէն, գերմանացի:
Deutschland չ. Գերմանիա:
Dezember, der, Դեկտեմբեր:
Diamant, der, ադամանդ:
dicht հոծ. խիտ:
Dichter, der, բանաստեղծ:
dick հաստ. ստուար. թանձր:
Dickicht, das, թփուտք, մացառք:
Dieb, der, գող:
Diebstahl, der, գողութիւն:
dienen ծառայել:
dienlich օգտակար. յարմար:
Dienst, der, ծառայութիւն:
Dienstbote, der, ծառայ: [կամ:
dienstfertig ծառայելու պատրաստա-
Dienstmädchen, das, աղախին:
dieser այս:
diesseits այս կողմանէ:
Ding, das, բան, իր:

Dionysius ար. Դիոնեսիոս:
Distel, die, եկքան, ուղտափուշ:
doch այսու ամենայնիւ. բայց:
Docht, der, պատրոյգ:
Doktor, der, ուսուցչապետ, վարդա-
պետ. բժիշկ:
Dolch, der, դաշոյն:
Donau, die, Դանուբ (գետ):
Donner, der, որոտում:
doppelt կրկին:
Dorf, das, գիւղ:
Dorn, der, փուշ:
dornig փշոտ:
dörren չորցընել:
drängen ճնշել. մղել. ստիպել:
draußen դուրսը:
drehen դարձընել:
dreifach երեքպատիկ:
dreistig յանդուգն. անամօթ:
Dreistigkeit, die, համարձակութիւն.
լրբութիւն:
dreschen դրբ. կասել:
dringen դրբ. թափանցել. մէջը մըտ-
նել. ներս խուժել:
dringend ստիպողական:
Drittel, das, երրորդ մաս:
drohen սպառնալ:
drollig զուարճալի. ծաղրածու:
drucken տպագրել, տպել:
drücken ճնշել. նեղել. կոխել:
Dukaten, der, տուգատ (դրամ):
dulden (ցաւ) կրել. համբերել:
dumm անմիտ. ապուշ. տխմար:
dunkel մութ, խաւար(ին):
dünken; es dünkt mich ինծի կ'երեւայ:
dünn անօսր, նուրբ:
Dunst, der, շոգի:
durch նխ. մէջէն. ձեռօք, ...ով:
durchaus անհրաժեշտ, բացարձա-
կապէս: [նալ:
durchbrechen դրբ. ճամբայ՝ ծակ բա-
durchdringen դրբ. թափանցել:
durchfahren դրբ. մէջէն կառքով՝
նաւով անցնիլ:
durchlesen դրբ. (գիրք մը) աչքէ ան-
durchsichtig թափանցիկ: [ցընել:
durchstreichen դրբ. ջնջել, աւրել:
durchstreifen պտըտելով անցնիլ:
dürfen դրբ. համարձակիլ. կարենալ:
dürftig կարօտ, չքաւոր:

dürr չոր, ցամաք։
Durst, der, ծարաւ։
dürsten; mich dürstet ծարաւի եմ։
durstig; — sein ծարաւի ըլլալ։
düster մթին, աղօտ. տխուր։
Dutzend, das, երկվեցեակ (դուզինա)։

E.

Ebbe, die, տեղատուութիւն։
eben նոյն. հաւասար. հարթ. Դ. ճիշդ։
Ebenbild, das, կենդանագիր, պատկեր։
ebenfalls նմանապէս։
ebenso այնչափ, նոյնչափ։
Eber, der, վարազ, կինճ։
echt ճշմարիտ, զուտ, անխառն։
Ecke, die, անկիւն։
edel ազնիւ. ազնուական։
Edelknabe, der, մանկլաւիկ։
Edelmann, der, ազնուական։
Edelmut, der, մեծանձնութիւն.
edelmütig ազնուամիտ։
Edelsinn, der, ազնուամտութիւն։
Edelstein, der, պատուական քար։
Eduard ար. Եդուարդ։
Egypten չ. Եգիպտոս։
Ehe, die, ամուսնութիւն։
ehe, eher կանուխ. աւելի։
ehe յառաջ քան։
ehedem = ehemals.
ehemalig հին, վաղեմի։
ehemals յառաջագոյն։
Ehemann, der, այր, ամուսին։
ehrbar պատուաւոր։
Ehre, die, պատիւ։
ehren պատուել. յարգել։
Ehrenbezeigung, die, մեծարանաց ցոյց։
ehrenvoll պատուաւոր. շքեղ։
ehrerbietig մեծարող։
Ehrerbietung, die, մեծարանք, պատկառանք։
Ehrfurcht, die, պատկառանք։
Ehrgeiz, der, փառամոլութիւն։
ehrlich պարկեշտ. պատուաւոր։
Ei, das, հաւկիթ, ձու։
Eiche, die, կաղնի։
Eichel, die, խոզկաղին։
Eid, der, երդում։
Eifer, der, եռանդ։
Eifersucht, die, նախանձաւորութիւն։
eifersüchtig նախանձաւոր։
eifrig եռանդուն. եռանդեամբ։
eigen սեպհական. յատուկ։
eigennützig անձնասէր։
Eigenschaft, die, յատկութիւն։
Eigensinn, der, յամառութիւն։
eigentlich Դ. ըստ ինքեան։
Eigentum, das, ստացուածք։
eigentümlich սեպհական։
Eile, die, աճապարանք։
eilen արտորալ, վազել։
eilig անմիջապէս. ճեպով։
einander զիրար. իրարու։
einatmen շունչ առնուլ։
einbilden, sich, երեւակայել։
einbüßen կորուսանել, տուժել։
eindringen չէզ. միջամուխ ըլլալ։
Eindruck, der, դրոշմ. ազդեցութիւն։
eindrücken ճնշել, ճզմել։
einfach պարզ. զուտ։
Einfall, der, խորհուրդ, գաղափար։
einfallen չէզ. միտքն իյնալ՝ գալ։
Einfalt, die, միամտութիւն. պարզութիւն։
einfältig միամիտ. ապուշ։
einfangen չէզ. բռնել։
einfassen շրջանակ անցընել. ժապաւինել։
Einfluß, der, ազդեցութիւն։
einführen մուծանել. խոթել։
Eingang, der, մուտք, դուռ։
eingedenk; — sein (սեռ.ով) յիշել։
eingezogen քաշուած։
eingraben չէզ. փորագրել։
einhändigen ձեռքն յանձնել։
einheizen ջեռուցանել, տաքցընել։
einherschreiten չէզ. ծանրութեամբ քալելով մօտենալ։
einholen երթալ բերել. հանդիսութեամբ դիմաւորել։
einig միաբան։
einigermaßen կերպով մը, ըստ իմիք։
Einigkeit, die, միութիւն։
einkaufen գնել։
einladen չէզ. հրաւիրել։
einlassen չէզ. ներս թողուլ՝ ձգել։
einmachen պտուղը շաքարով եփել։
einmal անգամ մը, օր մը. auf — մէյ մ'ալ, յանկարծ։
einmütig միաբան։
einnehmen չէզ. ընդունիլ. բովանդակել. գրաւել, յինքն ձգել։
einnicken նիրհել։

einpacken կապոց ընել, փաթթել:
einrichten հաստատել. կառուցանել:
Einrichtung, die, կազմութիւն:
einsalzen աղել:
einsam առանձին:
einschenken (գաւաթի մէջ) լեցընել:
einschlafen ղբր. քունը տանիլ:
einschließen ղբր. կղպել, փակել:
einschreiben ղբր. արձանագրել:
einsehen ղբր. իմանալ, ճանչնալ:
einsperren փակել:
einst օր մը. երբեմն:
einteilen բաժնել:
Eintracht, die, միութիւն:
eintragen ղբր. արձանագրել:
einwenden առարկել:
Einwendung, die, առարկութիւն:
einwickeln փաթթել, ծրարել:
einwilligen հաճիլ, հաւանիլ:
Einwohner, der, բնակիչ:
Einzelheit, die, մանրամասնութիւն:
einzig միակ, մի միայն:
Eis, das, սառոյց:
Eisen, das, երկաթ:
Eisenbahn, die, երկաթուղի:
Eisgang, der, գետի սառոյցներուն հալիլը:
eitel ընդունայն, սնոտի. հպարտ:
Eitelkeit, die, ունայնութիւն:
Elefant, der, փիղ:
Element, das, տարր: [ռութիւն:
Elend, das, խեղճութիւն, թշուա-
Elfenbein, das, փղոսկր:
Elisabeth էգ. } Եղիսաբեթ:
Elise էգ. }
Elle, die, կանգուն:
Eltern, die, ծնողք:
Empfang, der, ընդունելութիւն:
empfangen ղբր. ընդունիլ:
empfänglich ընդունելի. ընդունակ:
Empfehlung, die, յանձնարարութիւն:
empfinden ղբր. զգալ:
empfindlich զգայուն:
Empfindung, die, զգածում:
emporsteigen ղբր. վեր ելլել:
Ende, das, վերջ, վախճան:
endigen վերջանալ, աւարտիլ:
enge նեղ, անձուկ:
Enge, die, նեղութիւն. նեղուց:
Engel, der, հրեշտակ:

England չ. Անգլիա:
Engländer, der, Անգլիացի:
englisch անգլիերէն:
Enkel, der, թոռն:
entbehren զրկուիլ. հրաժարիլ:
entblößen; das Haupt — գլուխը բանալ, գլխարկը վար առնուլ:
entdecken գտնել:
Ente, die, բադ:
entfernen հեռացընել:
Entfernung, die, հեռաւորութիւն:
entgegengehen ղբր. դիմացն երթալ:
entgegenlaufen ղբր. դիմացը վազել:
entgegnen պատասխանել:
entgehen ղբր. } փախչիլ, պրծիլ:
entkommen ղբր. }
enthalten ղբր. բովանդակել. sich — ժուժկալել:
entlaufen ղբր. փախչիլ:
entlegen հեռու, հեռաւոր:
entmutigen վհատեցընել:
entreißen ղբր. յափշտակել:
entrinnen ղբր. խոյս տալ, փախչիլ:
entsagen հրաժարիլ:
entscheiden ղբր. որոշել:
Entscheidung, die, որոշում:
entschließen, sich, ղբր. ինք զինքը բանի մ'որոշել:
Entschlossenheit, die, աներկիւղութիւն, քաջասրտութիւն:
Entschluß, der, որոշում:
entschuldigen ջատագովել:
entseelt ննջեցեալ, մեռած:
entsetzen; des Thrones — գահէն վար առնուլ:
Entsetzen, das, սարսափ:
entsetzlich զարհուրելի:
entsprechen ղբր. համապատասխանել:
entspringen ղբր. խուսափել:
entstehen ղբր. ծագիլ, յառաջ գալ:
entweder — oder կամ — կամ:
entweichen ղբր. պրծիլ, խոյս տալ:
entwerfen ղբր. ծրագիր հանել:
entwickeln, sich, կերպաւորուիլ:
entwischen պրծիլ, փախչիլ:
Entwurf, der, յատակագիծ. ծրագիր:
entwurzeln արմատէն հանել:
entziehen ղբր. յափշտակել:
entzücken զմայլեցընել: [ցում:
Entzücken, das, հիացում. զարմա-

Entzündung, die, բորբոքում. տապ։
entzwei երկուքի. կտոր կտոր։
erbarmen, sich, գթալ, խղճալ։
erbärmlich խղճալի, ողորմելի։
erbauen շինել, կառուցանել։
Erbe, der, ժառանգ։
erben ժառանգել։
erbitten ղբր. խնդրել։
erbittern դառնացընել, բարկացընել։
erblassen գունատիլ։
erblich ժառանգական։
erblicken նշմարել, տեսնել։
Erbschaft, die, } ժառանգութիւն։
Erbteil, das, }
Erdbeere, die, ելագ։
Erde, die, երկիր։
Erdgeschoß, das, գետնայարկ։
Erdteil, der, = Weltteil.
erdulden (ցաւ) կրել։
Erdzunge, die, լեզու. պարանոց։
ereignen, sich, հանդիպիլ։
erfahren ղբր. իմանալ, տեղեկանալ։
Erfahrung, die, փորձառութիւն։
erfinden ղբր. գտնել, հնարել։
erfinderisch հնարագէտ։
Erfolg, der, հետեւութիւն, արդիւնք։
erfordern խնդրել, պահանջել։
erforschen հետազօտել. լրտեսել։
erfreuen ուրախացընել։
erfreulich հաճոյ. ուրախալի։
erfrieren ղբր. ցրտէն մեռնիլ։
erfrischen կազդուրել, կենդանացընել։
Erfrischung, die, զովացուցիչ իր։
erfüllen լեցընել. կատարել։
ergänzen ամբողջացընել։
ergeben, sich, ինք զինքը տալ՝ նուիրել։
Ergebenheit, die, յանձնուիլը. հպատակութիւն։
ergiebig բերրի, յուռթի։
ergießen, sich, թափուիլ։
ergötzen զուարճացընել։
ergreifen ղբր. բռնել. die Flucht — փախչիլ, ի փախուստ աճապարել։
ergrimmen կատղիլ, սրտմտիլ։
Erguß, der, արտահոսում, զեղում։
erhaben հրաշալի. մեծագործ։
Erhabenheit, die, ազնուութիւն։
erhalten ղբր. ընդունիլ. պահել։
Erhaltung, die, պահպանութիւն։
erhaschen ձեռք բերել։
erheben ղբր. բարձրացընել։
erhellen լուսաւորել։
erhitzen տաքցընել։
erhöhen բարձրացընել. մեծցընել։
Erhöhung, die, բարձունք։
erholen, sich, առողջանալ։
erinnern յիշեցընել։
Erinnerung, die, յիշատակ։
erkälten, sich, պաղ՝ ցուրտ առնուլ։
erkennen ղբր. ճանչնալ։
erkenntlich երախտագէտ։
erklären մեկնել։
erkundigen տեղեկութիւն առնուլ։
erlangen ձեռք ձգել. ստանալ։
erlauben թոյլ՝ հրաման տալ։
Erlaubnis, die, հրաման։
erleben ապրիլ, հասնիլ։
erlegen (ստակի գումար մը) վճարել։
erleichtern դիւրացընել։
erleuchten լուսաւորել։
erliegen ղբր. ընկճիլ։
erlösen փրկել, ազատել։
ermahnen յորդորել։
Ermahnung, die, յորդոր։
ermatten յոգնեցընել։
ermorden սպաննել։
ermüden յոգնեցընել։
ermuntern արթնցընել. զուարթացընել. խրախուսել։
ernähren սնուցանել, կերակրել։
ernennen ղբր. անուանել, կարգել։
ernst } ծանր, ծանրաբարոյ։
ernsthaft }
Ernsthaftigkeit, die, ծանրութիւն։
Ernte, die, հունձք. կութք։
ernten հնձել. (պտուղ) քաղել։
Eroberer, der, աշխարհակալ։
erobern տիրել, աշխարհակալել։
eröffnen բանալ. յայտնել։
erquicken կազդուրել։
erraten ղբր. գուշակել։
erregen գրգռել, դրդել։
erreichen (բանի մը) հասնիլ։
erretten փրկել, ազատել։
errichten կանգնել. հիմնարկել։
erringen ղբր. ձեռք անցընել։
erröten շիկնիլ, ամչնալ։
Ersatz, der, հատուցում, փոխարէն։
erschalten ղբր. հնչել. լսուիլ. (լուր մը) տարածուիլ։

erscheinen ղեր. երեւել ։
Erscheinung, die, երեւումն. տեսիլ ։
erschlagen ղեր. մեռցընել, սպաննել ։
erschöpfen սպառել. պարտասեցընել ։
erschrecken ղեր. զարհուրեցընել ։
erschüttern խախտել. դղրդել ։
ersetzen փոխանակել, տեղը լեցընել ։
ersinnen ղեր. միտք ստեղծել, հնարել ։
ersparen խնայել ։
Ersparnis, die, խնայ(ող)ութիւն ։
erst նախ եւ յառաջ. հազիւ.
Erste, der, առաջին ։
erstarren թմրիլ. փայտանալ ։
Erstaunen, das, զարմանք ։
ersterben ղեր. հոգին աւանդել ։
ersticken խեղդուիլ ։
erstrecken, sich, տարածուիլ ։
ersuchen աղաչել ։
ertappen յանկարծակի վրայ հասնիլ եւ բռնել ։
ertragen ղեր. տանիլ, կրել ։
ertrinken ղեր. խեղդուիլ ։
erwachen արթննալ ։
erwachsen չափահաս ։
erwägen ղեր. կշռել. մտածել ։
erwählen ընտրել ։
erwärmen տաքցընել ։
erwarten սպասել ։
Erwartung, die, ակնկալութիւն ։
erwecken արթնցընել ։
erweichen կակղցընել, կակղել ։
erweisen ղեր. ցուցընել ։
erwerben ղեր. վաստկիլ, շահիլ ։
erwidern պատասխանել ։
erwischen ձերբակալել, բռնել ։
erzählen պատմել ։
Erzählung, die, պատմութիւն ։
Erzeugnis, das, արդիւնք. արգասիք ։
erziehen ղեր. կրթել ։
Erziehung, die, կրթութիւն ։
erzürnen բարկացընել ։
Esel, der, էշ ։
essen ղեր. ուտել ։
eßbar ուտելի ։
etwas բան մը. քիչ մը.
euer ձեր ։
Eule, die, բու ։
Europa չ. Եւրոպա ։
Europäer, der, Եւրոպացի ։
ewig յաւիտենական ։

F.

Fächer, der, հովահար ։
Faden, der, թել. դերձան ։
fähig կարող, ատակ ։
Fahne, die, դրօշ ։
fahren ղեր. նաւարկել. կառքով երթալ ։
Fahrt, die, կառքով երթալը. ճամբորդութիւն ։
Fall, der, անկում. դէպք ։
Falle, die, դարան, թակարդ ։
fallen ղեր. իյնալ ։
falsch սուտ, սխալ ։
Falschheit, die, ստութիւն. խարդախութիւն ։
Falte, die, (զգեստու) փոթ. խորշ ։
Familie, die, ընտանիք ։
fangen ղեր. որսալ. բռնել ։
Farbe, die, գոյն ։
färben գունաւորել. ներկել ։
Faser, die, նեարդ. մազմզուկ ։
Faß, das, տակառ ։
fassen բռնել, ձերբակալել. ըմբռ-
fast գրեթէ ։ [նել ։
fasten ծոմ պահել. պահք պահել ։
Fasten, die, պահք. մեծ պահք ։
faul փտած. ծոյլ ։
faulen փտիլ, նեխիլ. հոտիլ ։
Fäulnis, das, փտութիւն, ապականութիւն ։
Feder, die, գրիչ. փետուր ։
Federmesser, das, կտրոց, զմելին ։
fehlen պակսիլ. յանցանք գործել ։
Fehler, der, պակասութիւն, յանցանք.
feierlich հանդիսական ։ [սխալ ։
Feiertag, der, տօն(ի օր) ։
feige թոյլ, վատ, երկչոտ ։
fein բարակ. նուրբ. ազնիւ ։
Feind, der, թշնամի ։
feindlich թշնամական ։
Feld, das, դաշտ. պատերազմի դաշտ ։
Feldbau, der, երկրագործութիւն ։
Feldherr, der, զօրապետ ։
Feldzug, der, պատերազմ ։
Fell, das, մորթ ։
Fenster, das, պատուհան ։ [կի ։
Fensterscheibe, die, պատուհանի ապա-
Ferien, die, պարապուրդ ։
fern հեռու ։

ferner դարձեալ, աւելէ զատ։
fertig լմնցած· պատրաստ։
Fertigkeit, die, աջողակութիւն։
Fässer, die, կապանք, շղթայ։
Fest, das, տօն, հանդիսութիւն։
fest հաստատուն, պինդ։
Festung, die, բերդ։
Fett, das, ճարպ, եղ։
fett գէր· պարարտ։
feucht խոնաւ։
Feuchtigkeit, die, խոնաւութիւն։
Feuer, das, կրակ։
feuerspeiend հրաշունչ, հրաբուղխ։
feurig եռանդուն· բոցբոցեալ։
Fieber, das, տենդ։
Filz, der, թաղիք։
finden ղբր· գտնել։
Finger, der, մատ։
fingerdick մատի հաստութեամբ։
Fingerhut, der, մատնոց· մատամանի։
finster մութ, խաւարին։
Fisch, der, ձուկ։
Fischer, der, ձկնորս։
Fischerei, die, ձկնորսութիւն։
Firstern, der, հաստատուն աստղ։
flach հարթ, տափակ։
Flachs, der, կտաւ, վուշ։
flammen բոց արձակել· շողալ։
Flasche, die, շիշ։
flechten ղբր· հիւսել։
Flecken, der, բիծ, արատ։
Fleisch, das, միս· մարմին։
Fleiß, der, փոյթ, ջանք։
fleißig փութաջան։
Flicken, der, կապերտ։
flicken կարկտել, կապերտ դնել։
Fliege, die, ճանճ։
fliegen ղբր· թռչիլ։
fliehen ղբր· փախչիլ։
fließen ղբր· հոսել, վազել։ [ցիկ։
fließend (Vortrag) սահուն, ընթա-
flinck արագ, կայտառ։
Flinte, die, հրացան։
Flintenschuß, der, հրացանի հարուած։
Flöte, die, սրինգ։
Flotte, die, նաւատորմիղ։
fluchen անիծել։
Flucht, die, փախուստ։
flüchten փախչիլ։
Flüchtling, der, փախստական։

Flügel, der, թեւ։
flugs շուտով, անմիջապէս։
Fluß, der, գետ։
Flußpferd, das, ձիագետի։
flüssig հեղուկ· լոյծ։
flüstern շշնջել· ականջէն ի վար գաղ-
տուկ ըսել, փսփսալ։ [թիւն։
Flut, die, (ծովու) մակընթացու-
Fohlen, das, քուռակ· մտրուկ։
Folge, die, հետեւութիւն· արդիւնք։
folgen ետեւէն երթալ· հնազանդիլ։
folgendes հետեւեալը։
folglich ըստ հետեւորդի։
fordern պահանջել։
fortfahren ղբր· շարունակել։
fortgehen ղբր· ելլել երթալ։
fortreißen ղբր· առնուլ տանիլ։
fortschicken յղել· ճամբայ դնել։
fortschleppen քաշկռտելով տանիլ։
Fortschritt, der, յառաջադիմութիւն։
fortsetzen շարունակել։
Fortsetzung, die, շարունակութիւն։
fortziehen ղբր· ելլել երթալ, հե-
Frage, die, հարցում։ [ռանալ։
fragen հարցընել։
Frank, der, (յգ· —en) Ֆրանք։
Frankreich չ· Գաղղիա։
Franzose, der, Գաղղիացի։
französisch գաղղիերէն· գաղղիական։
Frau, die, կին· տիկին։
frech յանդուգն, համարձակ։
frei ազատ։
freigebig առատաձեռն։
Freiheit, die, ազատութիւն։
freilich անշուշտ, բնականապէս։
Freimütigkeit, die, համարձակութիւն·
անկեղծութիւն։
Freitag, der, ուրբաթ։
freiwillig կամաւ, ազատ կամօք։
fremd օտար, օտարական։
fressen ղբր· ուտել· լափել։
Freude, die, ուրախութիւն։
Freudenfest, das, հանդէս։
freuen, sich, ուրախանալ։
Freund, der, բարեկամ։
freundlich բարեկամական· մ· բարե-
կամաբար։
Freundschaft, die, բարեկամութիւն։
Frevler, der, չարագործ· ոճրագործ։
Friede, der, խաղաղութիւն։

friedlich խաղաղ։ [րիխ։
Friedrich ար. Փրեդերիկոս, Ֆրիտ-
frieren չէզ. մնիլ։
frisch զով. թարմ. նոր։
Frist, die, ժամանակ, պայմանաժամ։
froh ուրախ, զուարթ. գոհ։
fröhlich ուրախ(ութեամբ)։
frohlocken ցնծալ, խայտալ։
fromm, երկիւղած. բարեպաշտ։
Frommigkeit, die, բարեպաշտութիւն։
Frosch, der, գորտ։
frostig ցուրտ. սառած։
Frucht, die, պտուղ։
fruchtbar պտղաբեր։
früh կանուխ։
früher յառաջագոյն, երբեմն։
Frühling, der, } գարուն։
Frühjahr, das, }
Frühstück, das, նախաճաշ։
frühstücken նախաճաշել։
Fuchs, der, աղուէս։
fuchswild կատաղի. մոլեգին։
Fügung, die, կարգաւորութիւն։
fühlen զգալ։
führen տանիլ, առաջնորդել. Krieg — պատերազմ մղել։
Führer, der, առաջնորդ. պարագլուխ։
füllen լեցընել։
Füllen, das, մտրուկ։
Funke, der, կայծ։
funkeln շողալ, փողփողել։
für նխ. համար. տեղը։
Furcht, die, վախ, երկիւղ։
fürchten վախնալ։
fürchterlich զարհուրելի (կերպով)։
furchtsam երկչոտ, վախկոտ։
Fürst, der, իշխան։
Fürstin, die, իշխանուհի։
Fuß, der, ոտք։
Fußboden, der, տախտակամած։
fußfällig ոտքն ինկած։
Futter, das, կեր, ճարակ։
füttern սնուցանել, կերցընել։
Füttertrog, der, մսուր։

G.

Gabe, die, տուրք, պարգեւ։
Gabel, die, պատառաքաղ։
gähren չէզ. խմորիլ։
Galerie, die, ճեմելիք։
Galgen, der, կախաղան։
Gans, die, սագ։
ganz ամբողջ. բոլոր։
gänzlich բոլորովին, ամբողջապէս։
gar nicht ամենեւին։
Garn, das, դերձան. մանուած։
garstig դարշելի. տգեղ։
Garten, der, պարտէզ։
Gärtner, der, պարտիզպան։
Gasse, die, փողոց։
Gast, der, հիւր։
gastfrei } հիւրասէր. հիւրընկալ։
gastfreundlich }
Gastmahl, das, կոչունք, հացկերոյթ։
Gatte, der, էրիկ, ամուսին։
Gattin, die, կին, ամուսին։
Gebäude, das, շէնք։
geben չէզ. տալ։
Gebet, das, աղօթք։
gebildet կրթեալ։
Gebirge, das, լեռ, լեռինք։
Gebirgsland, das, լեռնագաւառ։
Gebot, das, պատուիրան, հրաման։
Gebrauch, der, գործածութիւն։
gebrauchen գործածել։
Geburt, die, ծնունդ։
Gebüsch, das, անտառակ։
Gedanke, der, խորհուրդ, միտք։
Gedächtnis, das, միտք. յիշողութիւն։
Gedärme, die, յհ. փորոտիք, աղիք։
gedeihen չէզ. յաջողիլ։
gedenken չէզ. յիշել։
Gedicht, das, բանաստեղծութիւն։
Geduld, die, համբերութիւն. — haben համբերել։
geduldig համբերող։
Gefahr, die, վտանգ։
gefährlich վտանգաւոր։
gefallen չէզ. հաճիլ. sich — lassen հաւանիլ, ընդունիլ։
gefällig հաճոյակատար, պատրաստակամ։
Gefangene, der, բանտարկեալ. գերի։
Gefangenschaft, die, բանտարկելութիւն. գերութիւն։
Gefängnis, das, բանտ։
Gefährte, der, ընկեր։
Gefolge, das, ուղեկիցք, շքադիրք։
gefrieren չէզ. սառիլ. մնիլ։
Gefühl, das, զգացում։

gefühllos անզգայ։
gegen դէպ ի. հակառակ։
Gegend, die, կողմ. երկիր։
gegenseitig փոխադարձ։
Gegenstand, der, առարկայ։
Gegenteil, das, հակառակն։
gegenüber դիմաց։
gegenwärtig ներկայ։
Gegner, der, հակառակորդ։
Gehalt, das, ռոճիկ, թոշակ։
gehässig զզուելի, ատելի։
geheim ծածուկ, գաղտնի։
Geheimnis, das, գաղտնիք։
geheimnisvoll խորհրդաւոր։
gehen չզք. երթալ, քալել։
Gehirn, das, ըղեղ։
gehorchen հնազանդիլ։
gehören վերաբերիլ։
gehorsam հնազանդ։
Gehorsam, der, հնազանդութիւն։
Geißel, der, պատանդ։
Geißel, die, խարազան։
Geist, der, ոգի, հոգի։
Geistesgegenwart, die, արթնութիւն։
geistig հոգեկան, մտաւոր։
geistlich հոգեւոր. եկեղեցական։
geistreich հոգելից. եռանդնոտ։
geistvoll մտավարժ, հանճարեղ։
Geiz, der, ագահութիւն։
Geizhals, der, ճղճիմ, ագահ։
geizig ագահ։ [քիչ։
Gelächter, das, ծաղր, ծիծաղ, քրք-
gelassen հանդարտութեամբ, ան-
geläufig ընթացիկ, վարժ։ [խռով։
gelb դեղին։
Geld, das, ստակ, դրամ։
Geldstrafe, die, տուգանք։
Gelegenheit, die, առիթ։
gelehrig հլու։
gelehrt ուսեալ, գիտուն.
gelind մեղմ, թեթեւ. մեղմով։
gelingen չզք. յաջողիլ։
gelten չզք. արժել։
Gemach, das, սենեակ, խուց։
Gemahl, der, էրիկ, ամուսին։
Gemahlin, die, կին, ամուսին։
Gemälde, das, նկար։
gemäß ըստ, համեմատ։
gemein հասարակ։ [սին։
gemeinschaftlich հասարակաց. ի միա-
Gemüse, das, բանջարեղէն։
Gemüt, das, սիրտ. հոգի։
genau ճիշդ. կէտ առ կէտ։
genehmigen հաճիլ, հաւանիլ։
geneigt մէտ. յօժարական։
General, der, զօրապետ։
genesen չզք. առողջանալ։
genießen չզք. վայելել. ճաշակել։
genug բաւական։
genügen բաւել։ [բաւականի։
genugsam սակաւապէտ. Գ. ըստ
Genugthuung, die, հատուցում։
Genuß, der, վայելք. ճաշակում։
Georg ար. Գէորգ։
Gepäck, das, աղխ. կահ կարասիք։
Gepolter, das, շառաչիւն. ժխոր։
gerade ուղիղ. ճշդիւ, բուն։
Gerät, das, կահ կարասիք. գործիք։
geraten չզք. իյնալ. in Zorn — բար-
կանալ. außer sich — ինք իրմէ
Gerätschaft, die, = Gerät. [ելլել։
geräumig ընդարձակ. լայն. մեծ.
gerecht արդար. իրաւացի։
Gerechtigkeit, die, արդարութիւն։
Gericht, das, արդարութիւն. ատեան,
դատաստան. 2. կերակուր։
Gerichtshof, der, } դիւան, ատեան։
Gerichtssaal, der, }
gering դոյզն, չնչին. ստորին, ռամիկ։
geringschätzen արհամարհել։
gern սիրով, յօժարութեամբ։
Gerste, die, գարի։
Geruch, der, հոտ։
Gerücht, das, ձայն. համբաւ։
gerührt (սիրտը) շարժած, զգածեալ։
Gesandte, der, պատգամաւոր. դես-
պան։
Gesandtschaft, die, դեսպանութիւն։
Gesang, der, երգ։
Geschäft, das, գործք։
geschäftig գործունեայ, գործասէր։
geschehen չզք. հանդիպիլ, ըլլալ։
Geschenk, das, նուէր, պարգեւ։
Geschichte, die, պատմութիւն։
Geschicklichkeit, die, աջողակութիւն։
geschickt աջողակ, յարմար։
Geschirr, das, կահ կարասիք. աման։
Geschlecht, das, սեռ. ցեղ։
Geschmack, der, ճաշակ, համ։
geschmackvoll համեղ։

Geschöpf, das, արարած։
Geschrei, das, աղմուկ, աղաղակ։
Geschwätz, das, շատախօսութիւն։
geschwätzig շատախօս, շաղփաղփ։
geschwind արագ, շուտ։
Geschwindigkeit, die, աճապարանք։
Geschwister, die, յգ. եղբարք եւ քորք։
Geselle, der, սատար։
gesellig ընկերական։
Gesellschaft, die, ընկերութիւն։
Gesetz, das, օրէնք։
Gesetzgeber, der, օրէնսդիր։
Gesicht, das, երես, դէմք։
Gesichtspunkt, der, տեսակէտ։
Gesichtszug, der, կերպարանք, երեսի ձեւ։
Gesinnung, die, զգացում. կարծիք։
gespannt ձգտած։
Gespräch, das, խօսակցութիւն։
gesprächig երկայնաբան, շատախօս։
Gestalt, die, երես. կերպարանք։
Geständnis, das, խոստովանութիւն։
gestatten թողուլ, թոյլ տալ։
gestehen չզ. խոստովանիլ։
gestern երէկ։
Gestirn, das, աստղ։
Gesuch, das, խնդրուածք, խնդիր։
gesund առողջ։
Gesundheit, die, առողջութիւն։
Getränk, das, ըմպելիք.
Getrappel, das, (ոտից) դոփիւն։
Getreide, das, ցորենեղէնք։
Getümmel, das, աղմուկ, դղրդիւն։
Gevatter, der, կնքահայր։
Gewalt, die, իշխանութիւն. բռնութիւն։
gewaltig կարող. մ. շատ. սաստիկ։
Gewandtheit, die, արագաշարժութիւն. ճարպկութիւն։
Gewehr, das, զէնք. հրազէն։
Gewerbe, das, արուեստ։
Gewicht, das, ծանրութիւն, կշիռ։
Gewinn, der, շահ, վաստակ։
gewinnen չզ. շահիլ։
Gewirr, das, խառնակութիւն։
gewiß ստոյգ. մ. ստուգիւ, անշուշտ։
Gewissen, das, խղճմտանք։
gewissenhaft, խղճոտ, խղճամիտ։
Gewitter, das, փոթորիկ։
gewogen յօժարամիտ։
Gewohnheit, die, սովորութիւն։
gewöhnen վարժեցընել։
gewöhnlich սովորական. սովորաբար։
Gewölbe, das, գմբեթ, կամար. խանութ։
Gewölk, das, ամպք։
gießen չզ. հեղուլ. թափել։
Gift, das, թոյն։
giftig թունաւոր։
Gipfel, der, գագաթ։
Gitter, das, վանդակ։
Glanz, der, փայլ. պայծառութիւն։
glänzen փայլիլ, շողալ։
glänzend փայլուն։
Glas, das, ապակի. գաւաթ։
Glaser, der, ապակեվաճառ։
gläsern ապակեայ։
glatt ողորկ. հարթ. լերկ։
Glätte, die, ողորկութիւն։
Glaube, der, հաւատք։
glauben հաւատալ. կարծել։
Gläubiger, der, պարտատէր։
gleich հաւասար. նման. մ. շուտով, անմիջապէս։
gleichen չզ. նմանիլ։
Gleichgewicht, das, հաւասարակշռութիւն։
gleichgiltig անտարբեր։
Gleichmut, der, (սրտի) հանդարտութիւն։
gleichsam այսպէս ըսելու համար։
gleichzeitig ժամանակակից։
Gletscher, der, սառնագետ։
Glied, das, անդամ։
Glocke, die, զանգակ։
Glück, das, բախտ, երջանկութիւն. zum —e բարեբախտաբար. — wünschen շնորհաւորել, խնդակից ըլլալ։
glücklich երջանիկ, բարեբախտ։
Glückseligkeit, die, երջանկութիւն։
glühend բոցբոքեալ։
Gnade, die, շնորհք։
Gold, das, ոսկի. —en ոսկիէ։
Goldstück, das, ոսկեդրամ։
gönnen շնորհել, պարգեւել։
Gönner, der, պաշտպան։
Gott, (der), Աստուած։
Gottheit, die, աստուածութիւն։
göttlich աստուածային։
gottlos անաստուած, ամպարիշտ։
Götzendienst, der, կռապաշտութիւն։
Grab, das, գերեզման, շիրիմ։
Graben, der, փոս։

graben ներ. փորել, պեղել. փորելով հանել. թաղել:
Grabmal, das, դամբան:
Grad, der, աստիճան:
Graf, der, կոմս:
grämen, sich, թախծիլ, տրտմիլ:
Grammatik, die, քերականութիւն:
Granit, der, հաստաքար:
Gras, das, խոտ:
gräßlich տգեղ, զզուելի:
gratuliren շնորհաւորել:
grau գորշ:
grausam անգութ:
Grausen, das, սարսափ:
Gregor ար. Գրիգոր:
Greis, der, ծեր:
Grenadier, der, նռնակազօր:
Grenze, die, սահման:
grenzen սահմանակից ըլլալ. das grenzt an Narrheit ասիկա խենթութեան մօտ է:
Greuel, der, գարշում. զարհուրանք:
Grieche, der, Յոյն:
Griechenland չ. Յունաստան:
Grimm, der, կատաղութիւն,
grimmig կատաղի, զայրացած:
grob կոշտ, բիրտ. անկիրթ:
Groschen, der, կրօշ (դրամ):
groß մեծ. — werden մեծնալ:
großartig շքեղ, հոյակապ:
Größe, die, մեծութիւն:
Großmut, die, մեծանձնութիւն:
großmütig մեծանձն:
Grotte, die, քարայր, անձաւ:
Grube, die, փոս. բովք:
grün կանաչ:
Grund, der, յատակ. հիմ. պատճառ, շարժառիթ. zu —e richten կործանել:
gründen հիմնարկել, հիմ դնել:
Grundlage, die, խարիսխ:
gründlich հիմնական. հիմնովին:
Grundsatz, der, սկզբունք:
Grundstück, das, կալուած:
grüßen բարեւել. ողջունել:
Gulden, der, Փիորին:
Gunst, die, շնորհք. zu —en համար, ի նպաստ, ի շնորհս:
günstig նպաստաւոր, շահաւոր:
Gürtel, der, գօտի:
gut լաւ, բարի, աղէկ. — stehen վայելել.
gutgesinnt բարեմիտ, բարեսիրտ:
Güte, die, բարութիւն:
gütig բարի. մարդասէր:
gutmütig բարեսիրտ. հեզ:

H.

Haar, das, մազ, հեր:
Habe, die, ինչք, ստացուածք:
haben ունենալ:
Habsucht, die, ագահութիւն:
habsüchtig ագահ:
Hafen, der, նաւահանգիստ:
Hafer, der, վարսակ:
Hagel, der, կարկուտ:
hager վտիտ, նիհար:
Hahn, der, աքաղաղ:
Hain, der, անտառակ:
halb կէս. ձ. կիսով չափ, կէս մը:
Halbinsel, die, թերակղզի:
halbtot կիսամահ:
Hälfte, die, կէսը:
Halm, der, ցօղուն. յարդ:
Hals, der, վիզ. պարանոց:
halt! կեցիր:
halten ներ. բռնել. կեցնել:
Haltung, die, բռնելը. դիրք, կեցուածք:
hämisch անզգամ, չար:
Hammer, der, մուրճ:
Hand, die, ձեռք:
Handel, der, վաճառականութիւն, տուրեւառ.
handeln գործել. սակարկութիւն ընել. տուրեւառ ընել es handelt sich um... խնդիրն (անոր) վրայ է:
Handelsverkehr, der, վաճառականութիւն:
handfest կաշմբուռն, ուժեղ:
Händler, der, վաճառական, ծախող:
Handlung, die, գործք. վաճառականութիւն:
Handschrift, die, ձեռագիր:
Handschuh, der, ձեռնոց:
Handwerk, das, արուեստ:
hängen ներ. կախել. կախուիլ:
Hans ար. Յովհաննէս, Հանս:
harren սպասել. ակն ունել, յուսալ:
hart կարծր. ձ. խստիւ:

hartherzig խստասիրտ:
hartnäckig յամառ, պնդագլուխ:
haschen յափշտակել. ետեւէ ըլլալ:
Hase, der, նապաստակ:
Haselnuß, die, կաղին:
Haß, der, ատելութիւն:
hassen ատել:
häßlich ատելի. զզուելի, տգեղ:
Hast, die, հապճեպ, անճապարանք:
hastig հանճեպով, անճապարանօք:
hauchen շնչել, փչել:
Haufe, der, կոյտ, դէզ:
häufig յաճախ. բազմաթիւ:
Haupt, das, գլուխ:
Hauptmann, der, հարիւրապետ:
Hauptplanet, der, գլխաւոր մոլորակ:
hauptsächlich գլխաւոր. գլխաւորաբար:
Hauptstadt, die, մայրաքաղաք:
Hauptwort, das, գոյական:
Haus, das, տուն:
Hausbesitzer, der, տանուտէր:
Hausfrau, die, տանտիկին:
Hausflur, die, տան անդաստակ. գաւիթ:
Hausgang, der, տան նեղ եւ նուրբ անցք:
Hausgenosse, der, տնակից, բնակակից:
Haushaltung, die, տնարարութիւն:
häuslich տնային, առտնին:
Hausrat, der, տան կահ կարասիք:
Haustier, das, ընտանի անասուն:
Hausvater, der, տանուտէր, ընտանեաց հայր:
Hauswesen, das, տնական իրք:
Haut, die, մորթ:
Hebel, der, լծակ:
heben անկ. վեր վերցընել:
Hecke, die, ցանկ, մացառք:
Heer, das, բանակ:
Heft, das, տետր(ակ):
heften կցել, հաստատել. սեւեռել:
heftig բուռն, սաստիկ. զօրաւոր:
Heftigkeit, die, բռնութիւն, սաստկութիւն:
Heide, der, հեթանոս:
Heide, die, ցախաստան. թփուտք:
Heil, das, փրկութիւն:
heilen բժշկուիլ, առողջանալ:
heilig սուրբ. նուիրական:
heilsam առողջարար. փրկարար:
heim դէպ ի տուն՝ հայրենիք:
Heimat, die, հայրենիք:
heimlich գաղտնի. գաղտ:
Heinrich Հենրիկոս:
Heirat, die, ամուսնութիւն:
heiraten ամուսնանալ:
heiß տաք, ջերմ:
heißen անկ. պատուիրել. անուանել. կոչուիլ:
heiter ուրախ, զուարթ:
Heiterkeit, die, զուարթութիւն:
Held, der, դիւցազն:
helfen անկ. օգնել:
hell յստակ, ջինջ, պայծառ:
Heller, der, դենար, դանգ:
Helm, der, սաղաւարտ:
Hemd, das, շապիկ:
Henker, der, դահիճ:
Henne, die, հաւ:
herabgleiten անկ. վար սահիլ:
herabhängen անկ. վար հակիլ, խոնարհիլ:
heranrücken մօտենալ, մերձենալ:
herauf դէպ ի վեր:
herausfließen անկ. բղխիլ:
Herausforderung, die, մենամարտութեան հրաւիրագիր:
herausgeben անկ. հրատարակել:
herausnehmen անկ. դուրս հանել՝ քաշել:
herausquellen անկ. բղխել:
heraustreten անկ. դուրս ելլել:
herausziehen անկ. դուրս հանել:
herbei ... մօտ ...., քովը ...:
herbeilocken ձգել, յանկուցանել:
herbeiströmen առատութեամբ հոսել:
Herberge, die, օթեվան. պանդոկ:
Herbst, der, աշուն:
Herde, die, հօտ:
herein ներս, դէպ ի ներս:
hereinbrechen անկ. ներս խուժել. յարձակիլ. (Nacht) — (գիշերը) կոխել:
herführen քովը բերել:
hernach յետոյ, ետքը:
herstellen (վերա)կանգնել:
Herr, der, տէր. պարոն:
Herrin, die, տիկին, տիրուհի:
herrlich շքեղ. հոյակապ:
Herrschaft, die, տէրութիւն:
herrschen տիրել:

Herrscher, der, տէր. իշխան. արքայ:
herüber (վրայէն անցնելով) ասդին:
herumlaufen չէզ. բոլորտիքը վազել:
herumziehen չէզ. փողոցներու վրայ շրջիլ:
herunterhangen չէզ. վար կախուիլ:
hervorbrechen չէզ. յանկարծ դուրս ելլել. բղխել. (Wasser) ցայտել. (Blume) փթթել. (Leidenschaft) բորբոքիլ:
hervorbringen չէզ. յառաջ բերել:
hervorkommen չէզ. ծնանիլ. յառաջ գալ:
hervorragen դուրս ցցուիլ. երեւելի ըլլալ. գերազանցել:
Herz, das, սիրտ:
herzlich սրտանց. սրտի մտօք:
Herzog, der, դուքս:
Heu, das, խար, չոր խոտ:
Heuchler, der, կեղծաւոր:
heulen ոռնալ:
heute այսօր:
Hexe, die, վհուկ:
hier հոս. — und da հոս հոն:
hierauf ատոր վրայ. վերջէն:
Hilfe, die, օգնութիւն. նպաստ:
hilflos անօգնական, լքեալ:
Himbeere, die, արքայամոր, ազնիւ մորմենի:
Himmel, der, երկինք:
himmelblau երկնագոյն:
Himmelfahrt, die, (Christi) Համբարձումն. (Mariä) Վերափոխումն:
himmlisch երկնային, երկնաւոր:
hinab դէպ ի վար. վերէն վար:
hinauf դէպ ի վեր. վարէն վեր:
hindern արգելուլ, արգելք ըլլալ:
hineingehen չէզ. ներս մտնել:
hinlänglich բաւական. ըստ բաւականի:
hinreichen բաւական ըլլալ, բաւել:
hinreißen չէզ. առնուլ տանիլ. յափշտակել:
hinrichten գլխատել:
hinsichtlich համար. նկատմամբ:
hinter ետեւը:
hinterlassen չէզ. թողուլ, կտակել:
hinüber (վրայէն անցնելով) անդին:
hinüberfahren չէզ. նաւով դիմացն անցնիլ:
hinunterlassen չէզ. իջեցընել:
hinunterschlucken կլլել:
hinweg ... մէկդի:
hinzufügen վրան աւելցընել:
hinzulaufen չէզ. դիմել:
Hirsch, der, եղջերու:
Hirse, die, կորեակ:
Hirte, der, հովիւ:
Hirtenstab, der, (հովուի) ցուպ:
Hirtentasche, die, (հովուի) մախաղ:
Hitze, die, տաքութիւն. տօթ:
hitzig տաք. եռանդուն. զայրացկոտ:
hoch բարձր: [հնեալ:
hochgelobt փառաւորեալ, ամէնօր-
Hochgebirge, das, բարձր լերինք:
hochherzig մեծանձն:
Hochland, das, բարձրագաւառ:
höchlich շատ, մեծապէս:
hochmütig հպարտ:
hochschätzen յարգել, մեծարել:
höchst շատ:
höchstens առ առաւելն:
Hochzeit, die, հարսանիք:
Hof, der, արքունիք. բակ:
Hoffahrt, die, հպարտութիւն:
hoffen յուսալ:
Hoffnung, die, յոյս:
hoffnungsvoll յուսալից:
Hofleute, die, յ+. պալատականք:
höflich քաղաքավար. բարեկիրթ:
Höfling, der, պալատական:
Hofmeister, der, (ազնուականաց) դաստիարակ:
Höhe, die, բարձրութիւն. բարձունք:
hohl սին, սնամէջ, պարապ:
Höhle, die, խոռոչ. քարայր:
Hohn, der, արհամարհանք:
höhnen ծաղրել, հեգնել:
hold սիրուն, վայելուչ:
holen երթալ առնուլ՝ բերել:
Hölle, die, դժոխք:
Holunder(busch), der, թանթրուենի:
Holz, das, փայտ:
Holzhauer, der, փայտահար:
Honig, der, մեղր:
hörbar լսելի:
horchen լսել, մտիկ ընել:
hören լսել. մտիկ ընել:
Horn, das, եղջիւր:
hübsch սիրուն, գեղեցիկ աղուոր:

Huf, der, կճղակ։
Hufeisen, das, պայտ։
Hufschmied, der, պայտար։
Hügel, der, բլուր. բարձրաւանդակ։
Huhn, das, հաւ։
hüllen, sich, ծածկուիլ։
Hund, der, շուն։
hundertjährig հարիւրամեայ։
Hunger, der, անօթութիւն։
hungern անօթի ըլլալ. mich hungert անօթի եմ։
Hungersnot, die, սով։
hungrig sein անօթի ըլլալ։
hüpfen ոստնուլ, ցատկել։
hurtig արագ. կայտառ, առոյգ։
husten հազալ։
Hut, der, գլխարկ։
Hut, die, պաշտպանութիւն. auf der — sein զգուշութիւն ընել։
hüten պահել, պահպանել։
Hütte, die, խրճիթ, հիւղ։

J.

immer, immerhin միշտ։
in մէջ, ի։
indessen միջոցին. այսու ամենայնիւ։
Indien ւ. Հնդկաստան։
inner ներքին։
innerlich ներքուստ, սրտանց։
Inhalt, der, բովանդակութիւն։
innig ներքին. մտերիմ. խորին։
Insel, die, կղզի։
insgeheim ի ծածուկ։
inständig թախանձանօք։
Insulaner, der, կղզեցի։
Interesse, das, շահ, տոկոս։
inzwischen առ ժամն։
irdisch երկրաւոր. երկրաքարշ։
irgend, — ein մէկը, բան մը. — wo, — wohin տեղ մը։
irren, sich, սխալիլ, խաբուիլ։
Irrtum, das, սխալմունք։
Italien ւ. Իտալիա։
Italiener, der, Իտալացի։

Ja, ja wohl այո։
Jagd, die, որսորդութիւն, որս։
jagen որսալ։
Jäger, der, որսորդ։
Jahr, das, տարի։
Jahreszeit, die, (տարւոյ) եղանակ։
Jahrhundert, das, դար։
jährlich տարեկան. Վ. ամէն տարի։
Jahrzeit, die, = Jahreszeit.
jähzornig բարկացոտ։
Jakob ար. Յակոբ։
Jammer, der, խեղճութիւն, թշուառութիւն. ողբ, հեծութիւն։
jammern ողբալ. es jammert mich կը ցաւիմ։
Jänner, der, } Յունուար։
Januar, der, }
je երբեք։
jeder իւրաքանչիւր, ամէն (մէկ)։
Jedermann ամէն մարդ։
jedesmal ամէն անգամ։
Jemand մէկը։
Jesus ար. Յիսուս։
jetzig ներկայ։
jetzt հիմայ, այժմ։
Joch, das, լուծ։
Johann ար. Յովհաննէս։
Joseph ար. Յովսէփ։
Jubel, der, ուրախութեան աղաղակ. սաստիկ ուրախութիւն։
jubeln ցնծալ։
Jude, der, Հրեայ։
Jugend, die, երիտասարդութիւն. մանկութիւն։
Juli, der, Յուլիս։
Julie էգ. Յուլիանէ։
jung երիտասարդ. կրտսեր։
Junge, der, ձագ։
Jungfrau, die, կոյս։
Jüngling, der, պատանի։
Juni, der, Յունիս։
Junker, der, երիտասարդ ազնուական։

K.

Kaffee, der, խահուէ, սուրճ։
Kaffeehaus, das, սրճանոց։
kahl կունդ. մերկ. (Berg) լերկ։
Kahn, der, նաւակ, կուր։
Kaiser, der, կայսր։
Kalb, das, հորթ։
Kalender, der, տոմար։
Kalif, der, ամիրապետ։
Kalk, der, կիր։
kalt ցուրտ, պաղ։

kaltblütig պաղարիւն, հանդարտ. Գ. հանդարտութեամբ։
Kälte, die, ցուրտ, պաղութիւն։
Kamel, das, ուղտ։
Kamerad, der, ընկեր(ակից)։
Kamin, der, ծխան. վառարան։
Kamm, der, սանտր։
kämmen սանտրել։
Kammer, die, դահլիճ, ներքին սենեակ. խուց։
Kammerdiener, der, սենեկապան։
Kampf, der, պատերազմ։
kämpfen կռուիլ։
Kanal, der, ջրանցք։
Kanapee, das, բազմոց։
Kaninchen, das, ճագար։
Kanne, die, ցնցուղ։
Kanone, die, թնդանօթ։
Kanonenkugel, die, գնդակ։
Kap, das, հրուանդան, գլուխ։
Kapelle, die, մատուռ։
Kapellmeister, der, երաժշտապետ։
Kapital, das, դրամագլուխ։
Kapitalist, der, դրամատէր։
Kappe, die, = Mütze.
Kapsel, die, պատիճ, փոճոկ։
Karawane, die, կարաւան։
Kardinal, der, կարդինալ, ծիրանաւոր։
Karl ար. Կարոլոս։
Kartager, der, Կարքեդոնացի։
Kartago շ. Կարքեդոն։
Karte, die, աշխարհացոյց (տախտակ)։
Kartoffel, die, գետնախնձոր։
Käse, der, պանիր։
Kasse, die, արկղ, գանձ։
Katze, die, կատու։
kauen ծամել. որոճալ։
kaufen գնել։
Kaufmann, der, վաճառական։
kaum հազիւ (թէ)։
keck համարձակ. յանդուգն։
Keim, der, ծիլ, ընձիւղ։
kein չ..., ամենեւին չ...։
Kelch, der, բաժակ (նաեւ ծաղկի)։
Keller, der, մառան։
kennen չըր. ճանչնալ։
Kenner, der, ճանչցող, տեղեակ։
Kenntnis, die, տեղեկութիւն։
kenntnisreich հմտալից, բազմահմուտ։
Kennzeichen, das, յայտարար նշան։

Kerker, der, բանտ։
Kern, der, կուտ. կորիզ. միջուկ. փխ. ծաղիկ, ամենազնիւ մասը։
Kerze, die, մոմ։
Kessel, der, սան. կաթսայ։
Kette, die, շղթայ։
Kiesel, der, } կոպիճ, խճաքար։
Kieselstein, der, }
Kind, das, տղայ։
Kindheit, die, տղայութիւն։
kindlich տղայական. որդիական. անկեղծ։
Kinn, das, ծնօտ, ծամելիք։
Kinnlade, die, կզակ։
Kirche, die, եկեղեցի։
Kirchhof, der, գերեզմանատուն։
Kirchturm, der, զանգակատուն։
Kirsche, die, կեռաս։
Kissen, das, բարձ։
Klage, die, տրտունջ, բողոք։
klagen տրտնջել, ողբալ։
klar պայծառ. յստակ. յայտնի։
Klasse, die, դաս(արան). կարգ։
klatschen շառաչել. ծափահարել։
Klaue, die, ճիրան. կճղակ։
Klavier, das, դաշնակ, դաշնամուր.
— spielen դաշնամուր զարնել։
Klee, der, առուոյտ, երեքնուկ։
Kleid, das, հագուստ, զգեստ։
kleiden զգենուլ, հագնիլ։
Kleidungsstücke, die, յգ. զգեստեղէնք։
klein փոքր, պզտիկ։
Kleinasien շ. Փոքր Ասիա։
Kleinigkeit, die, չնչին բան(եր)։
Kleinod, das, (յգ. —ien) գոհարեղէն։
klettern մագլել։
Klima, das, օդաբաժին, կլիմայ։
klingeln հնչեցընել։
klingen չըր. հնչել։
klopfen զարնել. բաբախել. in die Hände — ծափահարել։
Kloster, das, վանք, մենաստան։
Kluft, die, խոռոչք. վիհ։
klug խոհեմ. սրամիտ։
Klugheit, die, իմաստութիւն։
Knabe, der, մանչ. մանուկ։
Knall, der, թնդիւն. շառաչիւն։
knarren ճռնչել։
Knecht, der, ծառայ։
Knie, das, ծունկ, ծունր։

knien ծնկի վրայ գալ։
Knochen, der, ոսկր։
Knopf, der, կոճակ, ճարմանդ։
Knüttel, der, բիր։
Koch, der, խոհակեր։
Koffer, der, արկղ, սնտուկ։
Kohl, der, կաղամբ։
Kohle, die, ածուխ։
Köhler, der, ածխագործ։
Kolibri, der, մեղրածուծ (թռչուն)։
Kollege, der, պաշտօնակից. ընկեր։
Komet, der, գիսաւոր (աստղ)։
kommen չէզ. գալ։
Kommode, die, (ներքին զգեստեղէնաց) ձգոցաւոր դարան, հեշտադարան։
König, der, թագաւոր։
Königin, die, թագուհի։
Königreich, das, թագաւորութիւն։
können չէզ. կարենալ։
Konstantinopel ն. Կոստանդնուպոլիս։
Konsul, der, հիւպատոս։
Konzert, das նուագահանդէս։
Kopf, der, գլուխ։
Kopfkissen, das, } գլխու բարձ։
Kopfpolster, das, }
Kopfschmerz, der, } գլխացաւ.
Kopfweh, das, }
— haben գլուխը ցաւիլ։
Korb, der, կողով. — flechten կողով հիւսել։
Korn, das, (ցորենի...) հատ. ունդ։
Körper, der, մարմին։
kostbar պատուական, թանկագին։
Kostbarkeit, die, թանկութիւն. պատուականութիւն. թանկագին իրեր։
kosten արժել. 2. ճաշակել։
Kosten, die, յգ. ծախք։
köstlich համեղ, անուշահամ. յարգի. վայելուչ։
Kot, der, տիղմ, ցեխ։
krachen շաչել, շառաչել։
krächzen կռչել, կարկաչել։
Kraft, die, զօրութիւն, ոյժ։
kräftig ազդու. զօրեղ. զօրաւոր։
krähen (աքաղաղ) խօսիլ։
Kralle, die, ճիրան. ճանկ։
Krambude, die, փերեզակի խանութ։
Kranich, der, կռունկ։
krank հիւանդ։
kränken վշտացընել. վիրաւորել։
Krankheit, die, հիւանդութիւն։
Kranz, der, պսակ, թագ։
Kraut, das, խոտ, բոյս. կաղամբ։
Krebs, der, խեցգետին։
Kreuz, das, խաչ։
Kreuzer, der, քրայձեր (դրամ)։
kriechen չէզ. սողալ. սպրդիլ.
Krieg, der, կռիւ։
Kriegsheer, das, բանակ։
Kriegsschule, die, զինուորական դպրոց։
Krippe, die, մսուր։
Krone, die, պսակ։
frönen պսակել։
Krücke, die, անթացուպ, նեցուկ։
Krug, der, կուժ. աման։
Krüppel, der, հաշմ, խեղանդամ։
Krystall, der, բիւրեղ։
Küche, die, խոհանոց։
Kuchen, der, կարկանդակ։
Kugel, die, գունդ, գնդակ։
Kuh, die, կով։
kühl զով։
kühn յանդուգն. անվեհեր։
Kummer, der, նեղութիւն. հոգ։
kümmerlich թշուառ, ողորմելի։
kümmern, sich, տառապիլ. նեղուիլ։
kund, —thun իմացընել. — werden իմացուիլ։
künftig ապագայ։
Kunst, die, արուեստ։
Kunstfertigkeit, die, ճարտարութիւն. աջողակութիւն։
künstlich արուեստական, արուեստով։
Kunststück, das, ճարտար գործ։
Kupfer, das, պղինձ։
Kurfüst, der, կայսրընտիր։
kurz կարճ, համառօտ։
Kuß, der, համբոյր։
küssen համբուրել։
Küste, die, ծովեզր, ափն։
Kutscher, der, կառապան։

L.

Labetrunk, der, կազդուրիչ ըմպելի։
lächeln ժպտել։
lächerlich ծաղրական։
lachen ծիծաղիլ։

laden անկ. բեռնաւորել. (հրազէն...) լեցընել։
Laden, der, խանութ։
Ladung, die, բեռ, վաճառք։
Lage, die, դիրք. կեցուածք։
Lager, das, խշտիկ, անկողին. բանակ։
lagern բանակիլ։
lahm անդամալոյծ. կաղ։
lähmen անդամալոյծ ընել. խեղել։
Lamm, das, գառն(ուկ)։
Lampe, die, կանթեղ։
Land, das, երկիր. գեղ։
landen ցամաք մօտենալ՝ ելլել։
Landenge, die, պարանոց։
Landhaus, das, ամառանոց։
Landkarte, die, աշխարհացոյց տախտակ։
Landleben, das, գիւղական կեանք։
ländlich գիւղական։
Landmann, der, գեղացի, շինական։
Landschaft, die, գիւղօրէք։
Landsmann, der, (յգ. —leute) հայրենակից։
Landtier, das, ցամաքային կենդանի։
Landwirtschaft, die, երկրագործութիւն։
lang երկայն։
lange երկայն ատեն։
Langeweile, — haben ձանձրանալ։
länglich երկայնկեկ. երկայնաձիգ։
langsam կամաց, հանդարտ։
längst շատոնց։
Lappen, der, կապերտ. ցնցոտի։
Lärm, der, աղմուկ, ժխոր։
lassen անկ. թողուլ. (ընել...) տալ։
Last, die, բեռ։
Laster, das, մոլութիւն. կիրք։
lasterhaft մոլի, կրքոտ։
lästig տաղտուկ. jemanden — werden մէկն անհանգիստ ընել։
Lasttier, das, գրաստ։
Laub, das, տերեւք, սաղարթ. (ծառոց) կանաչութիւն։
Laube, die, (պարտիզի դալարազարդ) հովանոց։
Lauf, der, ընթացք։
Laufbahn, die, (գործունէութեան) շրջան, ասպարէզ։
laufen անկ. վազել։
lauschen (գաղտուկ) մտիկ ընել։
laut բարձր(ձայն)։
lauter զուտ, անխառն։

leben ապրիլ։
Leben, das, կեանք։
lebendig կենդանի. կայտառ։
lebenslänglich ցկեանս, մշտնջենաւոր։
Lebensmittel, das, սնունդ։
Lebensweise, die, ապրելու կերպ. սովորութիւն, բարք։
lebhaft կենդանի. վառվռուն։
lechzen պապակիլ. սաստիկ ցանկալ։
lecken լիզել.
Leckerbissen, der, անուշ պատառ. համադամ կերակուր։
Leder, das, կաշի։
ledern կաշիէ։
leer պարապ, դատարկ։
leeren պարպել։
legen դնել. պառկեցընել. Eier — հաւկիթ ածել. sich — պառկիլ։
Lehm, der, կաւ։
lehnen, sich, յենուլ, կռթնիլ։
Lehnstuhl, der, թիկնաթոռ։
Lehre, die, վարդապետութիւն. դաս։
lehren սորվեցընել։
Lehrer, der, ուսուցիչ։
Lehrling, der, համբակ, աշկերտ։
Leib, der, մարմին։
Leiche, die, դիակ։
leicht դիւրին. թեթեւ։
leichtfertig թեթեւամիտ։
leichtgläubig դիւրահաւան։
leichtsinnig թեթեւամիտ։
Leid, das, վնաս. չարիք։
leiden անկ. (ցաւ) կրել։
Leiden, das, ցաւ, վիշտ։
Leidenschaft, die, կիրք։
leidenschaftlich կրքով. սաստիկ։
leider դժբախտաբար։
leidig ցաւագին. դառն։
leihen անկ. փոխ տալ։
Leintuch, das, = Betttuch.
Leinwand, die, կտաւ։
leise ցած (ձայնիւ). մեղմ։
leisten կատարել, լնուլ. ընել։
leiten առաջնորդել. կառավարել։
Leiter, die, սանդուխ։
Lerche, die, արտոյտ։
lernen սորվիլ։
lesen անկ. կարդալ։
letzt վերջին։
leuchten փայլիլ, շողալ։

Leuchter, der, աշտանակ։
leugnen ուրանալ։
Leute, die, յգ. մարդիկ։
Leutseligkeit, die, մարդասիրութիւն։
Licht, das, լոյս։
licht լուսաւոր, պայծառ։
lieb սիրելի. — gewinnen սիրել։
Liebe, die, սէր։
lieben սիրել։
liebenswürdig սիրելի։
lieber հաճութեամբ. աւելի։
liebkosen շոյել, գգուել։
lieblich սիրուն. քաղցր։
Liebling, der, սիրելի, սիրական։
Liebreiz, der, գեղ. հրապոյր։
Lied, das, երգ։ [թեամբ)։
liederlich անհոգ. անառակ(ու-
liefern հայթայթել. ein Treffen — ճակատ տալ՝ մղել։
liegen չզբ. պառկիլ. դրուած ըլլալ։
Lilie, die, շուշան։
Linde, die, կակղի, թմբի։
Lineal, das, կանոն (գծելու)։
Linie, die, գիծ։
link ձախ։
links ձախ կողմը։
Linse, die, ոսպ։
Lippe, die, շրթունք։
List, die, խաբէութիւն, խորամանկութիւն։
listig նենգաւոր, խորամանգ։
Lob, das, գովեստ, գովութիւն։
loben գովել։
löblich գովելի։
Lobspruch, der, գովեստ, գովասանք։
Loch, das, ծակ։
Locke, die, գանգուրք, խոպոպիք։
locken հրապուրել, ձգել։
lockend հրապուրիչ։
locker թոյլ. — werden թուլնալ։
Löffel, der, դգալ։
Lohgerber, der, խաղախորդ։
Lohn, der, վարձատրութիւն, վարձք։
Los, das, վիճակ. բախտ։
los արձակ, ազատ։ [բոքիլ։
losbrechen չզբ. խորտակել. 2. բոր-
löschen մարել, շիջուցանել։
loslassen չզբ. թողուլ. արձակել։
Louisdor (լուիտօր), der, լուդովիկ (դրամ)։

Löwe, der, առիւծ։
Lücke, die, պատառուած. ծակ։
Ludwig ար. Լուդովիկոս։
Luft, die, օդ։
lüften սենեկին օդը փոխել։
Lufterscheinung, die, օդերեւոյթ։
luftig օդային. օդալից։
Lüge, die, սուտ, ստութիւն։
lügen չզբ. ստել։
Lügner, der, ստախօս։
Lumpen, die, ցնցոտի. կապերտ։
Lunge, die, թոք։
Lust, die, հաճոյք. զբօսանք։
Lustbarkeit, die, զուարճութիւն, զբօսանք։
lustig ուրախ, զուարթ. sich über jemanden — machen մէկը ծաղրել։
Lustspiel, das, կատակերգութիւն։

M.

machen ընել. sich an... — մօտենալ։
Macht, die, կարողութիւն. իշխանութիւն։
mächtig կարող, զօրաւոր։
Mädchen, das, աղջիկ։
Magazin, das, մթերանոց, խանութ։
Magd, die, աղախին։
Magen, der, ստամոքս։
mager վտիտ, նիհար։
Magnet, der, մագնիս։
Mahl, das, ճաշ. ընթրիք։
mahlen աղալ։
Mahlzeit, ie, ճաշ։
Mähne, die, վարսք. բաշ։
Mai, der, Մայիս։
Mais, der, եգիպտացորեն։
Mailand ն. Միլան։
Mal, das, անգամ, հեղ։
malen նկարել։
Maler, der, նկարիչ։
malerisch նկարչական։
man մէկը, մարդ, մարդիկ։
manch ոմանք. ինչ ինչ. շատ մը։
mancherlei այլեւայլ. պէսպէս։
manchmal երբեմն։
Mangel, der, պակասութիւն. թերութիւն։
mangeln պակսիլ։
Mann, der, մարդ. այր։ [թիւն։
Mannigfaltigkeit, die, պէսպիսու-

Mantel, der, վերարկու։
Mark, die, մարք (դրամ)։
Markt, der, վաճառանոց, շուկայ։
Marktplatz, der, հրապարակ, վաճառատեղի։
Marmor, der, մարմոր։
Marsch, der, չու. 2. չուերգ։
Marter, die, տանջանք։
März, der, Մարտ։
Maschine, die, մեքենայ։
Maske, die, դիմակ։
Maß, das, չափ։
Masse, die, զանգուած։
mäßig չափաւոր, համեստ։
mäßigen չափաւորել։
Mäßigkeit, die, ժուժկալութիւն։
Mäßigung, die, ինք զինքը զսպելը. հանդարտութիւն. չափաւորու-
Mast, der, կայմ։ [թիւն։
Material, das, նիւթք, ատաղձք։
Matratze, die, անկողին։
Matrose, der, նաւաստի։
matt, խոնջ, յոգնած։
Mauer, die, պատ. պարիսպ։
Maul, das, (անասնոց) բերան, երախք։
Maulesel, der, ջորի։
Mauerer, der, որմնադիր։
Maus, die, մուկ։
Mazedonien չ. Մակեդոնիա։
Meer, das, ծով։
Meerbusen, der, ծովածոց։
Meerenge, die, նեղուց։
Mehl, das, ալիւր։
Mehlspeise, die, խմորեղէն։
mehr աւելի։
meiden ւրռ. խուսափել, փախչիլ։
Meile, die, մղոն։
mein իմ։
meinen կարծել. մտածել. դիտել. միտք՝ նպատակ ունենալ։
Meinung, die, կարծիք։ [սամբ։
meist մեծագոյն մասը. մեծաւ մա-
Meister, der, տէր. վարպետ։
melden ազդ առնել. ծանուցանել։
melken ւրռ. (կաթ) կթել։
Melodie, die, եղանակ, նուագ։
Melone, die, սեխ։
Menge, die, բազմութիւն. ամբոխ։
Mensch, der, մարդ։
menschenfreundlich մարդասէր։

menschenleer ամայի։
menschenwürdig մարդավայել։
menschlich մարդկային. մարդասէր։
merken նշանակել. նշմարել, իմանալ. sich — միտքը պահել։
Merkmal, das, նշանակ, ծանուցիչ։
merkwürdig նշանաւոր, զարմանալի։
Merkwürdigkeit, die, նշանաւոր բան։
messen ւրռ. չափել։
Messer, das, դանակ։
Metall, das, մետաղ։
Metzger, der, մսավաճառ։
Michael ար. Միքայէլ։
Miene, die, դէմք, կերպարանք։
mieten վարձել։
Milch, die, կաթ։
mild անուշ. փափուկ. հեզ։
Milde, die, քաղցրութիւն. հեզութիւն։
mildern մեղմացընել, ամոքել։
mildthätig բարեգործ։
Minute, die, վայրկեան։
mischen խառնել։
mißbilligen չհաւանիլ, չհաճիլ։
mißbrauchen զեղծանիլ, չարաչար գործածել։
mißfallen ւրռ. անհաճոյ ըլլալ։
mißgönnen նախանձիլ։
mißhandeln գէշ վարուիլ։
mißlich անստոյգ, անորոշ։
mißlingen ւրռ. չյաջողիլ։
mißraten ւրռ. վրիպել։
mißtrauen չվստահիլ։
Mißvergnügen, das, տժգոհութիւն։
Mist, der, աղբ։
mit մէկտեղ, հետ, ...ով։
mitbringen ւրռ. հետը բերել։
Mitgift, die, օժիտ։
Mitleiden, das, վշտակցութիւն։
mitnehmen ւրռ. հետն առնուլ։
Mitschüler, der, դասընկեր։
Mittag, der, կէսօր։
Mittagessen, das, } ճաշ. կերակուր։
Mittagsmahl, das, }
Mitte, die, մէջտեղը, կեդրոն։
Mittel, das, միջոց։
mittelst միջոցով, ձեռքով։
mitteilen հաղորդել։
Mitternacht, die, կէս գիշեր։
Mode, die, նորաձեւութիւն։

mögen չբր. կարենալ. բաղձալ։
möglich կարելի, հնարաւոր։
Möglichkeit, die, հնարաւորութիւն։
Monarch, der, միապետ, արքայ։
Monat, der, ամիս։
Mönch, der, վանական, կրօնաւոր։
Mond, der, լուսին։ [րում։
Mondfinsternis, die, լուսնոյ խաւա-
Moos, das, մամուռ։
Moosrose, die, մամռավարդ։
moralisch բարոյական։
Morast, der, = Sumpf.
Mord, der, մարդասպանութիւն։
Mörder, der, մարդասպան։
morgen վաղը։
Morgen, der, առաւօտ։
morgenländisch արեւելեան։
Morgendämmerung, die, այգ։
Morgenröte, die, արշալոյս։
Moschee, die, մզկիթ։
Moses ար. Մովսէս։
Mücke, die, մժղուկ։
müde խոնջ, յոգնած։
Müdigkeit, die, յոգնութիւն։
Mühe, die, աշխատութիւն, ջանք։
Mühle, die, ջաղացք, աղօրիք։
Müller, der, ջաղացպան։
Mund, der, բերան։
mündig չափահաս։
munter աշխոյժ. զուարթ։
Münze, die, դրամ, ստակ։
murren տրտնջել. քրթմնջել։
Musik, die, երաժշտութիւն։
Musiker, der, երաժիշտ։ [երգել։
musizieren երաժշտութիւն զարնել.
müssen պէտք ըլլալ, ստիպուիլ։
Muster, das, օրինակ. կաղապար։
müßig պարապ, անգործ։
Müßiggang, der, դատարկութիւն։
Mut, der, քաջասրտութիւն, արի-ութիւն։
mutig քաջասիրտ. Դ. արիաբար։
Mutmaßung, die, կարծիք, ենթա-դրութիւն։
Mutter, die, մայր։
mütterlich մայրական, մայրենի։
Mutterliebe, die, մայրական սէր։
Mutwille, der, ժպրհութիւն։
mutwillig ստահակ, չարաճճի։
Mütze, die, բեղոյր, գլխարկ։

N.

nach դէպ ի. ետքը. ըստ, համաձայն։
nach und nach կամաց կամաց, հետ զհետէ։
nachahmen նմանիլ. հետեւիլ։
Nachbar, der, դրացի։
nachdem ետքէն. ըստ որում։
nachdenken չբր. մտածել, խորհրդածել։
Nachdruck, der, ազդեցութիւն. հաստատութիւն։ [թեամբ)։
nachdrücklich զօրաւոր, ազդու(ու-
Nachen, der, նաւակ։
Nachfolger, der, յաջորդ։
nachgeben չբր. տեղի տալ, զիջանիլ։
nachher վերջապէս. ետքէն։
Nachkur, die, հիւանդին առողջանալէն ետքն եղած խնամքը։
nachlassen չբր. կտակաւ թողուլ։
nachlässig անհոգ։
nachmals ետքէն, ետեւէն։
Nachmittag, der, կէսօրէն ետքը։
Nachricht, die, լուր. տեղեկութիւն։
nachsetzen հալածել, ետեւէն իյնալ։
Nachsicht, die, ներողամտութիւն, ներում։
Nächste, der, ընկեր, մերձաւոր։
Nacht, die, գիշեր։
Nachteil, der, ձախողութիւն. վնաս։
nachteilig ձախող. վնասակար։
Nachtigall, die, սոխակ։
nächtlich գիշերային։
Nachwelt, die, յաջորդք, ապագայ մարդիկ։
Nadel, die, (Näh=)— ասեղ. (Steck=) — գնդասեղ։
Nagel, der, գամ, բեւեռ. 2. եղունգն։
nagen (an) կրծել։
nahe մօտ(աւոր), մերձաւոր։
Nähe, die, մերձաւորութիւն. շրջակայք։
nahen մերձենալ։
nähen կարել։
nähern մօտեցընել. sich — մօտենալ։
nähren սնուցանել, կերակրել։
Nahrung, die, կերակուր, սնունդ։
Nahrungsmittel, die, սնունդ, պարէն։
Name, der, անուն։
namens անուամբ։

nämlich այսինքն. միեւնոյն:
namentlich մանաւանդ, ի մասնաւորի:
Narbe, die, սպի (վիրաց):
Narr, der, խենթ, յիմար:
närrisch յիմարական. անմիտ:
naschen փափկակեր ըլլալ. ժամանակէ դուրս ուտել:
Näscher, der, } փափկակեր. ժամանակէ դուրս կերող:
naschhaft }
Nase, die, քիթ:
Nashorn, das, ռնգեղջիւր:
naß թաց, թրջած:
Nation, die, ազգ:
Natter, die, իժ:
Natur, die, բնութիւն:
Naturforscher, der, բնաղնին:
Nebel, der, մէգ, մշուշ:
neben քովը:
necken մէկուն հետ իյնալ, նեղել:
Neckrede, die, կատակ. ծաղր(աքանութիւն):
Neffe, der, եղբօրորդի. քեռորդի:
Neger, der, սեւամորթ:
nehmen ներգ. առնուլ, ընդունիլ. zu sich — ուտել:
Neid, der, նախանձ:
neidisch նախանձոտ:
Neige, auf die — gehen վերջը հասնիլ, սպառիլ:
Neigung, die, միտութիւն. հակում:
nein ոչ:
nennen ներգ. անուանել, կոչել:
Nest, das, բոյն:
Netz, das, ցանց. թակարդ:
netzen (den Faden) ցանցակերպ՝ հիւսկէն գործել:
neu նոր. նորոգ:
Neugierde, die, հետաքրքրութիւն:
neugierig հետաքրքիր:
Neuigkeit, die, նորալուր, նոր բան:
neulich նոր. նորոգապէս:
nicht չ. ոչ:
Nichte, die, եղբօր՝ քեռ աղջիկ:
nichts ոչինչ:
nichtswürdig անպիտան. անարժան:
nie ոչ երբեք:
niederhauen ներգ. սրախողխող ընել. ջարդել:
Niederlage, die, պարտութիւն. ջարդ:
Niederlande յգ. Ստորին գաւառք:
niederlassen, sich, ներգ. (տեղ մը) հաստատուիլ:
niederlegen վար՝ գետին դնել:
niederreißen ներգ. քանդել, կործանել:
niederstechen ներգ. սրով մեռցնել:
niedlich գեղեցիկ. սիրուն:
niedrig ցած. ստորին. անարգ:
niemand ոչ ոք:
niemals } ոչ երբեք. բնաւ:
nimmer(mehr) }
nippen քիչ քիչ եւ ստէպ խմել:
nirgend(s) ոչ ուրեք, ամենեւին տեղ մը: [հան:
Nische, die, խորշ (յորմն), պատու-
nisten բոյն դնել՝ շինել:
noch դեռ, տակաւին:
Norden, der, հիւսիս: [կողմը:
nördlich հիւսիսային. հիւսիսային
Nordpol, der, հիւսիսային՝ արջային բեւեռ:
Not, die, հարկաւորութիւն, կարօտութիւն:
notdürftig հազիւ բաւական. չքաւոր:
nötig հարկաւոր, կարեւոր:
nötigen ստիպել, բռնադատել:
notwendig հարկաւոր:
nun արդ. հիմայ. ուրեմն:
nur միայն, պարզապէս:
Nuß, die, ընկոյզ:
Nußbaum, der, ընկուզենի:
Nußkern, der, ընկուզի միջուկ:
nutz; sich etwas zu —e machen բանէ մը օգուտ քաղել:
nutzen (բանի մը) ծառայել, գործածուիլ, օգտակար ըլլալ:
Nutzen, der, օգուտ. շահ:
nützlich օգտակար, օգտաւէտ:

O.

ob թէ, թէ արդեօք:
oben վերը:
ober վերին. բարձրագոյն:
Oberaufseher, der, վերատեսուչ:
Oberfläche, die, մակերեւոյթ, վերին [մաս:
Oberherr, der, վեհապետ:
Oberst, der, գնդապետ:
obgleich } թէեւ, թէպէտեւ:
obschon }
Obst, das, միրգ, պտուղ:
Obstfrau, die, մրգավաճառ կին:

Ochs, der, եզն։
oder կամ։
öde անապատ, անմշակ, ամայի։
Ofen, der, վառարան։
offen բաց. ազատ, անկեղծ։
offenbar յայտնի, ակներեւ։
offenbaren յայտնել։
Offenheit, die, անկեղծութիւն։
öffentlch յայտնի, հրապարակական։
öffnen բանալ։
oft } յաճախ, ստէպ։
öfters }
Oheim, der, մօրեղբայր։
ohne առանց։
Ohnmacht, die, անզօրութիւն, տկարութիւն. մարելիք։
Ohr, das, ականջ։
Ohrfeige, die, ապտակ։
Ohrring, der, գինդ։
Öl, das, ձէթ. եղ։
Ölbaum, der, ձիթենի։
Olive, die, ձիթապտուղ։
Onkel, der, հօրեղբայր։
Opfer, das, զոհ. նուէր։
opfern զոհել. նուիրել։
ordentlich կարգաւորեալ, բարեկարգ։
ordnen կարգի դնել, կարգաւորել։
Ordnung, die, կարգ, կարգաւորութիւն։
orientalisch ասիական, արեւելեան։
Ort, der, տեղ, վայր։
Ost } der, արեւելք։
Osten }
Österreich ն. Աւստրիա։
östlich արեւելեան, արեւելեան կողմը։

P.

Paar, das, զոյգ. ein — քանի մը։
pachten վարձել, վարձու առնուլ։
Päckchen } das, ծրար, կապոց։
Packet }
packen բռնել, ձերբակալել։
Page (բաժ), der, մանկլաւիկ։
Palast, der, պալատ, ապարանք։
Palme, die, արմաւենի։
Panther, der, յովազ։ [մուճակ։
Pantoffel, der, շղուական. մաշած։
Papagei, der, պապկայ, թութակ։
Papier, das, թուղթ։
Papiergeld, das, թղթադրամ։
Pappe, die, խաւաքարտ։
Pappel, die, կաղամախի։ [Պապ։
Papst, der, Քահանայապետ, Ս.
Parabel, die, առակ, նմանութիւն։
Paradies, das, դրախտ. արքայութիւն։
Partei, die, կուսակցութիւն։
Paß, der, անցք, ճամբայ, կիրճ։
passen յարմարիլ, պատշաճիլ։
Pate, der, կնքահայր։
Paul ար. Պօղոս։
peinigen տանջել. չարչարել.
peinlich տաղտուկ. վշտագին։
Peitsche, die, խարազան, մտրակ։
Pelz, der, մորթ, կաշի. մուշտակ։
Pergament, das, մագաղաթ։
Perle, die, մարգարիտ։
perlen փրփրել. (Tau) շողալ։
Perser, der, Պարսիկ։
Persien ն. Պարսկաստան։
Person, die, անձ. մարդ։ [անձ։
Persönlichkeit, die, անձնաւորութիւն
Pest, die, ժանտախտ։
Peter Պետրոս։
Pfad, der, ճամբայ, արահետ։
Pfahl, der, ձող, ցից. նեցուկ։
Pfand, das, գրաւ, պատանդ։
Pfarrer, der, ժողովրդապետ։
Pfau, der, սիրամարգ։
Pfeffer, der, պղպեղ։
Pfeife die, սուլակ. ծխափող։
pfeifen չր. սուլել։
Pfeil, der, նետ։
Pfeiler, der, մոյթ, նեցուկ, ցից։
Pferd, das, ձի։
pfiffig խորամանգ, հնարագէտ։
Pfirsich, die, դեղձ։
Pflanze, die, տունկ։
Pflaster, das, սպեղանի։
Pflaume, die, սալոր։
Pflege, die, հոգ, խնամք։ [ունենալ։
pflegen չր. հոգալ. 2. սովորութիւն
Pflicht, die, պարտք։
pflücken քաղել, ժողվել։
Pflug, der, արօր։
pflügen հերկել։
Pforte, die, դուռ։
pfui! pfui doch! վա՜յ, ամօթ։
Pfund, das, լիտր։
Philipp ար. Փիլիպպոս։
Philosoph, der, փիլիսոփայ։

Phönizier, der, Փիւնիկեցի։
picken կտցել։
piepen ճռուողել։
Pilger, der, պանդուխտ. ճամբորդ։
Pille, die, դեղահատ։
Pinsel, der, վրձին։
Pistole, die, ատրճանակ։
Plage, die, չարչարանք, նեղութիւն։
Plan, der, ծրագիր. միտք, դիտում։
Planet, der, մոլորակ, գնայուն աստղ։
Platin, das, լանոսկի։
platt տափարակ, հարթ։
plättern (Wäsche լուացք) ողորկել, արդուկէ անցընել (ե–Ռէ–ւէՃ+)։
Platz, der, տեղ, վայր։
plaudern խօսակցիլ. շաղփաղփել։
plötzlich յանկարծական, անակնկալ։
plump կոշտ. տմարդի. հոծ. ծանր։
plündern աւարել, յափշտակել։
Plünderung, die, աւար(առութիւն)։
Polarkreis, der, բեւեռային շրջանակ։
politisch քաղաքական։
Polizei, die, ոստիկանութիւն։
Polizeidiener, der, ոստիկան։
Polster, der, բարձ։
Pomeranze, die, նարինջ։
Portion, die, բաժին. մաս։
Posaune, die, փող։
Post, die, նամակատուն. թղթաբեր։
Pracht, die, շքեղութիւն։
prächtig շքեղ, մեծաշուք։
prägen տպաւորել, դրոշմել։
prahlen սնապարծիլ. ցոյց ընել։
Prahlerei, die, պարծենկոտութիւն։
Pranke, die, ճիրան, մագիլ, թաթ։
Präsident, der, գահերէց։
predigen քարոզել։
Predigt, die, քարոզ։
Preis, der, գին. արժէք den — zu... setzen գինը ...ի կտրել։
preisen դրբ. բարեբանել. հռչակել։
pressen ճնշել, պնդել. ճզմել։
Preuße, der, Բրուսիացի։
Preußen հ. Բրուսիա։
Priester, der, քահանայ։
Prinz, der, իշխան։
Prinzessin, die, իշխանուհի։
probat, փորձուած. լաւ։
Probe, dle, փորձ, քննութիւն։
probiren փորձել. քննել։
Prophet, der, մարգարէ։
prophezeihen մարգարէանալ. նախա-գուշակել։
Prophezeiung, die, մարգարէութիւն։
Provinz, die, գաւառ։
prüfen փորձել, քննել։
Prüfung, die քննութիւն։
prügeln ծեծել, գանակոծել։
Prunk, der, շքեղութիւն. ցոյց։
Pudel, der, գանգրամազ շուն։
Pulsschlag, der, երակի զարկ։
Pulver, das, վառօդ։
Punkt, der, կէտ։
pünktlich ճիշդ, ճշգրիտ։
Putz, der, զարդ, զարդարանք։
putzen մաքրել. զարդարել։
Pyramide die, բուրգն։

Q.

quaken կարկաչել, գրգռալ (գորտի)։
Qual, die, տանջանք, չարչարանք։
quälen նեղել, չարչարել։
Quecksilber, das, սնդիկ։
Quelle, die, աղբիւր, աղբերակն։
quer Վ. առ ի շեղ, լայնութեամբ։
Quittung, die, ընկալագիր, անդորրագիր.

R.

Rabe, der, ագռաւ։
Rache, die, վրէժ(խնդրութիւն)։
Rachen, der, երախ, բերան։
rächen վրէժ առնուլ։
Rad, das, անիւ։
Rahmen, der, շրջանակ։
Rand, das, եզերք. (գրոց) լուսանցք։
rasch շուտ, արագ։
rasiren ածիլել։
rasten հանգչիլ, հանգիստ առնուլ։
rastlos անդուլ, անդադար. անխոնջ։
Rat, der, խորհուրդ. խորհրդական. zu — halten խնամարկել. (ստակ) խնայել. — schaffen ճար՝ հնարք գտնել։
raten դրբ. խորհուրդ տալ։
Rätsel, das, հանելուկ։
Ratte, die, մեծ մուկ։
Raub, der, յափշտակութիւն։
rauben յափշտակել, գողնալ։

Räuber, der, գող, աւազակ:
Raubtier, das, գիշակեր անասուն:
Raubvogel, der, գիշակեր թռչուն:
Rauch, der, ծուխ:
rauchen ծխել:
räuchern (միս) ծխել:
rauh խիստ. կոշտ:
Raum, der, միջոց, անջրպետ:
Raupe, die, թրթուր:
Rausch, der, գինովութիւն:
Rebe, die, որթատունկ. ուռ:
rechnen հաշուել, համրել:
Rechnung, die, հաշիւ: [թիւն:
Recht, das, իրաւունք, արդարու-
recht աջ. ուղիղ, ճիշդ. շատ:
rechtfertigen ջատագովել:
Rechtfertigung, die, արդարացուցում:
rechts յաջ, յաջակողմն:
rechtschaffen արդար. հաւատարիմ:
Rechtschaffenheit, die, հաւատարմու-
  թիւն: [թիւն:
Rede, die, խօսք. ճառ, բանախօսու-
redefertig խօսիլ գիտցող:
reden խօսիլ:
redlich անկեղծ. ուղիղ, աննենգ:
Redlichkeit, die, անկեղծութիւն:
Redner, der, ճարտասան:
Regel, die, կանոն:
regelmäßig կանոնաւոր (կերպով):
Regen, der, անձրեւ:
regen, sich, շարժիլ, գրգռիլ. զարթ-
  նուլ (զգածմանց), յուզիլ:
Regenbogen, der, ծիրանի գօտի:
Regenguß, der, տեղատարափ:
Regenschirm, der, անձրեւանոց:
regieren տիրել. կառավարել:
Regierung, die, կառավարութիւն:
Regiment, das, գունդ (զօրաց):
regnen անձրեւ գալ:
regnerisch }
regnicht } անձրեւոտ:
Regung, die, շարժում. յուզում:
Reh, das, այծեամն:
reiben դրդ. շփել:
reich հարուստ: [թիւն:
Reich, das, տէրութիւն, պետու-
reichen ձգիլ, տարածուիլ:
reichlich առատ, յորդ. լիով:
Reichtum, der, հարստութիւն:
reif հասուն, հասած:

reifen (պտուղ) հասնիլ:
Reihe, die, շարք. կարգ.
Reim, der, յանգ. ոտանաւոր:
rein մաքուր. յստակ:
reinigen մաքրել. սրբել:
reinlich մաքուր:
Reinlichkeit, die, մաքրութիւն:
Reis, das, շառաւիղ. բողբոջ:
Reis, der, որիզ, բրինձ:
Reise, die, ճամբորդութիւն:
reisen ճանապարհորդել:
Reisig, das, խռիւ, ոստք:
reißen դրդ. յափշտակել. խլել:
reiten դրդ. ձիավարել. հեծնել:
Reiter, der, ձիաւոր, հեծեալ:
Reitpferd, das, հեծանելի ձի:
Reiz, der, գրգիռ. հրապոյրք. գեղ:
reizen գրգռել. հրապուրել:
reizend հրապուրիչ:
Religion, die, կրօնք:
rennen դրդ. սրանալ. խոյանալ:
Rente, die, եկամուտք:
Residenz, die, կայան, նիստ (թա-
  գաւորի...):
Rest, der, մնացորդ:
retten փրկել, ազատել:
Reue, die, զղջում:
reuen զղջալ:
reuig զղջացեալ, ապաշխարող:
Rezept, das, դեղագիր:
Rhein, der, Ռենոս (գետ): [տել:
richten ուղղել. յարմարցընել. դա-
Richter, der, դատաւոր:
richtig ուղիղ. ճիշդ:
Riegel, der, պարզունակ:
Riese, der, հսկայ:
riesenhaft հսկայ(ագործ), վիթխարի:
Rinde, die, (հացի) կեղեւ:
Ring, der, օղակ. մատանի:
ringsum շուրջանակի, չորս կողմանէ:
Rippe, die, կող:
Ritter, der, ասպետ:
Rock, der, հագուստ. վերարկու:
roh հում. անկազմ. կոշտ:
Rohr, das, եղէգ. խողովակ, փող:
Röhre, die, փող, խողովակ:
Rolle, die, պատատն. անուակ. դեր:
rollen թաւալել, գլորել:
Römer, der, Հռովմայեցի:
römisch հռովմէական:

Rose, die, վարդ։
Rosenwasser, das, վարդաջուր։
Roß, das, երիվար, նժոյգ։
rosten ժանգոտիլ։
rot կարմիր։
Röte, die, կարմրութիւն։
rötlich կարմրախառն։
Rücken, der, կռնակ։
Rückkehr, die, (վերա)դարձ։
Rückseite, die, ետեւի կողմը։
Rücksicht, die, ակնածութիւն, նկատում. — nehmen ակնածիլ. ի նկատի առնուլ։
rückwärts դէպ ի ետ(եւը)։
Rückzug, der, դարձ։
Ruder, der, թիակ։
rudern թիավարել։
Rudolf ար. Ռուտոլփոս, Ռուտոլֆ։
Ruf, der, գոչիւն, աղաղակ. համբաւ։
rufen դրծ. կանչել. պոռալ։
Ruhe, die, հանգիստ, դադար։
ruhen հանգչիլ, խաղաղիլ։
Ruhestätte, die, ապաստան, հանգըստանոց. գերեզման։
ruhig հանդարտ, խաղաղ։
Ruhm, der, փառք. համբաւ։
rühmen պարծիլ. գովել, հռչակել։
rühmlich փառաւոր, գովելի։
rühren դպչիլ. (սիրտը) շարժել։
Rührung, die, (սրտի) շարժում, յու- [զում։
Ruine, die, աւերակ։
Rum, der, շաքարօղի (ռօմ)։
rund բոլորակ, կլոր։
Russe, der, Ռուս։
Rüssel, der, (փղի) պատիճ։
Rußland ն. Ռուսաստան։
rüsten պատրաստել. (զօրքը) սպառազինել։
rüstig զօրաւոր, ուժեղ։
Rute, die, գաւազան. բիր։
rutschen սահիլ. կործանիլ։

Saal, der, սրահ։
Saat, die, վարուցան. հունձք։
Säbel, der, թուր. դաշոյն։
Sache, die, իր, բան։
Sachse, der, Սաքսոնացի։
Sachsen ն. Սաքսոնիա։
sachte կամաց, մեղմ կերպով։
Sack, der, պարկ, քսակ։
Saft, der, հիւթ։
saftig հիւթեղ. ջրոտ (պտուղ)։
säen սերմանել, ցանել։
Sage, die, զրոյց, լուր։
Säge, die, սղոց։
sagen ըսել, զրուցել։
sägen սղոցել։
Saite, die, աղիք, լար (ջութակի)։
Salbe, die, սպեղանի։
Salz, das, աղ։
salzig աղեալ, աղած։
Same(n), der, սերմն։
Samenkorn, das, հունդ։
sammeln ժողվել, հաւաքել։
Sammet, der, թաւիշ։
Sammlung, die, հաւաքածոյք։
samt հետ, հանդերձ։
Sand, der, աւազ։
Sandelholz, das, ճանդան(ափայտ)։
sanft մեղմ, քաղցր. մեղմով։
Sanftmut, die, հեզութիւն։
Sang, der, երգ։
Sänger, der, երգիչ։
Sarg, der, դագաղ։ [տել։
satt կուշտ. sich — essen կուշտ ու-
Sattel, der, թամբ, համետ։
satteln համետել. թամբ դնել։
sättigen յագեցընել. sich — կշտա-
sauber մաքուր. ազնիւ։ [նալ։
sauer թթու։
saufen դրծ. խմել (անասնոց)։
saugen դրծ. ծծել։
säugen դիեցընել։
Säule, die, սիւն. կոթող։
säumen յապաղիլ, դանդաղիլ։
saumselig դանդաղ, անհոգ։
Scene, die, տեսարան։
Scepter = Zepter.
Schach, der, (Պարսից) շահ։
Schach, das, Ճատրակ (սատրանճ)։
Schachtel, die, տուփ։
Schade, der, վնաս. կորուստ։
schaden վնասել։
schädlich վնասակար։
schadlos անվնաս. Jemand — halten մէկուն վնասը հատուցանել։
Schaf, das, ոչխար։
Schafbock, der, խոյ։
Schäfer, der, հովիւ։

schaffen ղրփ. ստեղծել. հայթայթել:
Schale, die, պատեան. կեղեւ:
schalkhaft չարաճճի. նենգաւոր:
Scham, die, ամօթխածութիւն. ա–
schämen, sich, ամչնալ: [մօթ:
schamhaft ամօթխած, պարկեշտ:
Schande, die, ամօթ. խայտառակու–թիւն:
schändlich ամօթալի. անարգ:
Schar, die, խումբ, գունդ:
scharf սուր, հատու, խիստ. կծու:
schärfen սրել:
Scharfsinn, der, սրամտութիւն:
Schatten, der, ստուեր, շուք:
schattig հովանաւոր:
Schatz, der, գանձ:
Schatzkammer, die, գանձատուն:
Schatzmeister, der, գանձապետ:
schätzen մեծարել. գնահատել:
Schauder, der, դող, սարսուռ:
schauderhaft զարհուրելի:
schaudern դողալ. նէ. զարհուրեցընել:
schauen նայիլ, հայիլ:
Schaum, der, փրփուր:
schäumen փրփրիլ: [րախաղ:
Schauspiel, das, տեսարան. թատե–
Scheffel, der, դրիւ:
Scheibe, die, սկաւառակ. 2. ապակի:
scheiden ղրփ. բաժնուիլ. մեկնիլ:
Schein, der, լոյս. տեսիլ, երեւոյթ. zum —e ձեւի համար:
scheinbar առերեւոյթ:
scheinen ղրփ. լուսաւորել. երեւալ:
scheitern (նաւ) խրիլ. նաւաբեկիլ:
Schelm, der, խաբեբայ, չարաճճի:
schelten ղրփ. սաստել, թշնամանել:
Schemel, der, աթոռակ (առանց բազկի եւ թիկանց):
Schenkel, der, սրունք:
schenken ընծայել. տալ:
Scherbe, die, բեկոր, կտոր:
Schere, die, մկրատ:
Scherz, der, կատակ:
scherzhaft կատակասէր. Մ. կատակով:
Scheu, die, երկիւղ, վախ:
scheuen, sich, վախնալ. խրտչիլ:
Scheune, die, ցորեն ծեծելու խրճիթ. շտեմարան:
schicken խաւրել. sich — յարմար ըլլալ, պատշաճիլ:

schicklich պատշաճ, յարմար:
Schicksal, das, բախտ, վիճակ:
schieben ղրփ. մղել, հրել:
schief շեղ. թիւր, ծուռ: [քար:
Schiefer, der, հերձաքար, թերթա–
schießen ղրփ. (հրացան) արձակել:
Schießpulver, das, վառօդ:
Schiff, das, նաւ:
Schiffbruch, der, նաւաբեկութիւն:
Schiffahrt, die, նաւարկութիւն:
Schiffahrer, der, նաւորդ:
Schiffer, der, նաւաստի. նաւավար:
Schild, der, վահան. etwas im —e führen գաղտնի խորհուրդ՝ դիտաւորութիւն ունենալ:
schildern նկարագրել, ստորագրել:
Schilderung, die, ստորագրութիւն:
Schildwache, die, պահանորդ:
Schimmer, der, նշոյլ. պայծառու–թիւն. պաճուճանք: [տինք:
Schimpf, der, թշնամանք, նախա–
schimpfen նախատել, թշնամանել:
schimpflich ամօթալից. անպատիւ:
Schinken, der, (խոզի) ապուխտ:
Schirm, der, ապաւէն, հովանի:
Schlacht, die, ճակատ, պատերազմ:
schlachten մորթել. սպաննել:
Schlaf, der, քուն: [կիլ:
schlafen ղրփ. քնանալ. — gehen պառ–
schlaff թոյլ, լոյծ:
schlaflos անքուն: [նենալ:
schläfrig քնասէր. — sein քուն ու–
Schlag, der, հարուած:
schlagen ղրփ. զարնել. ծեծել:
Schlamm, der, տիղմ, ցեխ:
Schlange, die, օձ:
schlank նուրբ, երկայն բարակ:
schlau սրամիտ. խորամանգ:
Schlaukopf, der, խորամանգ:
schlecht գէշ. չար: [շութիւն:
Schlechtigkeit, die, չարութիւն. գէ–
schleichen ղրփ. սպրդիլ. ծածուկ եր–
Schleier, der, քօղ: [թալ:
schleifen ղրփ. սրել. յղկել:
schleppen քարշել. տանել:
schleudern (նետ...) արձակել, նետել:
Schleuse, die, սահանք:
schließen ղրփ. փակել. գոցել:
schlimm գէշ, յոռի:
schlingen ղրփ. բոլորտիքը պատիլ:

Schlitten, der, բալխիր։
Schloß, das, դղեակ, բերդ. 2. փականք, կղպակ։
Schlosser, der, դարբին։
Schlucht, die, (լերանց) կիրճ։
schluchzen հեծկլտալ, սաստիկ լալ։
schlummern մրափել, նիրհել։
schlüpfen սահիլ։
Schluß, der, վերջ, կատարած։
Schlüssel, der, բանալի։
Schmach, die, նախատինք, ամօթ։
schmachten (անօթութենէն) նքողիլ. (ծարաւէն) պապակիլ։
schmackhaft համեղ։
schmählich ամօթալից. նախատական։
schmal նեղ։
Schmeichelei, die, շողոքորթութիւն։
schmeicheln շողոքորթել։
Schmeichler, der, շողոքորթ։
schmelzen ղրտ. հալիլ. հալեցընել։
Schmerz, der, ցաւ. վիշտ։
schmerzhaft, schmerzlich ցաւալի. վշտագին։
Schmetterling, der, թիթեռ։
Schmied, der, դարբին, երկաթագործ։
schmieden (երկաթ) կռել, կռանել։
Schmuck, der, զարդ, զարդարանք։
schmücken զարդարել։
Schmutz, der, աղտեղութիւն։
schmutzig աղտեղի, աղտոտ։
Schnabel, der, կտուց։
schnarchen խորդալ։
Schnecke, die, խղունջ։
Schnee, der, ձիւն։
schneiden ղրտ. կտրել։
Schneider, der, դերձակ։
schneien ձիւն գալ, ձիւնել։
schnell շուտ(ով), արագ։
Schnupftabak, der, քթախոտ։
Schnupftuch, das, թաշկինակ։
Schnur, die, լար, չուան։
schnurren (ձգտած լար...) թրթռալ։
schon արդէն։
schön գեղեցիկ։
schonen խնայել. խնայութեամբ գործածել։
Schönheit, die, գեղեցկութիւն։
Schönschreiben, das, վայելչագրութիւն, գեղագրութիւն։
Schonung, die, խնայութիւն։
schöpfen ջուր հանել։
Schöpfer, der, արարիչ։
Schornstein, der, ծխան։
Schoß, der, գոգ, գիրկ. ծոց։
Schottland ն. Սկովտիա։
Schrank, der, դարան, պահարան։
Schrecken, der, սարսափ. վախ. in — setzen զարհուրեցընել, վախցընել։
schreckhaft երկչոտ. զարհուրելի։
schrecklich ահաւոր, սոսկալի։
schreiben ղրտ. գրել։
Schreiber, der, գրագիր։
Schreibstube, die, գրասենեակ։
schreien ղրտ. պոռալ, գոչել։
Schreiner, der, ատաղձագործ։
schreiten ղրտ. քալել. երթալ։
Schrift, die, գիր. գրուածք։
Schriftsteller, der, մատենագիր։
Schritt, der, քայլ։
schroff խորտուբորդ։
Schublade, die, ձգոց, դարակ։
schüchtern վախկոտ։
Schuh, der, հողաթափ, մուճակ։
Schuhflicker, der, կարուակ։
Schuhmacher, der, կօշկակար։
Schuld, die, պարտք. յանցանք։
schuldig պարտական. յանցաւոր։
Schuldigkeit, die, պարտաւորութիւն։
Schuldner, der, պարտապան։
Schule, die, դպրոց։
Schüler, der, աշակերտ։
Schulter, die, ուս։
Schürze, die, գոգնոց։
Schuster, der, կօշկակար։
Schüssel, die, պնակ, սկաւառակ։
Schuß, der, հրացանի հարուած։
Schutt, der, աւերակ, աւերած։
schütteln ցնցել, թօթուել. շարժել։
Schutz, der, պաշտպանութիւն։
schützen պաշտպանել։
schutzlos անոք, անօգնական։
schwach տկար. անզօր։
schwächen տկարացընել։
Schwachheit, die, տկարութիւն։
Schwager, der, քեռայր. 2. տագր. 3. աներձագ. 4. քենեկալ։
Schwägerin, die, նու. 2. քենի. 3. տալ. 4. ներ։
Schwalbe, die, ծիծառն։
Schwamm, der, սպունգ։
Schwan, der, կարապ։

schwanken երերալ. վարանիլ:
Schwanz, der, պոչ:
Schwarm, der, պարս (մեղուաց). գունդ, դասակ, երամակ:
schwarz սեւ:
schwatzen շաղակրատել:
Schwätzer, der, շատախօս:
schweben տատանիլ:
Schweif, der, պոչ, ձետ:
schweigen ղրբ. լռել:
Schwein, das, խոզ:
Schweiß, der, քրտինք: [րի:
Schweiz, die, Հելուետիա, Զուիցե-
Schweizer, der, Հելուետացի:
schwelgen շուայտիլ. յղփանալ, արբենալ:
Schwelgerei, die, շուայտութիւն:
schwelgerisch զեղխ, անառակ:
Schwelle, die, սեամք:
schwellen ղրբ. ուռիլ. (գետ) աճիլ:
schwer ծանր. դժուար(ին):
schwerlich դժուարաւ: [թիւն:
Schwermut, die, մելամաղձոտու-
Schwert, das, սուր:
Schwester, die, քոյր:
Schwiegersohn, der, փեսայ:
schwierig դժուարին:
Schwierigkeit, die, դժուարութիւն:
schwimmen ղրբ. լողալ:
schwinden ղրբ. հիւծիլ. չքանալ:
Schwindler, der, խաբեբայ:
schwingen, sich, ղրբ. խոյանալ:
schwirren (նետք) շչել, սուլել:
Schwung, der, ոստում:
Schwur, der, երդում:
See, der, լիճ:
See, die, ծով:
Seefahrer, der, նաւորդ:
Seehund, der, փոկ:
Seele, die, հոգի:
Seelengüte, die, բարեսրտութիւն:
Seelenheil, das, յաւիտենական փրկութիւն:
Seeräuber, der, ծովահէն:
Segel, das, առագաստ:
segeln նաւել, նաւարկել:
Segen, der, օրհնութիւն:
segnen օրհնել:
sehen ղրբ. տեսնել. նայիլ:
sehnen, sich, տենչալ. փափաքիլ:

sehr շատ, յոյժ:
Seide, die, մետաքս:
seiden մետաքսեայ:
Seidenwurm, der, շերամ:
Seil, das, չուան:
sein իւր, իր:
sein ղրբ. ըլլալ:
Seite, die, կողմ. (գրքի) երես, էջ:
Seitenthür, die, կողմնակի դուռ:
Sekretär, der, քարտուղար, գրագիր:
Sekte, die, աղանդ:
Sekunde, die, մանրերկրորդ:
selbst նոյն իսկ, նաեւ. անձամբ:
selbständig անկախ:
Selbstverläugnung, die, անձնուրացութիւն:
selten ցանցառ, հազուադէպ:
seltsam անսովոր, նորանշան:
senden ղրբ. խաւրել, ուղարկել:
senken, sich, իջնալ, խոնարհիլ:
senkrecht ուղղաձիգ:
Serviette, die, անձեռոց:
Sessel, der, աթոռ:
setzen, sich, նստիլ:
seufzen հառաչել:
Seufzer, der, հառաչանք:
Sichel, die, մանգաղ:
sicher ապահով. ապահովապէս:
Sicherheit, die, ապահովութիւն:
sichtbar տեսանելի:
Sieg, der, յաղթութիւն:
Siegel, das, կնիք:
siegeln կնքել:
siegreich յաղթանակաւ:
Silber, das, արծաթ:
Silberstück, das, արծաթ դրամ:
silberweiß բոլորովին ճերմակ:
singen ղրբ. երգել:
sinken ղրբ. ընկղմիլ:
Sinn, der, զգածում. միտք, իմաստ:
sinnen ղրբ. խորհիլ, մտածել:
sinnlos անիմաստ:
Sirup, der, օշարակ: [բարք:
Sitte, die, սովորութիւն. die Sitten
sittsam համեստ, պարկեշտ:
Sitz, der, աթոռ, գահ. նիստ:
sitzen ղրբ. նստիլ:
Skizze, die, ստուերագիծ:
Sklave, der, գերի. ծառայ:
Sklavin, die, նաժիշտ. աղախին:

so այսպէս. այնչափ. — eben քիչ մը յառաջ. — daß այնպէս որ։
sobald անմիջապէս։
Sofa, das, բազմոց։
sofort շուտով, անմիջապէս։
sogar նաեւ, նոյն իսկ։
sogleich = sofort.
Sohle, die, (կօշկի) ներբան։
Sohn, der, որդի։
solcher այնպիսի։
Soldat, der, զինուոր։
sollen պարտական ըլլալ, պէտք ըլլալ։
somit արդ. ըստ հետեւորդի։
Sommer, der, ամառ։
Sommerwohnung, die, ամարանոց։
sonderbar եզական, անսովոր։
sondern այլ, հապա։
Sonne, die, արեւ, արեգակն։
Sonnenaufgang, der, արեւու ծագումն։
Sonnenfinsternis, die, արեւու խաւարում։
sonnenhell շատ պայծառ։
Sonnenschirm, der, արեւնոց, հովանոց։
Sonnensystem, das, արեգակնային դրութիւն։
Sonnenuntergang, der, արեւու մուտք։
Sonntag, der, կիրակի։
sonst ապա թէ ոչ. երբեմն։
Sorge, die, հոգ, խնամք։
sorgen (für) հոգալ, խնամել։
Sorgfalt, die, հոգ. մտադրութիւն։
sorgfältig խնամոտ. մտադիր։
sorglich
sorgsam } խնամոտ, հոգացող։
Späher, der, լրտես։
Spaltung, die, հերձուած։
Spanien չ. Սպանիա։
Spanier, der, Սպանիացի։
spannen լծել։
sparen խնայել, խնայութեամբ գործածել։
sparsam խնայող. սակաւ, չորաբեկ (ընթրիք . . .)։
Sparsamkeit, die, խնայ(ող)ութիւն։
Spartaner, der, Սպարտացի։
spät ուշ։
spätestens ամէնէն ուշը։
spazieren շրջագայիլ, պտըտիլ։
Spaziergang, der, շրջագայութիւն։

Speck, der, (խոզի) գիրուց, ճարպ։
Speicher, der, համբարանոց, շտեմարան։
speien գր. թքնել. 2. (հուր) ժայթքել։
Speise, die, կերակուր։
speisen ուտել։
Speisekammer, die, մառան։
Speisesaal, der,
Speisezimmer, das, } սեղանատուն։
spenden բաշխել. պարգեւել։
Sperling, der, ճնճղուկ։
Spiegel, der, հայելի։
Spiel, das, խաղ։
spielen խաղալ։
Spieler, der, խաղացող։
Spielwerk, das, խաղալիկ։
Spinne, die, սարդ, մամուկ։
spinnen գր. մանել։
Spinner, der, —in, die, մանող։
Spinnrocken, der, աղեկատ, րոք (եօրէ+է)։
spitz
spitzig } սուր, սրածայր. փխ. կծու։
Spott, der, ծաղր, հեգնութիւն։
spotten ծաղրել, հեգնել։
spöttisch այպանող, ծաղրող։
Sprache, die, լեզու։
sprechen գր. խօսիլ։
Sprichwort, das, առած։
springen գր. ցատկել։
Spruch, der, վճիռ. առած։
sprühen բղխել, ժայթքել։
Sprung, der, ոստում։
Spur, die, հետք։
Staat, der, տէրութիւն։
Stab, der, գաւազան, ցուպ։
Stachel, der, փուշ. խայթոց։
Stadt, die, քաղաք։
Stahl, der, պողպատ։
Stahlfeder, die, երկաթագրիչ։
Stall, der, ախոռ։
Stamm, der, (ծառի) բուն. 2. ցեղ։
stammeln թոթովել, կակազել։
stammen սերիլ, (ցեղէ մը) իջնալ։
Stand, der, վիճակ. դիրք։
standhaft հաստատուն, անշարժ։
stark զօրաւոր, ուժեղ. ամուր։
Stärke, die, զօրութիւն, ույժ։
stärken քաջալերել. զօրացընել։
starr պինդ, խիստ. կարծր։

stattfinden ղրր. տեղի ունենալ, հան-
դիպիլ:
Statthalter, der, կուսակալ:
stattlich վայելուչ, պերճ. մեծ. շքեղ:
Staub, der, փոշի:
stechen ղրր. խայթել:
Steg, der, արահետ. 2. նեղ կամուրջ:
stecken դնել. խոթել. sich — ծած-
կուիլ, պահուըտիլ:
Stecknadel, die, գնդասեղ:
stehen ղրր. (կանգուն) կենալ:
stehlen ղրր. գողնալ:
steif կարծր. ձիգ:
steigen ղրր. ելլել. իջնալ:
steigern աճեցընել, բարձրացընել:
steil զառիվեր, սեպ:
Stein, der, քար:
steinig քարուտ:
Steinkohle, die, քարածուխ:
Stelle, die, տեղ, վայր. auf der —
անմիջապէս: [նալ:
stellen դնել, կանգնել. sich — ձեւա-
Stellung, die, դիրք:
sterben ղրր. մեռնիլ:
Stern, der, աստղ:
stets միշտ, անդադար:
Steuer, das, ղեկ:
Steuer, die, հարկ, տուրք:
steuern (նաւ) ուղղել, ղեկավարել:
Stich, der, խոցուած. խայթուած:
sticken ասղնագործել:
Stickerei, die, ասղնագործութիւն:
Stiefel, der, կօշիկ:
Stiefmutter, die, խորթ մայր, մօրու:
Stiege, die, սանդուխ:
Stiel, der, կոթ:
Stifter, der, հիմնադիր:
still հանդարտ. լուռ, անձայն:
stillen խաղաղցընել:
Stillschweigen, das, լռութիւն:
Stimme, die, ձայն:
Stimmung, die, տրամադրութիւն:
Stirn, die, ճակատ:
Stock, der, ցուպ, գաւազան. 2. (որ-
թատնկի) բուն:
stocken դադրիլ, կենալ. կասիլ:
Stockwerk, das, դստիկոն:
Stoff, der, նիւթ, կերպաս:
stolz հպարտ. սէգ. ինքնահաճ:
Stolz, der, ամբարտաւանութիւն:

stopfen լեցընել, խճողել:
Storch, der, արագիլ:
stören խանգարել. վրդովել:
Störung, die, վրդովում. խառնա-
կութիւն:
Stoß, der, հարուած:
stoßen ղրր. հրել. խեթկել:
stottern թոթովել:
strafbar պատժապարտ, յանցաւոր:
Strafe, die, պատիժ:
strafen պատժել:
Strahl, der, ճառագայթ:
strahlen ցոլանալ. փայլիլ:
Strand, der, ծովեզերք:
Straße, die, ճամբայ. փողոց. 2. (ծո-
վու) նեղուց:
straucheln գայթել, սայթաքել:
Strauß, der, ջայլեամն. 2. փունջ:
streben ճգնիլ, ջանալ:
Strecke, die, տարածութիւն. միջոց:
strecken սփռել, տարածել. դուրս
երկնցընել. sich — երկննալ. ձըգ-
Streich, der, հարուած: [տիլ:
Streit, der, կռիւ, կագ:
streiten ղրր. վիճել. կռուիլ:
streng խիստ. սաստիկ:
streuen տարածել, սփռել, ցրուել:
Strich, der, գիծ. մաս:
Strick, der, չուան:
stricken հիւսել:
Stroh, das, յարդ:
Strohdach, das, յարդածածկ տանիք:
Strohhalm, der, յարդի շիւղ, յարդ:
Strohhut, der, յարդէ գլխարկ:
Strohsack, der, յարդանկողին:
Strom, der, մեծ գետ:
strömen վազել, հոսել:
Strudel, der, պտոյտք. յորձանք:
Strumpf, der, զանկապան:
Stube, die, խուց, սենեակ:
Stück, das, կտոր. մաս:
Student, der, ուսանող:
studieren սորվիլ. ուսանիլ:
Stufe, die, (սանդուխի) աստիճան:
Stuhl, der, աթոռ:
stumm մունջ, համր:
stumpf բութ:
Stunde, die, ժամ. 2. դաս:
Sturm, der, } փոթորիկ:
Sturmwind, der, }

stürmen յարձակմամբ առնուլ, յար-
ձակիլ, դիմել։
stürmisch մրրկալից· աղմկալից։
stürzen գահավիժել, գլորել։
Stütze, die, նեցուկ, յենարան։
stutzen վարանիլ։
stützen կռթնիլ, յենուլ։
suchen փնտռել։
Süden, der, հարաւ։
südlich հարաւային (կողմը)։
Südpol, der, հարաւային՝ հակար-
ջային բեւեռ։
Summe, die, գումար։
Sumpf, der, ճահիճ։
Sund, der, (ծովու) անցք։
Sünde, die,. մեղք։
Sünder, der, մեղաւոր։
sündigen մեղանչել։
Suppe, die, ապուր։
süß քաղցր, անոյշ։
Süße, die, քաղցրութիւն։
Sylbe, die, վանկ։

T.

Tabak, der, ծխախոտ։
Tadel, der, պարսաւանք։
tadellos անստգիւտ, անպարսաւ։
tadeln պարսաւել, եպերել։
tadelnswert եպերելի, պարսաւելի։
Tafel, die, սեղան։
Tag, der, օր· ցերեկ։
Tagesanbruch, der, արշալոյս։
Tagewerk, das, օրական գործք։
täglich օրական, ամէն օր։
Taglohn, der, աւուրչէք։
Taglöhner, der, գործաւոր։
Takt, der, ամանակ։
Talent, das, տաղանդ, հանճար։
Tante, die, հօրաքոյր· մօրաքոյր։
tanzen կաքաւել։
Tapete, die, ծաղկէթուղթ։
Tapezier(er), der, օթոցարար։
tapfer քաջ, արիասիրտ։
Tapferkeit, die, քաջասրտութիւն։
Tasche, die, գրպան։
Taschentuch, das, թաշկինակ։
Tasse, die, ըմպանակ, սկահակ։
tasten դպչիլ, շօշափել։
Tatze, die, թաթ։
Tau, das, պարան։
Tau, der, ցօղ։
taub խուլ։
Taube, die, աղաւնի։
Taufe, die, մկրտութիւն։
taugen բանի մը գալ, յարմարիլ։
täuschen խաբել։
Täuschung, die, պատրանք· նենգ։
Teich, der, ձկնոց, ձկնաւազան։
Teil, der, մաս· բաժին։
teilbar բաժանական, բաժանելի։
teilen բաժնել։
Teilnahme, die, մասնակցութիւն։
teilnahmlos անտարբեր։
teilnehmend կարեկցող, արգահատող։
teils — teils մասամբ — մասամբ։
Teller, der, սկաւառակ։
Teppich, der, գորգ։
teuer սիրելի· սուղ, թանկ։
Teuerung, die, սղութիւն· սով։
Teufel, der, սատանայ։
Thal, das, ձոր։
Thaler, der, թալեր (դրամ)։
That, die, գործք, գործողութիւն։
thätig գործող· գործունեայ։
Thätigkeit, die, գործունէութիւն։
Thätlichkeit, die, բռնութիւն։
Theater, das, թատրոն· թատերա-
Thee, der, թէյ։ [խաղ։
Thor, das, (մեծ) դուռ։
Thor, der, խենդ, յիմար։
Thorheit, die, յիմարութիւն, խեն-
դութիւն։
thöricht անմիտ, յիմար։
Thräne, die, արցունք։
Thron, der, գահ։
thronen գահ նստիլ։
thun ըրր· ընել։
Thür, die, դուռ։
Thürhüter, der, դռնապան։
Tier, das, անասուն։
tief խորունկ։
Tiefe, die, անդունդք։
Tiger, der, վագր։
Tinte, die, թանաք, մելան։
Tintenfaß, das, կաղամար։
Tisch, der, սեղան։
Tischler, der, կահագործ, հիւսն։
Titel, der, տիտղոս, պատուանուն։
toben շարժիլ· խռովիլ։
tobend կատաղի։

Tochter, die, դուստր:
Tod, der, մահ:
toll խեւ, անմիտ:
Tollhaus, das, յիմարանոց:
Tollheit, die, խենդութիւն, խեւութիւն:
Ton, der, ձայն. ոճ, եղանակ:
Topf, der, պտուկ:
tot մեռած, սատկած:
töten սպաննել, մեռցընել:
tötlich մահացու:
traben ընդոստ ընթանալ:
Tracht, die, տարազ. զգեստ:
trachten ճգնիլ, ետեւէ ըլլալ:
träge ծոյլ. անհոգ:
tragen գրբ. տանիլ:
Trägheit, die, ծուլութիւն:
Trank, der, ըմպելի:
tränken խմցընել. ֆի. ոռոգել:
Traube, die, խաղող. ողկոյզ:
trauen վստահիլ:
Trauer, die, սուգ:
Trauerspiel, das, ողբերգութիւն:
traulich մտերիմ, ընտանի:
Traum, der, երազ:
Traumdeuter, der, երազահան:
träumen երազել:
Träumer, der, երազատես:
traurig տխուր, տրտում:
Traurigkeit, die, տխրութիւն:
treffen գրբ. հանդիպիլ. հանդիպցընել, դուշակել:
Treffen, das, ճակատ, պատերազմ. — liefern ճակատ. տալ:
treffend պատշաճ, յարմար:
trefflich օքանչելի. գերազանց:
treiben գրբ. մղել, քշել. գրգռել:
trennen բաժնել. զատել:
Treppe, die, սանդուխ:
Treppenabsatz, der, սանդխապլուխ (սա-հանւբէ):
Treppenflucht, die, բազրիք (փորմափ-[ւբէ):
Treppenhaus, das, սանդխի վանդակ:
treten գրբ. կոխել. քալել. մտնել:
treu հաւատարիմ:
Treue, die, հաւատարմութիւն:
treuherzig անկեղծ:
treulos անհաւատարիմ, մատնիչ:
Treulosigkeit, die, անհաւատարմութիւն:

triefen գրբ. կաթել, հոսել:
Trift, die, արօտ, ճարակատեղի:
trinkbar խմելի:
trinken գրբ. խմել:
Tritt, der, քայլ, չու:
trocken չոր, ցամաք:
trocknen չորցընել:
Trommel, die, թմբուկ:
Tropf, der, տխմար. ապուշ:
Tropfen, der, կաթիլ:
Trost, der, մխիթարութիւն:
trösten մխիթարել, սփոփել:
trostlos անմխիթար:
Trotz, der, հակառակութիւն. յամառութիւն. հեստութիւն. պնդագլխութիւն:
trotzdem սակայն եւ այնպէս:
trotzig խրոխտ, պինդգլուխ. խեռ:
trübe պղտոր:
trüben պղտորել:
Trümmer, die, աւերակք:
Trunk, der, ումպ. 2. բաժակ:
Trunkenbold, der, արբշիռ. գինեմոլ:
Trunkenheit, die, արբեցութիւն:
Truppe, die, գունդ (զօրաց):
Truthahn, der, հնդկահաւ:
Tuch, das, սաւան:
tüchtig ճարպիկ. ընտիր. երեւելի:
tückisch նենգաւոր; խարդախ:
Tugend, die, առաքինութիւն:
tugendhaft առաքինի:
Tüncher, der, բռող, ծեփող:
tupfen մատին ծայրով դպչիլ:
Turban, der, փաթթոց (տորբէ):
Türke, der, Տաճիկ:
Türkei, die, Տաճկաստան:
Turm, der, աշտարակ, զանգակատուն:
Tyrann, der, արքայ. բռնաւոր:

U.

Übel, das, չարիք. վնաս:
übel չար, գէշ:
üben կրթել. վարժեցնել:
über վրայ. վրայէն:
überall ամէն տեղ:
überaus անչափ, չափազանց:
Überbringer, der, բերող:
überdies բաց ասկէ, ասկէ զատ:
übereinkommen գրբ. միաբանիլ:
übereinstimmen համաձայնիլ:

überfallen ներ. վրայ հասնիլ, յար-
ձակիլ։
Überfluß, der, առատութիւն։
überflüssig աւելորդ. առատ։
überführen համոզել։
übergeben ներ. յանձնել։
überglücklich շատ երջանիկ։
überhäufen լնուլ. ծանրաբեռնել։
überhaupt ընդհանրապէս։
überlassen ներ. թողուլ. տալ։
überlegen մտածել, կշռել։
Überlegung, die, խորհուրդ։
übermäßig չափազանց(օրէն)։
übernehmen ներ. յանձն առնուլ։
überraschen (յանկարծ) վրայ հաս-
überreden համոզել։ [նիլ։
überreichen ներկայացընել։
überrumpeln յանկարծակի վրայ հաս-
նիլ, յարձակիլ։
überschreiten ներ. վրայէն անցնիլ.
das Maß — չափն անցընել։
überschwemmen ողողել։
übersehen ներ. անտես ընել։
übersetzen թարգմանել։
Übersetzung, die, թարգմանութիւն։
Übersicht. die, հայեցուածք. (գրքի...)
համառօտ բովանդակութիւն։
übertreffen ներ. գերազանցել։
Übertreibung, die, չափազանցութիւն։
übertreten ներ. (գետը) զեղուլ, սահ-
մանէն դուրս ելլել։
überwältigen ընկճել, նուաճել։
überwinden ներ. յաղթահարել։
überzeugen համոզել։
Überzeugung, die, համոզում։ [թել։
überziehen ներ. ծածկել. չբ. գաղ-
übrig աւելի. միւս, մնացորդ։
Übung, die, հրահանգ, կրթութիւն։
Ufer, das, եզերք, գետեզերք։
Uhr, die, ժամացոյց. ժամ։ [մար։
um նխ. բոլորտիքը. um...zu հա-
umarmen գրկել։
umbringen ներ. մեռցընել։
umdrehen ոլորել. դարձընել. sich —
դառնալ, շրջիլ։
umgeben ներ. շրջապատել։
Umgebung, die, շրջակայք։
umhergehen ներ. պտըտիլ, շրջիլ։
umherirren ասդին անդին թափառիլ։
umherreisen ճանապարհորդել։

umkehren ետ դառնալ։
umklammern գրկել։
umkommen ներ. մեռնիլ։
Umkreis, der, շրջանակ։
umschauen, sich, } բոլորտիքը նա-
umsehen, sich, ներ. } յիլ։
umsonst ի զուր, պարապ տեղ։
umspülen (եզերքը...) թանալ,
թրջել։
Umstand, der, պարագայ. — յգ. դիրք.
2. քաղաքավարութիւն։ [ները։
Umstehenden, die, յգ. ներկայ եղող-
umstoßen ներ. } տապալել. կործա-
umstürzen } նել։
umwerfen ներ. }
umwenden, sich, դառնալ։
umwickeln փաթթել. պատատել։
unachtsam անմտադիր։
unähnlich տարբեր, աննման։
unangenehm անհաճոյ։
Unart, die, տմարդութիւն, անկըր-
թութիւն։
unartig չար. անկիրթ, տմարդի։
unaufhörlich անդադար։
unausstehlich անտանելի։
unbedacht } անխորհուրդ, ան-
unbedachtsam } զգոյշ։
unbedeutend աննշան, չնչին։
unbedingt բացարձակ։
unbefangen անաչառ. անկողմնակալ։
unbegreiflich անըմբռնելի։
unbekannt անծանօթ, օտարական։
unbemerkt ծածուկ։
unbemittelt չքաւոր։
Unbequemlichkeit, die, յոգնութիւն,
անհանգստութիւն։
unbeschreiblich անպատմելի։
unbesonnen յախուռն։
unbestimmt անորոշ։
unbeweglich անշարժ։
und եւ, ու։
Undank, der, ապերախտութիւն։
undankbar ապերախտ։
unedel հասարակ։
uneigennützig անշահասէր։
uneinig անմիաբան։
unendlich անսահման, անեզր։
unentbehrlich անհրաժեշտ։
unerbittlich անողոք, անգութ։
unerhört անլուր. տարօրինակ։

unerklärlich անմեկնելի։
unermeßlich անչափ, անբաւ։
uneröffnet չբացուած։
unerschrocken աներկիւղ, արի։
unerschütterlich անսասան. անվրդով։
unerträglich անհանդուրժելի։
unfähig անկարող։
unfern ոչ հեռու, մօտ։
unfreundlich տմարդի. դաժան։
unfruchtbar անպտուղ, անբեր։
ungeberdig, — werden յամառիլ։
Ungeduld, die, անհամբերութիւն։
ungeduldig անհամբեր։
ungefähr գրեթէ, մերձաւորապէս։
ungeheuer յաղթ, անհեթեթ. վիթխարի։
Ungeheuer, das, ճիւաղ, հրէշ։
Ungerechtigkeit, die, անիրաւութիւն։
ungern ակամայ, չուզելով։
ungeschickt անյաջողակ։
ungestüm մոլեգին, կատաղի։
Ungestüm, das, կատաղութիւն։
ungesund վնասակար, վատառողջ։
ungewiß անստոյգ։
ungewöhnlich անսովոր։
ungezogen անկիրթ։
unglaublich անհաւատալի։
ungleich անհաւասար։
Unglück, das, դժբախտութիւն։
unglücklich դժբախտ, թշուառ։
Unglücksfall, der, արկած։
ungünstig աննպաստաւոր։
Unheil, das, չարիք, աղէտք։
Unkraut, das, մոլախոտ։
unkundig անտեղեակ, անգէտ։
unmäßig անժուժկալ. չափազանց։
unmöglich անկարելի։
Unmut, der, դժկամակութիւն։
unnötig անպէտ, աւելորդ։
unnütz անօգուտ։
Unordnung, die, անկարգութիւն։
unparteiisch անկողմնակալ։
unrecht անիրաւ։
Unrecht, das, անիրաւութիւն. — haben իրաւունք չունենալ։
unredlich անպատիւ։
unreif տհաս. խակ։
unreinlich անմաքուր։
Unruhe, die, խռովութիւն։
unruhig անհանգիստ։
unsäglich չըսուելու։
Unschlitt, der, ճրագու։
unschlüssig անորոշ, վարանեալ։
Unschuld, die, անմեղութիւն։
unschuldig անմեղ։
unselig աղէտալի։
unser մեր։
unsichtbar անտեսանելի։
Unsinn, der, անմտութիւն։
unsterblich անմահ։
unter տակը. մէջ տեղը։
unterbrechen ղէր. ընդմիջել։
unterbringen ղէր. ապահովել։
unterdessen միջոցին. հանդերձ այսու։
unterdrücken ընկճել, նուաճել։
Untergang, der, կորուստ, կործանում։
untergehen ղէր. (արեւը) մար մտնել. (նաւ) ընկղմիլ. կորսուիլ։
untergeordnet ստորակարգեալ։
Unterhalt, der, ապրուստ։
unterhalten ղէր. զուարճացընել. sich — զուարճանալ, զբօսնուլ։
unterhaltend զուարճալի։
unterhandeln խօսակցիլ։
unterirdisch ստորերկրեայ։
unterjochen ընկճել, նուաճել։
unterlassen ղէր. զանց առնել, թողուլ։
unternehmen ղէր. ձեռնարկել։
Unternehmung, die, ձեռնարկութիւն։
unterordnen ստորակարգել։
unterreden խօսակցիլ։
Unterricht, der, դաս. կրթութիւն։
unterrichten կրթել, սորվեցընել։
untersagen զլանալ։
unterscheiden ղէր. զանազանել։
Unterschied, der, տարբերութիւն։
Unterschrift, die, ստորագրութիւն։
unterstützen օգնել, նպաստել։
Unterstützung, die, օգնութիւն, նպաստ։
untersuchen քննել. որոնել։
Untersuchnng, die, քննութիւն։
Unterthan, der, հպատակ։
untertauchen ընկղմել, թաթխել։
unterwegs զճանապարհայն, ճամբան։
unterwerfen, sich, ղէր. հպատակիլ։
Unterwerfung, die, նուաճում։
unterzeichnen ստորագրել։
untreu անհաւատարիմ։

unverdrossen յարատեւ, անխոնջ:
unvergänglich անանց, անմահ:
unvergeßlich անմոռանալի:
unvergleichlich աննման:
unverletzlich անքակ:
unverletzt ողջ, առողջ, անեղծ:
unvermerkt անզգալի. Մ. անզգալաբար:
Unverschämtheit, die, անամօթութիւն:
unversehens, յանկարծ:
unversehrt անվթար, ամբողջ:
unversöhnlich անհաշտ:
Unverstand, der, անմտութիւն:
unverwüstlich անեղծ:
unverzüglich անյապաղ:
unvollkommen անկատար:
unvorhergesehen յեղակարծ, յանկարծակի:
unvorsichtig անզգոյշ:
Unvorsichtigkeit, die, անզգուշութիւն:
Unwahrheit, die, ստութիւն:
unwahrscheinlich անհաւանական:
unweit ոչ շատ հեռու, մօտ:
unwiderstehlich անդիմադրելի:
Unwille, der, դժկամակութիւն:
unwillig զայրացած. ակամայ:
unwissend տգէտ:
Unwissenheit, die, տգիտութիւն:
unwohl անհանգիստ:
unwürdig անարժան:
unzählbar } անթիւ, անհամար:
unzählig }
unzufrieden դժգոհ:
Üppigkeit, die, առատութիւն. յղփութիւն. շուայտութիւն:
Urheber, der, հեղինակ. պատճառ:
Ursache, die, պատճառ, շարժառիթ:
Ursprung, der, ծագում, սկիզբն:
Urteil, das, կարծիք. վճիռ:
urteilen դատել. վճիռ կտրել:

V.

Vater, der, հայր:
Vaterland, das, հայրենիք: [թիւն:
Vaterlandsliebe, die, հայրենասիրու-
väterlich հայրական. Մ. հայրաբար:
Veilchen, das, մանուշակ:
verabreden հաւանիլ, ընդունիլ:
verabscheuen գարշիլ, խորշիլ:
verachten արհամարհել:
verächtlich անարգ, գձուձ:
Verachtung, die, արհամարհանք:
verändern փոփոխել: [թիւն:
Veränderlichkeit, die, փոփոխականու-
Veränderung, die, փոփոխութիւն:
Veranlassung, die, առիթ, պատճառ:
veranstalten կարգադրել:
Verantwortung, die, պատասխանատուութիւն:
verarbeiten գործածել:
verarmen աղքատանալ, ընչանկանալ:
verbannen աքսորել, վտարել:
Verbannung, die, աքսոր:
verbergen ներգ. ծածկել:
verbessern ուղղել, սրբագրել:
Verbesserung, die, ուղղութիւն:
Verbeugung, die, խոնարհութիւն, յարգանք:
verbieten ներգ. արգելուլ:
verbinden ներգ. կապել. միացընել:
Verbindlichkeit, die, պարտաւորութիւն:
Verbindung, die, միութիւն. կապ:
verbittern դառնացընել:
verbleiben ներգ. մնալ, յապաղել:
Verbrechen, das, յանցանք, ոճիր:
verbreiten տարածել:
verbrennen ներգ. այրել:
Verbündete, der, դաշնակից:
Verdacht, der, կասկած:
verdächtig կասկածելի:
verdammen դատապարտել:
verdammenswert դատապարտելի:
verdanken պարտական ըլլալ:
verdauen մարսել:
verderben ներգ. ապականել:
verderblich վնասակար:
verdienen արժանի ըլլալ. շահիլ:
Verdienst, das, արժանիք, արդիւնք:
verdoppeln կրկնապատկել:
verdorren չորցընել. չորնալ:
verdrießen ներգ. դժկամակեցընել, նեղացընել:
Verdruß, der, դժկամակութիւն. ցաւ:
verdunkeln մթացընել:
verdunsten շոգիանալ:
verehren պատուել, յարգել:
vereinigen միաբանել. կցել:
Verfasser, der, հեղինակ:
verfehlen պակսիլ. վրիպիլ:

verfertigen շինել։
Verfluß, nach — անցնելէն ետքը։
verfolgen հալածել. ետեւէն իյնալ։
verfügen կարգադրել, տրամադրել. sich — (տեղ մ')երթալ։
vergänglich անցաւոր։
vergeben irr. ներել, թողուլ։
vergebens ի զուր, պարապ տեղ։
vergeblich անօգուտ, ունայն։
vergehen irr. անցնիլ. sich — պակսիլ. յանցանք գործել, մեղանչել։
vergelten irr. հատուցում ընել։
vergessen irr. մոռնալ։
vergießen irr. թափել։
Vergleich, der, միաբանութիւն. հաշտութիւն, դաշինք։
vergleichen irr. բաղդատել։
Vergnügen, das, հաճոյք, զբօսանք։
vergnügt գոհ. ուրախ, զուարթ։
vergolden ոսկեզօծել։
vergönnen շնորհել։
vergrößern մեծցընել. աճեցընել։
vergüten վնասը հատուցանել, փոխարինել։
Verhaft, der, բանտ։
verhaften բանտարկել։
Verhältnis, das, յարաբերութիւն։
verhandeln խօսակցիլ (բանի մը վրայ)։
Verhandlung, die, վէճ. դատ։
Verhängnis, das, բախտ, ճակատա-
verhaßt ատելի։ [գիր։
verheimlichen ծածկել։
verheiraten, sich, ամուսնանալ։
verhindern խափանել. արգելուլ։
verhöhnen ծաղրել։
verhüllen ծածկել։
verhungern անօթութենէն մեռնիլ։
verhüten պահպանել։
verjagen մերժել, վռնտել։
verkaufen ծախել։
verklagen ամբաստանել։
verkünden / verkündigen } ծանուցանել։
verkürzen համառօտել, կարճեցընել։
verlachen ծաղրել, վրան ծիծաղիլ։
Verlangen, das, բաղձանք, խնդիրք։
verlangen բաղձալ, խնդրել։
verlängern յերկարել, երկնցընել։
verlassen irr. թողուլ լքանել. sich — վստահիլ։

Verlassenschaft, die, ժառանգութիւն։
verlegen շփոթած։
Verlegenheit, die, շփոթութիւն։
verleihen irr. փոխ տալ. պարգեւել։
verleiten մոլորցընել։
verletzen վշտացընել. վիրաւորել. (օրէնքը) բռնաբարել։
verleugnen ուրանալ։
verleumden զրպարտել։
Verleumdung, die, զրպարտութիւն։
verlieren irr. կորսնցընել։
verlobt նշանուած։
Verlust, der, կորուստ։
vermachen ժառանգութիւն թողուլ։
Vermählung, die, ամուսնութիւն։
vermehren բազմացընել։
vermeiden irr. խորշիլ. խոյս տալ։
vermeintlich կարծեցեալ։
vermieten վարձել։
vermindern պզտիկցընել։
vermischen խառնել։ [ծիլ։
vermissen (բան մը) չգտնել. թախ-
vermittelst ձեռօք, միջոցաւ։
Vermögen, das, կարողութիւն. ստացուածք։ [լալ։
vermögen irr. կարենալ, կարող ըլ-
vermöglich ունեւոր, հարուստ։
vermuten գուշակել. կասկածել։
vermutlich հաւանական. թերեւս։
vernachlässigen անփոյթ՝ անհոգ ըլլալ։
vernehmen irr. լսել, իմանալ։
verneinen ժխտել։
vernichten ոչնչացընել։
Vernunft, die, խելք, միտք։
vernünftig բանաւոր։
verordnen կարգադրել, սահմանել։
verpfänden գրաւ դնել։
verpflichten ստիպել, պարտաւորել։
verraten irr. մատնել։
Verräter, der, մատնիչ։
verrichten ընել, գործադրել։
Verrichtung, die, գործածութիւն, կիրառութիւն։
verrucht վատանուն, անուանարկ։
Vers, der, ոտանաւոր։
versagen զլանալ։
versammeln հաւաքել, գումարել։
Versammlung, die, ժողով։
versäumen պակաս ընել. զանց ընել։
Versäumnis, die, ժամանակի կորուստ։

verschaffen հայթայթել:
verschieben ղբր. յապաղել:
verschieden տարբեր, զանազան:
Verschiedenheit, die, տարբերութիւն:
verschlämmen ցեխոտել:
verschließen ղբր. փակել, գոցել:
verschlimmern գէշցընել:
verschlingen ղբր. կլլել:
verschlucken կլլել:
verschmachten ծարաւէն մեռնիլ:
verschmähen արհամարհել:
verschonen խնայել:
verschönern գեղեցկացընել: [գրել:
verschreiben ղբր. հիւանդի դեղագիր
verschweigen ղբր. լռել:
verschwenden վատնել:
verschwenderisch շռայլ:
verschwinden ղբր. աներեւոյթ ըլլալ:
Verschwörung, die, դաւաճանութիւն:
versehen ղբր. հայթայթել, հոգալ:
versetzen փոխադրել. 2. պատասխա-
versichern ապահովել: [նել:
versöhnen հաշտեցընել. sich — հաշտուիլ:
versorgen հոգալ. խնամել. տեղաւորել, տուն տեղ ընել:
verspotten ծաղրել:
Versprechen, das, խոստում:
versprechen ղբր. խոստանալ:
verspüren իմանալ, նշմարել:
Verstand, der, միտք:
verständig մտացի, խոհական:
verstecken ծածկել. sich — պահուը-
verstehen ղբր. հասկընալ: [տիլ:
versteigern աճուրդի հանել:
verstellen, sich, կեղծել:
verstorben մեռած, հանգուցեալ:
verstreichen ղբր. (ժամանակին) անցնիլ:
verstricken հիւսել:
Versuch, der, փորձ:
versuchen փորձել:
Versuchung, die, փորձութիւն:
vertauschen փոխանակել, փոխել:
verteidigen պաշտպանել:
verteilen բաժնել, բաշխել:
vertilgen ջնջել:
Vertrag, der, դաշինք:
vertragen ղբր. տանիլ, դիմանալ:
Vertrauen, das, վստահութիւն:
vertrauen (auf) վստահիլ:

vertraulich } մտերիմ, ընտանի:
vertraut }
vertreiben ղբր. հալածել, վռնտել:
vertrocknen չորցընել:
verunglücken դժբախտ ըլլալ:
verunglückt, er ist — իրեն դժբախտութիւն մը պատահած է:
verursachen պատճառել, յառաջ բերել:
verurteilen դատապարտել:
vervollkommnen կատարելագործել:
verwahren պահել:
Verwalter, der, խնամակալ, տնտես:
verwandeln շրջել, փոխել:
verwandt ազգական:
Verwandte, der, ազգական:
verwechseln շփոթել:
Verwegenheit, die, յանդգնութիւն:
verweigern զլանալ, չտալ:
Verweis, der, յանդիմանութիւն:
verwelken թառամիլ:
verwenden ղբր. գործածել:
verwerfen ղբր. խոտել. մերժել:
verwerflich մերժելի, խոտան:
verwichen անցած, անցեալ:
verwickeln պարաւանդիլ, շաղիլ:
verwirren խառնակել, շփոթել:
Verwirrung, die, խռովութիւն, շփոթութիւն:
verwöhnen (տղայ մը) ապականել:
verwunden վիրաւորել:
verwundern, sich, զարմանալ:
Verwunderung, die, զարմանք. in — setzen զարմացընել:
verwünschen անիծել:
verwüsten աւերել, անապատ դարձնել:
Verwüstung, die, աւերում:
verzagen վհատիլ. յուսահատիլ:
verzaubern դիւթել, կախարդել:
verzehren ուտել, լափել. սպառել:
Verzeichnis, das, ցանկ:
verzeihen ղբր. թողուլ, ներել:
Verzeihung, die, ներում, թողութիւն:
verzichten հրաժարիլ:
verzögern յապաղել, ուշացընել:
Verzug, der, յապաղում:
verzweifeln յուսահատիլ:
Verzweiflung, die, յուսահատութիւն:

Vetter, der, հօրեղբօրորդի. մօրեղբօր-որդի. հօրաքեռորդի. մօրաքեռ-որդի։
Vieh, das, արջառ, տաւար։
Viehzucht, die, արջառաբուծութիւն։
viel շատ։
vielerlei շատ տեսակ, զանազան։
vielleicht թերեւս, գուցէ։
vielmehr մանաւանդ թէ, ընդ հակառակն։
viereckig քառանկիւնի։
vierfüßig չորքոտանի։
Viertelstunde, die, քառորդ ժամ։
Violine, die, քնար, ջութակ. — spielen քնար զարնել։
Vogel, der, թռչուն։
Volk, das, ժողովուրդ։
volkreich բազմամարդ։
Volksvertreter, der, երեսփոխան։
voll լեցուն, լի։
vollbringen զտ. } կատարել. աւար-
vollenden } տել։
völlig ամբողջ. բոլորովին։
vollkommen կատարեալ. անթերի։
vollständig ամբողջ. լիուլի։
vollziehen զտ. գործադրել։
von նխ. ...էն, մէջէն։
vor նխ. առջեւը. յառաջ։
voran առջեւէն։ [կանխել։
vorangehen զտ. առջեւէն երթալ.
voraussagen գուշակել, կանխաւ ըսել։
voraussetzen ենթադրել։
voraussichtlich ինչպէս որ կը տեսնուի։
vorbei առջեւէն. քովը։
vorbeifließen զտ. առջեւէն հոսել։
vorbeigehen զտ. առջեւէն՝ քովէն անցնիլ։
vorbereiten պատրաստել։
Vorbereitung, die, պատրաստութիւն։
Vorbild, das, օրինակ, կաղապար։
vorder առաջակողմեան, առջեւի։
vordringen զտ. յառաջանալ։
Vorfahr, der, նախորդ. յգ. նախնիք։
Vorfall, der, դէպք. պատահար։
Vorgang, der, դէպք, դիպուած։
Vorgänger, der, նախորդ։
Vorgebirge, das, = Kap.
vorgehen զտ. յառաջանալ. առջեւն անցնիլ. (դէպք) պատահիլ։
vorhaben միտք՝ դիտում մ'ունենալ։
Vorhaben, das, միտք, դիտաւորութիւն։ [դաստակ։
Vorhalle, die, նախագաւիթ, ան-
vorhanden sein ըլլալ, գտնուիլ։
Vorhang, der, վարագոյր։
vorher յառաջագոյն. առաջուընէ։
vorhersagen = voraussagen.
vorhin քիչ մը յառաջ։
vorig նախորդ. անցեալ (տարի)։
vorkommen զտ. հանդիպիլ, ըլլալ. երեւալ, թուիլ։
vorladen զտ. դատի կոչել։ [կեայ։
vorläufig առ այժմ. առժամանա-
vorlegen առաջարկել։
vorlesen զտ. առջեւը կարդալ։
vorlieb nehmen շատանալ, գոհանալ։
Vorliebe, die, աւելի սէր։
vormals երբեմն, յառաջագոյն։
vorn առջեւէն. առջեւը։ [յակապ։
vornehm ազնուական. ունեւոր, հո-
vornehmen զտ. ձեռնարկել, սկսիլ. միտքը դնել։
Vorrat, der, պաշար. մթերք։
vorrätig պատրաստական։
Vorrecht, das, արտօնութիւն։
vorrücken յառաջանալ։
Vorsatz, der, միտք, դիտաւորութիւն։
Vorschlag, der, առ(աջ)արկութիւն։
vorschlagen զտ. առ(աջ)արկել։
vorschreiben զտ. հրամայել, պատուիրել։
Vorschrift, die, հրաման, պատուէր։
vorsehen, sich, զտ. զգուշանալ։
Vorsicht, die, նախազգուշութիւն։
vorsichtig շրջահայեաց. խոհեմ։
vorspiegeln երեւութի խաբել։
Vorstadt, die, արուարձան։
vorstellen ներկայացընել. sich — երեւակայել։
Vorteil, der, օգուտ, նպաստ։
vorteilhaft օգտաւէտ, շահաւոր։
vortrefflich գերազանց, հոյակապ։
vorüber = vorbei.
vorübergehen զտ. անցնիլ։
vorüber sein անցնիլ, լմննալ։
Vorurteil, das, նախապաշարում։
Vorwand, der, պատրուակ։
vorwärts (դէպ ի) յառաջ։
vorwerfen զտ. յանդիմանել։
Vorwitz, der, հետաքրքրութիւն։

Vorwurf, der, յանդիմանութիւն։

vorziehen unr. նախամեծար համարել։

Vorzug, der, նախապատուութիւն. առաւելութիւն։

vorzüglich գերազանց. սքանչելի։

Vulkan, der, հրաբուղխ (լեռ)։

W.

Wabe, die, խորիսխ (մեղու)։

wach արթուն։

Wache, die, պահակք, պահանորդք։

wachen հսկել, արթուն կենալ։

Wachs, das, մոմ։

wachsam հսկող. արթուն. մտադիր։

wachsen unr. աճիլ. բուսնիլ։

Wacht, die, պահանորդութիւն։

Wächter, der, պահապան. հսկող։

wackeln երերալ, տատանիլ։

wacker քաջ. առաքինի. լաւ։

Waffe, der, զէնք։

waffenlos անզէն։

Wagen, der, կառք։

wagen յանդգնիլ. համարձակիլ։

wagerecht հորիզոնական։

Wahl, die, ընտրութիւն։

wählen ընտրել։

Wahnsinn, der, խելագարութիւն։

während մինչդեռ. միջոցին։

wahr ճշմարիտ։

Wahrheit, die, ճշմարտութիւն։

wahrscheinlich հաւանական։

Ware, die, վաճառք, ապրանք։

Waise, die, որբ։

Wald, der, անտառ։

Walfisch, der, կէտ (ձուկն)։

Wall, der, պատուար, պատնէշ։

wallfahrten ուխտի երթալ։

Wamme, die, } Wampe, die, } անասնոց պարանոցին տակ կախուած մորթ։

Wand, die, պատ. պարիսպ։

wandeln երթալ, քալել, ճամբայ ընել։

Wanderer, der, ճամբորդ, ուղեւոր։

Wange, die, այտ։

wanken տատանիլ, երերալ։

wann երբ, երբ որ. —? ե՞րբ։

warm տաք։

Wärme, die, տաքութիւն, ջերմութիւն։

warnen ծանուցանել, զգուշացընել։

Warnung, die, ազդարարութիւն։

warten սպասել։

warum? ինչո՞ւ։

Wäsche, die, լուացք, ճերմակեղէնք։

waschen լուալ։

Wasser, das, ջուր։

Wasserfall, der, ջրվէժ։

Wasserleitung, die, ջրմուղ (+է—ն+)։

waten ջրոյ մէջէն քալել՝ երթալ.

weben unr. հիւսել. ոստայնանկել։

Weber, der, ոստայնանկ, կտաւագործ.

wechseln փոխել, փոփոխել։

wechselseitig փոփոխակի։

wecken արթնցընել։

wedeln պոչը շարժել։

weder ...noch ոչ... ոչ։

Weg, der, ճամբայ, ուղի։

wegen նխ. պատճառաւ, համար։

wegführen մէկդի տանիլ։

weggehen unr. երթալ, հեռանալ։

wegnehmen unr. } wegschaffen } բառնալ, յափշտակել։

wegtragen unr. յափշտակել. տանիլ։

wegtreiben unr. մէկդի տանիլ։

wegwenden unr. ետ դարձընել։

wegwerfen unr. (մէկդի) նետել։

wehen փչել. 2. ծածանիլ, ծփալ։

wehmütig տխուր, թախծեալ։

wehren, sich, ինք զինքը պաշտպանել։

Weib, das, կին, կնիկ։

weiblich կանացի. իգական։

weich փափուկ. կակուղ։

weichen unr. տեղի տալ. հեռանալ։

Weide, die, արօտատեղի. ճարակ։

weiden արածել։

weigern, sich, յանձն չառնուլ, մերժել։

Weigerung, die, մերժում։

weil վասն զի, որովհետեւ։

Weile, die, ժամանակ. eine — քիչ մը, վայրկեան մը։

Wein, der, գինի։

Weinberg, der, այգի։

weinen լալ։

Weinrebe, die, որթատունկ.

Weinstock, der, որթ։

weise իմաստուն, խելօք։

Weise, die, կերպ, եղանակ։

weisen unr. ցուցընել։

Weisheit, die, իմաստութիւն։

weiß ճերմակ, սպիտակ։

weit հեռու. ընդարձակ, մեծ. bei —em մեծապէս, շատ. wie — ? ո՞րչափ, մինչեւ ո՞ւր։
Weizen, der, ցորեն։
welch } որ։
welcher }
Welle, die, ալիք. 2. տրցակ. խուրձ։
Welt, die, աշխարհք, տիեզերք։
Weltall, das, տիեզերք։
Weltmeer, das, ովկիանոս։
Weltteil, der, երկրի մասն։
Weltweise, der, փիլիսոփայ։
wenden, sich, ւրր. դիմել։
wenig քիչ, սակաւ։
wenigstens գոնէ։
wenn եթէ. երբ (որ)։
werden ւրր. ըլլալ։ [նիլ։
werfen ւրր. նետել. (անասնոց) ծնա-
Werk, das, գործք. երկասիրութիւն։
Werkstätte, die, արուեստանոց։
Werktag, der, լուր օր։
Werkzeug, das, գործիք։
Wert, der, արժէք։
wert պատուական, յարգոյ. արժանի. es ist nicht der Mühe — աշխատութիւնը չ՚արժեր։ [մունք։
Wesen, das, էութիւն. կերպ, վար-
Westen, der, արեւմուտք։
westlich արեւմտեան (կողմը)։
Wette, die, մրցում։
wetten մրցիլ։
Wetter, das, օդ։
wetterleuchten փայլատակել։
Wettstreit, der, մրցում։
wichtig կարեւոր, ծանրակշիռ։
Wichtigkeit, die, կարեւորութիւն։
wickeln, sich, պատիլ, փաթթուիլ։
widerfahren ւրր. հանդիպիլ։
widerlegen հերքել։
widerrufen ւրր. ետ առնուլ՝ կանչել։
widersetzen, sich, հակառակիլ։
widersprechen ւրր. դէմ խօսիլ։
widerstehen ւրր. դէմ դնել։
Widerwille, der, հակառակութիւն։
widmen նուիրել, ընծայել։
widrig հակառակ։
wie ի՞նչպէս։
wieder դարձեալ, կրկին։
wiederholen կրկնել։
wiedersehen ւրր. դարձեալ տեսնել։
Wiege, die, օրօրոց։
wiegen ւրր. կշռել։
Wien ք. Վիեննա։
Wiese, die, մարգագետին, արօտ։
wieviel ո՞րչափ։
wild վայրենի. կատաղի։
Wildbret, das, որս, երէ։
Wilhelm ար. Գուլիելմոս, Վիլհելմ։
Wille, der, կամք։
willfahren հաճիլ, համաձայնիլ։
willig յօժարակամ։
willkommen հաճոյ, բաղձալի. seien Sie — բարով եկաք։
willkürlich կամայական։
wimmern հեծել, ողբալ։
Wind, der, հով։
Wink, der, ակնարկութիւն։
Winkel, der, անկիւն։
winken ակնարկել, նշան ընել։
Winter, der, ձմեռ։
Wirbel, der, պտոյտք. փոթորիկ։
wirken ընել, գործել։
wirklich իրական. Մ. իրօք։
Wirklichkeit, die, իրականութիւն։
wirksam ազդու, զօրաւոր։
Wirkung, die, գործք. արդիւնք. ազդեցութիւն։ [կալ։
Wirt, der, պանդոկապետ. հիւրըն-
Wirtschaft, die, մատակարարութիւն։
Wirtshaus, das, իջեւան։
wischen ջնջել, մաքրել։
wissen ւրր. գիտնալ։
Wissenschaft, die, գիտութիւն։
Witwe, die, այրի։
wo ո՞ւր։
Woche, die, շաբաթ, եօթնեակ։
wodurch ուսկի՞ց. ի՞նչ բանի մէջէն։
woher ուստի՞, ո՞ր կողմանէ։
wohl լաւ, բարի։ [թիւն։
Wohl, das, լաւութիւն. երջանկու-
wohlan աղէ՛, օ՜ն։
Wohlbefinden, das, առողջութիւն։
wohlfeil արժան։
Wohlgefallen, das, հաճութիւն։
wohlgeordnet կարգաւորեալ։
wohlhabend հանգիստ, բարեկեցիկ։
wohlschmeckend համեղ։
Wohlsein, das, առողջութիւն։
Wohlstand, der, բարեկեցութիւն. հարստութիւն։

Wohlthat, die, բարերարութիւն։
Wohlthäter, der, բարերար։
wohlthätig բարերար։
wohnen բնակիլ։ [կարան։
Wohnung, die, բնակութիւն. բնա-
Wolf, der, գայլ։
Wolke, die, ամպ։
Wolle, die, բուրդ։
wollen բրդեայ, բրդէ։
wollen դբր. ուզել։
woran ի՞նչ բանի վրայ։
Wort, das, բառ. խօսք։
Wörterbuch, das, բառագիրք։
wörtlich բառական, բառ առ բառ։
Wortwechsel, der, բանակռիւ, վիճաբանութիւն։
Wuchs, der, աճում, հասակ։
Wunde, die, վէրք։
Wunder, das, հրաշք. զարմանալիք։
wunderbar հրաշալի. զարմանալի։
wunderlich նորանշան։ [մանալ։
wundern զարմացընել. sich — զար-
wunderschön չքնաղ, շատ գեղեցիկ։
Wunsch, der, բաղձանք։
wünschen բաղձալ, մաղթել։
Würde, die, արժանապատուութիւն։
würdig արժանի։
würdigen պատիւ ընել. մեծարել։
Wurm, der, որդ. ճճի։
Wurst, die, երշիկ։
Wurzel, die, արմատ։
wüst ամայի, անշէն. անապատ։
Wüste, die, անապատ։
Wut, die, կատաղութիւն։
wüten մոլեգնիլ. կատղիլ։
wütend կատաղի, մոլեգին։

Z.

Zahl, die, թիւ. համար։
zählen հաշուել. թուել. համրել։
zahllos անթիւ, անհամար։
zahlreich բազմաթիւ։
zähmen ընտանեցընել. նուաճել։
Zahn, der, ակռայ։
Zank, der, վէճ, կռիւ։
zanken, sich, կռուիլ։
zart փափուկ. զգայուն. ազնիւ։
zartfühlend զգայուն։
Zartgefühl, das, զգայունութիւն։
zärtlich գորովալից, խանդակաթ։
Zärtlichkeit, die, գորով, խանդաղա-
Zauber, der, կախարդանք։ [տանք։
Zauberei, die, դիւթութիւն, կախարդութիւն։
zaubern վարանիլ։
Zaum, der, սանձ։
Zaun, der, ցանկ, որմած։
Zeichen, das, նշան։
zeichnen գծագրել. նշան դնել։
Zeichnung, die, գծագրութիւն։
Zeigefinger, der, ցուցամատն։
zeigen ցուցընել։
Zeit, die, ժամանակ։
Zeitalter, das, ժամանակ, դար։
zeitgemäß ժամանակին յարմար.
Zeitraum, der, անջրպետ, միջոց։
Zeitung, die, լրագիր։
Zeitvertreib,der,ժամավաճառութիւն, զբօսանք։
Zentner = Centner.
Zepter, das, արքունի գաւազան։
zerbeißen դբր. ակռայով փշրել։
zerbrechen դբր. կոտրել, ջախջախել։
zerbrechlich դիւրաբեկ։
zerfallen դբր. կործանիլ. 2. (մասանց) բաժնուիլ։
zersetzen պատռտել, բզկտել։
zerfleischen պատռել։
zerhauen ջարդել, յօշել։
zerreißen դբր. պատռտել։
zerren ձգձգել. քաշքշել։ [թիլ։
zerspringen դբր. ճաթռտիլ. պայ-
zerstören կործանել, քանդել։
Zerstörung, die, կործանում։
zerstreuen ցրուել. քայքայել։
zerstreut ցիրուցան։
Zerstreutheit, die, ցրուածութիւն։
zertrümmern ջախջախել։
Zettel, der, տոմսակ։
Zeug, der, նիւթ. կերպաս։
Zeuge, der, վկայ։
zeugen վկայել։ [գիր։
Zeugnis, das, վկայութիւն. վկայա-
Ziege, die, այծ։
Ziegel, der, աղիւս։
ziehen դբր. քարշել. ելլել երթալ, չուել. zu Rate — խորհուրդ հարցընել։
Ziel, das, վախճան, նպատակ։
zielen դիտել, նպատակ ունենալ։

ziemen պատշաճիլ, յարմարիլ:
ziemlich գրեթէ, բաւական:
Zierde, die, զարդ:
zieren զարդարել:
Zimmer, das, խուց, սենեակ:
Zimmermann, der, հիւսն:
Zinn, das, անագ:
Zins, der, տոկոս, շահ:
zischen սուլել:
Zitrone, die, լիմոն:
zittern դողալ:
zögern վարանիլ:
Zögling, der, աշակերտ:
Zoll, der, մատնաչափ. 2. մաքս:
zornig բարկացած. — werden բարկանալ:
zu նխ. ...ի, քովը. համար Գ. շատ:
zubereiten պատրաստել:
zubringen (Zeit ժամանակ) անցընել:
züchten բուծանել. կրթել:
Zucker, der, շաքար:
Zuckerrohr, das, շաքարեղէգ:
zudringlich թախանձիչ:
Zufall, der, դէպք. պատահար:
zufällig ըստ պատահման. պատահական:
Zuflucht, die, ապաստան. ապաւէն:
zufrieden գոհ:
Zufriedenheit, die, գոհութիւն:
zufügen ընել:
Zug, der, չու. երեւելի նշանաւոր գործք. կառախումբ:
zugeben չզ. թոյլ տալ, հաւանիլ:
zugehen չզ. մէկուն վրայ՝ քովը երթալ:
Zügel, der, երասանակ, սանձ:
zugleich միանգամայն, միեւնոյն ատեն:
zuhören մտիկ ընել, միտ դնել:
Zukunft, die, ապառնի, ապագայ:
zukünftig ապագայ. Գ. ապագային:
zulassen չզ. թոյլ տալ, թողուլ:
zuletzt վերջապէս:
zunächst նախ եւ յառաջ:
zunehmen չզ. աճիլ:
Zunge, die, լեզու:
zupfen ձգձգել, քաշքշել:
zureden համոզել:
Zureden, das, յորդոր. աղաչանք:
zurechnen (հաշուի վրայ) աւելցընել, հաշուել:

zürnen բարկանալ:
zurück ետ, յետս:
znrückbleiben չզ. ետ մնալ:
zurückbringen չզ. ետ բերել:
zurückgeben չզ. ետ տալ:
zurückhaltend (խօսքի մէջ) զգոյշ, քաշուած:
Zurückhaltung, die, քաշուածութիւն:
zurückkehren ետ դառնալ:
zurückkommen չզ. ետ գալ:
zurücknehmen չզ. ետ առնուլ:
zurückschrecken չզ. խրտչիլ. վախէն ետ քաշուիլ:
zurückstoßen չզ. ետ մղել, վանել:
zurückweichen չզ. ետ քաշուիլ:
zurückziehen չզ. (վերա)դառնալ:
zurufen չզ. ետեւէն պոռալ:
Zusage, die, խոստում. խօսք:
zusagen խոստանալ:
zusammen մէկտեղ, քովէ քով:
zusammenhalten չզ. զիրար բռնել:
Zusammenhang, der, կապակցութիւն:
zusammenhängen չզ. կապուիլ, կցիլ:
zusammenkommen չզ. ժողվուիլ, գումարիլ. իրարու հանդիպիլ:
Zusammenlauf, der, խուռներնթաց բազմութիւն:
zusammenlesen չզ. քովէ քով բերել, ժողվել:
zusammenpacken մէկտեղ ծրարել:
zusammenraffen (Kraft բոլոր զօրութիւնը) քովէ քով բերել:
zusammenrollen, sich, գալարիլ:
zusammenscharren ժողվել, դիզել:
zusammentreffen չզ. իրարու հանդիպիլ:
Zusatz, der, յաւելուած:
Zuschauer, der, հանդիսատես, վկայ:
zusehends յայտնապէս:
zusichern ապահովել:
Zustand, der, դիրք. վիճակ:
zustoßen չզ. (արկած մը) պատահիլ:
zutragen չզ. sich, հանդիպիլ:
zuträglich շահաւոր. պատշաճ. առողջարար:
Zutrauen, das, վստահութիւն:
zutraulich մտերիմ, ընտանի:
Zuverlässigkeit, die, ապահովութիւն. վաւերականութիւն. հաւատարմութիւն:
zuviel շատ:

zuvor նախ եւ յառաջ։
zuvorkommen չէզ. ինք զինքը պատրաստական ցուցընել։
Zuwachs, der, աճում, յաւելուած։
zuweilen երբեմն։
zuwider հակառակ։
Zweck, der, վախճան, նպատակ։
Zweifel, der, տարակոյս։
zweifeln տարակուսիլ։
zweifelhaft տարակուսական.
Zwerg, der, թզուկ, գաճաճ։
zwicken կսմթել։
Zwietracht, die, անմիաբանութիւն։
zwingen չէզ. ստիպել. բռնադատել։
Zwischenraum, der, միջոց, անջրպետ։
zwitschern ճռուողել (թռչնոց)։

ՑԱՆԿ

I. Anekdoten. Մանրավէպք:

II. Beschreibungen. Ստորագրութիւնք:

III. Fabeln.

IV. Charakterzüge.

V. Kleine Geschichten und Märchen.

VI. Kleine Gedichte.

ՎԻԵՆՆԱ, ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ